

1. 2. 3. 4. 5.

CENTRAL ARCHITECTURAL

LIBRARY, N.I.

Acc No

12063

Date

24-1-61

No.

.....

*Nobilissimo Amplissimoque
Viro*

D. VVILHELMO
BOSVELLO

Sereniss. M. BRITANNIAE Regis
res jam Agenti apud Illustriss.
& Præpotentes Fœderati
Belgii Archiepiscopus

IOANNES DE LAET S.D.

*Q*uod Persica ~~hæc~~ sub
Amplissimo tuo ~~nomine~~
prodire voluerim, plures
quidem causa sunt: nempe
bonam partem illustrandis magni
huius Imperii provinciis, contule-
runt Angli tui; & plura adhuc ab
eorundem accuratis observationi-
bus expectantur: Sed una præcipua,
quod me tue singulari humanitati
—lurimum debere haud ignarus.
oc licet admodum levi testimonio,

publice profiteri gestiam, quam sol-
vendo sum impar : ea enim es mo-
rum probitate , ut facile aliorum
animos tibi devincias : & quod ra-
rum in tali dignitate , tanta erga
omnes comitate , ut quum amici-
tiam tuam debuerim ambire ; ta-
men affinium meorum, cum quibus
tibi summa , tum privatim tum
publicè dudum fuit conjunctio, in-
tercessione, ipse ultro illam obtule-
ris : qua propter ~~us confido~~, hanc opel-
lam meam tui non in-~~atam~~ fore.
Vale, Vir Amplissime ; & mentis
Esti, amare perge.

Lugduni Batavorum,

ANNO CLIOCCXXXIII.

T Y P C

T Y P O G R A P H I

Lectori S.

Vum superioribus annis, Bene-
vole & erudite Lector, Turci-
ca nostra vel potius varios dis-
cursus de Rebus Turcarum

ederemus, meminimus nos promississe
propediem & Persica ad eundem mo-
dum esse adjuncturos; sperabamus enim
nos à viro præstantissimo & qui cum
dignitate in illo imperio jam aliquot
annos fuerat versatus, Persicarum
explicationem esse ~~completam~~: te-
nuit nos ~~in hac spe~~ &
jam pene exspiravit; quare consultius
nobis visum commentarium
variis itinerariis & commentariis
batissimorum authorum concinnatum
tibi offerre, partim ut tantisper eo uti-
aris donec pleniora nanciscamur; præci-
psimum vero, ut facilius permoveamus
eos, qui aliquid accurati in hoc genere
possident, eosque excitemus ad publico
illa condonandum; in quo neque ope-
ra nostræ neque sumptui parcemus, uti
neque hactenus fecimus; cæterum Be-
nevole & erudite Lector, & bene vale-
te & conatibus nostris prolixè favere
statuamus.

A ;

CON.

CONTENTA
hujus libelli.

I. **T**opographica regni Persici
descriptio è variis probatis
authoribus concinnata; in qua de-
scribuntur hæ provincie:

Hyrack.

Parc five Fares & Farç.

Aderbaion five Adarbigian.

Gueylon five Guylan.

Chorata five Karafon.

Kermon five Kerislan.

Regnum Harmuz & insulæ in
sinu Persico.

Sinton five Sagistan.

Macron five Getche-Maque-
rona.

Regnum Candahar.

Maurenahar & Turquestan.

Vzbec Tatarorum provincia.

Kurdestan provincia.

Chusistan five Churestan.

Irack altera.

II. Cæli solumque qualitates Re-
gni Persia.

III. Po-

III. *Populorum ingenia, mores,
instituta & habitus.*

IV. *De Religione Persarum, &
quid diversi habeant à Turcis.*

V. *De Regimine politico & ci-
vili Persarum regni.*

VI. *Potentia & opes huius regni.*

VII. *Origo Sophinorum, qui ho-
die Persia imperant.*

VIII. *De veteribus Persarum
Regibus.*

P A R T E R A.

I. *Excerpta ex Itinerario Iosa-
phati Barbari, qua Persiam an-
gunt.*

II. *Excerpta quadam ex Itine-
rario Ambrosii Contareni Veneta
Reipublica Legati ad Vsum Cassa-
num.*

III. *Excerpta ex Itinerario Itali
mercatoris anonymi apud Ramna-
sum.*

IV. *Excerpta ex Itinerario Ioan-
nis Cartwrighti Angli.*

V. Itinerarium Antonii Jenkinsonii Angli à Russia ad Boghar in Tartaria anno clo Io LVIII.

VI. Alterū ejusdem Itinerarium à Russia in Persiam anno clo Io LXII.

VII. Itinerarium Ioannis Neuberie Angli ab Aleppo ad Ormuzium anno clo Io LXXXI. Ejusdem iter ab Ormuzio in Persiam.

VIII. Itinerarium Nicolai Hemmij ab Ormuzio ad Hispahan anno clo Io CXXIII.

IX. Itinerarium ~~Ioannis~~ Salbanck & Roberti Covert Anglorum ex India in Persiam & per varias ejusdem provincias anno clo Io CIX.

X. Itinerarium Richardi Steele Angli ex India in Persiam & per Persiam ad Bagdat anno clo Io CXXV.

XI. Itinerarium Petri Teixeira ab Harmuzio ad Basoram & porro per Persia partem.

Appendix, Ioannis Boteri relationē & quedam alia comprehendens.

L

TOPOGRAPHICA

REGNI PERSICI

descriptio è variis probatis Au-
thoribus concinnata.

PERSE ac diversos do-
minos (inquit Schikardus
in Tarich) habuit vetustissi-
mum Regnum Persiæ; in-
terea non semper, sed
aliquando extraneos. Nam quum
Alexander Darium vicisset, per
aliquandiu Macedonibus, donec or-
tū inter eos dissensione, Arsaces à
ro Bactrianorum præfecto deficiens,
rerum summam ad Parthos trans-
ferret. Postea reductum fuit ad Persas,
virtute Artaxerxis illius, qui ab Arabi-
bus vocatur *Ardshir Babekan*. Sed nec
istius familia tenuit ultra quatuor se-
cula; eripuerunt enim id *Saraceni* Ca-
liphæ. Post ipsos tamen emicuerunt
Pujani, de sanguine priscorum Regum:
quos excusserunt *Tarari*, duce Halacho.
Denique recuperarunt avita regna So-

phini qui hodie imperant. Cæterum discrimen illud quod inter Parthos & Persas vulgo constituitur, nec Tarich agnoscit neq; probat Teixera. Est enim nominale tantum, perinde ac si quis ex Θεσσαλία & Θετταλία diversas vellet facere regiones, quæ non nisi pronuntiatione differunt.

Porro sub Cosroe quem Arabes vocant *Nuschi-ruvan*, qui fuit decimus sextus ab Artaxerxe illo; regnum latissimè patuit. Laudant (inquit Schikardus) simul ejus in administratione regni, singularem prudentiam, quod non modo imperium ~~per~~ *maioribus* partum sit pacificè tutatus, verùm etiam adauxerit notabiliter, acquirendo regiones quòt amplissimas, nempe *Tocharia* (quæ pars est veteris Bactrianæ,) *Sakestan*, & *Kabulstam*, quæ sunt Indis præjunctæ. Quas vero ante possidebat, ne mole dilaberentur partitus est juxta mundi plagas in quatuor Satrapias. Orientis præfecto attribuit *Maurenabar*, *Corasan*, *Sagistan* & *Kirman*: Austrino assignavit *Abuvaz* & ipsam *Persidem*: Septentrionali, territoria *Ispahan*, *Kom*, *Adsarbigan* & *Armeniam*: Occiduo denique *Babyloniam* & *Irack*. Ex quorum enumeratione apparet quam late dominatus fuerit,

à Græcis videlicet ad Indos usque, cum quibus utrimque bella gessit.

Saraceni autem (inquit Schikardus) non semel & simultam vastum regnum subjugarunt, ut vulgo cum Haythone arbitrantur, sed expeditiones illæ durarunt circiter integrum decennium, quamdiu imperavit Omar & ultra; perque diversos duces administratæ fuerunt; quarum seriem breviter cognovisse juvat. Anno Hegiræ xxi (qui Christiano 634 fere responder) missus est Capitaneus Abu Obed f. Masud adversus Persas, qui primo impetu cum imparatis pugnavit feliciter, deinde prælio apud Alchiram urbem in territorio Iraceni commisso non ipse tantum occubuit, sed una Saraceni quæ plurimi, Persis contra hosce laqueos fortiter se defensantibus. At penna paulo post redintegrata, ipsi viciniam acceperunt cladem longe majorem. Anno sequenti misit Omar alium ducem Saed f. Abi-Vakaz, qui denique post varia prælia, Persas ingenti strage perculit juxta urbem Elkadisiā in extremitate Iracensis provinciæ & confinio regionis Elbadiz 61 pharsangis à metropoli Bagdad versus occasum. Post biennium expugnavit idem Saed civitatem Chosrois *Elmedaynam*. Sub
finem

finem illius anni, post novem fere menses iterum Arabes invaserunt Persas, prælio apud *Galulam* commisso; & vicerunt Musulmani & fugatus est Rex Iazdigerd ad Pharganam: qui erat ultimus illorum Rex. Subjugarunt deinceps *Ispahan*. Illi vero eot victoriis nondum contenti, etiam Chorasana subigere tentarunt. Quid multa? Saraceni tandem universum regnum Persarum ad se traduxerunt, & ei aliquot seculis sunt dominati.

Sub imperio autem Saffahi Caliphæ enumerat *Elmacinus* hæc provincias, Aderbigianem, ~~Armeniam~~ & Mesopotamiam; Persiam; Indiam, Chorasana, quæ tum Mahumetanis parebant, anno Chr. 10 c c lxx.

Verum non est nobis propositum aut Monarchiam Persicam ante tempus Alexandri aut sub Macedonibus, vel etiam Persis iterum Regibus; vel denique sub Saracenis Caliphis describere; aut varias gubernandi formas, pro temporum & gentium mutatione recensere, sed tantum describere Persici regni statum, prout hodie uni Principi paret & jam aliquot annis paruit, præsertim Xa. Abas & majoribus illius. De cujus finibus breviter scribit Petrus della Valle; patere hodie Persarum

rum

rum Regnum pene ab Indo ad Euphratem atque adeo ultra. -

Antequam autem singulas provincias describam, operæ pretium me facturum existimavi, hic præmittere Catalogum omnium oppidorum & municipiorum, quæ Rex Persiæ hodie possidet in singulis provinciis, una cum longitudine & latitudine, quemadmodum illas accepi à Nicolao Hemmio qui illas in Persia à Mola quodam acceptas, humaniter communicavit: Collatæ sunt autem eadem longitudines & latitudines, cum iis quas Vlughbekius Teymurlani nepos & alii Arabes prodiderunt; ita ut non desperem aliquod lumen Chorographiæ Persicæ allaturas esse.

Nostrates affirmant regnum Persiarum hodie patere à Babylonia ad Indiam, in longitudinem quidem quinque & quinquaginta dierum itinere: in latitudinem autem à mari Caspio ad finem Persicum, trium supra triginta dierum itinere.

Provincia Parafive Farc.

	longitudo.	latitudo?
	gr. scr.	gr. scr.
1 Kaferoen	80 —	28 10.
<i>Vlugbekius</i>	87 —	29 15.
2 Nabandioen	87 15.	29 —
Noubengan	— —	30 10.
3 Firofabad	87 30.	28 10.
4 Chiraf	88 —	29 —
5 Eftacher.	88 —	30 —
<i>Vlug.</i>	88 30.	30 —
6 Schiraz	88 —	29 36.
7 Laar	90 —	28 30.

Provincia Khermoen.

8 Zirgiân	90 20.	29 30.
9 Armuz	92 —	25 —
10 Berdafier	92 30.	29 50.
11 Giroft	93 —	27 30.
12 Bam	94 —	28 30.
13 Bernafier	94 20.	29 —
14 Gabbies	93 —	31 —

Provincia Sab'eflan.

15 Zarans	97 —	32 30.
16 Bof	80 —	33 —
17 Nekbefaet	81 55.	33 20.
18 Gafna Callabii	84 20.	33 5

Pro-

Provincia Makeron.

longitudo. latitudo.

gr. scr. gr. scr.

19 Maymant	81	55.	33	20.
20 Debat amir	85	—	34	—
Vlugb.	85	—	34	40.

Provincia Ayrack vel Hyrak.

21 Ield	89	—	32	—
22 Chochravvard	82	20.	32	20.
23 Hulvvân	82	15.	34	—
24 Fermafin	83	—	34	30.
25 Dienavvare	86	—	35	—
26 Zoöur	83	20.	36	—
27 Nchavvant	83	15.	34	20.
28 Dankgoene	83	40.	36	30.
29 Abahara	84	30.	38	45.
30 Hamadan	83	—	35	—
31 Kargh	84	15.	34	—
32 Sauvva	85	—	35	—
33 Casbin	85	—	36	—
34 Aba	85	—	34	10.
35 Gerpadekon	85	30.	34	15.
36 Zamren	85	40.	32	15.
37 Hispahan	86	40.	32	25.
38 Cassian	86	—	34	—
39 Com vel Kom	85	40.	34	15.
40 Hrey	86	20.	35	—

Provincia Dilemon.

longitudo. latitudo.

gr. scr. gr. scr.

41 Govvâr vel Chivvâr 86 10. 35 40.

Vlug. 87 10. 34 40.

42 Allamoed. 85 37. 36 20.

43 Thalekân 85 45. 36 10.

Provincia Gilan.

44 Moufun 85 10. 37 —

45 Kadiour Kallara 88 50. 31 25.

46 Dchenna Kaslaby

Damavvan 87 20. 36 10.

Provincia Tabarestân.

47 Amoul 88 20. 36 15.

48 Zariah 88 — 37 —

49 Asterabad 89 35. 37 50.

Vlug. 89 35. 36 50.

Provincia Gorgiân.

50 Ofcoen 89 30. 37 50.

51 Gorgiân 89 — 36 50.

52 Semnân 88 — 36 —

53 Damegân 88 55. 36 20.

Provincia Khoemûs.

54 Bestân 89 30. 36 10.

55 Beyad 89 50. 35 45.

56 Ferravvâ 90 — 39 —

57 Maû.

longitudo. latitudo.
gr. scr. gr. scr.

57 Masinon	90 30.	38 —
58 Zabzavvâr	91 30.	36 5.
59 Nichabour	92 20.	36 21.
60 Thous	92 30.	37 —
61 Tarchies	92 —	35 —
62 Tabs Gilack	92 —	33 —
63 Thoen	92 30.	34 30.

Alii Arabes à Nizabur referunt oppida sequentia ad sequentem provinciam.

Provincia Corasan.

64 Kayen	93 20.	33 40.
65 Tabs Messina	94 15.	33 15.
66 Zuzan	93 30.	35 20.
67 Heraet	94 20.	34 30.
68 Badagîs	94 30.	35 25.
69 Zarchâs	94 30.	37 —
70 Marvvarond	97 —	36 30.
71 Mirvve	98 —	37 40.
72 Gouregiân	98 —	35 30.
73 Firabad	99 —	37 45.

Provincia Trakeyn.

74 Koufa	79 30.	31 30.
75 Madain'	72 —	36 10.
Vlug.	79 —	33 10.
76 Bagdat	82 —	36 25.
Vlugb.	80 —	33 25.

longitudo. latitudo.

gr. scr. gr. scr.

77 Vafet	81 30.	32 20.
78 Soufter	84 30.	31 30.

Provincia Chafistan.

79 Afka Moukeran	84 30.	31 15.
80 Hauvvefe	85 —	30 30.
81 Roomes	85 45.	30 —
<i>Vlug.</i>	—	31 —
82 Ardgan	86 30.	29 35.
<i>Vlug.</i>	—	31 —
83 Siapour	86 15.	30 —

Provincia Hindostan.

84 Candahar	97 40.	33 —
-------------	--------	------

Provincia Arabia.

85 Medina Baharen	82 30.	23 —
86 Hingere Bahary	83 —	25 15.

Provincia Adarbigian.

87 Salmâs	79 15.	37 40.
88 Choy vel Chouvvii	79 40.	37 40.
89 Ourmya	79 45.	37 —
90 Merent	80 45.	37 50.
91 Nahziovan	81 15.	38 40.
92 Maraga	82 —	37 20.

Pre-

Provincia Arraân vel Hyeran.

	longitudo.	latitudo.
	gr. scr.	gr. scr.
93 Tabriz	82 —	38 —
94 Ardevil	82 30.	38 —
95 <i>altis</i> Mougân	—	37 30.
96 Berdaâ	83 44.	38 —
97 Gaukeza	83 —	40 30.
98 Siamkoera	83 —	41 20.
99 Teffelîs	83 —	41 50.
100 Allâu	83 —	43 —
101 Beylakân	83 —	44 —
102 Bakoera	83 —	39 50.
103 Schiamachi	84 30.	39 30.
	84 30.	40 50.

Provincia Chabonkara.

104 Darabgerd	90 15.	28 15.
105 Baefde	90 15.	28 28.
106 Chabonkara	89 —	29 15.
107 Gilan		37 —
108 Masandran.		
109 Ferabad.		
110 Rext.		
111 Metans.		
112 Darabgier.		
113 Capan.		
114 Eckliflii.		
115 Irrevvaen.		
116 Ecbatana.		
117 Gengia.		

Posteriorum horum oppidorum longitudines & latitudines in exemplari desiderabantur : Addebat Belga à quo accepi, Persarum Regem hodie possidere octuaginta & septem oppida muris cincta præter municipia & innumeros pagos.

Teixera in appendice ad Relationes suas de Regibus Persarum tribuit huic regno provincias hæcæ ; *Parc, Hyerak, Adarbaion* sive *Azbarbaion*, *Gueylon* sive *Guyan*, *Mazāndaron*, *Strabat*, *Boīan*, *Sebṣabah*, *Nyxahur*, *Karason*, *Keimon*, *Sagistan*, *Tabaristan*, *Kablestan*, *Nim-ruz*, *Sta Har*, *Sistan*, *Curdistan*, *Lorestan*. De quibus singulis ordine dicemus, factō initio potius ab *Hyerak*, quia Metropolis regni in illa sita est, & totum Regnum non raro ab Arabibus Iraca fuit appellata.

Hyerack.

A Rabes & Persæ (inquit Teixera) duas regiones insigniunt nomine *Hyerack*, quarum uni tribuunt pro limite Bagadad, quæ successit in locum antiquæ Babylonis & haud longe distat ab hujus ruderibus : altera citra hanc versus Persiam, includit multa regna & principatus, præter provinciam *Hyerack* proprie dictam ; & quidem posteriorem

riorem hanc vocant *Hyerack Agemy*, id est Persiæ; alteram autem *Hyerack Arabii* quæ & Ægyptum & alias provincias complectitur à *Bagadad* versus occidentem; ubi autem de utraque junctim loquuntur dicunt *Hyerakben* qu. si dicas utramque *Hyerack*.

Porro *Hyerak* Persiæ magna & nobilissima est provincia, plurima habens oppida celeberrima, quorum tamen hodie metropolis est *Hispahan*, & utplurimum Regis Persarum aula celebris, commerciis quoque & annonæ copia longe præstantissima.

Izbahan (inquit Schikardus in *Tharich*) quam Geographus Nubiensis regioni *Gebal* hoc est montanæ vel alpestri accenset; tribuit *Abulfeda* in exemplari *Tengnagliano*, longitudinis quidem gradus *LXXVI*, latitudinis vero triginta quatuor cum totidem minutis: unde apparet *Ptolemeum* (qui à fortunatis numerat) ibi novem, hic binis gradibus abundare; (*Vlughbeeckius* quemadmodum à *Clariss. V. Golio* accepi, tribuit illi longitudinis quidem gradus *LXXXVI* & *XL* scrupul. latitudinis autem *XXXII* grad. & viginti quinque minuta: *Garsias de sylva Figueroa* latitudinis gradus unum supra triginta & semissem.)

Meminit illius Rabbi Benjamin: inde
(scilicet à Tabristan) est iter septem
dierum ad urbem *Isbahan* (cujus nomen
deinde indifferenter etiam cum *P* scribit
ut *et Arabes*) ea est urbs maxima & re-
galis habet in ambitu xii milliaria.
Ibi degunt circiter quindecim millia
Israëlitarum, &c. Recentiores geogra-
phi docent ipsius urbis, non in monte,
sed in plano sitæ, ambitum hodie qua-
tuor tantum millia pass. continere;
suburbia vero plusquam decem quæ
lectæ sunt numerasse videtur. (de vera
urbis magnitudine statim dicemus.)
Ajunt moenia esse Cretacea, populum
frequentem, bellicosum & divitem ob
innumeras serici textrinas: cives olim
recensitos fuisse supra 500000: hodie
numerus hunc valde imminutum: id
qua occasione acciderit, narrat Iosa-
phatus Barbarus testis oculatus (*vide*
illius Itinerarium in parte secunda);
summa huc redit: Quum ob rebellio-
nem punirentur, jussos esse milites sin-
gulos, singula civium capita Regi af-
ferre: deficientibus ergo viris præ mul-
titudine carnificum, decollatas fuisse
etiam mulieres & capita eorum rasa ne
agnoscerentur: ita urbem incolis ex-
haustam, ut Authoris tempore an-
no 1570. quando id factum recens erat,

vix parte sexta fuerit habitata. Quod idem alter quoque Legatus Reipubl. Venetæ ad Vsum Cassan, Ambrosius Contarenus confirmat: nisi quod uterque nomen tantæ urbis per aphæresin appellant *Spahan* vel *Spaam*. Cito tamen, intra xx tantum annos, ita re-floruerunt & ædes & cives ut 10000 vici ejus numerarentur, unde viros 50000 citra sui nudationem, exarmare posset. Nostra ætate rursus est populosissima, & abundat omni comœatu, mercimoniis verò maxime claret: unde ab ipso Rege inhabitatur, per Vices tamen, ut Petrus Teixera testatur, qui accenset Irak regioni. Anglus ille naufragus, qui nuperrime, post superata Indiæ loca mediterranea, Europæis hætenus incognita, per id emporium domum est reversus, appellat *Ispahavner* ac multum præfert suo Londino, tum propter mercium omnis generis incredibilem copiam ac æstimationem, tum propter structuras palatiorum, aquæductuum, tabernarum, balneorum, fontium, ambulacrorum denique ac hortorum amœnitates. Hæc ille.

Adjungam hic accuratissimam urbis hujus descriptionem, quam à Nicolao Hemmio nostrate accepi, qui illam vidit anno clc lō c xxiii & xxiv.

Ispahan (inquit) hodie Persarum imperatoris regia; sita est ad ripam fluminis, duobus supra triginta gradibus ab æquatore versus Arctū & viginti quinque scrupulis: (eandem quoque latitudinem) prodit Vlugbeeckius & alii Arabes; longitudinem autem nūmerant ab extremo Africæ littore sex gradus supra octuaginta & quadraginta minuta.) Cincta est terreno vallo, modicæ altitudinis undiquaque: fossa minus lata & æstivis mensibus fere sicca: continet intra vallum octodecim aut ~~plura~~ ^{plura} millia, eleganter & magnificè substructarum; quæ desuper planæ sunt; & amoenissimos hortos, qui perpulchra stagna habent adjuncta.

Regis palatium, principali rerum venalium foro imminens, longe sumptuosissimum est, parietibus intus & extus eleganter pictis & deauratis: forum autem patet in longitudinem quidem septingentos passus, in latitudinem vero ducentos quinquaginta: ante palatium jacent triginta machinæ bellicæ ab Harumuzio advectæ sed hæcenus indigestæ.

Ambiunt forum hoc undiquaque proceræ arbores, & domicilia æqualiter edita ex coctilibus lateribus substructa, cum suis concamerationibus sive cellis, in quibus auri atq; argenti fabri, gem-

gemmarii, aromatarii degunt: quemadmodum & ad alterum latus ex opposito horum, visuntur officinae mercatorum, qui varias merces praesertim fericas venales habent: & variae cauponae, in quibus varia edulia parata inveniuntur: ambit item forum torrens inter duos muros è vivo saxo eductos conclusus, qui ad utrumque fori cornu influit in octangulas cisternas: à quibus denique sub plateis, quae concavae sunt ad varias aedes & hortos derivatur.

Ad unum fori latus visitur sumptuosissima Mesquita, marmoreis parietibus, ad quam tredecim gradibus ascenditur ex uno marmore excisis. Ad alterum moneta sita est, ad quam transitur per porticus, sub quibus quoque plures visuntur officinae, in quibus prostant varii panni serici, lancei atque gossypini: etiam vestes omnis generis, calcei atque ocreae & similia. Sunt & aliae praeterea plateae desuper tectae, in quibus variorum artificum mechanicorum officinae visuntur.

Aedes autem plurimae reperiuntur in oppido, quadratae formae & diversae molis, quas vocant *Caravanferas*, in quibus mercatores tam peregrini quam indigenae diversantur, certo pretio in singulos menses. Quales & in ceteris

urbibus & pagis atque agris offenduntur, insigni itinerantium solatio & opportunitate.

Arx sita est ad partem urbis quæ Eorum adspicit, imprimis ampla, duplici muro & fossa clausa; cum turribus quadraginta; adhæc aliquot machinis bellicis munita; in hac habitat Veziarius Regis, cui custodia Arcis & Theauri Regii qui ibidem asservantur, est demandata.

Tolerantur quoque in urbe duo monachorum conventus, Carmelitarum & Augustinianorum.

Habet urbs duodecim portas, quarum prima appellatur *Dalvvaâr*, à qua via ducit ad aliquot Armeniorum pagos, quos vocant *Gendemân*.

Secunda *Hassenabad*, à qua via pertinet ad Persiæ metropolim Schiras, iter est sex dierum.

Tertia *Kherroen* ducens ad Gouvvestan & Yeld, quinque dierum itinere.

Quarta *Seydach Madeyan* à qua via ducit ad *Candaharam*, *Laboram*, & reliquas partes Indiæ.

Quinta *Tubara* quam egrediuntur versus Thermas seu Calidas Scaturigines, quæ tridui itinere distant ab oppido, & *Rovdest* ab ipsis vocantur.

Sext

Sexta *Tochzi* à qua via pertinet ad *Cassian* trium dierum itinere & semis; ad *Casbin* octo; ad *Taur. sum* viginti; *Gilan* tredecim; *Ferrabad* novem, aut decem, & *Kom* sex. Extra hanc solent Mahumetani dominicis nostris diebus, festum celebrare, quod *Tammachiam* vocant, & meretrices atque omnis generis suaviludii & scurræ convenire.

Septima *Decridest* à qua via ducit ad *Bagdat* quindecim, & ad *Ardevil* sedecim dierum itinere.

Octava *Lamboen* quæ ducit ad eandem oppida, ad quæ superior.

Nona *Chaarbagh*, à qua via ducit ad *Luaen* tridui itinere: atque ad *Abeconram* montem totidem: hunc montem è durissima petra constantem, jam plurimis annis conatus est Rex perfringere & amnem qui secus oppositum ab oppido latus labitur, ad oppidum & illius agros traducere. Anno clo lxxiv supra ducenta millia operarum in eo defudasse ferunt; duces enim & magnates Regni tum inter se certaverant, ut opus absolverent: nam tantum ducenti passus in longitudinem & centum quinquaginta cubiti in altitudinem restabant. Tantum tribus mensibus hic quotannis operari licet, ob
acre

acre frigus & altas nives , quæ cæteris mensibus montem occupant.

Reliquæ tres portæ hodie clausæ sunt ; nimirum *Mergh*, quam apertam, pestem & annonæ inopiam oppido esse allaturam superstitiose credunt.

Kaly, quam itidem summam annonæ caritatem investuram metuunt.

Gouldesta denique , quam Rex convertit in pulcherrimam domum , quæ despicit in amœnissimum locum quem vocant *Chaerbagh* ; qui pulcherrimis arboribus in ambitu cinctus est, & ab utroq; latere silicibus stratus ; medium secut amnis *Zinderoend* , lapideo ponte stratus , quem regalem vocant ; hic amnis dividit se in quatuor ramos, & mox in plures minores alveolos , qui varias oppidi ædes & hortos permeant. Influunt præterea in sex cisternas, quas vocant *Thankas* ; quarum una sita est juxta viridarium regium , quod dicitur *Hasergeru* , longe amplissima & plano fundo atque æquali , cum pluribus fontibus & canalibus : ab hoc viridario usque ad pontem , utrimque sunt educta sumptuosa ædificia & in medio semitæ canalis è vivo saxo : à ponte itidem utrimque pertinent ædes usque ad magnificum Regis palatium ; ita ut *Chaerbagh* ab hoc palatio ad viridarium

darium Hafergeris, in longitudinem pateat fere integrum milliare.

Extra oppidum sunt aliquot suburbia, nullo vallo murove cincta; quorum unum vocatur *Golsa*, sive ut alii scribunt *Ciolsa*, à sex millibus familiis Armeniorum habitatum, quos Rex superioribus annis è patriis sedibus huc traduxit. Horum ædes splendore & magnificentia certant cum oppidanis: sunt enim Armenii hi plerique opulenti, utpote industrii mercatores, qui pannos sericos, glastum & alias Indicas merces emendo & Halepum, Constantinopolim atque adeo ad Europæas provincias deducendo, maximum questum faciunt. Sunt quidem Christiani, sed sectæ Armeniæ: diebus Mercurii & Veneris abstinent à carnibus, piscibus, butyro & caseo, omnique pinguedine: neque quicquam illis diebus manducant præter panem, aut oryzam aqua ebullitam, mel, olera & arboreos fructus. Observant & quadragesimam ad Romanorum normam; jejunantque ante quædam festa majora, octo & interdum quatuordecim diebus. Ita ut pene dimidiam anni partem ad supra dictum modum jejunent. Desponsant liberos suos admodum juvenes, & ubi ætatem nubilem attigerint, conjunguntur

guntur in templo : viduis ad secundas atque adeo tertias nuptias transire permittitur, numquam aut rarissime ad quartas. Sacerdotibus vero etiam secundas nuptias interdicunt. Superstitionum & ceremoniarum suarum sunt retinentissimi.

¶

Gauvverabad alterum suburbium habitatur à *Gauvrifu*, quos Rex huc traduxit è *Gavvestan* & *Yesd*; sunt autem antiqui Persæ, gentiles, quique etiamnum ignem colunt, de quo cultu ~~alibi~~ dicetur: horum familiæ numerantur hic circiter quingentæ: gens longe melioris fidei & probior, quam sunt Persæ Mahumetani; mercatores industrii, gnavi agrorum cultores. Mares sunt robusto corpore & usurpât vestes à reliquorum Persarum amictu diversas, præsertim quoad colorem; feminae quoque illorum validæ & obæse, quæ longe aliter vestiuntur quam Persicæ in *Hispahan*: neque velant faciem, uti illæ; neque tam impudicæ judicantur. Marium autem vestitum in adjuncta tabella curavimus exprimendum.

Abas-

Abassabad tertium suburbium, in quo inter quinque & sex millia familiarum degunt, è Taurisio advenæ, & Mahumetanorum Persarum religionem colentes: plurimi inter hos sunt nobiles, qui aulam quotidie frequentant; reliqui mercatores; hîc quoque insignes ædes & horti visuntur.

Chamsabad quartum suburbium, quod à paucis Armeniorum familiis habitatur.

Affennabad quintum suburbium, in quo degunt circiter ducentæ aut ducentæ quinquagintæ familiæ Georgianorum, qui itidem sunt Christiani, sed variarum sectarum, uti alibi in itinerariis notatum invenies. Hi quoque cultu atque amictu nonnihil differunt à Persis; itaque hîc viri Georgiani habitum in tabella exprimendum curavimus.

Virgile

Virgines autem Georgianæ imprimis
tunc decoræ & pulchræ & amiciuntur
ad modum, quem adversa tabella in-
dicat.

Cheigh

Cheigh Sahanna sextum suburbium incolitur itidem ab Armeniis, quorum ibi centum aut centum quinquaginta familiae numerantur. Haftenus noster. *Ioannes de Persia* scribit hanc civitatem supra octuaginta millia civium continere, praeter infinitum numerum advenarum: id liquere ex diversoriis, quae habet fere sexcenta, Persae vocant *Caravanſeras*: balnea quae vocant *Hamam* habet trecenta: officinas mercatorum omnis generis decies mille; ambiſi autem à fluvio *Senderu*: ager ipsius humilior & fere riguus, unde & coelum hic non admodum salubre. Hanc veterum *Hecatonpylen* arbitrat. Ornant illam turres ad minimum centum altissimi & elegantissimi operis; inter quas eminet illa quae est in equili Regis, cuius fastigium è craniis cervorum compositum scribit, quos uno die Rex *Thamas* venando occiderit supra triginta millia.

Videnda praeterea quae in Itinerariis parte secunda dicuntur, nam omnes principis huius urbis memineant.

Proximum post metropolin locum meretur *Yasá* vel *Fesá*, oppidum itidem amplum & imprimis amœnum atque pannorum sericorum textura imprimis nobilitatum. *Paulus Vene-*

tus appellat illam *Iasdi* mercimonis & serici textura celebrem ; *Iosaphatus* vero barbarus *Iex* moenibus amplissimam, & quinque mill. pass. in circuitu patentem , ubi quotidie decem mille pondo venduntur, incredibili silentio & clementia, nec sermone ullo intercedente, quod pretium singulis auctoritate publica inscriptum sit. Circa hanc urbem reperiuntur hodieque ignicolæ, qui fanum habent in propinquo monte *Albors*, ubi à temporibus *Kaiomar-rhati* hucusque jam ultra xxxv seculis ignis continuo arsit : sed de his alibi dicetur. *Vlugbekius* & alii Arabes constituunt hoc oppidum ad latitudinem duorum & triginta graduum. Dein *Kaxon* secundum *Teixeram*, oppidum famosum, sericorum pannorum omnis generis textura & agri imprimis fertilitate ; hic enim exquisiti fructus nascuntur, præsertim mala cotonea, quæ per excellentiam *Caxton* appellantur.

Kom quoque sive *Comæ* magnum oppidum habens versus Arctum pontem lapideum. Nubiensis vocat *Com* & dicit ab *Albahan* (ita vocat *Ispahan*) distare itinere bidui. Vide & Itinerarium *Cartuvrighti*.

Saoah *Teixeræ*, Nubiensi uti suspicor *Savan* distans à *Com* xxxvi mill. pass.

& à *Masenna* xxvii mill. pass. nisi forte sit *Savva* cujus *Vlughbekius* prodit longitudinem lxxxv grad. & latitudinem xxxv. Cujus quoque *Elmacinus* meminit; portatus (inquit) est *Savvam* prope *Hamadanum*, atque ibi mortuus est.

Kazvin sive *Casbin*, oppidum celebre (inquit *Teixera*) ad quod Persarum Imperator *Xa. Thamaz* regiam suam transtulit post *Taurisium* vulgo *Tabriz* à Turcis captum & direptum. *Joannes de Persia* scribit hanc urbem supra centum millia oppidanorum numerare; Mesquitas sive Mahumetanorum templa quingenta. Palatium Regis longe maximum est, ita ut quartam partem leuæ in longitudinem occupet. Hujus urbis etiam itineraria meminerunt, quæ in parte secunda reperiuntur, quæ consulenda sunt, imprimis Itinerarium *Cartvrichti*, qui diligentissime hanc urbem descripsit, & existimat veterem *Arsaciam* fuisse, (urbem *Mediæ* *Ptolemeo* & *Ammiano*.) Sita autem est in amœna & fecunda valle, quæ tridui aut quatruidui iter patet in longitudinem. Oppidanorum ædes neglectim structæ sunt, è lateribus tantum ad solem duratis, ut fere sunt reliqua ædificia per totam Persiam. *Vlughbekius*

& Arabes ut supra vidimus tribunt illi longitudinem quinque & octuaginta graduum & triginta sex minutorum. Nubiensis refert ad regionem Algebal id est montanam, & quidem inter regiones minores, licet (inquit) quidam opinentur hanc esse de terra *Deilan*. Et iter ab Hamadan ita designat; ab Hamadan ad *Nareslan* xxx mill. pass. ab hoc ad Aved xxiv mill. pass. ad Cazvin duæ dietæ. Addit his Teixeira, *Amedon*, quam Nubiensis vocat *Hamedan*, dicitque ingentem esse urbem, distareque ab Astarabad xlv mill. pass. Benjamin Iudæus vocat *Hemdan*; ipsa est (inquit) vetus Madai (Mediæ metropolis (inquit Schikardus) à quo litteræ non abludunt) civitas amplissima, ubi degunt ex Israëlitis tantum l. mill. viri. Nam ibidem ante quandam Synagogarum, sunt monumenta Mardochæi & Estheræ. Fuit autem hæc urbs à Musilimis capta anno Hegiræ xxix una cum *Elbira*, non illa (inquit Schikardus) quæ jacet supra Raccam ad Euphratem, sed altera in regione Addeilam circa urbem Kazvin. Tribuit autem huic urbi Hamedan Vlugbeeckius & Arabes longitudinem trium supra octuaginta graduum & triginta quinque graduum & decem scrupulorum latitudinē.

Adjungit deinceps *Teixera* oppidum *Nahaond*, quod Nubiensis vocat *Nahavand*; scribitque ab Hamadan distare XLVIII mill. pass. à *Rudhan* XXI mill. pass.

Et deinceps *Targaïn*, *Damaoand* & *Taharon*, de quibus nihil comperi.

Rey Xarear vel Schariar, inquit *Teixera*, ubi manna colligitur, sed inferioris notæ: Nubiensis videtur hoc oppidum appellare *Ray*; & iter ab Hamadan ad illam designat; ab Hamadan ad *Sava* XC mill. pass. à *Sava* ad *Ray* L mill. pass. Vlugbeeckius & Arabes collocant ad longitudinem octuaginta sex graduum & decem scrupulorum, & latitudinem triginta quinque; quibus alii addunt XL scrupul.

Ad hanc quoque provinciam pertinet *Sultania*, quam Iovius putat exstructam fuisse è ruinis Tigranocertæ. Nomen hoc (inquit Leonclavius) est consequta à Sultanis, quod Persiæ quondam fuerit regia, Sultanique sedes & domicilium. Videnda sunt Itineraria in parte secunda, quæ prolixè illius meminerunt præsertim Cartvrighti. Vlugbeeckius & Arabes produnt longitudinem illius quinque supra octuaginta graduum & latitudinem triginta sex grad. & xxx scrupul.

Ad

Adduntur his ab aliis *Chocherarend.*

Hulvuaen quam Nubiensis vocat *Holvan*, & dicit ab urbe Bagdat ad illam sex haberi stationes; nimirum ad *Nabranian* xii mill. pass. ad *Dair-Barema*; totidem. ad *Dascaram* xxiv mill. pass. ad *Halulan* xxi mill. pass. ad *Cbanecquin* xxvii mill. pass. ad *Catfr-Sirin*; ad *Holuan* xv mill. pass. Ab *Hamadan* autem ad *Holuan* iter ejusmodi esse; ad *Astorabad* xlv mill. pass. ad *Catfr-Allofus* lxxi mill. pass. ad *Maderam* xxi mill. pass. ad pontem *Almam* parvi amnis xv mill. pass. ad pontem *Abi-Aiub* xii mill. pass. Ad *Iahsun*, indeque ad *Carmazin* xxiv; ad *Zobaidiam* xxiv ad *Marg-Alcalaa*, id est, pratum arcis xxvii mill. pass.

Fermasin de quo nihil inveni.

Cachravuard, *Gerpadekan*, *Zamren*, quorum longitudines & latitudines require supra: nam nihil præterea nobis de illis observatum.

Chivvâr, quam Nubiensis videtur appellare *Grouâr* lx mill. pass. à *Schiraz*.

Aba. Nubiensis vocat urbem parvam, & nullis mœnibus cinctam; scribitque distare à *Fahrag* lxxv mill. pass. à *Rudha* liv mill. pass. à *Murg* a solitudini contermina levem stationem: à qua ad *Schiraz* sunt xxxvi mill. pass.

Parç five Fares & Farc.

PARC (quam Arabes efferunt Fares & Farc) una est è majoribus & melioribus provinciis hujus imperii ; ejus autem Metropolis est *Schiras* quam alii efferunt *Xyras* & *Siraz* , nobilissima urbs & antiquissima ; omni genere comatus abundans ; & commercii cum cæteris regnis & provinciis Persiæ florentissima ; hic enim panni serici magna copia texuntur , è serico quod in finibus illius provenit. Scribit *Teixera* , hanc civitatem conditam fuisse à *Iamked* , ambitu duodecim farsangarum . *Ioannes de Persia* scribit sitam esse ad fluvium *Bendamir* & intra muros supra sexaginta millia civium continere ; licet autem *Iosaphat Barbarus* illi circuitum tribuat viginti mill. se qui ambitum illius dimentius fuerit non nisi quatuor leucarum castellanarum circumferentiam deprehendisse . Aer hic frigidior ut testatur *Teixera* ; incolæ sunt colore candido , formosi & urbanis moribus . In hujus agro reperitur secunda species Costi , quam Persæ vulgo vocant *Kosl-Talk* id est amarum , ad differentiam Costi quod ex India petitur , quod ipsi *Kosl-Xerin* vocant , id est dulce .

Audia-

Audiamus & Schikardum in Tarich:
Huic etiam regi (inquit) *Gamschid* primordia sua debet *Schiraz*, inter Persiæ urbes nunc facile princeps, in Regni medietullo sita, duodecim *farsangas*, id est, sex supra triginta mil. pass. in ambigui complexa, temperati aëris nec ita feruentis uti ad australem oram; unde rosetis abundat, & rex ille florum ibi ita luxuriat, ut aquis inde maxima copia distillari solitis vel navis onerari possit. Itaque nec mirum est eorum idioma cæteris Persiæ dialectis præferri, quorum ager tam suavem spirat odorem, cerebri quamvis enecti vivificatorem potentissimum.

Videnda quæ in secunda parte dicuntur de hac urbe in Itinerariis; hic tantum addam quæ à Belga sunt observata anno clo lxxiii.

Schiraz distat ab Aequatore versus Arctum novem & viginti gradibus & sex supra triginta scrupulis: condita est in valle præfertili, complectiturque hodie supra decem millia focorum: eminus accedentibus pulcherrimū præbet aspectum, ob altas illius turres è splendentibus saxis constructas, & hortos atque viridaria, vernantibus cupressis confita, quæ undique illam cingunt; in hisce viridariis reperiuntur omnis gener-

generis fructiferæ arbores : rigantur autem certis canalibus è vicino flumine derivatis, quemadmodum & agri qui ambiunt, plures quoque hic reperiuntur fontes. Nascitur hic præstantissimum vinum totius Persiæ. & venundatur admodum vili pretio. Laudatissima autem rosarum aqua, ad varias & longinquas regiones deportatur. Ager suburbanus tritici & aliarum frugum feracissimus est: oves hic ferunt lanam crispam cinerei & cándidi coloris, & caudas ita grandes & obesas ut interdum octodecim & non raro viginti libras pendant. In sylvis nascuntur passim arbores quæ mastychen exsudent, excipitur patellis quæ ramis applicantur, coloris primum viridis, qui ab æstu vitiat. In hac urbe tolerantur hodie à Persarum Imperatore duo conventus Monachorum, qui partim sunt Itali ordinis Carmelitarum, partim Lusitani ordinis S. Augustini; qui hic conciones habent & missas celebrant; concionantur autem lingua Persica, Armenia & Arabica; nam potissima pars auditorum sunt Armenii, pauci admodum gentiles aut Mahumetani, quia indigenis vetitum est vel hilum de mutanda religione cogitare.

Nubiensis Chorographus, ita circum-
scribit

scribit hanc partem Persiæ ; dicimus (inquit) terram Fares ambiri ex parte orientis magno campo, qui superiore sui parte Sindiaë terram, inferiore Ray attingit. Clauditur autem ab Occidente, mari Persico ; à meridie terra Merân ; à Septentrione terra Churestan. Prodit autem varias distantias & itinera ab hac civitate ad alia oppida tam intra quam extra hanc provinciam, nos tantum præcipua quædam hic inseremus.

Iter à *Schiras* ad *Acbaban* (quam hodie vocant *Hispahan* & *Spahan*) ejusmodi est : à *Schiras* ad urbem *Bazm* xii mill. pass. ab hac ad oppidum *Kian* xii mill. pass. à *Kian* ad *Casraain* xxi mill. pass. ab hoc ad oppidum *Astachar* totidem mill. pass. ab hoc ad *Chan-Rus* oppidum populosum etiam xxi mill. pass. Hinc ad oppidum *Kard* totidem mill. pass. Et ab hoc ad oppidum *Karda* xxiv mill. pass. à *Chan Rus* ad *Afbahan* xiiii mill. pass.

Verum quidam nostrorum superioribus annis hoc iter egit hoc modo: per *Bazigam* ubi annona comparanda est in biduum, ad *Poule gorck* & *Poule-nou* duos pontes super fluvium stratos : ad *Maby* pagum, *Emonzade*, *Ousioent*, *Assas*, *Coscoser*, *Dedaur Chan* omnes pagos ; *Gembesilattam* arcem ; *Iasigas* pagum

pagum & castellum ; *Dema* ⁷*oet* torrentem ; *Abenabad* grandem pagum, ubi teloneum solvitur ; *Mayar* pagum & *Spahan eck* diversorium . Testatur autem hoc iter absolvi , equis quidem diebus sex , camelis vero sedecim : vide in secunda parte itinerarium Nicolai Hemmii .

Iter à Schiraz ad *Ias* ^d prodit Nubiensis tale : *Ias* ^d (inquit) est ad Orientem , secus extremitatem deserti , in itinere quod ducit ad Chorasān ; & nos ad amussim describemus hanc viam prout jacet : Quare egredieris è Schiraz ad *Zarcān* (est autem *Zarcān* domicilia aliquot secus flumen suavis aquæ) tum ad urbem *Astachar* xviii mill. pass. Ab *Astachar* ad oppidum *Tir* xii mill. pass. à *Tir* ad *Cehemend* oppidum xxiv mill. pass. à *Kehemend* ad *Bend* oppidum totidem mill. pass. à *Bend* ad *Iar* ^c*oja* xxxvi mill. pass. à *Iar* ^c*oja* ad oppidum *Asad* xxxix mill. pass. ab *Asad* oppido forti arce munito ad oppidum *Magius* xviii mill. pass. ab oppido *Magius* ad urbem *Kattha* sub limitibus *Iazd* contentam xv mill. pass. demum à *Kattha* ad *Ias* ^d xxx mill. pass.

Ad hanc quoque provinciam pertinet *Astachar* , quæ olim illius Metropolis videtur fuisse ; Alfraganus in Climate

mate tertio vocat *Astacharam* in renovata editione Christmanni, quum antea corrupte ibidem legeretur *Astatar*; faciunt pleraque itinera hujus mentionem, sed potius veluti pagi aut municipii, ita ut à Musulmanis olim excisa videatur. Vide Itinerarium Iosephati Barbari. Quidam autem nostratium, qui hac iter habuit, ita meminit. Sequi diei itinere à *Schiraz* versus aquilonem, & circiter triginta gradibus ab Æquatore versus Arctum, visuntur hodie rudera magnificæ urbis Persepoleos & palatii imprimis nobilis, vocant hodie *Estacher* & locum ubi palatii rudera visuntur *Chilminare*; in fertilissima & amœnissima convallé, hic supersunt aliquot admirabilia antiquitatis monumenta: ad quæ ascenditur gradibus è petra excisis, adeo latis & planis ut equis eo ascendere liceat; in planicie autem super dictam petram, visuntur primo conclave aliquod, cujus fores è politissimo saxo sunt & variis figuris insculptæ; intra sunt duæ fenestræ è pretioso marmore & ita polito ut instar speculi reluceant; præterea sunt hic aliquot atria in quibus visuntur cistæ è marmore excisæ, in quibus regius thesaurus olim fuit reconditus; supersunt quoque novemdecim columnæ è quadra-

draginta ; & triginta tria prothyræ ; omnia tam affabre facta & tam elegantibus figuris incifa , ut pictor indultrius vix anni ſpatio cuncta poſſet delineare. Narrat Almacinus in vita *Muavia* Caliſæ, Ziadum nomine Alis Perſidis præfectum Iſtachaæ commoratum, ibique arcem munitiſſimam extruxiſſe.

Ab eadem urbe Schiras verſus ortum , jacet lacus ſaliſus circiter octo aut novem milliaria patens in longitudinem , in latitudinem unum , aut paulum ſupra. Sal inſtar nivis candidiſſimus eſt , itaque ſpiſſe quibuſdam locis concretus ut veſtigia ferat , verum quum infra concavus ſit , non eſt illi magnopere credendum, facile enim dehiſcit, cum ſummo ſuperſtantium periculo.

Ad hanc provinciam quoque referatur hodie *Laar* ſive *Lara* ut Portugalli efferunt, à qua urbe ſortiuntur nomen *Lariſ*, numiſſima ex argento abſolutiſſimo, notiſſimum & uſitatiſſimum per totum Orientem ; urbs hæc regni particularis caput fuit, & ſuperioribus annis ab Abbas Rege fuit capta , uti paulo poſt dicemus : anno clo lo xc iii ut narrat Teixeira, affixit illam horrendus terræ motus , qui ſupra mille ducenta domicilia proſtravit , plurimaſque ci-
ſtero.

sternas (quibus salus civium constat, siquidem tantum pluviis aquis utuntur) disruptit & supra tria millia incolarum obruit.

Ad regnum Laræ volunt quondam pertinuisse *Bender. Gomrou*, ubi Lusitani arcem ædificarunt ad sinum Persicū, postquam Harmuzio fuerant potiti.

Hunc autem locum ita à nostris inveni descriptum. *Gamrou* distat ab æquatore versus arctum septem & viginti gradibus : estque municipium ad oram sinus Persici situm, parens hodie Duci Schiraz Yman-Couly; Portugalis ademptum ab Ali-Reece ejusdem Ducis Legato anno 1606. Postquam Belgæ nostri hic appellere & commercia cœperunt exercere, tribus quatuorve annis multo populosius est factum, ita ut jam circiter nongentæ hinc familiæ habitent. Duas habet arces ad latus Meridionale; & versus Arctum validum propugnaculum ad oram Sinus, pluribus machinis munitum : præsidium Persarum constat ut plurimum ducentis peditibus & totidem vel etiam trecentis equitibus, si autem majores copiæ Portugallorum metuantur, tenetur Arabs quidam regulus Seyd-Mahumet ducentos exercitatissimos Sclopetarios illis subsidio mittere.

A *Garmou* autem ad *Laram* agitur iter per sequentes Caravanferas, sive diversoria ad itinerantium solatium comparata, *Randaly*, *Getris*, *Cauberestan*, primus hic est pagus qui occurrit trans fluvium *Chour*; dein *Gegrebasergon*, *Ghion* sive *Baste Camekoe* *Garmou* pagum annonæ copia affluentem: *Checkkecheck* sive *Bahadany Waffaly* sive etiam *Baste Parouu*; denique *Ehergaef*, à quo transitur ad oppidum *Laram*. Quod oppidum à quodam nostrorum ita accepi descriptum. Oppidum *Laram* ædificatum volunt à *Pilæes* filio *Firoës*, post cujus decessum successit *Gorgion Melech*, vir valde magnanimus, qui super montem, qui oppido à Septentrionibus imminet, amplum & validum castellum fecit communiri, & regnum est auspicatus. Hunc ex ordine secuti sunt duo supra triginta Reges, quorum postremus fuit *Ebrahim Chan*, quem *Xa-Abas* anno 1010 c. ii regno spoliavit. Arx à *Persis* diruta fuit & alia rursus excitata commodiore loco, nimirum super montem qui ab Austro propius oppido incumbit. In oppido numerantur circiter quatuor millia domorum, planis rectis, cum certis foraminibus instas tumariorum. Nullo vallo cinctum est,

naru-

natura tamen loci satis munitum, cingitur enim undique asperis montibus. In blæ sunt robusto corpore; qui potissimum agris colendis, & camelis, asinis, mellis, & omnis generis animalibus pascendis dant operam; maximam quoque partem inserviunt mercatoribus, ad merces illorum ultro citroque vectandas. In medio oppido est forum rerum venalium, desuper tectum, sub quo plures visuntur officinae omnibus mercibus & annona omnis generis refertæ. Cingunt oppidum amœnissimi horti, in quibus plurimæ fructiferae arbores sunt confitæ, imprimis quæ dactylos ferunt. Regitur à præfecto sive Kady. Arx jam sita est super præruptam petram, ad quam angusto calle ascenditur, ita ut vix duo equites uno ordine possint incedere, supra tamen nonnihil dilatatur: oblonga est Arx, & muro è vivo saxo cincta, valde edito, in illa sunt circiter ducenta domicilia, quinque æneæ machinæ, Hispaniarum Regi ademptæ, & centum delecti milites. Ferunt in armamentario arma conservari quæ tribus millibus instruendis sufficiant. Duos tantum habet puteos qui jugiter quidem scaturiunt sed aquam subsalsam: unde hic aquam per vialem excipiunt atque conservant

sex cisternis. In oppido quoque nullæ habentur aquæ nisi pluviatiles, quas similiter excipiunt cisternis, quarum ad quinque millia tam in urbe, quam extra in illius tamen ambitu dicuntur reperiri: & quidem publicas, ita ut cuivis ad eas pateat accessus, tecto superius opertæ. Vnum & maximum vitium est hujus regionis quod tam crebro terræmotibus vexetur, quibus non raro plurimæ ædes prosteruntur.

Quibus in animo est Schiraz proficisci, iis maxime opportunum est annonam comparare ad septiduum in oppido, ut iter possit absolvere usque ad *Gemoed*, licet idem quoque fieri possit in vicinis aliquot urbi pagis. Per tendit autem iter ad hunc modum; per *Garom* oppidum distans à *Lara* octuaginta milliaribus, quæ ab equis quidem absolvuntur diebus sex, à Cassila autem atque Camelis quindecim. Equitibus iter est per *Dehakoe*, *Berry*, *Benarou*, *Chahita e*, *Gharom*, *Michzeck*, *Gaffar*, *Mehafera*, *Babbahie*. Cassilæ autem per *Dehakoe* pagum; *Berry* municipium & olim oppidum alicujus pretii, *Veheram*, *Chiahikot*, ad torrentem *Angavvinam*, *Augerin*, *Gerde Letaham*, *Gormoed*, *Codbauvan*, *Miggeck*, ubi teloneum solvitur à mercatoribus; *Payaran* frivium,

viū, *Gaffermesaseri* & *Babahaqien*.
Jannes Nevvbury Anglus designat
 hoc iter hunc in modum : A *Lara* ad
Tehaccovu, *Berre*, *Olous*, *Gouen* ubi
 regnat. *Laræ* definit. Hinc ad *Gua*
arouu oppidum ; ad *Demorder* muni-
 cipium ; ad *Mecocal*, ad *Cavvger*, ad
Chefimon Moddassar diversorium, ad
Covvel municipium ; ad *Xyras*. Inter-
 mediis autē intervallis multi reperien-
 tur lupi : iter agitur à *Larad-Xyras* ver-
 sus *Corum* & *Arctum*.

Antequam ad cætera pergo, non
 possum hic omittere *Garziæ de Sylva*
Figuroæ Legati Regis Hispaniarum ad
Regem Persiæ observationes de *Chil-*
minara, cujus supra feci mentionem.

In universo Regno (inquit) vix ulla
 vestigia antiquitatis videre est, quum
 omnes ædes è latere non cocto, aut lu-
 to inter duos asseres coacto structæ sint,
 quæ cœnum ferre non possunt. Atta-
 men hic supersunt vasta rudera arcis &
 Palatii *Persepoleos* adeo celebratæ ab
 antiquis scriptoribus : Arabes & Persæ
 vocant *Chilminara*, quasi dicas quadra-
 ginta columnas : ita enim appellant al-
 tas illas turres, quas Arabes templis suis
 astruunt. Rarum hoc orbis monumen-
 tum se offert iis qui à *Schiraz* ad civita-
 tem *Hispahan* proficiscuntur, circiter

leucæ intervallo à fluvio *Eradami*, qui veteribus dicebatur *Araxis* (non ille qui *Med-am* d vidit à majore *Armela*)
 cujus *Q. Curtius* sæpe meminit, uti & *Diodorus* & *Plutarchus*, qui non ad verum situm *Persepoleos* veluti nequ ducunt. Altitudo, pulchritudo & firmitas harum columnarum apparet è viginti illis quæ hodieque superant, quæ cum reliquarum basibus omnes in admirationem rapiunt: personarum quæ marmoribus passim insculptæ visuntur amictus, plane conveniunt cum amictu magnificorum Venetorum. tunicæ nimirum ad talos demissæ cum latis manicis; & caputia orbicularia, cæsaries super humeros sparsa & barbæ prolixæ. Quosdam videre est sedentes cum summa majestate in sellis, quales in Ecclesiis nostris usurpantur, cum scabellis sub pedibus, palmum altis. Et quod mirum, in omnibus hisce nulla similitudo se prodit vestium, quas Asiaticæ gentes aut hodie usurpant aut olim usurparunt. Nam licet ab omni antiquitate nulla argumenta promi possint, quibus amictus Assyriorum, Medorum & Persarum ita plane describi possit, uti proclive est facere in vestibus Latinorum & Græcorum: tamen satis constat, usos fuisse vestibus modice longis, ad Purp
 cum

enim modum, quemadmodum hodieque Turci & Persæ usurpant, quas illi quædam *Aluba*, hi vero *Cavasa* vocant: & capitum involucra colore & forma distincta à cidari seu regali diademate. In his vero sculpturis (quæ licet antiquissimæ sint, tamen ita sunt integræ quasi nuper factæ fuissent) nihil simile videtur iis vestibus quas memoria minimè suggerere potest: ita ut hoc opus omnem antiquitatem haud dubie superet. Idem confirmat inscriptio in tabula laspidea, ita nitida & integra ut monstro similis videatur: hujus characteres neque Chaldæi sunt nec Hebræi, Græci aut Arabici, aut cujusquam gentis hodie notæ: Omnes sunt triangulares, aut pyramidales vel iustar obelisci, ita ut tantum dispositione, figura autem neutiquam differant. Quæ architecturæ species fuerit Corinthiaca, Ionica an Dorica sive mixta è ruderibus, discerni nequit; nihilominus admiranda quædam symmetria, oculos intuentium mirum in modum afficit. Nihil tamen magis me delectavit quam marmoris & laspidis durities; nam multis locis apparent tabulæ ita nitidæ & exacte politæ ut speculorum instar intuentium vultus repræsentent. Meminerunt hujus palatii Arrianus & Iustinus,

nus, omnium autem exactissime Zio-
dorus.

Arx universa triplici muro cincta
fuit, qui jam ævo cesserunt: sepulchra
quoque Regum ad latus moris (ad
cujus radices Arx jacet) visuntur in
tervallis, quæ à Diodoro describuntur.
Quid multa? ea quæ hic videntur tam
pulchre conveniunt cum iis quæ ille
describit, ut errori nullus sit locus. Præ-
ter hæc rudera, nihil tantæ civitatis su-
perest; præterquam quod mediæ leucæ
spacio ab Arce alia columna extet, ejus-
dem cum cæteris magnitudinis, & aliæ
duæ minores paulum ab hac remotæ;
in quibus à famulis meis observatæ fi-
guræ equorum & virorum vastæ molis.
Sita autem sunt rudera hæc in planicie,
quam variæ fossæ è fluvio Araxe deri-
vatæ dividunt & fecundant, quæ ad
decem leucas in ambitu patet, ita ut
tantam urbem alere haud difficulter
quiverit, hodie tamen tantum modic-
um municipium quadringentarum
casarum habet, quod *Margatean* vo-
cant, haud longe distans ab arce.
hæc ille.

Sunt præterea in hac provincia Parc
vel Fares alia oppida; à Teixera memo-
rantur *Tarom*, *Ka?run*, *Lastan*, *Staha-*
sanon, *Neriz*, *Pa?ah* & *Dar-agnerd*.

Ka?

Kaseroen vel ut alii efferunt *Kaseroen*, secundum Nubiensem distat ab urbe *Fass* LIV mill. pass. & à *Gioüar* XLVIII mill. pass. ab æquatore secundum *Vlughbeckium* novem & viginti gradibus & quindecim scrupulis.

Ladan, juxta hanc urbem abunde nascitur assa fætida quam Persæ vocant *Ingu*.

Stahabanon cujus indigenæ totum caput pilosum habent, nobilis est animalibus illis quæ Bezoar continent. In provincia *Parc* (inquit *Teixera*) est districtus admodum illustris, vocant *Stahabanon* ab oppido ejusdem nominis, quod distat trium dierum itinere à *Lara* cujus ager abundat herba quadam, quæ haud dissimilis est croco quam depascuntur maximi greges animalium, in quorum ventriculis inveniuntur lapides, qui bonitate & facultatibus plurimum excellunt: hujus provinciæ incolæ totum caput sunt pilati, Persæ vocant *Kachel*. In eadem provincia in vertice montis è petra salit quidam liquor, quem Rex Persæ per probatæ fidei ministros curat colligi: cogitur autem quotannis ad quantitatem triginta meticalium; id est quinque unciarum, paulo plus, minusve. Persæ vocant hunc liquorem *Momnachy Kony*.

id est, mumiam pretiosam : siquidem instar miraculi resistit venenis & nobilissimum est antidotum, præterquam quod omnibus intestinis rupturis prædeatur. Rex Persiæ qui solus hæc liquore potitur, eundem ingentis muneris loco, exigua quantitate elargitur regi- bus & magnatibus suis amicis.

Neriz, hujus montana abundant metallis ferri & chalybis longe absolu- tissimi, è quibus arma aliaque in- strumenta præstantissima fabricant Persæ.

Pazah autem quam Nubienfis ap- pellat *Basam* & *Dar-agused*, abundat annona & omnis generis fructibus: distat autem Fasa secundum Nubien- sem à Schiraz LX mill. pass. à Kaza- run LIV mill. pass.

Nubiensishis adjungit urbem *Ra- gian*, perpulchram quæ terminat pro- vinciam Fares & Chureltan : est autem vicina urbibus Siraf & Kazarun atque Giouar.

Itemque *Siraf* urbem quæ adjacet littori maris Persici, distans ab Æqua- tore novem & viginti gradibus secun- dum Vlughbeeckium.

Atque *Seriz* urbem à mari haud longe distitam.

Alii quoque his addunt *Noubergan*,
quæ

quæ secundum Vlughbeeckium distat ab æquatore triginta gradibus & decem scrupulis.

Firgès abad, quæ secundum Vlughbeeckium distat ab Æquatore octo & viginti gradibus & decem scrupulis.

Arderbaion sive Adarbigan.

TEixera vocat hanc provinciam *Aderbaion* sive *Az arbaion*, & dicit maximam esse provinciam cujus metropolis hodie sit *Tabriz*. Regio annona omnis generis egregie abundans & ditissima commercia exercens cum Russis, Polonis, Circassis, Georgianis aliisque nationibus: nonnihil hic argenti effoditur, plurimum autem aluminis & rubræ tinctorum; indigenæ communi nomine appellantur *Calanges*. Quænam provincia hoc nomine censeatur (inquit Schikardus) apparet è Geographo Nubiensi; nimirum ea pars Assyriæ Septentrionalis, quæ circa urbem *Ardæbigaram*, ubi sanum ignis fuit, de cujus cultu postea dicetur: Hodie in Mediam usque protenditur, ut contineat etiam *Ardebil* incunabulis Sophinæ sectæ notam, & metropolim *Tabris*, quæ pridem erat aula eorumdem Sophinorum, antequam ætate patrum

trum veniret in potestatem Turcæ. Tebrifium (inquit Leonclavius) nunc *Tauru*, admodum hisce annis innituit, etiam vulgo, Turcorum stragibus aliquot nobilitatum, inde à Sultani Scleimanis II. temporibus : Qui Ecbatana Mediæ vocant, errare puto ; quæm Cedrenus eam Taurezium appellans, in Persarmenia collocet, quam hodieque dicunt maiorem Armeniam. In hujus medietullo Tebrifium recte ponit Iovius, ut male Chalcondyles urbem fecit Assyriorum, cujus interpretes Tabrezen, ut Cedrimanus Tabrosium scripsit. Iovii sententiam hæc Aythoni verba confirmant. In majori Armenia civitas Taurisii famosior est & plus aliis opulenta. Ptolemei *Tervam* esse plerique putant & transpositis fortasse literis *Teure* scribetur rectius ; Hebræorum *Sufam* autumat Iovius. hæc ille.

Minadous (inquit Schikardus) cum vulgo appellat Tauris & in epistola quadam Historiæ suæ della Guerra fra Turchi & Persiani subnexa, duodecim argumentis operose contendit, non esse neque Tervam ut Iovius scripsit, neque Tigranoama uti Niger, ne Tigranoceratam quidem, ut alii : Sed Ecbatana ut voluit Ortelius & Ananias. Quas doctissimorum hominum opinatiores,

ego eadem orthographia veriori, omnes uno ictu dissipo, & confidenter dico, esse, immo illam, quæ lib. vi. cap. 2.

Protem. vitiose quidem *Tabeis* appellatur pro *Tabeis*; errore in Græca scriptione facillimo. Teixera solus eorum oculos legerim, exprimit genuinum sonum urbis. Hæc ille.

Ecbatana (inquit Minadous lib. 8.) hodie Tauris dicta, ad radices montis Orontis qui versus Septentrionem ei imminet, in majori Armenia sita est, octo dierum itinere à Mari Caspio: Versus Meridiem posita est Persia; Versus Occidentem sunt Caspii montes: ipsa urba ventis, frigori & nivibus exposita est; aëre tamen fruitur salubri, abundatque omnibus rebus ad vitam humanam necessariis, celeberrimum est totius Orientis Emporium, quod merces quæ ex Asia in Syriam atque Europam, tum quæ ex Occidente in Orientem transmittuntur hunc ut plurimum deferri soleant. Populosissima est, continetque fere ducenta animarum millia: neque vallo neque muro munita est, cryptas habet multas subterraneas, & ædes pro more regionis è luto & cæno cocto constructas.

Vt autem hoc obiter moneam Ptolomæus loco à doctissimo Schikardo an-

notato meminit duarum urbium sub nomine Gabriz, quarum unam tribuit longitudinem LXXXIII grad. latitudinem XLI & XV scrup. alteri secundum Græcum exemplar à Bertio editum LXXXIV & 30 scrup. latitudinem XL. Secundum Latinam vero editionem longitudinem LXXXVII. 40 minut. latitud. XL & 20 minut. Medium montis Orontis longitud. in Græco quidem LXXXV, in Latino LXXXVIII & 30 scrup. latitudo in utroq; XXXVIII. Porro Ecbatana longit. LXXXVIII latitudo XXXVII. in Græco pariter & Latino.

Vlugbeeckius autem & alii Arabes tribuunt Tauri long. 82, latitudinē 38. numerant autem longitudinem ab extremo Africæ littore.

Abulfeda denique dat illi longitudinem 73. 8. latitudinem 39. 10.

Plura inveniet lector de hac nobilissima civitate in variis Itinerariis quæ subjunximus, præsertim in Cartvvrighi qui accuratè illam descripsit.

Meminit quoque illius Marcus Paulus Venerus, sed vocat provinciam in qua sita est Hirach.

Quomodo autem Xa-Abas hanc urbem, aliquandiu à Turcis possessam, ipsis eripuerit luculenter narrat *Petrus della Valle*. Diligentia (inquit) quæ
una

una est è præcipuis virtutibus summi ducis huic Regi perfamiliaris est; nullam enim occasionem facile omittit, quæ rebus ipsius conducatur, sed illam arripit, & persequitur incredibili celeritate, quod in Tebriso recipiendo vel maxime patuit; nam quum ipsi constaret Bassam Turcorum cum maxima copiarum parte abesse & alio profectum ut populos vicinos, qui rebellaverant, ad officium reduceret; & *Spahan* urbe, quæ circiter viginti dierum itinere abest à Tebriso, paucioribus quam decem diebus, uti accepi, ad illud advolavit, cum minori copiarum parte quum reliqua tam celeriter illum sequi nequiret, licet vel maxime properarent. Addidit & celeritati egregium stratagemata militare: nam quum cum paucis admodum suorum ad urbem accessisset, & famam adventus sui tanta celeritate prævenisset, finxit se mercatorem esse & caput magnæ Caravanzæ, quæ lento passu illum sequeretur, ita ut ab oppidanis qui merces admodum desiderabant, neque quod res erat ullatenus suspicabantur, facile admitteretur: Subsistit autem ad oppidi ingressum, suos uti videri volebat, expectans; verum quum jam plures copiaz advenissent, paucis Turcis occisis, nullo pene nego-

negotio, urbe potitur, præter castellum à Turcis urbi impositum. Deinde nulla mora interposita, antequam captæ urbis fama divulgaretur, maximas copias dimittit contra Bassam jam reduntem, & eorum quæ gesta erant penitus ignarum, eumque ex insidiis aggressus cædit & vivum capit: captumque muneribus & promissis ita delinivit, ut fide mutata, se ipsi adjungeret, & filio quem in arce cum præsidio reliquerat, persuaderet arcem Regi dedere.

Teixera secundo loco huic provinciæ tribuit oppidum *Xyrvan* vel *Schiruvan* veletiam *Sirvanum*: ea urbs (ut scribit Leonclavius) communi nomine cum provincia sic appellatur, estque Mediæ metropolis capta à Turca anno clō 10 LXXVIII. sed mox à Persa recuperata & muris nudata, ne hostibus amplius receptum daret. Regio autem Schiruvan vel Sirvan haud dubio (inquit idem) illa est quam Prisci dixerunt Mediam, posteriores autem Vaaspracan, ut apud Cedrinum in Constantino Monomacho legimus; id regnum licet Mustaphas Vezir anno clō 10 LXXVIII. Osmanidis subjecit, mox tamen à Persis fuit receptum & ab iisdem hodieque retinetur.

Narrat mercator quidam Verrus
apud

apud Ramusium : Servan provinciam à *Manmutaga* ad *Derbent* patere septem dierum itinere, & continere tria magna oppida, & totidem perampla castella; præcipuum autem oppidum esse *Sumachiam*, quæ distat unius diei itinere à mari Caspio; reliqua duo ad oram maris sita esse *Manmutagam* & *Derbent*. De *Sumachia* autem sive *Schamachia* & *Derbent* plura inveniet lector in parte secunda, in variorum Itinerariis. E quibus tamen hoc notandum, *Ienkinsonium* & alios scribere *Samachiam* distare à mari Caspio septidui itinere cum camelis, habitari autem potissimum ab Armeniis & jam ruinas agere cœpisse anno cdo 10 LXXII. quum ille ibidem esset; à *Christophoro* autem *Burrough* Anglo observatum invenio *Derbent* distare ab æquatore versus Arctum uno & quadraginta gradibus & quinquaginta scrupulis, à *Scamachia* autem quinque & quadraginta leucis. *Vlughbeeckius* autem & alii Arabes observant *Schiamachi* longitudinem quidem LXXXIV & 30 scrup. latitudinem XI & 50 scrupul.

Ienkinsonius porro agnoscit in *Schirvan* oppidum *Schabran* secus mare Caspium: quod mercator ille *Venerus* apud *Ramusium* vocat *Sabran* &

nullo muro tum fuisse cinctam
tur.

Ad Sirvan pertinet quoque secundum Leonclavium oppidum *Van* sive *Wan*, quod cum arce sic ad Persici regni limites (inquit) pertinet ut etiam majori sit finitimum Armeniæ: ab eo vicina Regio etiam *Wastan* dicitur. Vide omnino quæ Cartwrightus de hoc oppido & vicina regione scribit in suo Itinerario.

Teixera, ut ad illum revertamur, ponit porro inter oppida Hadarbigan, *Nak-Xaen* quam Arabes vocant *Nab-ziovan*, & Vlughbeeckius assignat illi longitudinem LXXXI grad. & 15 scrupul. latitudinem XXXVIII grad. & 40 scrup. Non invenio à quoquam huius oppidi mentionem fieri præterquam à Ioanne Nevvberye Anglo, qui in Itinerario, quod in secunda parte adiungimus, ubi vocat *Naxnan* sive *Nassnan*; sed an hoc idem sit nonnihil hæreo.

Addit deinceps *Hordabat* de quo nihil hætenus inveni.

Et *Ardavel* sive *Ardevil*; civitas est (inquit Teixera) Aderbaion, paucorum dierum itinere à *Tabriz*, non tam grandis quam celebris, ob natales Xequæ Aydar patris Sciah Ismael Suphy qui Persis imperavit. Antonius lenkin-
sonius

Anglus observat sitam esse triginta gradibus ab æquatore versus Arctum, & principes Persiæ hic sepeliri consuevisse. Vide & Itinerarium Cartwrighti. Ab Vlughbeeckio Arabe ponitur ad longitudinem quidem LXXXII. 30. latitudinē autem XXXVIII graduum; vel secundum alios Arabes XXXVII & 30. minutorum. Ab aliis observatum invenio, distare bidui itinere à Soltania, quatruidi à Casbin : à Tabriz quatruidi item itinere versus ortum.

Nubiensis vocat *Ardabil* & hæc itinera prodit; A *Daynur* ad *Maragam* indeque ad *Ardabil* : à Daynur ad *Cheiaregian* XXVII mill. pass. ad *Tal-Var* XVIII. ad *Saisar* XXI. ad *Andareb* XII. ad *Bailacan* XV. Si igitur ad *Ardabil* ire cupias, perges à *Bailacan* ad *Borzam*, quæ est terra *Armenia*, XVIII mill. pass. ad *Saber-Chast* oppidum XXIV mill. pass. hinc ad *Maragam* XXI. ad *Charcan* XXXIII. ad *Tabriz* XXVII. ad *Nariz* XX mill. pass. ad *Chan* XII. ad *Chovarest* III; ad *Kavafer* XXV: ad *Iama* XV. demum ad *Ardabil*. Ita ut à *Tabriz* ad *Ardabil* colligantur supra nonaginta mill. pass. Idem prodit distantiam ab *Ardabil* ad *Mucan* sitam ad oram maris *Caspi* iter bidui.

Addit denique *Teixera Halkhan*

oppidum de quo nihil inveni.

Alii & præsertim Arabes adhuc plures urbes intra limiteis Aderbigiân concludunt: nimirum *Selmâs*, Nubiensi *Salmâs*; de terra inquit Armeniæ: Salamas urbs est à stagno Kannudhan remota; stagnum vero istud falsum est caretque omni animantium & piscium genere. Distat idem stagnum à Dacher-can xii mill. pass. habetque in longitudine stationes quatuor, inter Septentrionem & meridiem; ejus autem latitudo protenditur inter Maragham & Armeniam spacio fere lx mill. pass. hyberno tempore maximæ excitantur in eo procellæ, adeo ut cymbæ naufragium patiantur.

Chouvy sive *Choy* oppidum, quod Vlughbeeckius & alii Arabes collocant ad longitudinem lxxix grad. & 40 scrupul. latitudinem autem xxxvii grad. & 40 scrupul. meminerunt illius Itineraria in parte secunda paginis 198: 207. & 219. Putant veteribus dictam *Ataxata*; & distare à Taurisio octuaginta miliaribus Asiaticis vel Romanis.

Ourmâ, Vlughbeeckio ad longitudinem lxxix grad. 45 scrupul. latitudinem autem xxxvii. de quo oppido nihil inveni.

Merend, Vlughbeeckio ad longitudinem

quidem LXXX grad. & 55 scrupul. latitudinem XXXV grad. & 20 scrupul. cuius mentio fit in Itinerariis pag. 219. distat unius diei itinere à *Sophian* & pari distantia à *Iolfa*.

Maraga Vlughbeeckio ad longitudinem quidem LXXXII grad. latitudinem vero XXXVII & 20 scrupul. meminit autem Haytho Armenius oppidi *Marga*, juxta quam Persæ à Saracenis ingenti strage cæsi fuissè commemorantur. Eam (inquit Schikardus) scribit Reineccius ad marginem, esse Thelbencanen, Babylonix scilicet urbem, seductus proculdubio à Munstero, qui hoc idem prior ad lib. 5. cap. 20 Ptol. annotarat. Sed nos interpretemur Haythonem ex seipso qui paulo antea c. II. dixerat, regionem Chaldæorum terminari ex parte Septentrionis, urbe *Maraga*. Fuerit ergo illa in confinio Assyriæ. Verum multo præcisius definitur illius situs ab Arabe Geographo, quod locetur circa ruinas veteris Nini- ves, ac sit nunc quidem tantum pagus, sed ingens. Vide omnino Nubiensem ex editione Gabrielis Sionitæ paginis 206 & 207.

Serier vel *Seriâr* Vlughbeeckio ad longitudinem LXXXII. latitudinē XXXIII. de quo nihil mihi præterea occurrit.

GVeylan (inquit Teixeira) *ampla* & *lim*ima est provincia quæ plurima & maxima oppida complectitur, potissimam partem secundum oras Caspii maris sita, unde & mare illud agnomen ab illa fortitur, Persisq; inde *Daryah-Gueylan* appellatur: undæ hujus maris salæ sunt, licet nusquam quicquam commune habeat cum oceano: Forma illius pene est ovalis: tribuunt autem illi longitudinem trecentarum farsangarum, id est novies mille passuum: undosum est & validis tempestatibus admodum obnoxium, navigaturque grandibus navigiis, sed quibus fere plani sunt alvei, quia pluribus vadis variis locis est inquinatum; portus aperit variis regnis, commerciis Orientis supra modum opportunos; qualis est Kefah sive Caffa portus & oppidum, nec non insigne emporium Tatarorum; & quia fluvius qui Altracan prælabitur in hoc mare sese exonerat, (quod oppidum jam magno Russiæ duci paret) per illum plurima commercia in hoc mari inferuntur. Vide omnino duo Itinera Anglorum in secunda parte.

Hanc provinciam Antonius Sherleius Anglus nobis describit ad hunc modum;

madum; Geylan provincia dividitur à
 vastis & nemorosis montibus,
 quibus Persia ut plurimum caret, raros
 habens montes & rariores sylvas, ma-
 gnâque lignorum inopiam, præter-
 quam quæ horti & fruticeta submini-
 strant) qui non tam valles, quam ru-
 pturas quasdam sive angustias aperiunt,
 quæ pluviis mensibus, aut quum nix,
 quæ admodum alta verticibus mon-
 tium incumbit, liquatur, crebris tor-
 rentibus fere inviæ redduntur. Ab
 oriente vel potius aquilone Mari Caspio
 concluditur: inter utraque autem, mare
 nimirum & montes quos diximus, va-
 sta planicies sternitur, tanta incolarum
 frequentia culta, tamque incredibili se-
 rici, oryzæ, frumentique copia referta;
 ut natura cum industria incolarum cer-
 tasse videatur, ultra frequentiore aut
 opulentiore hanc provinciam face-
 ret; nulla enim pene agrorum portio
 à cultura vacat; ipsique montes, qui
 fere petrosi sunt qua Casbinum respi-
 ciunt, tam læto gramine sunt vestiti, &
 tam numerosos alunt pecudum greges,
 ut etiam vicinis omnibus abunde de
 comœatu prospiciant.

Teixera porro scribit hanc provinciam
 divisam esse in quinque præfecturas, qua-
 rum Metropoles enumerat hoc ordine.

Raxt cui anno clo lo xcv quædam
Teixera illa scriberet, præerat ~~Teixera~~
Khan.

Laion : in qua etiam sita est famosa
civitas *Delmon* sive *Delimon*, vel etiam
Delon, à qua aliquando tota provincia
denominatur : cui tum præerat Khan
Hamet.

Gaxkar cui illo anno præerat Syanex
princeps magni nominis.

Langarkanon cui tum præerat Amir
Aniza Khan vir fortissimus.

Kudam denique cui tum præerat
Komron Mirza.

Ioannes autem de Persia vocat Me-
tropolin provinciæ Guilan *Hichan*, ei-
que attribuit septuaginta millia oppi-
danorum.

Sequuntur ad eandem oram maris
Caspîi secundum eundem Teixeram.

Mazandaron provincia & urbs à
Gueilon versus ortum sita ; oppidani
sunt robusto corpore atque bellicosi.
Ioannes de Persia scribit provinciam
Mazandaran patere in longitudinem
quingenta leucas, & viginti quinque
oppida continere, quorum caput sit
Mazandaron, quod quingenta mil-
lia civium numerat: provincia est mon-
tensis & frigida, ita ut fructus hic raro
ad maturitatem perveniant.

Vtuntur autem provinciales Mazandaran & fere reliqui accolæ mariæ Caspii amictu à cæteris Persis mixtum diverso, quem in adjuncta tabella prout acceperamus exprimi curavimus.

Adjungit præterea Teixera *Sirabat*: Ioannes de Persia vocat *Estrabat*, dicitque circiter sexaginta leucas per transversum patere hanc provinciam; ejusque Metropolin *Estrabat* supra quinquaginta millia incolarum numerare. Iosephus barbarus videtur vocare *Stravam*; vide illius Itinerarium in parte secunda.

Adjungit deinde Teixera *Bostan* & *Sababab*, de quibus nihil adhuc observavimus.

Denique *Nyxabur*, provincia Persæ subjecta inter Karason & Vzbec sive Tartariam; amplissima quidem, sed plena desertis, & arenosis locis, quæ continuo moveri & veluti ebullire tradunt. Nubiensis in septima parte Climatis tertii scribit; ex urbibus Naifabur est *Barsin* urbs frequens atque populosa, distans à Naifabur stationibus quatuor.

In hac provincia reperiuntur gemmæ illæ cyanæ, quas vulgo appellant Turquosias, quia hæc provincia fines jungit cum *Turquestan*.

Sunt

Sunt & alia hic oppida (inquit Teixeira) quæ quondam capita fuerunt singulorum Regnorum, quæ Persarum Imperatores in provincias redegerunt: quæ singula oppida admodum sunt populosa.

Angli Mercatores qui sæpius tentarunt, serici & aliarum mercium Persicarum commercium, per Russiam & flumen Volgam, instituere, uti videre est ex aliquot Itinerariis, quæ in secunda parte hujus commentarii adjunximus; idem rursus sunt aggressi anno cło lcc xviii & sequentibus, quemadmodum didici ex epistola Ægidii Hobs, quam Purchasius laborioso suo operi inseruit. E qua observandum, facillimam esse viam è provincia Gueylan, quæ & serico abundet, & ad mare Caspium opportunissimo loco sita est. Nam ut ille scribit, ex Humine Volga Guilanorum navibus appellitur ad portum quendam, quem vocant *Leygonis*, qui tantum una leuca distat à *Lagion* sive *Lason* ut vocat Teixeira, & septem à *Resht* sive *Raxi* ut Teixeira effert, à quibus tantum sedecim dierum iter est ad *Spahan*.

Idem memorat, provinciæ Geilan loca maxime illustria *Resht*, *Peomin*, *Shafi* & *Leygon*, ad summum à maris Caspii

Caspîi portubus distare octo leucis. In *Maçandaron* autem, admodum nuper sericum excoli cœpisse, etiam magnam copiam ibidem colligi, non minus opportuno ad transportandum loco.

Chorasān sive Karaşon.

Hanc provinciam (inquit Teixeira) vocant Lusitani *Coraşon* sive *Coraşonen*; est autem una è famosissimis & maxime illustribus provinciis Persiæ sive amplitudinem illius spectes sive opulentiam.

Schikardus in Tarich; Non possum (inquit) quin iterum aliquot Geographorum errores ex Arabismo detegam. Plerique agnoscunt unicam *Chorasān*, aliqui scribunt *Oraşan*, alii distinguunt inter minorem & majorem, omnes vero errant enormiter in situ. Sic igitur habendum: esse tres omnino regiones, cognati soni nominibus insignitas, quæ ab ignaris eodem fere modo scribuntur, quum tamen distinctissimæ sint, neque confundi debeant. Prima est Occidentior cæteris Kohasān finitima deserto magno, quæ cadit in Sectionem VII Climatis quartam, & Nubiensi commemoratur fol. 241. Ejus aliam mentionem inter Latinos non aveni hætenus, nisi quod Petrus de vineis

vincis lib. 1. Epistol. cap. 28. Gohefmi-
nos nominat, quos hujus terræ indige-
nas putarim. Altera est *Chorasan* præ-
sentis historiæ, quam Turkemani auxi-
liares infederant. Ea respondet fere ve-
terum *Aria* & rigatur flumine *Habin*,
cujus præcipuæ urbes sunt Meschad ubi
sepulchra Regum : Herah id est Aria
Ptolemæi lib. 6. c. 17. ubi nobilissima
manna colligitur ; *Thun* ubi sericum
copiose provenit, &c. Tertia vocatur
Chouvarazan prioribus Orientalior
quia cadit in octavam Sectionem Cli-
matis quarti, juxta Occidentalem ri-
pam fluvii *Gichon*, nec habet (ut ait
Nubiensis) in eis partibus, ultra flu-
men illud, aliquam habitationem sibi
vicinam, ut bene conveniat cum Co-
rasminorum regno, quod Haytho de-
scribit capite IV, dicens finitimum esse
deserto magno, centum diceras longo.
Terram alioquin fertilem, ac frumenti
feracissimam. Sed eandem extendit al-
trinsecus ad mare Caspium usque quod
nescio an concedat Ptolemeus qui lib. 6.
c. 12. *Χωρομύς* locat ad Oxum in re-
gione Sogdianorum.

Porro Teixera Metropolim hujus
provinciæ, vocat *Mexat* : & scribit esse
civitatem amplam & populosam, in
quâ Reges Persiæ post Scachum Ismaë-

lem Suphy sepulti visuntur: valido muro in ambitu cincta est, in quo extant trecentæ turres ad bombardæ jactum à se invicem disiunctæ. Ager illius fertilis est & annonæ omnis generis feracissimus; indigenæ formosi juxta atque bellicosi. Inter hanc provinciam & Turon sive Turquestan itemq; Vzbeck labitur famosus fluvius *Iebun*, unde regiones trans illum Persis dicuntur *Maurenahar*, quasi transfluviales versus arctum.

Præter hanc habet *Thun* magnum oppidum & sericorum pannorum textura imprimis nobile.

Item *Tabas* sive *Thabs*; notandum autem Arabes & imprimis Vlughbeeckium magni Teymurlanis nepotem, duo oppida hoc nomine recensere, diversis agnominibus, quorum unum vocat *Thabs gilac* ad longitudinem xcii graduum, ad latitudinem xxxv. Alterum *Thabs messina* ad longitudinem quidem xciv grad. & 15 scrupul. ad latitudinem vero xxxiii grad. & 15 scrupulorum.

Addit deinceps *Kahem*, oppidum croci cultura notissimum. Dubito autem an idem sit quod ab Vlughbeeckio vocatur *Kayin*, & collocatur ad longitudinem quidem xciii graduum & 20 scrupul.

scrupul. ad latitudinem vero xxxiii grad. & 40 scrupulorum.

Tum adiungit *Teixera Hrey*, civitatem quondam principalem regni ejusdem nominis, Schikardus in Tarich, agens de Israëlitis olim in ultiores Persiæ regiones deportatos : Ego autem (inquit) ulterius, ad Paropanifum usque deportatos esse statuo, quia textus i. Par. vi. vers. ult. expresse *Hara* meminit quæ omnino videtur *Aria* regio, sic à Metropoli quondam dicta (nunc *Eri* vel *Hrey*) maxime quoniam & cæteræ appellationes propinquis locis congruunt, ut montis *Nisebon*, de quo Rabbi Benjamin, cum urbe montana Nisibi, apud Ptolem. lib. vi. cap. 17. & Marcellin. lib. xxiii. c. xi. Ita *Gozan* cum *Gauzanâ* & *Chabor* cum *Caburâ* : prout in antiqua Ptolemæi tabula, editionis Romanæ legitur ; quamvis vulgo Γάζανα scribatur pro Γάζανα eodem lib. cap. 18. & Κάραγα pro Κάραγα, quæ nunc est Kibul. Ita fluvius *Gozan* erit *Oxus* inde scaturiens. Sed ipsum Benjaminum audiamus. Inde (à finibus Persiæ) inquit, iter est viginti octo dierum ad montes *Nisebon* qui sunt juxta flumen *Gozan*. Israëlitzæ qui veniunt inde in Persiam, ajunt ibidem

dem in urbibus *Nisibor* superesse quatuor tribus, nimirum *Dan*, *Babulon*, *Aser* & *Napthali* captivitatis primæ, quos illuc deportarit *Salmanasser* *Assyrius*; ut scriptum est 2. Reg. cap. 17. vers. 6. abduxit eos in *Lachlach* & *Ghabor*, montes *Gozan* montesque *Madai* (ex authentico textu cum 1. Paralip. 6. vers. 26. collato apparet literam *Lamed* esse servilem & legendum *Chelach*; nec montes, sed flumen *Gozan* & *Urbes Madai*) *Ambitus* regionis illius est xx dierum; tenentque urbes & castella in montanis, quæ ex uno latere alluit fluvius *Gozan*. Nec illis incumbit jugum gentium, sed habent præfectum super se, nomine *R. Ioseph Amarkela Levitam* (tempore authoris ante quadringentos annos) & sunt inter eos studiosi sapientiæ. Seminant quoque & metunt, imo proficiscuntur in bellum ad regionem *Cusch* (non *Aethiopiam* ut vulgus exponit, sed *Cuthæorum* terram, circa flumen *Cuth*; unde novæ olim *Samaria* coloni prodibant *Ioseph*. lib. 9. antiquit. c. 14.) per viam deserti. Fœdere junguntur cum paganis *Turcis* (non *hodiernis Natolia*, sed *sibi finitimis*, provincia *Turkestan* incolis) qui serviunt spiritibus (dæmones colunt) & castrametantur in *Eremis*: gente quæ

non edit panem, nec bibit vinum, sed vescitur carne cruda, etiam immundum animalium; quæque lato prædita vultu, torvum videt, loco nasi duo parvula foramina sive spiracula ostentans, &c. Sed ad urbem Hrey regrediamur. Quam Teixera dicit plurimum celebrari tum [propter amplitudinem suam; (scribit enim Ioannes de Persia, illam circiter sex leucas ambitu suo completi & supra centum millia civium alere:)] tum propter res maximi precii quæ ager illius producit: inter quas potissimum memoratur Manna summæ perfectionis & bonitatis; Persæ vocant *Xir-quest*, quasi dicas liquorem arboris *Quest*. Reperitur in pluribus aliis Persiæ provinciis alia species Mannæ, *Torianabin* dicta, valde similis semini Coriandri, quæ adnascitur certis herbis silvestribus instar carduorum: hæc admodum delicata est & secunda; quare Persæ vulgo illam exhibent infantibus & scæminis, quæ uterum gerunt duplici quantitate, atque illam qua vulgo utimur. Lambit muros huius urbis fluvius *Habin*.

Subjungit deinceps Teixera *Marvoo* vel *Marvve*; quam & Vlughbeeckius agnoscit & collocat ad longitudinem quidem xcvi graduum; latitudinem

autem xxxvii graduum & 40 ſcrupulorum.

Et *Herât* vel ut *Vlughbeeckius* vocat *Hiraet* ad longitudinem xciv grad. & 20 ſcrupul. latitudinem autem xxxiv grad. 30 ſcrupul.

Triennio poſt (inquit *Schikardus* in *Tarich*) ſcilicet anno *Hegiræ* xxvi^o ab eodem *Othmano* miſſus eſt novus exercitus in orientalia ora *Perſiæ* loca duce *Abdalla* filio *Amer*, qui *Choraſan* penitus expugnaret. Licet enim pars ejus citerior, quam *Turkimani* hoſpites inſederant, jam pridem dedita fuerat; ulteriores tamen ipſa longinquitate locorum hætenus tuti, libertatem adhuc fervabant. Promiſerat autem *Othmanus* ei, qui tam remotas regiones primus adoriretur, illius provinciæ adminiſtrationem: ut hac veluti eſca militem ad longam expeditionem promtius obeundam alliceret. Votum ergo ſecit *Abdalla*, idque juramento firmavit, prius non reverſurum ſeſe, quam potaſſet è fluvio qui urbem *Balach* præterlabitur *Marco Polo* Veneto memoratam lib. i. cap. 31. cui *Abulpheda* *Tengnaly* tribuit longitudinem xci grad. & latitudinem xxxvi. Suſceptis ergo itineribus, quum appuliſſent, expugnavit magna ſtrenuitate præcipuas
Cho-

Chorasanae urbes *Herab* & *Nisabur* & *Tus* (quae duo loca in Abulpheda numeris coincidunt, ad longitudinem lxxxii & latitudinem xxxvi graduum, unde mendum arguitur) & *Buschang* & *Abraim* & *Talikan* & *Marvva* & *Sarchas*. Omnes magnas, divites & populosas, manna fere, serico, aut aliis mercibus exoticis nobilitatas. Hæc ille de *Herab* & *Marvva* jam diximus.

Almacinus in Historia Saracenica lib. i. cap. 4. Chorasanae provinciae oppida enumerat ista *Naisaburum*, *Haratam*, *Busiengiam*, *Tusam*, *Abrimam*, *Marvvarrudam*, *Talacanum*, *Tocharistanam*, *Sarachsam*, &c.

Nisabur collocatur ab Vlughbekio ad longitudinem xcii graduum; latitudinem autem xxxvii graduum: Almacinus scribit à Muslimis captam anno Christi 647.

Tus collocatur ab Vlughbeeckio ad longitudinem xcii grad. & 30 scrupulorum, ad latitudinem autem xxxvii. Vnde proclive fuerit errorem qui in Abulpheda numeris deprehenditur corrigere. Ex hoc oppido ortus fuit Nazarradinus celebris mathematicus & Euclidis commentator, qui Mustaezam postremum Calipham Bagda-

denssem imperio exiit. Alias tamen (inquit Schikardus) cornutos appellat etiam Arabica lingua , illos uxorum suarum lenones qui filios adulterinos educant pro genuinis. Quo pertinet amarus ille jocus *Mustae Zimi*, postremi Caliphæ Bagdadensis , qui Nazaraddino , librum offerenti , vitium id vcluti patrium objecit ; in Iuchas fol. 153. a. audiui Tuscos (populares tuos, indigenas terræ Chorasān) habere cornua : ubinam tua sunt ? alludens ad inhonestum illum lenocinandi morem, quo mariti advenis viatoribus, uxores locabant sub specie hospitalitatis ut M. Paulus Venetus de provincia Camul refert.

De *Tocharistana* , cujus Almacinus supra facit mentionem ; ita Schikardus. Penetrarunt etiam armis victribus usq; ad extremam *Tocharistaniam*, regionem τὴν Τοχαρίων , ut eos Pachymerius appellat.

Marvvarudam autem cujus Almacinus supra meminit , collocat Vlughbeeckius ad longitudinem xcvi grad. latitudinem autem xxxvi grad. & 50 scrup.

Thalekân , quod oppidum alii referunt ad provinciam *Dilemon* ; ponitur ab Vlughbeeckio ad longitudinem lxxxv graduum 45 scrupul. & latitudinem

dinem xxxvi & 10 scrupulorum ; ab aliis ad longitudinem lxxxii grad. 50 scrupul. latitudinem xxxvii graduum & 25 scrupulor. quæ plurimum differunt.

Porro *Talekan* (inquit Nubiensis in octava parte Climatis Tertii) est urbs magna quasi urbs *Maru-Alrudh*, appositæ ad radices montis cujusdam attingentis montes *Horean* : distatque illa à *Maru-Alrudh* septuaginta duobus miliaribus.

A *Thalecan* ad urbem *Fariab* habentur lx mill. pass. Est autem urbs *Fariab* sub ditione Churegian, minor quam sit ipsa *Talekan* & distans ab ea duabus grandibus stationibus, versus plagam Occidentalem ; ab hac ad *Asturcan*, versus Orientem habentur lrv mill. pass. pertinet autem *Asturcan* ad *Churegian* : *Churegian* vero nomen est plagæ non urbis. Inter *Asturcam* & *Balch* interfunt lrv mill. pass. de *Balch* postea dicemus.

Ad hanc quoque provinciam referunt *Pharganam*, cujus meminit *Elmacinus*, & *Nubiensis*, qui illud locat intra quartum Clima, parte nona ejusdem Climatis ; ibi viam à *Samarcanda* ad illam ducentem tradit. Memoratur quoque à suo cive *Achmedo* f. *Ach-*

medi (qui vulgo depravatè, ut observat Schikardus, Mahommet Alkaganus audit) cap. 9. ad idem Clima quartum & regionem Chorasan: cui non tantum ut indigenæ loci, sed & mathematico quondam excellentissimo, plena fides merito est adhibenda. Quia igitur cap. 8. præcedenti, illud Clima terminat ad xxxix grad. ideo impossibile credo ut ea urbs in latitudine habeat xlii grad. quot ei tribuit Abulphedai, sed numerum corruptum esse; adeoque hanc civitatem tribus minimum gradibus esse Australiorem. Hæc ille.

Kermon.

KErmon (inquit Teixeira) provincia inter Parthiam & Karazonen media, inter primas censetur Regni Persiæ, tam amplitudine, quam variarum & multarum rerum proventu, quæ maximi in Oriente fiunt: quales sunt; Aqua rosacea, quam in regno Persiæ habent duorum generum; alia enim fit per infusionem, hanc sua lingua vocant *Gul-Ab*: alia fit per extractionem & alembicum, quam appellant *Areka-Gul*, quasi dicas sudorem rosarum. Prior illa per infusionem in hac provincia maximè usurpatur.

Item aulæa sive stragula, quæ à Persis
appel-

appellantur *Kalichey*, à Lusitanis autem *Alcatifa*; quæ quidem in Iesd sive Yasd pretiosissima & perfectissima tenentur; in hac autem provincia secundæ notæ.

Tertio *Tutia* sive ut Persæ vocant *Tutyah*, quæ solummodo in hac provincia reperitur, in unico monte, qui distat à Metropoli hujus provinciæ duodecim farsangis. Hanc scribit Teixera fieri è gleba hujus montis, aqua mixta, & in vasis argillaceis in furnis excoctâ; effusa enim aqua postquam ebulliverit, *Tutiam* hanc vasis adhærere & reprehendit *Garsiam* ab Horto, qui è cineribus arboris *Gaon* conflare tradit. Fert præterea hæc provincia præstantissimum & laudatissimum cuminum sive ut Teixera scribit herbam contra lumbricos intestinales, quæ à Portugallis vocatur *Lombriguera*. Persæ appellant sua lingua *Dramnah Kermoney*, id est, medicinam è provincia *Kermou*, aut adversus lumbricos; ambigua est enim vox *Kermou* apud Persas, tam lumbricos quam provinciam hanc denotans; in quem finem adducit Rythmum poetæ cujusdam Persæ, quem vocant *Cojam Iasez* sive *Iaset*; qui ludens vocis hujus homonymia, fugit principem quendam iter facien-

D E S C R I P T I O

tem, cui ad aures accidit vox quædam ipsum compellans suo nomine, ille autem conversus vidit tantum cranium humanum humi projectum; quum illud interrogasset, quinam esset & unde ipsum nosset, respondit cranium, scias me aliquando hominem fuisse & coronam gestasse uti tu, subjugaveram autem plurimas provincias, & sola supererat Kermou, quam quum & subjugare pararem, subito ab ipsa superatus fui & devoratus à Kermou, itaque à me exemplum capias, tibi quod usui fiat.

Eadem provincia producit lapidem quendam nigrum & transparentem & nigris punctulis veluti arenulis respersum: duæ autem hujus lapidis reperiuntur species; una quæ petitur ex provinciis Kermou & Karason quæ optima est & maximi pretii: altera vilior quam Persæ vocant *Moky*; quia petitur à Meka sive Mocha ad mare Rubrum sita. Vocant hunc lapidem sive gemmam *Sarmah*; utunturque eo Arabes, Persæ & Indi ad affectus oculorum, quibus egregie medetur, cum aliis simplicibus præparatus: itemque ad ornatum, tam mares quam fœminæ, infucando oculos ut pulchriores videantur; amant enim Persæ oculos nigros, quales fere habent fœminæ Persicæ.

ficæ. Teixera opinatur Iesabelem hoc loco usam fuisse quum ex fenestra prodiceret.

Metropolis hujus provinciæ (inquit Teixera) est *Kermou*, præterquam & alia oppida continet sed haud magni nominis.

Nubiensis scribit terram *Karman* jacere inter Persiam & *Mecran*, (quam hodie vocant *Maquerna*) & continere urbes: Mungian, Vardest, Valasegerd, Hurcan, Rudhan, Rostac Arroftac, Sirgian, Iazdescir, Rauand Mahan, Chabiz, Gianab, Giroft, Hormoz, Sura, Maun, Riaan, Bamm, Fahrag, Cquermafin & Mastih. Vtrisque autem Persiæ & Karman extremitatibus junctam esse ab Oriente solitudinem maximam cui nulla alia æqualis reperitur in terra habitata.

Nubiensis vocat maximam hujus provinciæ urbem *Sirgian*, quam & Vlughbekius agnoscit, ad longitudinem quidem xc graduum, latitudinem autem xxix graduum & 30 scrupulorum. Et ab hac ad *Giroft* sex haberi stationes & viam esse capiendam per Nâhyan. *Giroft* autem (inquit) magna est, habetque in longitudine fere duo miliaria. De urbibus Karman est etiam *Nahia*, parva quidem, sed pulchra

& decoris ædificiis habetq; vicos mercibus atque artibus illustres. Ab hac ad Sirgian habentur cccii mill. pass. (erratum credo in numeris) versus septentrionem. Et ab hac ad Giroft, meridiem versus, Lx mill. pass. & ab ista ad Nahian xviii mill. pass. Præterea ex urbibus, quæ jacent inter Giroft & Fahrag, est urbs *Hormoz* Regis, quæ vocatur hac tempestate urbs *Hauz*; distatque à Giroft statione una, versus Occidentem.

Ab ipsa ad urbem *Bamm* habetur statio. Et à *Bamm* ad *Giroft* stationes duæ magnæ videlicet Lx mill. pass. A *Bamm* quoque ad *Cquermasin*, statio.

Ex urbibus *Karman* est etiam urbs *Hormoz* maritima, adjacens mari Persico, apposita æstuario *Hani* dicto, ex eodem mari Persico egredienti per quod naves ingrediuntur à mari ad urbem usque.

Porro urbs *Fahrag* sita est in initio solitudinis attingentis *Segestan* ducentis decem miliaribus, toto scilicet intervallo, quod prædicta solitudo habet in latitudine. A *Fahrag* ad *Cquermasin* paulo ante nominatam habetur statio.

Credo urbem *Fahrag* esse eandem cum *Parra* vel *Farah*, quæ transitur ab iis qui a *Candahar* petunt Persiam de qua

qua consulenda sunt Itineraria quæ in secunda parte explicuimus.

Quod autem hic scribit Nubiensis de urbe Hormoz maritima, non est intelligendum de urbe *Harmuz* in insula sita, quæ ante dicebatur *Gerun*, sed de priore urbe quam *Xa Nahamed* primus Rex *Harmuzii* condiderat in continente haud longe à *Kosteck*, quam deinceps decimus quartus Rex *Mir-Bahadin* reliquit & suos transtulit in insulam, ubi hodieque urbs *Harmuz* sita est. Sed hæc in descriptione *Harmuzii* explicabuntur plenius.

*De Regno Harmuz & cæteris Insulis
in Sinu Persico sitis.*

TEixera, Solent navigationum in Indiam periti Sinum Persicum dividere in duas partes: nimirum in fretum *Harmuzianum*, cujus principium designant inter *Guadel* in Persia, & promontorium de *Rozalgate* in Arabia: & in fretum *Basoræ*, ab *Harmuz* sive *Gerun* usque ad extremum gremium Sinus, ubi oppidum *Basora* situm est, & famosi amnes *Tigris* & *Euphrates* confluent. In medio autem, licet minime æquali utrimque intervallo (nam una pars tantum centum leucas in longitudinem patet, altera supra ducentas) sita est

est insula *Gerun* sive *Harmu*, ambiens circiter sex aut septem millia pass. & distans à continente *Perfiæ*, ubi minimum è regione *Dozar* quinque milli: & ab Arabia novem leucas: obtinet autem multa singularia & digna notatu. Ardebat olim, unde longe asperri- ma est facta: Secat illam mons ab uno mari ad alterum inter ortum & occa- sum; à cujus radicibus ad cornu Se- ptentrionale ubi oppidum & arx jacet, intervallo quasi unius milliariis, plana est & minus aspera: verum trans mon- tes, nihil habet præter asperrimos col- les & horribilia præcipitia. Continet plurimum salis fossilis; absolutissimi sulphuris quoque maximam copiam: Hyeme, qua interdum validissime pluit, torrentes qui de montibus in dictam planiciem descendunt, ab æstu cogun- tur in salem.

Mirabile autem & illud, quod quum insula distet ab Aequatore versus Arctum viginti septem gradibus & semisse (aliis xxv tantum gradibus) tantum æstus vernis mensibus experiri, ut incolæ vix ferre possint.

Tres habet fontes perennes, ad radi- ces montis, diversis locis, è quibus o- riuntur tres amniculi, limpidissimæ quidem aquæ, sed marinæ instar salt-
quæ

quæ instar glaciæ ita concrevit & amniculos tegit ut hominum equorumque vestigia sustineat, aqua interiora subitus labente. Sal autem universus tam fossilis, quam qui à sole coagulatur, medicinalis; posteriorem autem tantum usurpant in cibis & condimentis; nam fossilis ita acer est ut magis corrodat, quam conservet carnes & alia quibus miscetur.

Habet præterea Insula duos sinus, qui desinunt in cornu arenosum, cui arx Portugallorum inædificata est, ex melioribus & munitissimis totius Orientis; aquarum tamen potabilium inops est, præterquam pluviarum quæ in agro colliguntur in cisternas; quarum plures passim visuntur: Solummodo in *Torunpaque*, ad caput insulæ, puteus visitur aquæ dulcis, qua Rex & VVazir hortos suos rigant, quos uterque ibidem habet, qui optimos fructus producant; quum in reliqua insula, nullæ arbores aut plantæ visantur, præterquam in planicie illa, aliquot quæ fructus ferunt spinosos qui toto anno virent, vocant *Conar*; & pumilas aliquot malas primo vere: & Senam purgatricem quam vocant *Makii*. Angulus autem iste terræ solo est argilloso & siccato, è quo vasa componuntur è quibus

bus potant, postquam saluginem detraxerunt. Iuxta Torunpaquen inter petras haud longe à mari, scaturit aqua salubris, quam indigenæ vocant *Ab-darmon*, id est aquam medicinalem; quæ pota alvum solvit & expurgat omnes feces & immunditias: unde certis anni tempestatibus multi solent accurrere & illam potare quantum opus habent: cujus experimentum capiunt comedendo partem Aurantii aut Limonis, nam si statim semina per sedes ejiciant, sufficienter se purgatos credant.

Reperiuntur in insula hac plurimæ rupicapræ & Adibes (vulpecularum species) perdices, turtures aliæque aves: mirum autem est, quum nullæ aquæ dulces hic reperiantur, quam quas jam diximus, quid ista animalia potent; nam minus verisimile est salvas aquas potare, licet quidam id crediderint.

Oppidum haud ita magnum est; licet olim majus fuerit; nam pars aliqua illius demolita fuit, & in grandem aream ante arcem conversa. Aedes eductæ sunt è vivo saxo haud admodum grandes, ut facilius terræ motus ferant quibus insula obnoxia est: & gypso quodam albo cæmentatæ, cujus in continente magna est copia, vocât *Guecæ*,
aut

aut rubro, quem insula gignit, sed inferioris notæ. In ædibus autem in aqua substructis, aut quæ aquis resistere necesse est, utuntur alio cæmento, quod hoc modo fit: (vocant Charu) sumunt vetustissimum stercus è stabulis mulorum, & cogunt in orbes sive grandes pilas, quas ad solem siccatas, accumulatasque urunt certo tempore, reponunt autem quod residuum fit: quum autem eo uti volunt, effundunt illud in pavementum durum, ubi ab aliquot Arabibus tamdiu tunditur & pingitur donec idoneum reddatur; statimque adhibetur, nam si in crastinum serveatur, corrumpitur & fit inutile.

Indigenæ maximam partem sunt colore candido; mares urbani & fortes, scæminæ formosæ: loquuntur idioma Persicum; suntque Mahometani, licet alii è secta Syaitarum qui Ali venerantur, alii è Turcorum, qualis Rex erat. Habitant præterea hic multi Christiani, Portugalli, Armenii, Georgiani, Iacobitæ, & Nestoriani; plures quoque gentiles & circiter centum quinquaginta familiæ Iudæorum. Licet autem insula ita sterilis sit, tanta copia ahunde inferuntur omnia necessaria, ut vili pretio veneant.

Aër hic salubris est præsertim vere & æsta-

estate, quia immodicus æstus malignos humores consumit; autumnus tamen morbosus.

Denique Emporium est longe celeberrimum; cujus Reges tam potentes fuerunt, ut magnæ parti Arabiæ & Persiæ, & toti illi sinui ad Basoram usque imperaverint; donec à Portugallis oppidum & insula ipsis eriperetur. Ab eo tempore sensim commercia declinarunt, propter præfectorum Lusitanorum exactiones & injurias.

Insula autem hæc intercepta fuit ab Alfonso Albuquerque anno cdo 15 vii.

Larek insula distat ab insula Harmuz circiter quatuor leucas versus meridiem & Arabiæ continentem.

Queixome five *Broet* insula sita est ad continentem Persiæ, freto five sinu maris ab illa divisa; patet in longitudinem quidem viginti quinque leucas; in latitudinem vero duas aut tres; distat ab Harmuz duabus leucis. Promontorium insulæ vocatur *Sermion*.

Keys quam Portugalli vocant *Quays* est exigua insula in medio freti Basoræ; fontibus abundans & arboribus vernans, fuit quandam caput regni; nunc desolata & inculta.

Angen est exigua insula, quæ insulæ *Queixomes* adjacens, stationem solis
op.

opportunam navibus præbet.

Androvi intula, quam Portugalli vocant *de los paxaros* ob innumerabilem avium copiam, quarum ova Arabes solent colligere & ad varias partes venum portare.

Lar sive *Lara*, insula quatuor aut quinque leucis à continente, & raris incolis culta, ob metum Arabum, qui vocantur *Noutaques* & *Nitihelus*, & oram Persiæ accolunt.

Kargh insula è regione *Rey Ceyfadin*, tribus leucis à continente, montosa & scopulosa, atque inculta.

Insula *Barhen*, sita est in mediterraneo sinus Persici, centum leucis ab *Harmuz* & totidem à *Basora*, exiguo intervallo à continente Arabiæ è regione portus *Katifæ*, quæ est in ditione *Lacah*, quam *Turcorum* imperator possidet. Habitata est Arabibus; Rex autem Persiæ hic tantum præfectum habet & præsidium, ab anno 1510 c. ii, quo illam ex insidiis & per proditorem eripuit *Harmuzino* Regi. Solo est amano; abundatque fructibus præsertim dactylis; triticum parce facit, hordeum modice. *Oryza*, quam communiter usurpant, ab *Harmuzio* solet subvectari. Aquas continet magis salubres quam dulces, inter quas *Nanyah* celebrantur;

profundiſſimi ſunt putei in medio inſulæ ; ſecundum locum merentur, quæ ſub marinis fluctibus hauriuntur, ad hunc modum : in præcipua municipia inſulæ cenſetur Manama ad littus ſitum ; in mari autem quod aliuit , altitudine trium orgyiarum, ſcaturiunt ceræi fontes aquæ puræ & dulcis, quam urinando utriculis è corio noverunt egerere, & vendunt vili precio. Narrant autem Mahumetani ſenes, hos fontes in terra quondam fuiſſe & à fluctibus fuiſſe hauſtos : unde inſulæ nomen fuerit inditum, quod in Arabica lingua ſonat duo maria à *Bar* mare & *Hen* duo: licet alii opinantur id nomen impoſitum à duobus amnibus qui decuſſatim & crucis in modum inſulam dividunt.

Famoſa eſt inſula ob unionum copiam quæ in ambitu & vicino mari capſolet. Duo enim loca in India, Margaritarum piſcatura celebrantur ; nimirum hic in Sinu Perſico ; altera juxta Manar ſeu in freto quod Inſulam *Ceylon* dividit à promontorio continenſis, quod *Tutan Cory* dicitur & à Portugalliſ *Comory*.

Piſcationem autem in Barhen ordiuntur interdum menſe Junio, plurimum autem Julio, producuntque ad
finem

finem Augusti: solent autem ut plurimum tam convenire circiter ducentæymbæ; centum ex hac insula, quingenta è *Iulfar*, & totidem de *Nihhelu*. Capiuntur autem conchæ ordinario in portu Arabiæ quem vocant Katar, decem leucis ab insula hac versus meridiem.

Uniones hujus Sinus præstant longe reliquis totius orbis tam pulchritudine quam pondere: solent autem hic quotannis educi ad valorem quingentorum millium ducatorum, præter magnum numerum, qui celatur: Præfectus vero Harmuzii percipiebat quotannis supra quatuor millia ducatorum, præter quæstum, quem faciebat ipse.

Sunt & alia præterea loca intra hunc Sinum, ubi conchæ hæ capiuntur mense Septembri, ut *Nihhelu*, *Teue*, *Rozalagat* & sub insula, sed hæe captura non est magni momenti.

Venundantur autem hic uniones per Abas, quarum tres faciunt *Quilaten* sive *Quaraten*: & *Miticales* quæ constant viginti quatuor *Quaratis*, præsertim minores *Margaritæ*, quarum qualitas pro numero in uno *miticali* contentarum æstimari solet.

Nubrensis: dexterum maris Persici litus pertinet ad Arabes, sinistrum ad

Persas : habet autem in latitudine ducenta & decem millia , in profunditate vero à septuaginta ulnis ad octuaginta . commemorat autem ad ostium *Tigas* in mare Persicum exeuntis *Alchafatabat* , dicitque à *Bastraviam* transitam esse ad oppidum *Bahrain* , id est , duorum marium ad lirtus Arabum firmam , stationes undecim .

Denique Ormuz ita descriptum accepi à Nicolao Hemmio nostrate . Distat ab æquatore versus Arctum sex & viginti gradibus & septem & viginti scrupulis . Persarum Rex hoc oppidum ope Angiorum eripuit Portugallis anno 1610 cxxii . Repererunt autem ibidem sexcentas machinas bellicas , tam majores quam mediocres , partim ex ære partim , e ferro conflatas , quarum octuaginta hodie Arcem servant , reliqua ad vicinas arces sunt translata , uti & ad oppidum *Garmen* & *Laar* ; quædam denique ad Civitatem *Hisfahan* , ubi ante arcem disposita visuntur .

In Sinu Persico quotannis perflant venti triplices ; quæ tempestates ipsis appellantur *Elauvel* , *Eiteny* , *Elieles* sive *Eliebes* : ratio autem navigationis hic ita se habet .

Mentibus , Novembri , Decembri , Ianuario , Februario , Martio atq , Aprili ,
tem

tempestas opportuna est tam ingredientibus quam egredientibus Sinum. Mensibus Majo, Junio, Julio, ingredientibus quidem opportuna est, sed egredientibus adversa. Contra vero Augusto, Septembri & Octobri tantum egredientibus propitia.

Series Regum Harmuz è Teixera.

Primus in ordine horum Regum ponitur à Teixera Xa Mahumed. filius regis Arabis, qui trajecto Sinu Persico urbem Harmuz condidit in continenti, haud longe à Kofteck in loco dicto Harmuz, in vicinia Xyraz & Kermou.

Huic successit filius *Soleymon*; huic filius *Iza*; illi itidem filius *Laxkary*; huic filius *Kaykobad*; huic filius *Iza II*. Huic itidem filius *Mamud*; huic filius *Xaranza*; huic cognatus *Amir Xabadin Molong*: qui filiam suam *Set Alkatun Xabadin* tradidit in uxorem cognato suo *Amir Seyfadin Aben Azar* filio *Aly Germani* sui Regis insulæ *Keys*: qui *Xabadin* mortuo successit in regnum.

Huic successit *Xabadin Mamud* illius consobrinus; illi autem *Amir Roknadin Mamud* filius *Hamed*, qui obiit anno 1000 c c lxxviii.

• Huic successit filius *Amir Seyfadin*

Nocerat, qui cæsus fuit à fratribus suis anno clō c c xci.

Masaud decimus quartus Rex successit fratri, qui fugatus fugit in *Ksamon*, postquam tres annos regnass̃q.

Mir Bahadin Ayaz Seyfin mancipium regis *Nocerat* illi successit; sed Turcis omnia vastantibus, relicto *Hermuzio* se contulit ad insulam *Queixome*, atque inde ad insulam *Gerun*, ubi hodieque urbs *Harmuz* visitur. Obiit anno clō c c c xii.

Huic successit *Amir Ayzadin Gordon-Xa*, è veterum regum prosapia, qui obiit anno clō c c c xviii.

Successit filius *Amir Mobarezadin Baharon-Xa* decimus septimus Rex; quem regno & vita spoliavit anno clō c c c xix. *Mir Xabadin Isuf* tyrannus, & vicissim fuit occisus à *Mir Xa-Kadbatin* fil. *Gordonxa*, qui cepit insulam *Barhen*, *Katısam*, *Kargam* & *Darab*: sed fuit è regno pulsus à Germano *Ma'ek-Nařomadin*; quo mortuo illud recuperavit, discessitq. an. clōccccxlvii.

Successit illius filius *Tu'on-Xa* qui rebus multis præclare gestis obiit anno clō c c c c lxxviii.

Huic successerunt filii ordine; primo *Massad* priuogenitus; deinde *Xabadin*, tertio *Sa'gor-Xa*; quo regnante
Supby

Suphy Hyalila Persa continentem omnem subjugavit.

Huic successit *Xavves* : illi autem *Meyfadin*, quo regnante insula Harmuz occupata fuit à Portugallis an. cl. cl. vii. Sub quibus porro Harmuzii Reges veluti precario regnarunt, libera solum in suos potestate.

Siston & Sagistan.

TEixera videtur Siston & Sagistan facere duas provincias : quum tamen tantum una eadem esse videatur.

Siston autem ita describit: Provincia *Siston* (inquit) sita est sub provinciis Karasone & Kermou, versus partes Persiæ quæ Sinum Persicum contingunt, ita ut ab una parte habeat *Persiam*, ad cuius præfecturam quoque pertinet *Siston*, & ab altera regnum *Macron*, ad confinia Indiæ. Scribit autem libro secundo capite xxiii. Sub Calipha *Abu Ezach Matacon* filio Harun, qui successit fratri suo Germano *Mamun*, privatum quendam hominem, nomine *Amzah* in hac provincia rebellasse, & bonam partem provinciæ subegisse; verum à præfecto Karasonis debellatum fuisse & provinciales ad officium reductos.

Ioannes de Persia scribit hanc pro-

vinciam, patere in longitudinem quinquaginta leucas, ejusque metropolin vocari *Cistan*, in qua circiter quinquaginta millia civium numerentur.

Boterus in Relationibus suis universis de Asia, parte prima libro secundo, scribit post Eri sive Ariam provinciam: superato monte *Coibocaran*, descenditur in provinciam *Sigestan*, regionem undique montibus cinctam è quorum medio exit fluvius *Ilmentes*. Sequitur deinceps *Circan*, ibi olim fuit Gedrosia, cum oppidis *Canafi*, *Sistan*, *Mulete*, *Rocagnin*, *Timocain*, *Asian*.

Nubiensis scribit; *Sigestan* provinciam fines jungere cum solitudine illa maxima. (cujus supra quoque meminimus) & celebriores illius urbes esse *Zarang*, *Tac*, *Fars*, *Hovai*, *Sarvan*, *Boft*, *Kanecan*, *Bengevai*, *Asfengiai*, *Tira*, *Hafi*, *Baanin*, *Dorra*, *Harra*, *Corra*, *Darac*, *Malin*, *Karcoia*, *Haisum*, & *Bafurd*.

Schikardus in *Tarich* opinatur populos, quos Leonclavius vocat *Segeitanos*, veteribus Drangianos fuisse dictos, qui juxta fluvium *Arbin* habitarent, Castaldo nunc *Ilment* vocatum.

Porro *Zarang* vel *Zarans* meminicit quoque *Vlugbekius* & collocat illam *Al-lon-*

longitudinem quidem *xcvii* graduum, ad latitudinem autem *xxxii* graduum & *30* scrupulorum; esse autem urbem *Chistan* sive *Siston*.

Scribit idem Nubiensis parte octava Climatis tertii, Orientalem partem *Segestan* conjungi cum *Ghaur*, & plagam conterminam *Ghaur* vocari *Rauer*.

Observandum porro è Nubiensi, oppidum *Baanin* distare ab urbe *Derthel* apposita ad ripam fluvii *Hendemend* unius diei itinere.

Item ab urbe *Bengevai* ad *Kahac* iter esse Orientem versus; & ab hac ad flumen *Hendemend* Septentrionem versus, unius haberi stationis intervallum, & hoc flumine trajecto occurrere urbem *Dertel* ad ejusdem ripam appositam.

Item *Darac* urbem propinquam esse, flumini *Maru-Alrudh*.

Dorram autem distare ab urbe *Corra* stationem unam.

Malin denique distare stationem unam à *Burengian*, quæ est urbs pertineas ad terram *Chorasan*.

De cæteris urbibus nihil memorabile adhuc observavi, nisi quod *Vlughbeccius* *Bost* collocat ad longitudinem quidem *Lxxx* graduum, latitudinem autem *xxxiii*.

Macron.

HOc regnum appellatur ab aliis *Ge-teche-Maquerna* : Incolæ sunt *Baluches*, quibus anno clō 1063. imperabat *Meleck-Myrza*, qui quum antea Regem Persarum superiorem agnovisset, tunc jugum excusserat, & tributum pendere recusabat : putant hanc esse provinciam illam, quam veteres Geographi vocant *Carmaniam*.

Sunt autem *Baluches* hi, ferox & valde barbara natio, ita ut Robertus Covertus Anglus prodat, anthropophagos esse; attingunt Indum fluvium versus ortum.

Quum Angli anno clō 1062. Robertum Sherleyum Persarum regis Legatum reducerent, applicuerunt ad hanc provinciam. Incolæ autem ut ipsos in insidias præcipitarent; fingebant Regem suum *Meleck Myrzam* Regi Persarum obnoxium atque adeo tributarium esse; adhæc facile & compendiosum iter esse, ex ipsorum provincia in Persiam; nam à *Guader* tantum novem dierum iter esse ad *Chirmanisive*, atque inde undecim dierum iter ad aulam regis *Hispahan*.

Quare Anglis facile persuaserunt ut se cum oneraria sua conferrent ad præcipuum

cipuum hujus regionis portum qui dicitur *Guader* vel *Guadel* ; sed deerat ipsis dux itineris ad oram ipsis penitus incognitam. Itaque unum nacti non sine certamine, & aliquot Baluchum interitu, eo contenderunt & decimo septimo mensis Septembris applicuerunt ad *Guader*, & anchoras jecerunt in portu. Atque hic haud dubio omnes fuissent trucidati, & sarcinae Legati direptae & navis ipsa intercepta, nisi à quodam Hoge Comal de imminente periculo fuissent admoniti. Nam mendaciis praefecti *Guader* & ipsius Regis irretiti, jam aliquot suorum cum sarcinis Legati in terram exposuerant, & jam cum Legato in terram exscendere parabant, cum insidiae ipsis patuerunt. Itaque non sine summa difficultate & astu sarcinas suas recuperarunt & inde se absolverunt, & navigarunt ad ostium Indi fluminis.

Notant autem hanc provinciam Macqueronam, partem esse Asiae continenti. & fines jungere cum Persia; & portum hanc *Guader* situm esse ad vigesimum quintum gradum Septentrionalis latitudinis; & summam hic esse anchoras figendi opportunitatem in mari quatuor aut quinque orgvas alto. Ostium autem fluminis Indi, quem

quem indigenæ vocant *Sinde* distare ab æquatore versus Arctum quatuor & viginti gradibus & triginta octo scrupulis. Vnde facile colligi potest quàm prope hæc regio Indiam veram contingat.

Candahar.

ANtequam ab his extimis & Orientalibus Persarum regni provinciis ad interiores regrediamur, aliquid nobis dicendum est de Candahar regno, quod Rex Persarum Xa. Abaz ab Indorum rege sive magno Mogole recuperavit.

A metropoli Indiæ Lahore ad Candahar iter instituitur ad hunc modum: ad *Chach-Sunder* exiguum oppidum XI cos. ad *Non Saray* XV. ad *Mutteray* VIII. ad *Quemal-Chan* XIX: ad *Herpach*, XVI: ad *Alicafavan*, XII. ad *Trumban* totidem: ad *Sedoushall* XIV: ad *Callixeckebanden* XV: ad *Malthan* XII antiquum oppidum haud supra III cos. ab Indo.

Hinc trajecto flumine ad *Petto-Alle* exiguum pagum, XX: dehinc alter fluvius ratibus trajiciendus, & paulo post tertius sed minor, qui *Lacca* appellatur. Deinceps per asperos montes & arida atque latronibus obnoxia loca transi-
tur; ad *Chatzan* exiguum castellum
ter.

terreo vallo septum, ubi Mogol præsidium alit adversus latrones, à quibus hi ipsi præsidarii non multum ablu-
dunt. Intermedio itinere omnium re-
rum copia est, præterquam quod pau-
cis locis, nonnihil graminis reperiatur,
jumentorum solatio. Montium, quos
diximus, incolæ appellantur *Agyuanes*,
latrocinii & furtis supra modum infame-
s. A Chatza ad *Duckeen* eorundem
barbarorum municipium, ubi Mogol
arcem habet & stativa præsidiorum,
septuaginta & duæ numerantur colæ.
Toto hoc intervallo, omnis generis
commeatum vendunt incolæ itineran-
tibus satis vili pretio. Porro ad *Secotan*
tres pagos sibi in vicem, ad radices
montium, in modum trianguli con-
junctos, xiv cos. Hinc ad angustias
montium ipsi vocant *Durves*, ubi pau-
ci admodum plurimos possunt susti-
nere & sistere, sunt circiter xxiv cos.
Ad *Pesingan* castellum *Duckei* non ab-
simile xxii cos. A quo ad Candahar
per vastos montes & viam omnium
pene rerum indigam restant lx cos.

In montanis autem hujus regni Can-
dahar degunt ferocissimi populi, quos
Puttanæ & *Agyuanæ* vocant, robusto
corpore & colore quidem paulo candi-
dior quam vulgo sunt Indi; verum
fur.

furtis, latrociniis & insigni crudelitate infames; & licet ob Mogolis reverentiam & ob lucri dulcedinem quod è mercimoniis percipiunt (nam abundant pecore & frugibus) paulo minus superioribus annis cum itinerantibus agere, capisse dicantur; tamen non raro quum paucos & imparatos offendunt advenas, abripiunt illos in avia montium, mancipantque servilibus operibus, mutilantque eos nonnunquam ne possint aufugere.

Metropolis hujus regni *Candahar* antiquum est oppidum, olim quidem, ut ferunt, à Baneanibus habitatum: nunc autem à Puttanibus; magnum & pulchrum est oppidum, & commerciis opportunum, siquidem merces Occidentis & Orientis hic ultro citroque commeant: in quem finem in agro illius ad septem aut octo millia Camelorum ut plurimum aluntur: Provinciæ præfectus ibidem degit cum valido præsidio: Vrbs ad Occidentem præcipiti & aspero monte, ad Meridiem & Orientum valido cingitur muro: Suburbia superant pene ipsam urbem, tantus hic est advenarum ab omni parte concursus. Annonæ quidem hic satis magna est copia, verum summa caritas tum ob frequentiam hominum; tum maxime quia

quia omnis regio inter hanc urbem & Hisspahan, admodum infœcunda est. ita ut pluribus locis vix quicquam herbidi videre sit, præter aquarum defectum qui summus est, præter salinarum & insalubrium.

Distabat denique tum quum Mogol ea potiretur, tantum triginta cos. à finibus regni Persarum.

Qua ratione Persarum imperator urbem recuperaverit, in Indicis nostris explicuimus.

Maurenahar & Turquestan.

M *Aurenahar* (inquit Teixeira) appellantur regiones quæ jacent trans fluvium *Gehun* (qui aliis dicitur *Gichon*) qui illas dividit à *Karasone*, hic jacet *Koarrazin* & *Gaznahem*. De *Koarrazin* diximus supra è *Schikardo*, ad provinciam *Karazon*. Nubiensis vocat *Chouarzin* & in octava parte Climatis tertij scribit; A *Maru* ad *Amol* non longe distat ab amne *Gihon* sex modicæ stationes, id est milliarum centum viginti quatuor : Et vero *Amol*, quæ pulchra est civitas distat à prædicto amne *Gihon* tribus milliaribus. Et ab hac *Amol* ad urbem *Chouarzin*, quæ & *Giorgiana* vocatur, duodecim habentur stationes. Et à *Giorgiana*
ad

ad lacum suum stationes sex. Similiter ab *Amol* ad *Zamm*, ascendendo per amnem, stationes quatuor; à *Zamm* ad *Termed*, per flumen, stationes quinque. A *Termed*, per flumen, ad *Ladhachscian* stationes tredecim. Atque hæc est longitudo *Chorasani* & *Chouarazin*, juxta cursum fluminis videlicet quadraginta stationum.

Giorgian faciunt alii provinciam per se, eique tribuunt urbes *Giorgian*, *Semnaen* (forte eadem est cum *Zamm*) & *Dammaan*: quarum longitudines & latitudines vide supra.

Nubiensis porro scribit flumen *Gihon* originem trahere è terra *Vaghian*, in finibus *Badhachscian* & ibidem vocari *Hazyat*. Influereque in illud quinque magnos amnes è finibus *Gil* & *Vach*; è quibus omnibus flumen tam grande constituatur, ut reliqua orbis terrarum flumina, tam aquarum copia quam alvei latitudine atque altitudine facile superet. Memorat quoque inter amnes qui conflunt in *Gihon*, amnem *Vachsciab* qui egreditur è regionibus *Tori* (vel *Turquestan*) Schikardus autem astringit, amnem *Gichonem* eundem esse cum eo quem Ptolemæus lib. 6. c. 12 vocat *Oxum*, qui dudum terminus fuit inter Persas & veteres Turcas.

Ad-

Adjungit deinde Teixera *Turquestan* Regionem ad oram maris Caspii versus ortum, in terris *Maure. Nahar*, cujus incolae Persæ vocent *Turck* five *Turckma*, à quibus haud dubio *Turci* orti.

Benjamin Iudæus (in Itinerario) scribit à finibus Persiæ viginti octo dierum iter esse ad montes *Nisebon*, qui sunt juxta flumen *Gozan*, Israëlitas autem qui inde veniunt in Persiam, affirmare in urbibus Nisebor superesse quatuor tribus Dan, Zabulon, Aser & Napthali: esseque illos fœdere junctos cum paganis Turcis (non hodiernis Natoliæ (inquit Schikardus) sed sibi tunc finitimis, provinciæ Turkestan incolis) qui serviunt spiritibus, &c. Ut provincia hæc magis illustretur, adjungam hic quæ Haytho scripta reliquit cap. 15. Iniquitatis filii Agareni, (inquit) copioso exercitu congregato regnum Persarum invadere cogitarunt. Et primo ingressi fuerunt Mesopotamiam, deinde perrexerunt ad regnum Chaldæorum, quod erat sub dominio Persarum Regis, qui non poterat resistere Saracenis, unde de terra illa fecerunt omnia vota sua. Rex vero Persarum *Asdarnib* nomine (is est *Iadigerd*) timens Saracenorum potestati subiugari, nuncios suos misit ad terras & regna quæ erant circa

H flumen

flumen *Phison* (imo *Gichon* ut postea dicetur) & ab iis subsidium imploravit, promittendo venientibus magna stipendia & honores.

De regno igitur *Turqueslan*, quod propinquius erat regno Persarum, congregaverunt se sex millia virorum, qui nominabantur tunc temporis *Turcmani* & iter arripientes, Regi Persarum dare subsidium intendebant. Transiverunt quoque flumen *Phison*, &c. Schikardus autem recte astruit flumen quod Turquemani hi transierunt fuisse *Gichon* & Aythonem hic lapsum idque ex ipso Aythone qui cap. 7. Persiam distinguit (pro statu regni suæ ætatis) in duas regiones. Vnam quæ superior minor & planior est, facit confinem Turkestaniæ: alteram inferiorem extendit usque ad Armenos & Medos. Illius primæ habitatores appellat Persas propriè qui olim idola & solem coluerint, urbes eorum nominans Boctora & Seonorgant (quæ sic corrupte scribuntur pro Bucharâ, Medici Avicennæ & Samarcand regis Tamerlanis ortu nobilitatis) ut non possit esse alia quam Bactriana, ubi Ptolemæo sitæ sunt Metropolis Bactra & Marcanda lib. 6. c. 11. Hujus vero secundæ regionis, urbes totidem præcipuas nominat Nesab & Spa-

Spachen, quæ rectius *Nisabur* & *Izbahan* cfferuntur & situ correspondent *Ptolemaicis* *Nisibi* quidem in *Aria* & *Aspæ* in *Parthia*; non *Hecatompylo*, ut *iners Geographorum* vulgus autumat. Inter ambas locat *Haytho* flumen *Phison*.

Nubiensis videtur hanc provinciam vocare *Tocharestan*; cui tribuit urbes *Halem* & *Semenziañ*, *Thaalan*, *Sacalcand*, *Varavalin*, *Azharuñuan*, *Talecan*, *Sachimest*, *Varuser*, *Hofb*, *Anderrab*, *Meder* & *Kas*. Vide illum parte octava Climatis tertii.

Vzbeck.

V*Zbeck* (inquit *Teixera*) amplissima provincia, quæ licet superioribus seculis *Persiæ* fuerit subiecta, hodie non tantum ab ea separata est sed & *Persis* bellum infert, & nonnullam partem *Persæ* decerpfit. Ejus Metropolis est *Balek* civitas populosa, opulenta & bellicosus incolis frequens; collocatur ab *Abulfeda* ad longitudinem quidem ci grad. latitudinem autem xxxvi graduum & 40 scrupul. Nubiensis scribit illam distare à *Thaalan*, urbe itidem populosa & fluviiis atque arboribus conspicua, in *Tocharestan* sita, sex stationes. A *Baldnuelsian* urbe conter-

mina regionibus *Chennaug* ad Indiam pertinentibus tredecim stationes.

Præter hanc habet *Samarcandam* urbem celebrem, præsertim natalibus Teymurlanis, quam opinantur *Mar-candam* Ptolemæi; quam Abulfeda collocat ad longitudinem quidem xcix graduum (alii cix) ad latitudinem v. ro xl graduum. Nubiensis iter ab illa ad *Balch* ita designat: ab urbe Samarcand ad urbem Kasc stationes duæ.

Item à Samarcand ad Kanud. Mah-chet vi mill. pass. Etiam à Samarcand ad Astihan xxi mill. pass. Orientem inter & Meridiem. Et ab ipsa ad Kaskaniam xxvii mill. pass. Marcus Paulus Venerus suo tempore illam ita describit. Samarchan est civitas nobilis, cum pulcherrimis hortis, & planicie plena omnis generis fructibus, incolæ sunt partim Christiani partim Saraceni; parentque cuidam nepoti magni Chan. Cum quo tamen minus bene ipsi convenit, sed crebro inter se belligerant. Meminit & Iosaphatus barbarus, qui appellat urbem grandissimam, & incolis frequentem, adhuc commerciis cum Orientalibus nobilem.

Teixera refert ad eandem *Damar-cand*; & *Bokaram* patriam Avicennæ qui ipsis dicitur *Boaly*. Bokaram collo-

cat Abulfeda ad longitudinem quidem
 xcvi graduum (alii 107) & 30 scrupul.
 latitudinem autem xxxix grad. & 10
 scrupul. vide Itinerarium Ienkinsoni
 in parte secunda pagina 263. ipse autem
 vocat Bogar. Nubiensis ita describit iter
 à Bochara ad Samarcand; A Bochara
 ad *Sorraa* xii mill. pass. Inde ad *Dabu-*
siam xv mill. pass. Ad *Arfan* xv
 mill. pass. Ad *Kord* xviii mill. pass.
 Ad *Karminian* xii mill. pass. Ad ca-
 stellum *Aalcama* xv mill. pass. Deni-
 que ad *Samarcand* vi mill. pass. Orien-
 tali parti *Bochara* cum flexu ad Meri-
 diem, contermina est terra *Tfogd*: pri-
 mæque margines illius incipiunt post
Karminiam, è qua progredieris ad
Dabusiam Orientem versus xxiv mill.
 pass. à Dabusia ad *Aslihan* statio levis.
 Ab hac ad *Zorman* xviii mill. pass. ad
 castellum *Aalcama* xv mill. pass. ab
 hoc ad *Samarcand* vi mill. pass.

Præterea *Kaxgkar* & *Axgkar*, quæ
 perfectissimum nobis dant Rheubar-
 barum, inquit Teixeira. Et alia plura.

Ex Arabe anonymo, beneficio D.
 Golii hæc accepimus.

	longitud.	latitud.
	gr. scr.	gr. scr.
Khis	109 30.	39 30.
Dargân	107 —	40 30.
Asfichar	109 50.	43 30. ad O ^{rum} .
Therâs	109 50.	44 36.
Naxiab	108 —	39 — al. Neſt.
Ilâck	109 10.	43 30.
aliis	99 10.	43 20.
Chougent	100 35.	41 55.
Chouakand	100 50.	42 50.
Fargana	102 —	42 20.
Chuten	106 —	42 —
Bykend	107 30.	39 —
Termont	101 15.	37 —
Tenkod	101 —	43 25.
Benchuf	101 —	45 —
Kafân	101 35.	42 50.
Kobba	101 50. 42 50.	ad Araxum.
Balch	101 —	36 40.

Incolæ hujus provinciæ, inquit Tei-
yera, ſunt bellicoſi; pugnant equites
arcu & ſagittis, lanceis, gladiis, ſcutis
atque clavis, ſemper retrocedendo:
atque hiſce armis noſtra ætate multa
dominia ſui juris fecerunt; inter alia
occuparunt regnum Kandar, cujus
rex ad magnum Mogolem profugit
atque ſe ſubjecit, qui licet potentiſſim^{us}
ſit,

Ita, hunc tamen in Regnum restituere
minime potuit. Vzbequii non habent
Reges qui hæreditario jure sibi invicem
succedant, eligunt sibi duces pro virtu-
te habitu corporis, moribus & ser-
monis pronuntiatione ad Chineses
quam proxime accedunt. Hæc ille.

Accepimus à Nicolao Hemmio no-
strate icones duas, quarum prima ex-
primitur habitus Tatari Vzbequii.

Altera habitus & cultus filia Vzbe-
quii Tatari.

Kurdestan.

TEixera numerat quoque inter Persiæ provincias *Kurdestan*. Ioannes autem de Persiis tres provincias hoc nomine commemorat.

Primam quidem quæ fines jungit cum Hadabigian, cuius Metropolis appellatur *Coyfaima*, & complectitur circiter triginta millia oppidanorum, & præterea complectitur quindecim urbes; populus valde est urbanus, & armis valde additus. Vivunt maximam anni partem in tentoriis in agro, ad modum Arabum.

Secundam dicit aliter vocari regnum *Malagæ* five *Maragæ*.

Tertiam scribit secundæ huic vicinam esse, & Metropolim illius vocari *Cormabam*, & fines jungere cum Babilonia five Bagdat: tria autem hæc regna patere in longitudinem circiter trecentas leucas, frequentesque esse populis bellicosis, qui perpetuo bellum gerant cum vicinis Turcis.

Verum harum trium provinciarum tantum postrema hæc recte hoc nomine designatur, in qua agunt populi qui hodie dicuntur Curdi, quorum mores & consuetudines descriptas invenies in itinerariis, præsertim paginis 198 & 220
licet

licet etiam populi hi fines videantur
 jungere cum *Bagdat*. Secunda autem
 illa provincia, quam vocat *Maragam*
 hodie pertinet ad *Adarbigian*, in cujus
 descriptione hujus quoque oppidi me-
 minimus.

Prima autem proprie hodie vocatur
Chusistan.

Chusistan.

SChikardus in *Tarich* scribit Omarem
 Kalipham, anno Hegiræ *xxi*, misisse
 Mosen cognomento *Ascharæum* cum
 exercitu ultra *Tigrim*; qui occupavit
 totam *Chusistaniam*, ejusque duas ur-
 bes primarias *Abvvaam* & *Susam*:
 quorum situs talis est: Nubiensis parte
 sexta Climatis tertii; ab Orientali par-
 te lapsus *Diglat* (id est *Tigridis*) juxta
 mare *Abadan* (quod ni fallor, *Sauren-*
sem sinum nostri hodie vocant) sita est
 terra *Chusistan* (nomen habens à *Cos-*
sæis latronibus, quorum *Plinius* me-
 minit lib. 6. cap. 27.) ad quam perti-
 nent *Abvvaam* & *Escar-Mecrom*, &
Gendi-Sabur, & *Susa* & *Ram-Hor-*
moz, &c. & ibidem: egreditur fluvius
 & vergit in Occidentem usque dum
 perveniat ad urbem *Escar-Mecrom*, ubi
 pontem habet magnum, *xx* circiter
 stadia: vehuntur in illo navigia
 majore.

majora & alluit *Abvvaçam*: inter quatuor
& *Mecrom* sunt xxx milliaria secundum
annum: idem ait ab urbe *VVasit*
(quæ ad ripam Tigridis, sex itineribus
supra illius ostia locatur) abesse centum
milliaribus, unde jam situm *Abvvaçæ*,
licet ignoretur Tabulis, abunde cognoscimus.
Addit deinde Schicardus plura de Susa:
quantum vero ad Susam (inquit) notior est
illa, quod meminerint illius multi scriptores.
Strabo lib. 15. tradit nobilitatam aula Cyri;
esse oblongam sine mœniis tamen, habere in
ambitu 120 stadia, vel juxta Policleti
relationem 200; quæ respondent 25
milliaribus Italicis. Addit, æstivum ibi
calorem intendi tantum, ut comburat
lacertos, sub Meridiano sole per apricum
repentes: inde cogi incolas ut ædificia
tegant superingesta humo, ad profunditatem
duarum ulnarum. Causam rejicit in montes,
qui ad boream obiecti, non frigidiores tantum
auras intercipient, sed & repercutiant
illapso radios solis, ut reduplicentur. Curtius
lib. 5. meminit angustiarum in illis montibus,
quæ *Pylæ Susidæ* dicantur, ubi Alexander
cum suis multum est periclitatus. Quod vero
Dionysius (hisce locis natus propterea fide
dignior) ait Choaspen alluere Susianos, id
illis *A-*
randi

randi occasionem dedit, qui opinantur attingere ipsam urbem ; at hoc non dicit author, sed præterfluere terram Susarum. Et aliud nos docet S. Daniel cap. 8. v. 3. arcem Susan sitam esse ad fluvium *Vlai*, quem Plinius lib. 6. c. 27. optime cum sacra Scriptura conveniens, appellat *Eulæum* ; oriundum in Media, condi sub terram intermedio cursu & rursus emergentem circumire hanc arcem : unde Reges cum honorent, ut non ex alio bibant, etiam peregre abeuntibus sibi ad longinqua loca deportari curent. Determinat ille Susianam ab Elymaide, provincia humidior, quæ ob uliginem non nisi per circuitus obiri potest, ac in Bibliis Elam audit : ut R. Benjamin recte notavit nisi quod etiam in nomine fluvii aberrat. *Cusestan* (inquit) ipsa est *Elam* regio magna, sed non amplius habitatur tota. Nam vastata fuit ex parte. Inter ejus ruinas extat *Susan* arx, quondam palatium *Ahasueri* Esth. 1. v. 2. habet etiamnum adificia magna & pulchra inde à diebus antiquis. Flumen *Hiddekel*, ponte stratum, secatur urbem.

Nubiensis scribit ex parte Meridionali *Churestan* fluere amnem *Tab* & dividere *Churestan* à *Fares*.

Porro ab *Vlughbeeckio* & Arabibus attri-

attribuuntur huic provinciae sequentes urbes: *Achoisan*, Nubiensi *Ahúaz*, Almacino *Ahvvaʒa*; quam cellocant ad longitudinem LXXXV grad. latitudinem XXXI. Saraceni eripuerunt illam Persis anno 10 c XLI. & habuerunt in tanta dignatione, ut provinciae nomine inter praefecturas numerarent.

Nubiensis vocat flumen *Mesercan* quod urbem praeterlabitur.

Deinde *Aškermucran* ad longitudinem LXXXIV graduum & 30 scrupul. & latitudinem XXXI grad. 15 scrupul. Nubiensis vocat urbem magnam & vetustam, ad flumen *Mesercan* appositam.

11. Tertio *Rámchermis*, Nubiensi *Ram-Hormoz*, aliis *Roomes* ad longitudinem LXXXV grad. & 45 scrupul. latitudinem XXXI. Nubiensis prodit intervalum inter *Ascar mocran* & *Ram-Hormoz* duarum stationum.

Quarto *Archán* ad longitudinem LXXXVI grad. 30 scrupul. latitudinem XXXII graduum vel ut alii XXXI.

Quinto *Stapur* vel *Iesabur* ad longitudinem LXXXVI grad. 15 scrupul. latitudinem XXX. Nubiensis hujus non meminit nisi forte eadem sit cum *Giondi Sabur*, quæ distat à *Susa* unica statione.

Notandum autem Nubiensem scribere, ex urbibus Churestan conterminis terræ Fares, esse urbem *Laur*: quæ haud dubio est *Laar*. De qua supra diximus in Fares.

Irack.

HÆc provincia quam alii vocant *Irack*, Nubiensis *Marack* olim quoque pertinuit ad regnum Persarum. Præcipuæ autem illius urbes sunt *Koufa*, *Meda:n*, *Wasit*, *Bagdat* & *Bashrae* quarum longitudines & latitudines supra retulimus.

De *Kufa*, quam Elmacinus ab Omare Calipha muro fuisse cinctam scribit anno 635: scribit Nubiensis. Kufa sita est ad ripam fluminis Euphratis. Sexto autem ab illa milliari extat testudo maxima, altis undique sustentata muris, ostio clauso, pretiosissimis ex omni parte velis cooperta, & pavimento stercis Samniticis strato, & intra ipsam fertur esse sepulchrum Ali filii Abi taleb generi Mahametis. Distat autem à Bagdat quinque stationibus.

Meda:n, Nubiensi Medina distans à Kufa circiter xx stationes, Post biennium (inquit Schikardus) id est anno 636 expugnavit Saedus civitatem Chofrois, quæ ut olim Roma καὶ ἰξοχλω
urbs,

urbs, sic ista Elmedayna¹, urbes, ob excellentiam & amplitudinem in plurāli numero nominabatur, ac mihi à Chosroavo Abravvez præ cæteris exculta, inhabitata ac amplificata creditur, quia ejus Regis nomen aliquando gerit; nec tamen ab eo primum exstructa, cum illius etiam antiquior extet memoria, ut quando Mahummedes in suis responsionibus ad Abdiam & Abdallam ludæorum Rabbinos, Alkurano subnexis, eandem Elmedenam Chaldææ urbem, jam sua ætate recenseret inter quatuor Metropoles infidelium populorum, ex inferno natas, hoc est, maledictas. Author Geogr. Arabs à magnifico D. Besoldo mihi concessit, locat eam ad Occidentalem ripam fluvii Diglat seu Tigridis, quindecim tantum miliaribus infra Bagdadum, hoc est, in eo limite regionis Irack: sed Casp. Balby Venetus qui anno 1580. à Bagdat per Tigrim Balsaram, hoc est, Bazram usque descendit, adeo præclaræ urbis, quam omnino transire debuisset, nihil prorsus meminit, sed tantum aliquot pagorum in ruinis jacentium: unde colligo hanc Medaynam post horribilem terræ motum, quo anno Hegir. 245 nostro 859 cōcussa esse memoratur, nunquam deinceps surrexisse ad pristinum decus.

Bagdat

Bagdat de qua urbe consulenda sunt itinerariis: præsertim pag. 257. Scribit Almacinus in Saracenica Historia lib. 2. Anno Hegiræ 145 nostro autem 762. fuit Almanfor Califa ædificari civitatem Bagdadum; eamque fundavit eo tempore, quod unanimi consensu elegerant Astrologi: dicitur autem fuisse pratum viride, in quo tugurium erat Eremitæ, cui nomen erat Bagdadi, atque ab eo hoc nominis traxisse. Almanfor autem eam appellavit *Medinato-Isalami*, id est, Civitatem pacis; utque absoluta fuit ædificatio ejus, facta est sedes Calisis Abbasidarum. Nubiensis scribit illam jacere secus Tigrim; à Kufa stationes quinque sive c x mill. pass. Xa-Abas Rex Persarum eripuit illam Turcis anno clo l c xxiv.

Wasit sive *Wased*, Nubiensi *Vaset*, distat ab urbe *Bagadet* octo stationes sive clxxv mill. pass. à *Basra* septem stationes, à *Kufa* sex. Nubiensis inquit, duæ urbes *Vaset* jacent ad utramque ripam Degelæ, id est Tigridis. Anno Hegiræ 83 (inquit Teixeira) nostro 703 condidit Abdel Maleck in medio Mesopotamiæ grandem & populosam civitatem, quam vocavit *Wacet*, id est medium; jacet enim inter duo flumina, quæ confluunt ad *Cornam*;

I
cujus

cujus hodie tantum ruinæ superant.

Basbra ; Elmacinus scribit muro cinctam fuisse à Muslimis A. C. 635 : de qua videnda sunt itineraria nequid hic repetamus.

II.

Cæli solique qualitates Regni Persiæ.

QUum tot provinciæ sint in hoc regno, non mirum est qualitatibus cæli solique multum differre.

De Persiâ proprie dictâ ita judicat Iosephus Barbarus. Tota Regio Persiæ secus viam quidem qua nos incedebamus deserta est, pulverulenta, cretosa, scopulosaque, & plurimis locis aquarum prorsus inops. Hinc fit, ut ubi aquæ aliquæ occurrunt, ibi etiam villæ quædam reperiantur, sed & tum maximam partem erant desolatæ : harum quælibet fere castellum habet è cespite aggestum. Nâ quum sementes, vineæ & fructiferæ arbores aquis opus habeant, ubi illæ desiderantur, non nisi incommoda habitatio esse potest. Verû solent aquæ ductus sub terra ducere interdum quatuor aut quinque dierum itinere à flumine aliquo. idque in hunc modum :

Primo

Primo haud longe à ripa scrobem moluntur, & ab hac canaliculum profundiorē ad libellam excavant, recta versus locum quem rigare intendunt, ad passus viginti aut circiter, & tum rursus aliam scrobem, & denuo canalē, atque ita porro, donec ad villam aut urbem duxerint; tum denique fluvium derivāt in vicinam ripæ illius scrobem. Rarissimæ quoque hic visuntur arbores & fere fructiferæ ubi rigari aliquo modo queunt. Materiem autem ad ædes struendas subministrant populi albæ, quas locis aquosis conferunt, quantum opus habent. Habent & fabros lignarios admodum industrios qui hisce lignis tam parce uti norunt ut mirum videatur.

De eadem ita Contarenius. Persia planissima est regio & valde arida; in multis locis aquæ salisæ reperiuntur: frumenta & fructus aquæ adminiculo abundanter proveniunt; ab utroque latere imminent montes fertilissimi, qui frumenti & fructuum copiam producant, omnia maximo precio venduntur.

Provinciam in qua Taurisium situm est, commendatur ab antiquitate & fertilitate soli; riguum enim est & maximam partem planum.

Ne diu Lectorem moremur, siquidem in singulis provinciis nonnihil diximus de solo atque cœlo: Temperies adeo diversa est, ut quum in Harmuz & vicina continente supra modum æstuet, in reliquis Persiæ provinciis, etiam iis quæ Harmuzio propiores sunt nihil tale sentiat, nisi forte paucis interdum diebus adulta jam æstate, in Hispahan vero & agro illius totaque illa provincia hybernis mensibus supra Climatis modum friget; & noctu interdum tam acriter gelat, ut unius noctis glacies non raro vestigia hominum ferat, quemadmodum à nostratibus inveni observatum.

Porro soli qualitates & fruges atque fructus Persiæ ita à nostratibus invenio descripta. Persia atque Parthia plena est montibus partim petrosis, partim fecundi soli: non desunt tamen plurimæ valles & agri satis feraces & culturæ idonei. Pauca tamen pro amplitudine provinciarum, sunt oppida, municipia & pagi, neque ea est incolarum frequentia, quæ omnibus agris colendis plene sufficiat: agri quoque multis locis sunt inaquosi; ita ut necesse sit canalibus & aquæ ductibus illos rigare; unde fit ut juxta rivos & amnes plurimi pagi & municipia visantur. Armento-
rum

rum & pecorum hic magna est copia ;
verum auri & vaccæ non sunt ea mole ,
qua in Europa nostra ; oves vero
longe grandiores & obefiores , habent
enim latissimas & obesissimas caudas ,
quarum adipēs Persæ liquefaciunt , &
utuntur loco butyri : licet neque buty-
rum hic desideretur , quod excoquere
solent , ut melius conservetur , in utri-
bus è tergoribus factis , durat enim hoc
modo in septem octove menses ; igno-
rant enim illud sale condire. Panem
habent optimum : Caseos multos , qui
recentes haud mali sunt , sed falsi & qui
breui tempore ita siccantur , & indu-
rantur instar lapidum : ita ut mirentur
summopere nostrates caseos , tam lon-
go itinere huc traduci posse incorru-
ptos. Abundant quoque lacte & sero.
Pisces quidem habent multos , sed no-
stratibus longe deteriores , sunt enim
spinosi , & sapiunt cœnum quia fluvii
hic minus sunt alti.

Arboreos fructus habent magno nu-
mero ; nimirum poma sed nostratibus
minora ; Persica mala vastæ molis ,
præcocia , cerasa ; & similes fructus ,
præter fraga ; quorum loco hic repe-
riuntur , præstantes melones , & angu-
riæ , quæ ægrotis à medicis præscribun-
tur loco potus : idem fructum , quem

vocant *Alloazra*, instar pruni, sed comeditur viridis, & magni fructus in hisce regionibus. Omnes autem fruges & fructus, venundantur pondere, quod vocant *Alaun* & æquivalet duodecim libris nostratibus.

Accipiunt præterea è mari Caspio Haleces, Salmones, Sturiones, Trutas & alios pisces: tam sale conditos quam ad solem induratos.

In Persia, inquit Teixera, plurimæ reperiuntur & præstantissimæ uvæ, quas sua lingua appellant *Xarab*: è quibus plurimum vini exprimunt, quod clanculum & dissimulato nomine, tanquam si esset aqua rosarum solent in vitris & vasis, exportare in Indiam, in Harmuzium & Mogostan.

III.

*Populorum ingenta, mores, instituta,
& habitus.*

Scribit Teixera in appendice; gentem Persarum esse candido colore, formosam, & eleganti dispositione; amicum illorum pene se habere ad Turcarum modum; sequi sectam Mortis. Alii, & in quibusdam articulis differre à secta Mahumetanorum cæterorum (de quæ postea

pestea plenius à nobis dicetur) : pugnant plurimum equites lancea & scuto, arcibus atque sagittis, acinace, lorice bene recti : sunt bellicosi & robusti, armorumque periti tractatores. Amant libros legere, & in eo gloriantur; delectantur arte poetica, habuerunt plures in illa excellentes, & opera perquam erudita: Norunt omnes scientias & artes speculativas; & professores illarum tractant eas cum summa curiositate & subtilitate; jus ipsorum publicum tantum continetur volumine ipsorum sectæ sive libro legis Mahumatanæ, secundum quam & politiæ & justitiæ administrationem institunt; hanc tamen committunt viris probatæ fidei. Viri Persæ admodum sunt zeloti, fœminæ autem ut plurimum impudicæ. Quid multa; regnum Persiæ, unum est ex maxime politicis Monarchiis universi, & facile è maximis.

Persæ communiter largissime utuntur opio, quod ipsi sua lingua vocant *Afion*, & per excellentiam *Tienaca* tanti illum succum coaglatum papaverum solent facere: prestantissimus autem fit è lachrimis cap tellozum ipsius papaveris sine ulla alia mixtura: vilius è corticibus aqua ebullitis, quo ænuiores utuntur; quos propterea

vocant *Pusly* (à *Pust.* quæ vox papi-
verum corticem sonat;) sicuti illos
qui præstantius illud usurpant *Afony*:
usus autem illius gummi, ut Persæ opi-
nantur, primum inventus fuit à prin-
cipibus & magnatibus, quibus curæ in-
somnia conciliabant, ad somnum in-
ducendum; quos vulgus, uti fere solet,
imitari cœpit, atque ita usus illius tan-
dem promiscuus & communis esse cœ-
pit. Usurpant & alium potum, qui ta-
men etiam Turcis & aliis Orientalibus
valde communis est, quem vocant
Kasab; qui fit ex leguminibus, instar
minutarum fabarum, quæ ex Arabia
petuntur: coquitur in ædibus ad id de-
putatis; decoctum est spissum, subni-
grum, insipidum pene, aut si ullum
saporem habeat, subamarum, ita ta-
men ut amaror vix percipiatur: hau-
runt autem calidam sorbillando, &
stomacho volunt prodesse, ventosita-
tesq. expellere & appetitû promovere.

Porro indigenæ hujus regni (inquit
Teixera) communiter ab Arabibus ap-
pellantur *Pary* & *Azemy*: Leonclavius
in pandectis scribit à Turcis *Atem Vila-
get* & *Atem Memleket* vocari regnum
vel regiones Persarum ac Parthorum;
incolas autem rectius Azamios vel Aze-
mios appellari, quod idem sit cum Aie-
miis

miis propter affinitatem litterarum I, G, & Z ante litteram E positarum. Schikardus autem opinatur Turcas per ignominiam Persas appellare *Aiem* vel *Agem*, id est barbaros, & non veros Arabos.

Cæterum Persarum lingua etiam pluribus partibus Orientis perfamiliaris est; Teixera autem scribit tres illius veluti dialectos observari; *Xyrazy*, *Roslahy*, & *Harmusi*. Prima lingua est ornatissima & elegans qua utuntur in civitate Xyraz vel Schiras: altera est vulgaris, & impolita: tertia denique est mixta, inurbana, & multis impropriis verbis suffarta, quæ Harmuzi potissimum usurpatur. Præter communem quoque hanc Persicam, habent diversæ provinciæ etiam sua propria & peculiaris idiomata, ubi Persica tantum usurpatur quemadmodum apud nos Latina.

Amictus Persarum decens est, & à Turcarum habitu non multum diversus, qui ex iconibus melius cognoscetur quas in illum finem hic adjunximus.

Viri Persæ in oppido Hispahan vestitus.

Fœminarum amictus in Hispahan.

Semper autem (inquit Teíxera) in Persia, cingula fuerunt indicia honorum & dignitatum, quemadmodum & hodie: nam è materia & opère illorum cognoscitur cuiusque dignitas; summe enim argumentum sunt aurea, secundæ argentea; idque prout vel gemmis sunt distincta, aut illis carent. Ita ut è cingulis proclive sit judicare, quem quisque locum & dignitatem in aula obtineat. Sponsis tamen cujuscunque sint dignationis permittitur etiam præstantioribus, nuptialibus diebus, uri, quemadmodum & plumis, licet hæ quoque nobilitatis insignia censeantur. Forma autem horum cingulorum pene talis est, qualis antiquitus in Castella & Lusitania à sceminis solebat usurpari.

Persæ communiter supra modum sunt libidinosi, neque tantum scēminas ædunt, sed & pueros atque adolescentes; infames enim sunt Sodomitæ, vitiumque hoc adeo familiare est ut Cy-nedorum greges passim oberrent sine ullo pudore, cum fidibus; solentque in symposia se ingerere & lascivis gesticationibus & choreis convivas delectare & ad spurcas illas & abominandas libidines provocare.

Venationi atque aucupio deditissimi sunt: atque rapacibus avibus non tantum

tum alias aves capiunt, verum etiam
 feras, uti cervos, rupicapras, lepores &
 similes: Norunt enim falcones & simi-
 les aves ira instigare, ut se dimittant
 in capia ferarum inter cornua, atque
 inde oculos animalium rostro fodiant;
 & tantisper detineant donec venatores
 accurrant & irretiant. Ad venationes
 alioquin non modo venaticos canes,
 quos longe optimos habent, adhibent;
 sed & lynces & leones pardos cicuratos,
 quos vehiculis in exercitu secum tra-
 hunt magnates; tenuiores autem in
 equis suis super laminas ferreas, ne un-
 guibus suis iumenta possint lædere.

Habent autem hinc præter feras Euro-
 pæ quoque familiares, rupicaprarum
 quoddam genus, minori mole, corni-
 bus acutis, & recurvis, grandibus ocu-
 lis & vivacissimis; unde Persæ quum
 pulchritudinem oculorum fœminæ ali-
 cujus laudare volunt, solent dicere ipsi
 acies esse *Gazal*, id enim huic feræ est
 nomen. Præterea arietes silvestres, quos
 suo idiomate vocant *Pagen* utraque
 autem fera hæc amat loca aspera: cæ-
 terum arietes illi non multum differunt
 forma à communibus, nisi quod maio-
 res sint, corpulentiores atque robustis-
 simi; adeo ut dimidiam colubrinam
 æneam facile loco moveant. Cornua
 habent

habent longa quidem, sed secundum dorsum expansa, singulari naturæ beneficio; nam hoc pacto se de petris præcipitant sine ~~periculo~~ quod ip̄is familiare est, quum ~~venenosis~~ ^{venenosis} capibus urgentur.

In Persia uti & in plerisque partibus Orientis habent plurimos medicos, tam methodicos quam Empyricos; illos vocant *Alym*, hos autem *Talib*: Illi autem sequuntur Hippocratem, Galenum & Avicennam aliosque: neque medendi modus à nostrorum differt, nisi quod rarius venam secant. Porro Persæ adeo addicti sunt medicinæ, ut præter pharmacopolia publica, quæ plura sunt, (habent enim singuli medici fere singula) etiam qui re paulum sunt lautiori ut plurimum domi instructissima habeant, omnis generis simplicibus; adeo ut nostratia pharmacopolia non raro superent, præstantissimis simplicibus, quibus nostra plerumque carent, uti vero Amomo, Rheubarbaro, Spica, Sene, Ccsto, Castoreo, Turbit, &c. Solent quoque Persæ honoratiori nomine Medicos appellare *Mulah*, id est magistros, quod nomen & in religione & alius scientiis usurpatur. Est autem vox Arabica, quam Africani efferunt *Muley*, licet apud illos majoris jam sit dignatio.

gnationis. Observandum autem id nomen à Persis tantum tribui liberalium artium & scientiarum magistris; nam Mechanicis dant nomen *Osta* sive *Ostad*. Habent etiam & foeminas, quas vocant *Dayah*, quæ foeminis & infantibus solent medicinam facere; nec facile alii medici ad foeminas aut infantes advocantur.

Ioannes de Persia, ipsorum instituta & mores ita nobis depingit. Ducunt plures uxores, quanquam inter nobiles numerus illos gravat, inter plebeios facit eminere, permittuntur autem usque ad septem, facili repudio. Nobiles maxime distinguuntur à plebeis, redimiculis capitem, ipsis enim solis licet usurpare duodecim illas plicas, quas primus Suphy Tulbanto addidit, vocant sua lingua *Tachi*.

Vestes eorum ut plurimum sunt diversorum colorum, & fere sericæ, panni enim serici hic vili precio veneunt, ita ut holoserici ulna decem regalibus venundetur, & cæteri ad eundem modum. Panni quoque lini vel potius gossypini tanta copia ex India inferuntur, ut vilissimo precio haberi possint.

Nobiles valde addicti sunt magicis scientiis, & scientiæ imprimis quam vocant sanctam, quæ ex Alkorano hauritur;

ritur; unde hic plures habent Alfaques & Professores qui publicis stipendiis in singulis pene urbibus aluntur.

Ædificia omnia fere sunt ætæteribus structa; non parva sunt, & que ligata; universa autem u. plurimum habent hortos.

Duo hic minime prætereunda sunt: ritus publici nuptiarum, & sepeliendi mortuos; in quibus Persæ aliquid habent peculiare.

Sponsalia quidem & nuptiæ hic celebrantur, quemadmodum à quodam nostrate oculato teste accepi, ad hunc modum; Adolescens jam nubilus, & conjugari affectans, per parentes aut si illi desiderentur, per proximos agnatos inquire curat virginem aliquam ætati & dignitati suæ conveniente n., neque enim virgines hic vulgo videntur à matribus; & ubi condicio placet, per patrinos suos, qui circumcissioni illius adfuerunt, virginem à parentibus facit postulari; ubi autem iam inter partes convenit, auspicato die prodit sponsus, cum amicorum magno comitatu in equis, pro dignitate ornatus: & sponsa ad eundem modum, faciem & totum corpus peplo quodam velata, & dextro tantum brachio nudo & exserto; & postquam palam in conjugium discessit, verbis

verbis consenserint; eo comitatu deducuntur ad ædes *Cady*, ubi coram *Mulah* denuo interrogantur, de consensu tantæ parentum, quam contrahentium; quæsi-
 tuerint, nomina conjugum, hæc & illa à *Cady* pariter atque mutati referuntur in commentarium, & manus testium copulantur, & juramentum præstatur in nomine Dei, Mahumetis & Aly. Hinc eadem pompa deducuntur ad ædes sponsæ, & post choreas & symposium introducuntur conjugati in conclave nuptiale; postquam sponsa ante in balneo se abluerit; sponsus autem postquam sponsam cognovit mane intrat balneum, & nova nupta rursus vespere; atque porro ad oscidium. Adde Ioannes de Persia, mares & feminas separatim choreas ducere; & prima nocte, vetulas quasdam conclave ingredi & linteum proferre sanguine maculatum, quod sponsi cognatis ostendunt; sin contra accidat, sponsum cum cognatis se subducere, & sponsam repudiare. Observat quoque noster, etiam conjugia hic iniri ad certum tempus, quo absoluto, conjugati liberi sint à vinculo matrimonii.

Sepeliendi ritus & pompa variat pro mortuorum condicione & dignitate.

Ioannes de Persia scribit, primæ dignitatis ad hunc modum inhumari. Præcedunt cadaver omnes domestici, corpus nudi usque ad cincturam & brachium dexterum. Posti, ita ut largus sanguis emittatur, inter ipsos & filii atque hæredes defuncti. Cadaver autem trahitur funibus à ducentis hominibus, qui orationes fundunt Mahometæ. Hosce autem præcedunt viginti adolescentes, qui bini humeris bajulant sedile sumtuosum, & Alkōranum alta voce intonantes. Hos quoque antecedunt plurimi cum ramis viridibus, & imaginibus & corollis florum, & variis fructibus pro anni tempestate. Agmen claudunt equi defuncti, cum armis atque trophæis illius, qui ducuntur ab equitibus, ad eundem modum nudatis & sauciatis. Cum hac pompa adeunt fontem aliquem, ubi cadaver abluitur, & munda Sindone involvitur; & revertentes versus monumentum, elargiuntur omnis generis annonam pauperibus. Inhumato autem cadavere eodem ordine & pompa regrediuntur in oppidum: cognati denique anno pene integro statis temporibus accedunt monumentum ut defunctum plangant.

A Belga oculato teste accepi, tam inopum quam opulentiorum cadavera
statim

statim ablui, & munda Sindone invol-
vi & ad sepulcrum deduci tam extra
quam intra oppidum, cum confuso
multorum hominum comitatu: nisi
quod Milite a quo dux tribuno defun-
cto, omnes illius equi insigni pompa,
armaque prægestentur: & tympanis at-
que aliis musicis instrumentis accinatur.

Arma Persarum (inquit *Minadous*)
quibus ut plurimum in bello utuntur,
sunt machæra, lancea, & arcus atque
sagittæ: machæra tamen usus ipsis est
familiarior, quam cæterorum armo-
rum. Nonnulli bombardas tractant,
quibus ab Ismaële & primis Tamasi
annis sunt assuefacti. Plerique ferreis
thoracibus, atque galeis, quas globuli
tormentarii vix penetrant, sese mu-
niunt. Reperiuntur, qui equos armis
solidissimis & optimis contegunt. Equi
apud eos reperiuntur generosi, qui Per-
sicorum, quos Strabo pro Regibus in
Armenia asservatos fuisse scribit, natu-
ram imitari videntur. Velocitate cur-
sus, robore & ferocitate in acie præ-
stant, & facile quævis addiscunt: non
ephippiati, sunt mansuetissimi, armati
vero bellicosi, & facile sessoris impe-
rium patiuntur, unde mirum non vi-
debitur, quosdam eorum mille, alios
Mille trecentis aureis venditos fuisse.

Qui militiæ nomen dant, nobili plebique orti sunt prosapia; quibus ferè innatum est, fugare potius alios quam fugari. Quos si cum Tarcary exercitu compares, quique è multis regionibus conveniunt & miscelaneo, inutili ac vili hominum genere, fugæ & rapinæ dedito, constat, merito his illos præferes. Ipsos Persas quot attinget, ut plurimum ingenio vafro præditi, insidiis & fraudibus alios student circumvenire: fidei minima ratio apud illos ducitur, quo vitio fere cuncti barbari laborant: Imperii sunt impatientes, novitatis studiosi, quod malum Persæ quovis tempore in sinu fovissè videntur, unde non modo Regibus à subditis, verùm quod detestabilius est, parentibus ab ipsis filiis struclæ fuerunt insidiæ.

Nulla autem re magis deterrentur Persæ; quam catapultis ignivomis & bombardis: & tamen iis spretis munimenta castrorum hostilium sæpius aggredi & tentare subitis excursionibus audent. Sed tormentorum usum ipsi nondum exacte didicerunt, idque potius ex cæca quadam ambitione, quam quod piaculum ducant contra hominem tam crudele armorum genus usurpare: vel quod arte aut materia, è quibus illa constantur, destituantur.

IV.

*De Persarum religione, & quid
versetur à Turcis.
B. L. onci. io.*

Persæ inimicissimi sunt tribus Mahu-
metis prophetæ sociis, Ebubekiri,
Omeri & Osmani, studiosissimi autem
quarti, videlicet Alis. Iidem Persæ tra-
dunt, Angelum Gabrielem, quum è
cœlis in terras portaret Alkoranum,
(quo libro Mahumetanorum lex con-
tinetur) Ali reddendum, errore quo-
dam cum Mahumeti obtulisse: Deum-
que, velut ea re nequaquam offensum,
qui Mahumetem quoque tali dono
gratiaque dignum videret, plane nihil
obloquutum esse. Præterea dicunt ii-
dem Persæ, primam uxorem Mahumet-
tis, cui nomen fuerit Aïsche, nunquam
fuisse castam. Immo prophetam Ma-
humetem, qui se putaret inventurum
virginem, ac pudicam, reperisse plane
contrarium. Addunt etiam, quod ex-
tincto propheta Mahumet, quum
Alis, propinquus & gener ejus, electus
esset Califes sive vicarius & successor
ipsius; Ebubekir favore malignorum
quorundam adjutus, per injuriam,
contra factum à Propheta testamen-

tum, se constituerit Califen. Idem post
ipsum, reliquos etiam duos, Omerem
& Osmanem fecitasse. Alii interea
in quadam spelunca cœt et a^u iussu
donec omnes ordine n^o cœrent, atque
ita tandem eis successisse. Quum ergo
tres isti contra supremum elogium te-
stamenti, præceptumque prophetæ
Mahumetis deliquerint: nullam iis
Persæ fidem adhibent, quæ à tribus il-
lis vel tradita voce vel literarum mo-
numentis prodita sunt. Immo ubi-
cunque libros ipsorum & scripta repe-
riunt, confestim flammis exurunt &
crudeliter in eorum observatores
animadvertunt. Idem Persæ Scachum
sive regem suum adorant ac ita vene-
rantur, ac si Deus quidam terrenus
esset. Non etiam quinquies interdiu
noctuque precari solent, Osmanico-
rum more, sed semel duntaxat.

Ad summam, sectatores sunt reli-
gionis à doctore quodam eis traditæ,
cui nomen fuit Sceiches Haidar: &
quidam ex ipsis alterius quoque docto-
ris vestigiis insistent, quem Imamum
Harustim appellant. Hi duo doctores
vel Imami extiterunt in urbe Persarum
Reza, quo tempore vixerunt Erdebil,
usum Chastanis Scachi Persarum gener
& Scachus Ismaël, ejus nominis pri-
mus,

mus, Erdebilis filius, Vslun Chassanis & filia Martha nepos. Quumque doctores hi tam concionando, quam scribendo, a profuerint, quæ diximus, duo illi principes Erdebil & Ismael pater & filius, eorum doctrinam sectamque probarunt & amplexi sunt. Ac filii quidam Ismaelis cognomento Sophini, ea felicitas fuit, ut novæ religionis, quam Sophinam vocarunt, fama confluentibus ad ipsum parvis initio, deinde majoribus hominum copiis, tandem præliis victos Persarum reges, Iacupem avunculum suum, ejusque filium Aluantem, occiderit; ac sibi regnum subjecerit, ad posteros etiam dignitate regia in hunc usque diem propagata. Nihilominus illi duo Persarum Imami sive doctores, Haidar & Harustis, non Osmanicorum duntaxat, verum etiam aliorum Mahumetanorum execratione damnantur tam in Barbaria vel Africa, quam in Kezusbassæ latissimo imperio, qui magnus Tartarorum Chan Chitainus vulgo dicitur.

Paulo aliter hæc narrantur ab aliis, uti postea apparebit, quum peculiari capite de origine Regum Sophinorum agemus.

Obiter autem hic ex eodem annotandum: Annales Kezenbassam, fami-

liari Turcis nomine, Chanem illum appellant Chitainum; qui Vlu-Chan discriminis causa vocatur, id est, ~~ex~~ aut summus Chan sive ~~Rex~~ Tatarorum. Kesziebassa, si verbum verbo reddas, filtrinum caput significat. Ità tamen in genere Tatarì Chitaini nominantur, à caputem tegumentis è filtro factis: tum peculiariter ipsorum Chan vel Princeps maximus: perinde ac Persas in genere dicimus Kesilbassilarios, à rubris caputem tegumentis & ipsi peculiariter eorum Scacho nomen Kesilbassie tribuimus. Tegumenta vero caputem hæc Tatarica viridis in universum coloris sunt, quo singulari quodam jure sive privilegio se uti adserunt omnes propterea, quod ortam à propheta gentem universam glorientur. Quippe non utuntur apud Turcos & ceteros Mahumetanos vestitu viridi, nisi qui genus suum ad Mahumetem referunt; ac præsertim aliis, extra hos, viride capiti tegumentum adhibere, piaculum fuerit.

E Wilhelmo Schikardo in Tarich.

Non alienum ab instituto fore puto, si de ignis cultu Persis olim sacerri-
mo, nec hodie prorsus abolito, aliquid obiter interseram. Refert Strabo sub finem lib. xv. quod plures quidem

Deastros

Deastro colant, sed maxime ignem, cui sacrificent lignis non nisi melioribus & decorticatis, oleo superaffuso, addit vero peccatum censerī, si quis illum injicit. Ordida quacunque contaminet; aut halitum fœre tantum aspi- ret, idque supplicio capitis luendum: foveri ergo non insufflando sed venti- lando. Procopius lib. 2. de bell. Pers. tradit in Ardabigara boreali oppido Assyriæ Pyreum illud esse, ubi perpetuum ignem custodiant Magi, quem cum Vesta Romanorum comparat. Agathias lib. 2. etiam in pluribus ædiculis ait, ignem hunc perennem asser- vari & velut oraculum interrogari de futuris. Omnium vero explicatissime hunc ritum describit Iudæus Benjamin in Itinerario, hisce verbis; Ante aram ædium sacrarum, est ingens fovea, in qua continuatis seculis ardet ignis ma- ximus, quem appellant divinitatem. Per eum traducunt filios suos (expian- di causa lustrant sine noxa tamen) mor- tuos vero prorsus illuc injiciunt. Pergit Rabinus & commemorat admiran- dam devotionem stultæ gentis, quod qui sanctitatis affectent opinionem, se vivos in hunc ignem præcipitent, & magno spectantium applausu, volun- tarium sustineant martyrium, quod me

illius Peregrini admonet in Luciano, qui ut aliis ludos exhiberet, sibi cruciatus fecit, in Olympiaca pænegyria ipsum sponte comburendo, scilicet ut nominis famam pararet. Sententia illos (inquit Benjamin) de magnatibus terræ, qui devovent semetipsos in vita, ut comburantur igni, cumque id suis familiaribus & propinguis denunciant; ecce votum feci spontaneum, ut infamiam in ignem vivus! Respondent omnes & acclamant illi; ô te felicem & beatum! quando autem appropinquat dies executionis, parant ei convivium lautum, ipse vero vel vehitur caballo, si dives est, vel si pauperior, pedes incedit, usque ad marginem fossæ, ibi dum præceps ruit in flammam, omnes cognati ejus lætantur, tympana pulsantes & agentes Choream, donec totus conflagret. Ut vero cognoscas, quænam illa persuasio tam efficax esse possit, ut vitam sic prodigere velint, imo gaudeant cruciari, percipe ulterius insignem diaboli astum, qua ratione credulis hominibus illudat.

Appetente (inquit Benjamin) tertia die, veniunt bini sacerdotes de primoribus, in ædes combusti & dicunt hæredibus ejus: parate domum, nam hodie accedet vos pater vester, ut præcipiat vobis

vobis quid faciendum sit. (significet ultimam voluntatem, quasi Testamentum, conditurus post fata) Accersitis ergo ~~scribis~~ ex urbe, apparet Satanas nlius huius. Hunc uxor & liberi sciscitantur, quomodo se habeat in altero seculo? respondet: veni quidem ad collegas meos, sed illi me noluerunt recipere prius, quam solverim universa debita, familiaribus æque ac vicinis. Partitur itaque opes suas hæredibus, jubens dissolvere quicquid ipse debeat aliis, & exigere vicissim quod illi debeant sibi. Has expensas consignant advocati Testes, ut ille abeat viam suam necdiu detineatur) deinceps non cernunt illum uliatenus. Tali mendacissima fascinatione, quam edunt magici sacerdotes, confirmantur illi, ut dicant (de superstitione gloriantes) simile quid non accidere in ulla terra (hoc est ejusmodi religionem, tam evidentibus miraculis conspicuam, non reperiri in orbe toto.) Ne quis vero existimet me loqui de re pridem omnino antiquata, *Tei veram* audiat, qui testatur, quamvis hodierni Persæ maximam partem Alkurano sint addicti, superesse tamen etiamnum plurimos gentiles, qui sic ignem celant. Eos ad Mahumedanorum differentiam tradit vocari

Gaor. Yaldii : quos ego *Ethnici* *Yaldii* *denfes* interpretor : quanquam author ille voculam *Gaor* , à cultu bovum deducere conetur , quod Persice *Gāw* significet vaccam (cui nostræ *Kiēb* consonat) ego tamen potius à *Turcico Gaor* derivassem, quod infidelem notat & opponitur *Musulmano*. Circa urbem autem *Yald* , reperiuntur adhuc hodie ejusmodi ignicolæ (uti supra meminimus) qui fanum habent in monte *Albors* , ubi à tempore *Kajomarrathi* , huc usque , jam ultra xxxv secula, ignis arsit continue , nec unico interea momento extinctus fuit; unde non mirum est ipsos, antiquitate superstitionis suæ fretos , *Muhamedismum* noluisse admittere.

Cæterum ut ad *Persarum* qui *Mahometani* sunt religionem revertamur, habent *Persæ* non minus quam *Turcæ* varias superstitiones , etiam perridiculas ; quarum unam inveni à nostratibus observatam. Solet Sacerdos summus qui *Mechæ* agit , ut plurimum mense *Octobri* , filium suum mittere cum *Camelo* ad id devoto, quem primo per urbem ducunt , ubi à vulgo ipsi pili toto corpore detrahuntur ; deinde magna pompa ipso Rege atque aulicis omnibus comitantibus educitur in pa-

tentissimum campum; atque hic Rex pedes Sacerdotis illius deosculatur; tum Camelus ab hoc benedicitur aut potius solemne carmine devovetur; accurrit deinde *Donagè* sive prætor, transfigitq; Camelum lancea; cui deinceps ab altero caput amputatur acinace: quibus absolutis, fex vulgi atque etiam honestiores, tanta celeritate cadaveri incumbit, & particulas dissecat atque auferre conatur, ut non raro plures vulnerentur, & pauci aliquot aut conculcentur aut ad mortem vulnerentur. Hoc festo se memoriam sacrificii Abrahami celebrare proficuntur.

Novi anni auspicia celebrant mense Martio, summa celebrata, vocant *Narou*, duratque quindecim aut sedecim diebus.

Mense Iulio solvunt exequias Alii Prophetæ magna solemnitate, vocant *Caddier*.

Vigesimo quinto celebrant memoriam Baptismi S. Ioannis, vocant *Auvv-patsian*, ludicris cæremoniis, aspergunt enim se invicem aquis, & commaculant cœno ante Regis palatium, qui singularem ex eo capit voluptatem, præsertim si quis aulicorum aut etiam magnatum vulgi licentia tuerit inquit.

Rama.

Ramadan denique non minus superstitiose & stricte servant quam Turci; adeo ut à Belga, qui viderat acceperim, duos qui jejunio illo durante ~~potu ad~~ ebrietatem se ingurgitaverant, plumbo liquefacto in os infuso, publicè fuisset enectos.

Celebrant quoque initio Octobris festum quoddam, quod vocant, ut à nostratibus accepi, *Iedt Oussent*, quo celebrant memoriam supplicii sumpti de servo aliquo, qui prophetam Ali interfecerat; idque octiduo noctu atque interdiu, cum magno tumultu & festivitate; parricidam illum è stramine efformatum & vestibus indutum circumgestant per urbis plateas, sagitta per nares trajectum; denique cum aliquot militum cohortibus ducunt extra urbem, & constituunt imaginem in medio, ubi à Sacerdote oratio habetur, & cantilenæ aliquot cantantur in laudem Ali & parricidarum detestationem; denique incenditur caput imaginis pulvere tormentario suffartum: ibidem ostentantur arma quædã Ali: circumstantes autem incidunt partes corporis & eliciunt sanguinem, & remittunt invicem noxas, reconcilianturque in speciem; Magnates quoque copulant dexteras inter se, & Rex complectitur principa-

cipales in signum pacis & amicitiae.
 XIII Oâbris celebrant memoriam
 Husseni filij Ali qui siti enectus fertur;
 Reges & magnates tum induunt
 vestes lugubres, neque decem diebus
 sibi comam aut barbam radi permit-
 tunt: lugubres autem hi dies demum
 XXIII ejusdem mensis magna festivita-
 te & multis ludicris terminantur.

V.

*De Regimine politico & civili
 Persarum Regni.*

Regnum Persarum haud dubio mo-
 narchicum est, nam penes unum
 Regem universa potestas est tam in sa-
 cris quam profanis; quum & se supre-
 mum sacerdotem ferat, & unicum le-
 gum ferendarum & abrogandarum do-
 minum.

Persæ autem, ut ait Teixera, vocant
 Regem suum *Xa* sive *Patxa*, id est,
 Regem; (quod nomen Latini scripto-
 res fere efferunt *Scachus*: Leonclavius
 autem *Padischach*, quod est idem cum
Patxa, pantocratora velut habentem
 universum imperium, regemque re-
 gum) atque etiam *Sahayb*, quæ vox
 sonat dominatorem.

Quin-

Quinetiam attribuunt illi titulum arrogantissimum *Kodahon*, id est, divinum, nam *Kódah* in lingua Persica denotat Deum.

Licet autem regnum. hoc ita sit absolutum, tamē non ita accedat ad Tyrannidem, quam Turcicum, ut recte observat Boterus; nam non tantum nobilitas hic maximi fit à Regibus, omnibusque rebus tam pace quam bello gerendis adhibetur; sed & plures in hoc regno sunt principes, licet vasalli, qui & opibus & potentia excellunt, inter quos haud infimum locum obtinet dux Schiraz. Hisce autem vulgo tribuitur nomen Chanis vel Hanis C aspiratione forti, id est principes.

Neque tamen Reges hisce semper obnoxii sunt, licet temporibus Codabendæ regnum in diversas partes distractum fuit, collapsa tum imperii maiestate: nam ut Petrus del Valle testatur, Rex Abas, ne quidem ut consiliariis illis utebatur, sed pene omnia per se solus ordinabat: nonnunquam autem in gravissimis negotiis, pro libitu hujus aut illius consilium requirebat; neque tamen sequebatur nisi quod ipse maxime probaret.

Tamasus (inquit Minadous) filio suo Ismaeli, qui ei in imperio successit, septuaginta-

septuaginta reliquit præfecturas, quarum Præfecti Sultran & Chan (quæ nomina Bassis quoque Turcarum conveniunt) vocantur. Horum quilibet urbem quam præpotentem, quarum septuaginta erant regebat, & in alias urbes minores, arces & oppida, jurisdictionem absolutam habebat, unde exercitus colligi & milites conscribi poterant. Quæ autem hæ septuaginta urbes fuerint, quibusque nominibus insignitæ, absq; summa difficultate plene scire nemo poterit, attamen præcipuarum quarundam nomina, quæ nobis innotuerunt ponemus: Sumachi scilicet, Sechi, Eres, Seruan, Derbent, Caracach, Ardovil, Tauris, Reivan, Genge, Hispahan, Masandran, Gheilan, Heri, Cassan, Shiras, Starabat, Chilminar, Candahar, Iesd; Sapanec, Sultania, Bargo, Com, Coran, Seva, Casbin, aliæ. Harum ut dixi imperium in alias quoque urbes minores, arces, oppidaque sese extendebat. Hispahan à duodecim Sultanis gubernatur, Casbin five Arfacias Rex præest cum tribus præfectis. In Heri sunt alii tres præter Abas Mirza, & totidem in Candahar cum Rustan Mirza. Hæc ille.

Porro quo ad civile regimen, justitia hic satis bene administratur, & crimina

severe admodum puniuntur, & exquisitissimis atque adeo crudelibus suppliciis crimina graviora, imprimis autem adulteria, quæ in gente tam luxuriosa, & ea foeminarum impudicitia non nisi frequentia esse possunt: deinde furta etiam minima; postremo autem latrocinia in agris perpetrata, unde fit ut itinera etiam in vastissimis & incultis regionibus hinc tutissima esse prædicentur. Accepi à quodam oculato teste aliquot exquisita supplicia furibus & latronibus irrogata, quæ vel audita horrorem incutiunt. Hanc autem severitatem in castigando, & crudelitatem in plectendo in hoc regno pernecessariam esse, astringit *Petrus della Valle*: Scribit enim hanc esse populi hujus ferociam, ut non nisi ferrea virga facile possit coerceri. Non esse autem mirum nobis hæc supplicia atrocia atque crudelia videri; verum (inquit) ego, qui leges eorum & ingenia gentis perspexi, & gentis obstinatam duritiem, severitatem illam facile necessariam esse judicavi: nam populi isti nequaquam metuunt communem mortem; neque supplicia apud nostrates usitata, sed exquisitis suppliciis à maleficio deterrendi sunt. Unde fit; ut furta, & homicidia casu inter rixandum commissa, hic quo-

quæque uti apud nos capitis supplicio
plectantur : verum cædes clandestinæ,
aut latrocinia in viis publicis aut in
agris facta, raptus item aut alienarum
uxorum violentæ corruptiones, impri-
mis honestarum stupra, pauperum op-
pressiones, enormes itidem fraudes
contra fidem publice datam; rebellio-
nes, crimina majestatis, & similes gra-
ves excessus, atrocissimis pœnis coer-
cenda sunt; neque enim aliter ab iis
absterrentur Persæ, in omnia vitia pro-
clives. Quare assâsinis hic ventrem di-
scindunt; alienarum uxorum stu-
picatoribus violentis, membra ampu-
tant genitalia; adulteras de alta turre
præcipitant: atque ad eundem modum
enormia scelera horrendis plectunt
suppliciis.

Offendes adhuc nonnulla quæ ad
hoc caput spectant in parte secunda.
Addam hic adhuc unum locum è Mi-
nadoi libro II. de bello Turco Persico:
Arsaciæ (inquit) moratur præcipuus
Persarum Sacerdos, quem Mustæd Di-
ni, seu principem Legis vocant, Turci
eundem nominant Musti: qui in reli-
quis urbibus sunt, huic soli parent. Non
tamen hic jus eligendi vel ad libitum
creandi Sacerdotes habet, quoniam il-
lud penes solum Regem est, qui Mahu-

meten & Aly imitatus, non modeste ad regni statum pertinentes, sed & sacra curat, verum evitandi majoris laboris causa munus electionis aliis concedit. Huic Mustaed Dini parent quoque Califæ, qui verè ii sunt, qui ipsorum cultum divinum in Mosceis peragunt: præcipuus horum Regi coronam in inauguratione imponit, quod Caffæ quondam hodie Arfaciæ fieri consuevit, quum Castam adire Turcæ non permittant. Tres insuper Sultani Arfaciæ commorantur, quibus totius imperii Persici cura permixta est, diversa tamen officia gerunt. Vnus eorum militiæ præest, reliqui duo fiscum & reditus atque ærarium curant regium: Hos Turcæ *Deffadar* vocant. Persæ supremos duos Cancellarios, qui Arfaciæ sunt, *Mordar* vocant: hi leges, decreta, & literas regias scribunt, alter sigillum tenet, alter subscribit Regis nomine. Ibidem iudices duo, quos *Caddi* Turcæ appellant, in litibus omnibus & controversis civilibus jus reddunt: in criminalibus quæstio & testium examinatio ipsis commissa est, quæ diligenter in libello conscripta, quem *Sigil* vocant, Sultano urbis præfecto tradunt, qui latam postea sententiam more gentis exequitur. Quæ in regia hac urbe magistrat-

gistratum & munerum ratio est, eadem in aliis urbibus observatur: omnia tamen à nutu & voluntate Regis dependent. Præcipua autem in regno Persiæ officia, hæc fere nomina habent, Scha, Miriza seu Mirze, Chan & Sultan, Mordar, Deftardar, Caddi, Mustaedini, Calife.

Video ab aliis quoque mentionem fieri *Hacom* & *Daroga*; quorum hic veluti prætor est urbanus.

V I.

*Potentia & opes hujus Regni
Persici.*

Regis Persarum potentia ex eo primum potest æstimari, quod tam vastum terrarum spatium, tot provincias, tantas urbes possideat; & attestatur Petrus del Valle, hodie regnum hoc pateat pene ab Indo flumine usque ad Euphratem; & in latitudinem circiter viginti gradibus inter Austrum atque Arctum. Secundo ex opulentissimis mercibus quæ in Regno illius proveniunt, præsertim serico, cujus copia & bonitas incredibilis videtur.

Communis est opinio omnium (inquit Minadous lib. 2. de Bello Turco-

Perſico) qui rerum Perſicarum notitiam habent, ſub Tamaſi imperio quinque auri milliones annuos vel circiter in Regni ærarium collatos, fuiſſe : ipſe autem ſingulari uſus ſtratagemate, longe maiorem eam ſummam effecit, ut ad octo milliones accederet. Edixit enim ſeveriſſime, ut omnis generis monetæ duplo quam ante precio venirent, & paſſim ab omnibus eo valore expendere-
rentur & acciperentur : ſuis quoque militibus ea pecuniæ æſtimatione ſtipendia ſolvit. Sub hoc autem Rege redditus annui, ut communis fama eſt, duos auri milliones vix excedunt. Non enim ea in Mahemete acquirendarum divitiarum eſt induſtria, quæ in Tamaſo fuit : Neque eadem ipſi quæ Tamaſo à ſubditis præſtatur obedientia. Hæc autem ærarii diminutio partim inde præcedit, quod tot opulentæ diſſimæque regiones huic imperio à Solymanno aliſque Turcarum Imperatoribus ademptæ fuerunt ; & imprimis Meſopotamia ; Aſſyria & Ergirum ; partim etiam quod tributa à Georgianis & aliis regni ſubditis non perſolvuntur. Hæc ille.

Verum quum ſatis conſtet ſuperiorem Regem Aban, non modo hæc omnia recuperaviſſe, ſed & provinciarum
opu-

opulentas imperio suo adjunxisse, ut
Lar, Candahar, Harmuzium, alia: par
sit credere ingentem Thesaurum quot-
annis in ærarium illius inferri.

Ut autem melius appareat quibus
modis Rex Persiæ Abbas immensas opes
in ærarium suum derivarit, operæ-
precium me facturū existimavi hic in-
ferere memorabilem locū è commen-
tario Petri del Valle, qui in commenta-
rio suo de condicionibus Abbas Regis
Persiæ ita infit. Regi valde placet au-
rum: quantumque aliunde in ipsius
Regnum infertur, id universum sibi
sumit, justo illius pretio persoluto, &
ex illo efformari curat grandia vasa,
magni quidem ponderis, sed levis ope-
ris, quorum copiosissimam habet su-
pellectilem & grandissimi valoris: quæ
secum ducit, quocunque mover, atque
adeo in castris, tum ut illis utatur &
regiam magnificentiam ostendet in pu-
blicis conviviis secundum regni con-
suetudinem, extraneis qui magno nu-
mero ad aulam ipsius solent accurrere:
maxime vero ut necessitate urgente,
quam minima jactura illud convertere
possit in nummos. Et quia, inquit, su-
pra facta est mentio, de commerciis
quæ ipse Rex exercet, ob quæ ab ali-
quibus, qui minus rationes illius in-

telligunt, accusatur animi vilis & ab-
jecti, non possum omittere hæc ab ipso
consulto fieri & quidem salutarè regno
suo consilio, atque adeo maxime ne-
cessario. Solent continuo provincia
illius frequentè à numerosissimis Ca-
ravanis, ut vocant, sive numero mer-
catorum qui ex India, Tarraria, & aliis
longinquis regionibus, merces varias
adducunt immensa copia: & tantus
est mercium numerus ut difficillime re-
periri possint mercatores, qui universas
emant; nam exempli gratia interdum
adveniunt trecenti cameli onusti pipe-
re; aliquot centeni cameli onusti Tur-
bantis; atque ad eundem modum plu-
ribus mercibus exoticis: ita ut aliquot
millia camelorum quotannis adducan-
tur, & omnimodæ merces immenso
numero: quas & minutatim vendere
mercatoribus longum, & magnæ ex-
pensæ foret. Quare Rex ut hisce in-
commodis obviam eat, & merces exoti-
cas universas simul emit, & in regno
suo natas aut vendit aut evehendas cu-
rat, magno tam exterarum quam suo-
rum commodo: contrahitque cum ex-
teris pro immensis summis, eisque sol-
vit partim nummis, partim mercibus
Persicis, aut etiam exoticis quas sibi
comparavit: ita ut exteri brevi tem-
pore

poro absolvantur; & regnicolis quam optime necessaria subministrentur. Quare nulli fas est cum exteris contrahere, antequam ministri regis, ad id deputati, mentes lustraverint: & aut illas in usum Principis emerint, aut refutaverint, facta aliis easdem emendi facultate. Cogitur quoque Rex in regno suo, aliam mercaturæ formam inire: nam quum universi pene illius redditus, promanent è terris quas possidet ad modum privatorum (nam pauca sunt in regno illius tributa aut vectigalia, aut saltem non magni momenti) fructus qui ex iisdem ad ipsum perveniunt, (postquam auxæ ipsius abunde fuerit provisum, & militibus itidem quibus illos elargitur justo precio, stipendiorum loco) aliis, quibus opus est, vendit. Necessarium quoque est ut venundet fruges terrarum, quas infinito numero possidet in omnibus Regni sui provinciis, proportionem vere regia. Præterea cum militiæ illius robur consistat in numerosis equitibus; quibus sane Turcis præcellit & numero & velocitate; plurimos equos solet alere & propagare, quos aut bene de se meritis donat, aut militibus suis stipendiorum loco venundat. Merces quoque quæ in Regno illius proveniunt, ingenti quidem

numero, sed parce in singulis locis, ut
gossypium & sericum, quorum bene
singuli oppidani in universis urbibus
aliquantum colligunt, à nemine coadu-
nari præterquam ab ipso possunt, &
signi opportunitate & compendio ex-
teriorum mercatorum; qui hoc pacto
ingentem copiam, & aliquot navium
interdum onera (uti Anglos & Belgas
facere satis constat) brevi tempore ab
ipso Rege possunt comparare; & suo-
rum quoque levamento, quibus nihil
necesse est, urbes suas egredi & merces
suas cum molestia & sumtu alio tradu-
cere. Hæc ille.

Verissimum est quod scribit de aureis
vasis, nam accepi à quodam nostrato
tantam eorum in aula usurpari atque
exponi in solemnibus conviviiis co-
piam, ut spectatores obstupefaciat. Pos-
sem ad eundem modum meminisse
contractuum, cum Anglis atque Belgis
initorum; sed hæc pervulgata sunt.
Narrat quoque noster anno c106cxxxii
dum ibi versaretur, à Chane Schiras
Regi Persarum fuisse oblata quadrin-
genta sexaginta quinque millia flore-
norum in parata pecunia; quadraginta
& novem amphoras ex auro absoluto;
& duas supra septuaginta & argento;
præter alia quamplura magni pretii,
quæ

quantà trecentis quinquaginta Camelis
vehabantur.

Accepi ab eodem & catalogum præ-
cipuorum Ducum, & quantum equi-
tum numerum possint adducere, atque
servitiorum:

Eman-Couly Chan Schiraz &
Gorgestan præfectus 25000.

Daud ipsius frater Chan alterius
provinciæ 12000.

Isaghan Beeck militum supremus
præfectus 24000.

Sessy Chan præfectus Bagdat &
vicinæ provinciæ 15000.

Achmet Chan filius Alou Chan 15000.

Goesslerot Chan præfectus Ara-
bestan 10000.

Kasah Chan præfectus Schyrvan
& Saumachi 12000.

Mahomet Chan præfectus Gen-
giæ sive berdes 8000.

Percker Chan præfectus Gorkistâ 10000.

Emir Goene Chan præfectus Yre-
vvan 20000.

Haslan Chan præfectus Hrey vel
Ere 10000.

Aslur Chan præfectus Mervvan 12000.

Mauvveser Chan 10000.

Gusslerof Chan præfectus Farabad
in Media 15000.

Ramsa Chan præfectus Darab 7000.
Sessy-

Seffy-Couly Chan fil. Eman. Cou-

ly præfectus Harmuzy 16000.

Dergagolie f. Gangia Aly Chan

præfectus Candahar 4000.

Baha. Vdeur Chan, iudex ꝑ 6000

Etaman douët ſupremus Vezir

ritus 17000.

Zedder ſupremus Cadiorum 12000.

Samoen Ducibus major 18000.

Huſſen 19000.

Guſſeroft Mirza præfectus pro-

vinciæ Tauris 12000.

in univerſum equites 309000.

Peditum autem ſupremus præfectus eſt Mir Fatta, qui ſub ſe habet quadraginta quinque Subbaſſas ſive Tribunos militum quibus ſingulis, centum aut ducenti atque etiam plures pedites parent.

Aly Beeck præfectus Subbaſſarum

præſt 12000.

Caſſack Beeck præfectus manci-

piorum regiſtorum 12000.

Chiaus Beeck præfectus manci-

piorum 8000.

Othâr Beeck prætor Ciolfalino-

rum 4000.

Nazer Beeck ſupremus machina-

rum præfectus 4000.

in univerſum pedites 4000.

Tem.

Tempore autem Codabendæ scribit

Miradous ; educi potuisse ex Hispahan
territorio illo subdito equites 8000.

Bargo 2000.

Cassan 4000.

Seva 1000.

Sultania 1000.

Casbin 12000.

Ardevil 1000.

Schiraz 8000.

Tauris 4000.

Com vero & Cuchiuc Tauris 1000.

Genge & reliqua pars Georgiæ 4000.

Reperiuntur (inquit) & alii maximo numero, qui stipendia merent & qui sponte militiam sequuntur. Omnibus autem copiis hinc inde collectis numerum 60000 equitum vix efficient, modo ex locis, quos jam nominavi, debita auxilia compareant. Quod si reliqui Principes, qui hactenus contumaces, in bello comparere noluerunt, subsidia iusta mitterent, exercitus 130000 vel 140000 militum colligi possit. Ex quibus apparet, postquam Abas Rex omnes provincias ad obsequium reduxit, & Regnum tantopere auxit, quanta facta sit equitum, peditumque accessio.

Scribit autem Leonclavius ; apud Persas esse tria genera militantium :

Primi

Primi vocantur ab iis *Turcomani* quorum ea est condicio, quæ vasallo- rum apud nos, quos feudatarios appella- mus. Et sunt apud eos feuda perpe- tua, quæ à parentibus ad Neros & po- steros devolvuntur, secius ac Turcis est in usu. Quoties igitur hi jussu Regis evocantur, eo cum equitum numero se Regi sistunt, quem ratione feudorum tenentur adducere.

Alteri dicuntur *Coriczi* vel *Coridschi*, qui stipendiis militant.

Et alia stipendia reapse non sunt a- pud Persas, quam quæ Græcis *σὺλφίσια*, Romanis annonæ militares nomina- bantur; res nimirum ad alimenta per- tinentes, cum equis, vestibus, armis, tentoriis, ceteris.

Terti constant è copiis auxiliaribus, confœderatarum, finitimarumque gen- tium, Armeniorum videlicet ac Geor- gianorum qui religionem Christianam profitentur; in Persas propensi, Turcis infesti.

Denique uti à quodam nostrorum accepi, redditus annui Regis Abas æsti- mabantur trecentis quinquaginta se- ptem millibus Tomannis; id est, si ad nostram monetam revoces, quatuor- decim millionibus, ducentis octuaginta millibus florenorum: præter ea quæ

logi à variis ducibus, terris & oppi-
 .ta nam summa illa quam expressi-
 .tis maximam partem provenit ex se-
 rico & frugibus hortorum, quos Rex
 possidet, & minutis quibusdam por-
 toriis, & locatione Caravan Seraiorum.

Teixera comparat Tomanum Persi-
 cum sedecim ducatis.

VII.

*Origo Sophinorum qui hodie Persia
 imperant : è Leonclavio.*

Pater (inquit) Ismaëlis Sophini fuit
 Erdebil, quem Iovius & alii vocant
 Arduelem & Harduellem. Hoc illi co-
 gnomen faciunt à loco quodam Persiæ
 cujus dominus aut regulus fuerit;
 ipsum vero nomen ejus tradunt fuisse
 Secaider. Ajunt præterea sectatum
 fuisse vitam religiosam, instar eremita-
 rum vel monachorum nostrorum.
 Ideoq; Sec interpretatur Spanduginus
 nunc abbatem nunc plebanum sive
 curatum. Ego vero in opinione mea
 persisto, diversa esse hæc nomina di-
 versarum personarum, quorum unus
 fuerit Erdebil pater Ismaelis, familia
 apud Persas natus illustri, ditionisque
 cujus.

cujusdam regulus : alter Schœch dar, non princeps aut regulus, sedo. vera id, quod audiebat: nimirum Scheiche vel Iman; quorum illud hominem religiosum gentibus illis dignificat, ac innocentia sanctimoniaque vitæ: hoc vero doctorem. Etenim ex opinione vitæ religiose ac duriter actæ consequutus aliquid apud vulgum authoritatis; tribus Mahumetis prophetæ sociis, Ebubekire, Omere, Osmaneque rejectis, Alim quartum prophetæ socium, ejusdemque consanguineum & generum sequendum in omnibus affirmabat, si salvi esse vellent. Docebat autem hæc & alia, quodam in oppido Persarum; cui nomen *Reza*. Fama novi doctoris, novæque disciplinæ, longe lateque didita, confluit ad Scheichem vel Imanem Haidarem ingens è Persia vicinisque regionibus hominum multitudo. Primus autem ex magnatibus & regulis *Erdevil*, non hanc duntaxat Haidaris sententiam doctrinamque probavit, verum etiam ex ejus præscripto se gerens, patrocinium causæ suscepit; eaque re multitudinis animos sibi mirifice devinxit. Ita nimirum aliàs quoque constat homines ingeniosos, novæ religionis usos prætextu, ad insignem potentiam pervenisse. Tantopere quidem

Erde-

logibilis cetero qui non magni nominis, opumve regulus, hac novi dogma-
professione crevit: ut ei filiam suam.
Rex Persarum Chasanes, quem à pro-
ceritate statutz nominatum Vsun Cha-
san supra indicavimus, matrimonio le-
gitimo copularet. Quippe filiam Mar-
tham ex Caterina Comnenia suscepe-
rat; Calvioannis nempe Comneni pe-
nultimi Trapezuntiorum imperatoris
filia; quam Calvioanne mortuo frater
illius David, ultimus imperator Tra-
pezuntius, Vsun-Chasani dedit uxo-
rem, ut ejus præsidio contra nimiam
vicinas & infestas sibi vires Sultani Mu-
chemetis paullo tutior esset. Ex hac
Vsun-Cassanis filia Martha natus fuit
Erdibili filius Ismail. Vsun Cassanus
autem moriens habuit successorem Ia-
cupem filium, qui vulgo ab historicis
Iacobbeg, ab annalibus Sultanorum
Sultan Iacup appellatur. Is protecto-
rem novæ sectæ sororium suum Erde-
bilem mirifice sibi suspectum, quod ve-
reretur, ne regius affinis & tantæ
multitudinis devotione fretus, sibi re-
gnum eriperet, interfici curavit. Evasisit
crudeles avunculi manus Ismail admo-
dum adolescens (ut plerique tradunt)
octodecim id temporis annos natus:
que Martha matre comite, contulit

ad amicum paternum Pirsalem, re-
lum ditionis & castellorum quorū-
dam ad mare Caspium, nunc Culzui
Denizi Turcis, Beher Culzum Arabibus
appellatum, quo clausum mare signifi-
catur. Istic educatus Ismail ex præscri-
pto religionis paternæ, tandem extin-
cto per venenum à conjugē datum Sul-
tano lacupe avunculo domum reverti,
paternæque ditionis hæreditatem, cum
oppidis & prædiis maternæ dotis no-
mine sibi debitis, statuit adire.

Dominio paterno potitus, mox ul-
terius progreditur & cœc tantum mili-
tibus stipatus Somakian pene prodigio-
sum in modum occupat. Hinc copiis
non parum adactis & instructis, Te-
brisiū extimam Persarum regiam,
se se confert: eamque superato Rege
Aluante lacupis filio & successore, vi-
ctor in potestatem redigit. Iterum cum
Aluante congressus, non modo superi-
or evadit: verumetiam ipsum, cum
majori exercitus parte trucidat. Inde
Muratem Chanem, Aluantis occisi fra-
trem persequutus, pari prosperitate su-
perat. Is victus ab Ismaile, Bagadatim
versus aufugit, hodiernam scilicet Baby-
lonem, propter ruinas priscæ Babylonis
sitam. Victor urbem Sciras, armorum
omnis generis officinam, à Tebriso
xx die-

locum dieum itinere distantem cum vicibus copiis adit & occupat. Ibi deum insigniter armavit suum exercitum. Postea negotium illi fuit cum Vlu-Chane Tatarorum Scheco, quem instructum exercitu trecentorum milium equitum, aggredi prælio non dubitavit: quo singulari virtute fortunaque victor evasit, hoste caeso vel in turba (quod alii tradunt) à suis oppresso suffocatoque. Tandem ad tot illustres de plurimis partas victorias, is felicitatis eximiae cumulus accessit; ut moriente in exilio Murate Chane, non modo Persici regni possessione, sublati æmulis, quiete potiretur; verumetiam vicinos quosdam populos ac præsertim Bagadatinos, in deditiorem acciperet.

Ab Osmanidis ei Sophi cognomen tum & Kiselis Bassæ per ignominiam fuit inditum. Prius quidem ab Arabica voce *Sophi*, quæ lanam significat. Nam quum Mahumetani & præsertim Osmanidæ, more veteri, Tulipanto lineo subtilissimi operis caput involvant, nova hæc secta præcipit inter alia, ne caput fastu quodam lineis ejusmodi spiris ornent, sed ut tegumenta capitum è lana, non magni pretii conficiantur. Et quia laneum hoc tegumentum, quo præter aliorum Mahu-

metanorum utuntur, plicas haſet & decim, ab Arabica voce Enaſſer ꝑ. duodecim, etiam Enaſſerlaſy vocatur: denique quia tegmen hoc tantum rubro colore geſtare ſolent, Kiſelbaſſi-lary, veluti capita rubra.

*Origo & ſeries eorundem Regum
è Texeira.*

XA ſive Xequè Iſmaël Sufi, erat filius Xequè Aydar, filii Sulton Iunejd, filii Xequè Ebrahem, filii Xequè Aly, filii Xequè Muza, filii Xequè Saſy & in ſumma trigèſimus nepos Morts Aly ſobrini & generi Mahumetis. Quum Teymurlang Viſto Turco Bajazete rediret in Perſiam, adduxit plurimos captivos è Caramania variarum familiarum, quos in animum induxerat trucidare quando notabilis aliqua occaſio ſeſe offerret; & oppidum Ardevil ingreſſus aliquandiu ibidem ſubſtitit. Vivebat in illo oppido Xequè Saſy, ob vitæ innocentiam & ſanctitatem, in magno honore apud omnes illas gentes habitus; cujus fama & probitas Teymurem permovit, ut amicitiam illius ſummopere deſideraret, & quum aliquoties illum viſitaſſet, jam diſceſſurus ultro obtulit illi ut ab ipſo peteret, quicquid illi placuiſſet: is propoſiti Teymuris

locis Ne trucidandis captivis gnarus,
cogit illos sibi condonari, & illis im-
petratis, recepit captivos in suas aedes
& vestibus, aliisque necessariis instructos
remisit in patriam : Quo facto non
modo horum, & amicorum qui in pa-
tria remanserant, animos tantopere
sibi devinxit, ut continuo illis varia
dona mitterent, eumque magno nu-
mero sapissime visitarent: duravitque
hæc benevolentia etiam ad posteros
hujus Sasy, atque adeo tertium ipsius
nepotem Sultan Iuneyd: qui vixit tem-
pore loonxa filii Kara Issuf: qui crebras
hasce visitationes, & authoritatem Iu-
neyd suspectam habens sibi ab illo
timens, interdixit illi ne amplius se à
tam multis visitari permitteret: Iuneyd
hoc interdicto offensus, & graviora
haud quaquam operienda ratus cum
devotis suis movit ex Ardavel versus
Diarbek: Ozun Azembek qui tum ibi-
dem regnabat, excepit illum perbeni-
gne, eique tradidit in uxorem filiam
suam Kadijan Katun, quæ peperit illi
filium Aydar. Consueverat autem Xe-
que Iuneyd excursions inde facere in
Gurgestan, sub prætextu religionis suæ,
quam captivos cogebat amplecti; &
in eo continuavit donec in Regnum
Trapezunciorum ingressus, & rege il-

lius trucidato illud occuparet, & quæ-
 lium Aydarem præficeret, qui & p. p.
 patris obitum illud obtinuit. Evenã
 postilla ut Azembek de medio tolleretur
 loonxa, quare Aydar ad Aïdevilen eſt
 reverſus, duxitque in uxorem filiam
 Azambeky & cognatam ſuam Alem-
 xam, quæ ipſi peperit Aly Patxa & Xa
 Iſmaël, qui natus fuit anno Hegiræ 892
 Chriſti 1488, qui Sufy fuit dictus ob
 hanc cauſam.

Seçte quidem Mahumetanorum ſunt
 plures; duæ tamen principales: *Suny*,
 quã Arabes & Turci ſectantur, omnesq;
 alii qui Alkoranum obſervant ſine ul-
 lis commentariis aut expoſitionibus:
 & *Xyabys* qui Morte Aly ſequuntur,
 uti Perſæ & alii. Hujus ſecundæ erant
 Aydar, pater Iſmaëlis, quem & filius
 eſt imitatus, tanto Zelo, ut illius cauſa,
 quum Perſiæ regnum acquireret, inau-
 ditas crudelitates admitteret in adver-
 ſarios. Et quia in lingua Perſica com-
 munitè Sufy appellantur, qui relicto
 ſeculo, ſoli divino cultui vacant, huic
 ob inſignem religionis zelum, à ſuis
 datum fuit nomen *Sufy*. Paulo ante
 ad eundem modum in Perſia res novas
 tuerat molitus Hhalila, qui propterea
 quoque dictus fuerat Sufy Hhalila: ita
 ut Sufy non ſit nomen proprium, aut
 Regum

loogum commune, sed adjectivum, tam nullus Regum post illum id nomen sibi sumsit; sunt autem per totam Persiam plures Sufy, id est, religiosi.

Aydar anno proximo in regnum Xyruan ingressus à Rege illius Farrock Yassar, ope Iacubbek, fuit profligatus & cæsus, & duo filii illius in captivitate abrepti, Sultan Rostanbek autem majore natu crucidato, Ismaëlem postea dimisit. Ismaël autem secessit in Gueylon, ibique substitit annis sex; videns deinde res Persiæ turbatas esse ab Akuyonliis, transit in Arzenion, ubi ad ipsum accurrerunt septem millia Caraniquorum, qui Sufy addicti fuerant, è familiis sive tribubus Estayalu, Xamlu, Takaluh, Versablu, Romlu, Zulkaderlu, Auxarkayar, Sufiah, Karaydak & plurium aliarum, qui illum sequuti sunt jam quatuordecim annos natum; & anno 1501 ingressus est Xyruan, & prælio congressus cum Farrok Yassar, qui Patrem ipsius occiderat, illum vicit & occidit, regnoque illius est potitus: anno proximo congressus est cum Alvvano in Naxaon, qui profugit, & ipse cepit oppidum Tabriz. Hac victoria potitus instituit Tagge, id est, Tulbantum rubrum cum

duodecim plicis ad memoriam Huc-
cim filiorum Ozen filii Aly, qui iat.^o
ab ipsis habentur, è quibus se ortum
ferebat; atque inde originem habuit
nova illa militum secta, qui Cazel Bax,
id est, caput viride dicuntur, à Bax, caput
& Cazel rubrum.

Regressus deinde ad Arzenion im-
petum fecit in Regnum Zulkader; sed
ipso absente Alvvanus obsedit Tabriz,
sed Ismaële regrediente, fugit Alvvanus
Bagaderum, & post biennium in Diar-
bek reversus ibidem obiit, anno 1503.
Ismaël in Tabriz permanens, exerci-
tum suum dimisit in Persiam contra
Moradbekium; qui ingenti prælio ab
Ismaëlis copiis profligatus, ipse Persiam
& Kermou vacuam reliquit anno 1504.
Ismaël autem hibernavit in Kom, &
copias suas misit sub præfecto Eliasbeck
contra urbem Rey, quas Ozembek
Gelohy Dux Kalat Ferus Kuh in itinere
oppressit & profligavit. Ismaël hujus
cladis nuncio accepto, quantocius per-
sequitur Ozembekum, verum ille se
recepit in Ferus Kuh, locum à natura
atque industria munitum; quare illum
obsedit Ismaël & quum aliter non pos-
set, rupto aquæ ductu per quem obsessi
aquas accipiebant, coëgit ad dedicio-
nem, postquam unum mensem circa
locum

locum cum exercitu habuisset : periit
tamen brevi illo tempore circiter tri-
ginta hominum millia. Movit deinde
Ismaël versus Korason ; interea autem
Rex Mahamed Karrahy coactis aliquot
militum vexillis interceptit Yazd ; sed
Ismaël reversus illum licet fortissime se
defendentem , tandem urbe potius,
cepit & vivum iussit concremari , an-
no 1506.

Hinc Kyras profectus edictum pro-
mulgavit, ut universi qui prælio contra
patrem suum interfuerant , occideren-
tur , quo factum est ut triginta aut qua-
draginta millia hominum cæderentur.

Anno autem 1509 dum ipse hiber-
naret in Taron, discessit Sultan Ozem
Mirza Rex Karason , occupavitque Re-
gnum illius Xaybek Khon Vzbekius,
& defuncti Regis liberi fugerunt in
Hyerak.

Ismaël adunato exercitu movit ver-
sus Rumestan sive Turcos, & Mahamed
Khon Estayalu in præfectura Diarbek
confirmato ; anno 1511 petiit Bagadad,
cui Barhyeck imperabat , qui profugit
ad Turcos ; & Ismaël illam urbem ce-
pit, pluribus suorum antea amissis in
transitu fluvii Tigridis. Hinc digressus,
subjugavit Kufistam , sive Susam Af-
fueri quondam regiam ; & media bye-

me petiit Xyruan, Baku & Martand
atque illas expugnavit anno 1512.

Deinde profectus est ad Karason contra Xaybekkhon, qui adventus illius gnarus, copias suas contraxit in Malvvo; sed prælio congressus cum Ismaële, & vitam & regnum amisit.

Obiit eo anno Bajazetes Turcorum imperator & successit illi filius Selimus; Ismaëli autem anno 1514 natus est filius Xa-Thamas: anno autem 1515 duxit Selimus copias suas versus Arzenion: Ismaël cum erat in Hisphaon metropoli Hierack, & inde venit Chalderon; ubi cum Selimo congressus, profligatus fuit & quinque millia suorum amisit; fugitque Tabriz atque inde ad Gazin: Selimus vero Tabriz potius, tantum quindecim diebus ibidem substitit & regressus est Amasiam: hoc anno fuit in Diarbek à Cazelbaxiis trucidatus Sultan Morad; & caput illius Ismaëli oblatum. Anno proximo cepit Selimus Kemah arcem munitissimam & provincias Afadaolet, & Zulkader & Halppum in Syria, & anno 1517 subjugavit Damascum & Aegyptum, & anno 1518 Mesopotamiam hodie Diarbek subjugavit: obiitque anno 1521 successitque illi filius Suleyman.

Leonclavius ex Annalibus Turcicis
notat

Abbas obijt ultimū anno 1520.
Ismaël quoque postquam Persiā im-
perasset annis viginti anno 1525 ætatis
sue trigesimo octavo. Quatuor ipsi
erant filii, major natu Xa-Thamas, se-
cundus Aleas seu Elias Mirzah, tertius
Som Mirzah, quartus Barhon Mirzah.
Xa-Thamas autem illi successit. Qui
aliquot bella gessit, præsertim cum
Turco. Regnavit autem tribus & quin-
quaginta annis, obiitque anno 1576.
duos reliquit filios Xa-Ismaël & Maha-
med cæcum; successit illi Xa-Ismaël:
verum postquam tantum unum an-
num & decem menses imperium obti-
nuisset, discedens illud fratri suo Mahu-
meti cæco reliquit anno 1578.

Mahamed tenuit regnum septem an-
nis, & moriens anno 1585 reliquit illud
filio suo Xa Abas, qui hodieque (inquit
Texeira anno 1608) illud possidet, &
jam possedit annis tribus supra trigin-
ta: Quo tempore varias suscepit expe-
ditiones, imprimis famosam illam an-
no 1594 in provinciam Guerlan, quæ
rebellaverat; nam cum viginti millibus
equitum, quam celerrime profectus
quum ad fluvium latum & satis altum
accessisset, & indigenæ cymbas omnes
subduxissent ut moram injicerent, sine
mora in aquas insiluit & reliquæ copię
post

post ipsum ; in quo & ipse summum
vitæ discrimen adiit & quatuor milia
suorum amisit ; perfectum tamen e-
celeritate ut provinciam brevi ad offi-
cium cogeret. Evertit Regem Laræ &
regnum redegit in provinciam. Tau-
rin quam Turci ab avi illius temporibus
possederant , eripuit magis astu
quam armis.

*Eadem origo & successio è commen-
tario Petri della Valle.*

Abbas, cui secundum antiquam
consuetudinem Regum Persiæ , dant
titulum *Sciah*, id est Regis , *Schiah-
Abbas* itaque est filius ;

Chodabende Muhammed Regis, fra-
ter *Germanus Ismaëlis* ii regis & filius ;

Tahamasp Regis, filii,

Ismaël I. Regis , non modo primus
illius nominis inter Reges Persiæ, sed &
familie illius quæ hodie Persiæ imperat,
& qui primus armis propagavit & ob-
servari in Persia fecit sectam Mahome-
tanam , quam ipse sequebatur , quam
vocant Siaiti. Et quia à populo judica-
batur esse vitæ sanctæ & religiosæ , ob-
tinuit nomen *Sofi* , quo designatur ho-
mo res mundanas spernens ; licet vo-
cabulum *Sofi* proprie significet electum,
aut laneis vestibus amictum ; utraq;e
signi-

significatione optime conveniente personis vitæ religiosæ & probæ, qualem volebat videri. Erat porro hic filius,

Haider Sultani aut principis, qui à quibusdam nostrorum scriptorum vocatur Sceich-Haider: quia vitam religiosam profitebatur inter homines sectæ suæ; & quia erat caput gentis sive populi; utraque enim significatione accipitur nomen Sceich, licet proprie notet senem. Ab aliis nostrorum perperam appellatur Ardeuel, quum Ardebili deberent dicere, id est, Ardebilitam, erat enim dominus oppidi Ardebil; hic fuit filius

Guineid Sultani, filii

Ibrahim, id est, Abrahami, filii

Choagiæ Aly, filii

Musæ, id est, Mosæ, agnominati Sadeddin, id est, Primatis legis; filii

Sofi Eddin Ishac, qui primus in Persia recuscitavit sectam Sciaitorum; agnominatus propterea Cutb' el Eulia, id est, Polus sive vertex sanctorum, licet vix talis esse crederetur.

Atque porro genus deducunt ab Aly & Fatima filia Mahumetis.

Notat idem. In Genealogia horum Regum, crebro reperiri adjunctum titulum *Imam*, præsertim iis qui Mahumeti propiores sunt, quæ vox denotat

pro-

proprie Pontificem. Turci autem, qui sectam Sonnitorum sequuntur, vocant Imam omnes ministros templorum suorum, sive Meschitarum: verum Persæ & Sciaïi hunc titulum non solent attribuere, nisi duodecim descendibus à Mahumete; (qui non fuerunt fratres, aut filii Hussein, uti Vbbo Emmius perperam existimavit, sed pater & filii successive, quorum & Hussein unus fuit, & omnium primus Ali;) quia credunt, (in eo quoque à Turcis diversa sentientes) hos successive fuisse primates superstitionis suæ sectæ. Atque adeo eorum ultimum hodieque superstitem à Deo occultari, cujus Rex Persiæ, tanquam Rex & ex eadem stirpe propinquissimus, in mundo sit Vicarius.

Xa Abas tres habuit liberos mares *Susi-Mirzam*, *Codabendan* & *Imancul*. Quorum primogenitum *Susi-Mirzam* adolescentem magnæ spei, trucidari fecit, hac occasione uti narrat Petrus delle Valle.

Sosi-Mirza, inquit, revelavit parenti conjurationem, quam quidam contra ipsum moliebantur, atque eo tum gratiam meruit à patre; verum postea, quum eadem molitiones ab aliis fuissent institutæ, non modo illas celavit, sed

sed etatē jam maturior easdem videbatur fovere, & favorem populi anxie captare, & patri non raro ob leviculas causas irasci neque satis dissimulare spes suas: atque etiam facere, ea quæ Pater prohibuerat.

Quare Pater vitæ suæ metuens, certo die, quo Astrologi magnum ipsi discrimen imminere denunciabant, filium mandavit occidi; persuasus ab iis quibus plurimum deferebat, id publicæ quietis interesse.

Chodabendam autem secundò genitum, qui magnos spiritus gerebat, alia occasione jussit excæcari. *Chodabenda* (inquit idem) *Mitza*, juvenis jam adultus & uti apparebat, arrogantior, à Patre arctius habebatur. Accidit autem ut Rex juberet occidi illius gubernatorem, quia audacius & insolentius aliquando pro filio apud patrem intercesserat: metuens ne filius ab illo magis instigaretur ad ea ordiēda, quæ cum publica calamitate haud dubio forent conjuncta. *Chodabendus* hac cæde efferatus, parenti audacissime etiam discincto gladio insultavit, atque malum est minatus: Placatus tamen tum Rex in speciem quidem; verum à *Ferrabad* movens versus *Spahan*, filium in itinere jussit excæcari, ut illum à successione

cessione Regni excluderet; quo. tamen calido ferro ut solent apud Persas, ita factum, ut non penitus omni videndi facultate privaretur.

Imanculi tertio genitus patri per omnia obediens, in Regni spem ab ipso fuit educatus.

Habuit & *Xa-Abas*, è primogenito nepotem *Sule-manem Mirzam*, quem lumine quoque fecit privari quum in procinctu esset, ut cum maximis copiis versùs Candahar moveret, & minorem natu filium secum duceret: ne nepos hic se absente, novas res moliretur; conscius populum Persicum semper novarum rerum esse appetentem; idque sibi vel maxime metuendum, quum tam longe à regia & extra regni limites excedendum esset.

VIII. Titulus sequitur pag. 350.

PARS

PARS SECVNDA

2^a

Varia itineraria in Persiam & per
provincias Persiæ com-
prehenduntur.

I.

EXCERPTA EX ITINE-
rario Iosephati Barbari, quæ
Persiam attingunt.

T Harsum (inquit) egregiam urbem appulimus ; ea Dulgadoro paret , qui fratrem habuit Sessicarum nomine : Regio vero Sultani imperio subiecta est , licet Armeniæ minoris pars sit.

Nota è Leonclavio: *Provincia sive regio Dulgadir, a nostris partim Anadoule, partim Aladoule dicitur. Turcici vero Annales Dulgadiru nomen regionis tribuunt, cujus princeps ab eis dicitur Aladeule. Limites ditionis, Cappadocia montibus inclusa tunc temporis erant, versus Syriam Halepo: versus Persici imperium Armenia minor: versus Turcicum Amasia, versus Carmaniam, Adana & Tarsus.*

Vrbs tria milliaria in circuitu cōtinet, in eam pons lapideus per fluvium, quo fere undiquaque cingitur, aditum præbet. Arcem habet amplam ex lapide

egregie constructam, urbs in colle parum edito posita.

Inde unius diei itinere *Adena* est (Leoncl. *Adana*) amplissima urbs, quam itidem fluvius spaciosus alluit, pontem lapideum habens xl passuum, arcibus distinctum. *Adena* & vicina regio gossypino abundat, Sultano subiecta est, licet in Armenia minori sita sit.

Nota è Leonclav. *Fluvium* qui utramque urbem alluit veteribus fuisse dictum *Cydnium*, nunc Turcis *Carasu*, ab aqua profunda nigro admodum colore.

Multæ passim arces, oppidaque destructa & devastata ad Euphratis usque ripas cernuntur, hunc fluvium nave Turcica, qua xvi Imperatoris equi vehebantur transivimus. Ad alteram ripam Armeniorum pagi sunt ubi pernoctavimus: superato fluvio proxima urbs sese obtulit *Orpha* nomine, quam *Edeslam* quondam vocatam volunt, *Asambeo* parer, & administratur à fratre illius *Balibecho*. Non ita pridem imprimis floruit, sed destructa maiore ex parte à Turcis, cum *Asambæus* *Bir* obsidione distineretur.

Inde ad radices montium delati *Merdinam* urbem pervenimus, ad quam aditus per scalas patet, cuius gradus lapidi incisæ magnitudine pedum quatuor,

tuor , per milliare Italicum se extendunt. In summitate porta est , qua per longam plateam in urbem itur ; mons undique foribus aquæ dulcis est irriguus ; in ipsa urbe aliud est mons præceps , arcis firmissimæ vicem gerens , ad quem similiter per scalas & gradus ascenditur , ædium parietinæ sunt pro muro & civium frequentia , qui serico & gossypio quæstum faciunt.

A Merdina sex dierum itinere pervenimus ad oppidum *Affanchiph* , *Aflam* beo parens : sed prius ad dextram frequentes visuntur specus & antra in parvo quodam monte excavata , & hominum habitationi destinata ; ad sinistram autem mons cui urbs imposita est : non incelebre emporium , sesqui milliare ambiens , continens egregia ædificia & nonnullas Moscheas. Adjacet lacus & fluvius Sert olim Tigris præterlabitur sublicio ponte stratus.

Hoc monte superato , iter ducit per planiciem , paucis collibus distinctam neque altis neque asperis ; bidui itinere quasi versus Orientem , ad urbem *Sarr*. Quæ triangulari forma constructa , ab una parte castello multis propugnaculis cincto , defenditur , cujus muri ex parte conciderunt : amovit tria millia ; incolis frequens , ædibus templis ,

& eximiis fontibus ornatissima duo magni & rapidi amnes transeundi sunt, quorū unus vocatur *Betelis*, alter *Isan*. Atque hactenus extendit se Armenia minor.

Nunc regiones quæ Tauro subjacent subeundæ sunt, qui à ponto Euxino oriens juxta Trapezunta, pergit versus ortum ad Sinum Persicum usque. Hunc primum attingentibus sunt obvii altissimi & asperi montes, à Curdis habitati, qui idioma usurpant à vicinis diversum, & crudelissimi sunt latrones, habitant enim castella editis jugis & asperis clivis inædificata (sed plurima jam ob latrocinia à principibus sunt excisa) ita ut vix quisquam viatorum manus illorum possit effugere. Cujus ipse experimentum cepi: nam quum 17 April. 1474. ex urbe *Chexan*, (quæ paret vasallo cuidam *Aflanbei*) mane essemus digressi & vix medii diei iter confecissemus, in præcipiti clivo Curdi hi impetum in nos fecerunt, ita ut Legatus *Aflanbei*, & aliquot meorum caderent, ipse vulneratus ægre effugerem. Tertio die ingressi sumus urbem *Atlan*, pene dirutam, populo infrequentem & vix ecc focis constantem. Inde brevi itinere distat *Choy*, itidem pene diruta, & tantum ecc focorum.

Quum

Quum ad finem montis Tauri venissem, alio ductore usus triduo perveni Taurisium; veteribus Ecbatanam & Mediæ caput.

Meminit deinde *Soltania*, quæ olim nobilis urbs fuit, nullo tamen muro cincta, sed castello munita, cujus muri tum quoque disiecti fuerant: oppidum est satis amplum, quatuor millia ambiens, nec infrequens, fontibus abundans: A Sultania versus Schiras proficiscenti, primo fit obvium exiguum oppidum *Culperchean*, sed quod olim grandius fuisse, plures parietinæ faciunt fidem; capit duo millia & circiter quingentos focos.

Inde quoque adivimus urbem *Spahan*, ea vallo è cespitibus & fossa undique circumdata erat; & ambitu suo quatuor milliarum cõplectitur, & si suburbana annumeres circiter decem, in quibus tam pulchra ædificia visuntur, quam in ipsa urbe. Intelligebam autem illam cum numerosis incolis abundaret, bellicosus & imprimis opulentis, non raro Regibus suis minus fuisse obsequentem; & circiter viginti annis ante illud tempus, quum Giausa rerum in Persia potiretur, rebellasse, ideoque illum militibus suis imperasse ut singuli Angula capita ad se deferrent, unde

maxima strages in oppido fuerit facta ; ita ut vix sexta illius pars tum habitaretur. Multæ visuntur in illa antiquitates & pulcherrima operum : inter quæ aminet stagnum quadratum, aquæ limpidissimæ & pulcherrimæ potasi ; in ambitu illius sunt variæ columnæ , variæque officinæ mercatorum ; quæ noctu septo clauduntur ad mercium securitatem. Sunt alia plura ædificia admiranda , quæ prætereo ; unum addo, etiamnum ad centum quinquaginta millia animarum in oppido & suburbiis numerari.

Venimus deinde & *Cassanum*, oppidum populosum, in quo plurimi panni & alia fiunt è serico & gossypio ; muro cinctum est, ambitque circiter tria millia ; habetque præterea plura & ampla suburbia. Adivimus & *Comum*, oppidum non satis bene ædibus instructum, quod sex millia ambit, muro cinctum ; oppidani colendis agris, & vinetis imprimis vacant ; plures hic visuntur horri, in quibus nascuntur optimæ melones ; quarum quædam pendunt xxx libras, carne candida & suavi iasta. sacchari focorum numerus est viginti millia.

Pergentes inde offendimus & *Oppidum* artificibus habitatum, qui sericos pannos texunt ; muro cincta est

qui

qui ambit circiter quinque millia. Suburbia habet ampla. Plerique autem incolæ sunt textores, maxima enim optimi serici copia huc adducitur, à Strava, Azi & provinciis versus Zagatayum & mare Caspium sitis ; ita ut hinc longe optimi panni serici petantur.

Haftenus quidem viam sequutus sum versus Notum ; regredior jam ad orientem : & primo dicturus sum de *Sciras*, quæ postrema est Persiæ ciuitas versus ortum ; maxima ciuitas & quæ cum suburbiis ambit circiter viginti millia ; populo frequentissima, maxime mercatoribus ; quia omnes qui ab Ere, Samarcaand & aliis partibus orientalibus Persiam petunt , hanc transeunt ; Assambeus cinxit illam vallo è cespitibus aggesto valde alto & spisso, fossaque ; templa habet pulcherrima & ædificia affabre facta : numerat supra ducenta millia animarum.

Ab hac extra Persiam itur ad *Ere*, oppidum provinciæ *Zagatas*, & parens filio Sultani *Busech* : amplum quidem sed tertia parte minus quàm *Sciras*. Hinc iter prosequentibus versus boream , per solitudines & steriles terras, atque aquarum inopes , præterquam in puteis quibusdam industria factis , quadraginta dierum itinere venit *Samarcan-*

dam in eadem provincia Zagatai sitam, amplissimum oppidum & populosum: nam per illud eunt redeuntque mercatores Cini, Macini & Cambaenses: quorum provincias non vidi, sed intellexi Cinos & Macinos grandes provincias occupare & idololatras esse.

Qui autem à Taurisio petunt sinum Persicum, illis iter est per oppidum *Cuerch*, exiguum quidem sed opportuno loco situm.

Redeuntibus ab Ormuzio iter est per *Lar*, insigne & magnum oppidum, atque emporium: numerat circiter duo millia focorum. Hinc transitur ad *Sirai*; atque inde ad *Camaram* magnum pagum, juxta quem visitur mons rotundus, & circiter sex passus altus, cujus vertici complanato, quadraginta columnæ superstructæ sunt, quas vocant *Chilminar*, id est, quadraginta columnas, singulæ sunt altæ viginti cubitos, & crassæ quantum tres viri complecti possunt: quædam illarum jam conciderunt; satis apparet fuisse pulcherrimum ædificium: solum autem unum est saxum, cui figuræ hominum insculptæ videntur, mole pene gigantea: & supra omnes imago intra circum, qualem Deum patrem solemus fingere, quæ orbem in manu habet, & sub illo

illo longe minores figuræ ; & porro imago hominis arcui innixi , quem Salomonem esse volunt ; inferius adhuc longe plures videntur , quibus alius superstat qui mitram¹ papalem videtur gestare , & manu elevatâ atque apertâ cæteris benedicere. Ulterius videtur imago equitis robusti , quem Samsonem interpretantur ; post quem sequuntur plures longis capillis & Francico more vestiti : & similia.

Inde bidui itinere venit ad villam *Thimar* : & rursus biduo ad alteram ubi matrem Salomonis sepultam fabulantur. Et rursus triduo ad villam *Dehebeth* ; tum biduo ad *Vargau* olim magnam & pulchram urbem ; numerat hodieque mille focos : & quatruiduo ad villam *Dester* ; triduo ad *Tastan* ; denique unius diei itinere ad *Tasden*. Hinc venit ad exiguam villam *Meruth* ; & bidui itinere ad *Gnerden* , ubi habitant *Ab'aini* , sive ab Abrahamo originem ducant , sive religionem illius sequantur.

Inde biduo transitur ad oppidum *Naim* , circiter quingentorum focorum ; & iterum biduo ad villam *Nasstan* ; & porro biduo ad exiguum oppidum *Hardistan* circiter quingentorum focorum. A quo ad *Cassanum* superest iter

iter tridui : & itidem tridui à *Cassano*
ad *Comum*.

Ab *Como* unius diei itinere venit
Savam, mille focorum. Tridui itinere
à *Sava* jacet exiguum oppidum *Euchar*;
& alterius tridui *Soltania*.

Idem iter à *Taurisio* ad provincias
quæ mari *Caspio* adjacent versus or-
tum, quæque *Zagatayo* annummeran-
tur, ita designat.

A *Taurisio* ad *Soltaniam* vii die-
rum iter.

A *Soltania* ad *Euchar*. iii. dies.

Ab *Euchare* ad *Savam* iv. dies.

A *Sava* ad *Coim* vel *Koim* exiguum
oppidum vi. dies.

A *Coi* ad *Rhei* parvum itidem oppi-
dum atque infrequens iii. dierum.

A *Rhei* ad *Sarri* exiguum oppidum
oppidum totidem.

A *Sarri* ad *Sindam* minutum oppi-
dum iv.

A *Sinda* ad *Tremigam* parvum op-
pidum iv.

A *Tremigan* ad *Bilan* sex dies.

Sequitur deinceps *Strava*, à qua se-
cta *Stravainorum* nomen accepit; op-
pidum situm est ad mare *Caspium* loco
insalubri, frumentique inope, unde
fere oryzam hic mandunt. Iacent &
alia loca ad dictum mare, uti *Lahazi-*
bent

bent & Mandradan, aliaque; in quibus præstantissimum sericum colligitur, quod reliqua universæ Persiæ dicitur superare.

Idem quoque iter à Trapezunte ad Taurisum ita designat: A Trapezunte iter instituentibus versus Notum, proficiscendum est per montes & sylvas inhabitatas, ubi occurrunt aliquot villæ & exiguæ arces. Prima arx alicujus nominis est *Bairburth*, in valle sita, undique montibus conclusa, bene murata & munita, solo fœcundo, numerat circiter mille quingentos focos, dominum agnoscit Aflambeum. Ab hac quinque dierum itinere venit *Arzingam*, magnum olim oppidum, nunc maxima parte dirutum. A quo ad Euphratem nominatissimum fluvium sunt duo milliaria, transitur hic lapideo ponte xvii arcuum. Deinceps occurrit castellum *Carpath*, quinque dierum itinere ab Arzinga; in hoc tum agebat uxor Aflambeï, filia imperatoris Trapezuntii Despinacatun dicta. Tum castella *Moschont*, *Halla* & *Then* bene munita, & circiter quingentorum focorum singula, quæ magnum flumen præterlabitur haud longe à Carpath descendens. Incolæ hujus districtus appellantur *Coi-mari*, id est, pecuarii. Hinc moventibus
versus

versus ortum, obvium fit castellum scopulo *Pallu* insidens, circiter trecentorum focorum; præterlabitur fluvius. A quo ad eandem plagam, quatruidi itinere venit ad castellum *Amus* in solo male culto. •

Transitur deinceps in Turcomaniam, quæ olim Armenia major dicebatur: indigenæ illius hodie dicuntur Caraculu, id est, nigri arietes, uti Persiæ & Zagatay incolæ Accorlu, candidi arietes. Quæ partium nomina inter ipsos habentur, uti olim Guelphi & Gibellini aut similes.

Hic primum occurrit castellum *Mus*, exiguum sed bene munitum, monti superstructum; sub quo jacet oppidū, tria milliaria ambiens & populosum. Hinc tridui itinere *Alhart* pulchrum & munitum castellum, ad lacum situm, qui patet in longitudinem quidem centum quinquaginta milliaria, in latitudinem, ubi maxima est, quinquaginta. Ab hoc quindecim miliaribus versus Arctum jacet alter lacus circiter octuaginta milia ambiens. Sub *Alharte* jacet oppidum circiter mille focorum. Ad secundum lacum jacet oppidum satis pulchrum & muratum, *Ceus*. Unius diei itinere secundum oram maris aditur oppidum *Herçu*, secus quod fluvius labitur,

bitur, qui ponte stratus est. Quinque milliaribus à lacu visitur munitum castellum *Ovies*; pergit lacus dimidii diei itinere versus ortum, ubi oppidum *Coi* jacet, de quo iupra.

Quinque autem dierum itinere à *Coi*, visitur campus ubi quondam fuit magna urbs, olim destructa à Teymure lango. Reperiuntur ibidem & multæ villæ, & post illas lacus, qui patet in longitudinem quidem ducenta millia, in latitudinem vero triginta. Sequuntur denique duo oppida *Tessu* & *Zerisfer*, quæ utraque numerant circiter tria millia focorum.

Ab oppido Taurizio iter instituentibus versus ortum, & interdum versus Arctum, omissis in medio aliquot locis haud magni momenti; circiter duodecim dierum itinere occurrit *Sammachi* oppidum Mediæ in provincia Thezichia: cujus dominus appellatur *Siruanfcha*, ex hoc oppido quum opus est decem millia equitum educi possunt. Abest à mari Caspio sex dierum itinere, quod habet ad dexteram; ad sinistram autem Mengreliam cum mari Euxino, & Caitacchos sub monte Caspio. Ampla est urbs & circiter quinque millium focorum: habitatores illius maximam partem sunt Armeni, qui sericis pan-

nis

nis texendis dant operam.

Ab hac iter est ad *Derbent*, oppidum ab Alexandro magno ut voluit instructum, super mare Caspium, milliari uno à monte, supra quem castellum habet; à quo descendunt duo muri usque in ipsos maris fluctus. *Derbent* sonat in nostra lingua *Angustias*; vocant hodie *Thamircapi*, id est, portas ferreas. Dividit enim *Mediam* ab *Albania*, quæ hodie est pars *Tartariæ*: ita ut illis, quibus iter est à *Syria* aut *Persia* in *Tartariam*, necessario per hanc urbem sit transeundum. Nam inter duo maria *Euxinum* & *Caspium* protenduntur intervallo quingentorum millium, altissimi montes & valles, quas minuti reguli habitant; nemo tamen has transire audet propter metum latronum. Ad idem mare *Caspium* jacet urbs *Bachu*, à qua mare *Caspium* hodie agnominatur; juxta quam visitur mons, oleum eructans nigrum & gravis odoris, quod in lucernis usurpant, & inungunt illo camelos adversus scabiem, cui alioquin ista animalia valde sunt obnoxia.

II.

EXCERPTA QVÆDAM EX
Itinerario Ambrosii Contareni Ve-
netæ Reip. Legati ad Vsun
Castanum.

PRæteritis iis quæ ipsi obvenerunt in Polonia atque Russia, usque ad urbem Theodosiam sive Cassam: ita progreditur. Theodosia urbs ad Ponti Euxini littora sita, emporium est frequens & celebre, maxima habitantium copia refertum & ut fama fert, opulentum satis & potens.

Cassa (inquit) solvimus xv lun. & vento secundo Euxinum ingressi, recta cursum versus *Tinam* direximus; quum jam xx fere milliaribus abessemus, monuerunt nautæ locum esse periculosissimum: quare vela versus Liasî & Phasin dirigi jussi. Locum cui Varti nomen est xxix lun. attigi: equi expositi & Phasin lx milliaribus distantem deducti. *Varti* autem castrum est, pagique exiguus in *Mengrelia*. Dominus cui paret, Gorbola appellatur, ad quem *Caltichea* quoque spectat, ad Euxinum sita, exigui momenti locus. Nonnihil serici & canabis atque cæræ ibi reperiuntur, incolæ miserrimi sunt.

Cal. Iulii Phasis ostia attigi, relicta autem navi in cymbam nos coniecimus, eaque fluvii ostium ingressi, primum insulam quandam offendimus, in qua Oetes Medæ pater regnasse dicitur, hic pernoctavimus, culicum infestationibus valde divexati; postera die flumen cymba ascendi, præterita Assio urbe ad ripam sita & sylvis undiquaque cincta; hic fluvius duos balistæ jactus patet in latitudinem; hic in terram exscendi & biduum sum commoratus.

Phasis urbs in Mengrelia sita est, Bendiano principi subiecta, qui exiguam ditionem habet, 111 dierum itinere forte patentem, sylvis & montibus passim impeditam, incolæ sunt feroces & brutis simillimi. Cerevisiam coquunt, frumenti & vini parum & nullius momenti habent. Cibus ipsorum consuetus ex panico fit, pultis instar cocto, quo misere sustentantur. Nihil illis deest præter industriam & vigilantiam, qua si essent præditi, tantam piscium copiam in fluvio capere possent, quæ ad vitam sustentandam sufficeret: Christi nomen profitentur & observant Græcorum ritus, multis gravissimis superstitionibus vitiatos.

Phaside 14 Iulii discessi: & Mazur
fluvio

fluvio rate trajecto, biduo per continuas sylvas & montes magnam Mengreliaë partem emensus, vesperi attigi locum, ubi Bendianus cum universa aula sub arboribus quiescebat.

vii Julii iterum viam per continuos montes & sylvas ingressi, sequenti die flumen superavimus, qui Mengreliam à Georgia distinguit. ix Jul. oppidulum *Cotachis* attigimus, arce lapidea super collem munitum, ubi templum visitur antiquum. xii. inde discessi & facto continuo itinere per montes & sylvas, vesperi ad pedem montis quievimus, proximum erat castrum *Scander*, ubi Rex Pangrates residebat. Ad quem deductus, ducemque itineris nactus; xv Jul. iter continuavi, per sylvas & montes horribiles, per biduum, maxima molestia: Tandem xvii venimus ad urbem Goriden, Georgiaë Regi subjectam; in planicie sita est & arce munita; præterlabitur magnus fluvius.

Georgiaë provincia superat bonitate aliquantulum Mengreliam, incolarum tamen iidem plane sunt mores & eadem vivendi ratio.

xx. Jul. hunc locum reliquimus & continuato itinere per montes & sylvas, interdum reperimus pagos, ubi vicum comparavimus, nocte juxta

fontes in gramine quiescentes ; atque ea ratione totam Mengreliorū & Georgianorum provinciam fumus emensi.

xxii. Iul. Montem inmensæ altitudinis ascendere cœpimus, & sub noctem vix ad summum culmen penetravimus, ubi quiescere coacti fuimus licet aqua plane destituti. Postero die superato monte, primum Vsuncaflani ditionem, quæ Armeniæ initium est, attigimus; vesperi ad arcem *Reo* delati, quæ in planicie sita ad fluvium profundissimum, cui ab altera parte excelsus mons imminet; Ad ripam pagus est quem Armenii incolunt, arx à prædidiariis Viuncaflani custoditur.

xxvi. Iul. Reo discessum; & superato quodam monte in planiciem descendimus.

xxix. Ad montem Noæ penetravimus, qui quum sit altissimus, numquam non ad radices usque nive albescit, eamque faciem per totum annum retinet. Exinde nobis per spaciosissimos campos, quos colles nonnumquam distinguebant, iter fuit.

xxx. Iul. Arcem *Chiagri*, quæ Armeniorum liberorum est, pervenimus. Inde Cal. Augustis, sub vesperam discessi, ad pagum Armeniorum, qui ad montem situs erat: postero die fluvius
super

superatus , qui præterlabitur ; à sinistra manu xi Armeniorum pagi conspecti, exiguo intervallo distincti. Hæc regio totius Persiæ fertilissima & amœnissima est.

iii. Aug. Oppidum *Marerichi* attigimus , prope quod ea nocte transgressi, postridie in summo calore , per continuas planicies equitavimus , nec usquam aquam puram ad sitim sedandam invenimus. Eodem die *Taurin* seu *Ecbatanam* ingressi sumus ; quæ in planicie sita , vallo è terra male congesto cingitur , prope conspiciuntur montes, quos Tauri montes vocari asserunt.

xxii. Ecbatana discessi. Regio per quam profecti sumus , undique planissima est , raris collibus distincta , arida quoque , ubi nusquam arbor nobis nisi prope fluvios visa. Pagos offendimus exiguos, ante meridiem in campo quievimus , ubi etiam noctem postea peregimus : in pagis necessaria comparavimus. Hac ratione iter continuando xxvii Septemb. Soltaniam urbem pervenimus, arce ampla munitam, & muro undique cinctam. In ea tres portæ æneæ conspiciuntur , damasceno opere elaboratæ. Vrbs in planicie sita est cui tamen contigui sunt montes paulum editi , tempore hiberno incolæ propter frigus alio migrant.

xxx. Septemb. priorem proficiscendi rationem nunc per planiciem, nunc per colles repetentes, consuetō in campis pernoctandi more observato;

iv Octob. urbem *Senam* appulimus, quę nullo muro clauditur, in planicie ad fluvium sita, nōnullis arboribus cincta.

vi Octob. inde digressi, mature urbem *Kom* attigimus. Urbs in planicie sita est non adeo magna, muro ē cœno constructo munita; incolarum frequentia & omnium rerum copia abundans.

xxiv Octob. iter denuo ingressi, postridie urbem *Cassā* attigimus, Como aliquanto pulchriorem. Sequenti die in urbem *Nethā* delati, quę in plano quoque sita vini abundantia claret.

xxviii Octob. itinere per planiciem continuato: iiii Kal. Novemb. *Spaan* urbem, in qua *Vlluncassanus* morabatur, attigi. Cingitur vallo ē terra congesto: in planicie sita, omnium rerum quę vita desiderat, abundans.

III.

EXCERPTA EX ITINERARIO
Itali mercatoris anonymi
apud Ramusium.

Ex *Haleppo* profectus primum adiit
oppidum *Bar* exiguum trans *Euphratem*

tem ad ripam situm : id à Sultano Carabeech muro undique cinctum , cum pulchra & munita arce. Observat autem , omnia oppida & castella trans Euphratem semper , atque etiam tum (scripsit autem post annum c1010xx) fuisse sub imperio Regis Persarum , uti illa quæ cis fluvium jacent sub Imperio Sultani Ægyptii.

A Bir bidui itinere pervenitur *Orsam*, quam indigenæ narrant antiquissimam esse & à Nimrotho primum ædificatam; ambit decem millia , sine ulla fossâ ; in medio oppidi extant duæ pulchræ & altæ columnæ , quæ nequaquam concedunt Venetis ante ædem S. Marci: uti & pulcherrimus fons , qui septem molas intra urbem circumagit , & agros in vicinia rigat : vocant fontem Abrahami. Extra oppidum circiter sex mill. pass. visitur puteus cujus aquæ lepram sanare dicuntur. Oppidum est imprimis magnificum , in quo multa extant palatia & decem aut duodecim pulcherrima templa , multo marmore ornata. Ager suburbanus amœnissimus est & fecundissimus. Oppidum denique metropolis est provinciæ Dierbeck.

Bidui itinere ab Orsa occurrit castellum *Iumilen* super monticulum structum , debili muro & fossâ angustâ è

saxo excisa. In ambitu sunt plurimæ cavernæ è petra excavatæ, in quibus habitant agrestes, homines imprimis bardi. Ager aridissimus & ita ut pluvias aquas vernis mensibus in cisternis cogantur servare. Tridui itinere ab hoc castello jacet *Caramit*, amplissimum oppidum, quod à Constantino structum volunt, ambit circiter decem aut duodecim millia, muros habet validos, è vivo saxo eductos, cum trecentis sexaginta qua turribus, qua turriculis, fabricæ admirabilis. In oppido visuntur multa magnifica templa & palatia marmorea, græcis litteris inscripta. Abundat aquis, & fontibus; inter fluvios qui alluunt memoratur *Set*, qui hibernis mensibus supra modum intumescit, & rapide decurrit ad *Asanchif*, & juxta *Bagdat* confluit in *Euphratem*.

A *Caramit* unius diei itinere occurrit *Dedu* pulcherrima arx, sub se habens plures pagos.

A *Dedu* unius diei itinere aditur *Mirdinum*, magnifica urbs, quatuor aut quinque millia ambiens, super editum montem; habet & castellum: validis muris cincta est; in urbe sunt magnifica palatia & templa. Nisi autem aquarum inopia laboraret, quæ hic
paucæ

paucæ & fere falsæ, haud debio pulcherrima foret hujus provinciæ *Diarbeck*.

A Mirdino bidui itinere versus aquilonem, occurrit oppidum *Gizire*, ab Armeniis habitatum & Curdis & aliis; in Insula situm, præterlabitur fluvius *Set*, qui montem vicinum radit, ubi arx visitur. Sed hoc oppidum ab iis qui Taurisium petunt relinquitur ad dexteram.

A Mirdino itaque quatruidui itinere venit *Asanchif* metropolin *Dyarbeck*: ambit quatuor aut quinque milia, muro cincta ad radicem montis, præterlabitur fluvius *Set*, emporium populosum. Imminent oppido duo castella, extra oppidum sunt quatuor suburbia: ad ortum quidem ad clivum montis sunt plurimæ specus è petra excisæ quæ modicum oppidum æquavit: sub hisce jacet alterum suburbium cum magnificis ædibus: Trans fluvium autem & ad præruptas illius ripas sunt similes specus, & insignes ædes, cum gradibus pulcherrimis, quos descendunt ad aquam è fluvio hauriendam. Fluvius hic pulcherrimo & admirabilis operis ponte junctus est, qui ab hoc suburbio ducit ad oppidum.

Ab *Asanchif*, quinque dierum itinere

pervenitur ad *Cafondeur* castellum exiguum super asperum montē positum; in regione montosa & arida.

Paulum extra viam jacet oppidum *Sert*, ubi gallæ, & castaneæ nascuntur maxima copia.

Asanchif subsunt tres pulcherrimæ arces, *Aixu*, *Sanfon*, & *Arcem*.

Sequitur deinde *Bitlis*, mediocre oppidum, muro nequaquam cinctum, sed arce grandiori super collem sita defensum. Situm est oppidum inter altissimos montes, in convalle. Omnis hæc regio nivibus supra modum est obnoxia; ita ut non possint sementem frumenti facere ante vigesimum Aprilis. Secat oppidum fluviolus.

Bidui itinere à Bitli, occurrit *Totavan* exiguum castellum, in monte situm, qui lacui falso imminet; patet in longitudinem trecenta millia pass. in latitudinem centum & quinquaginta mill. accolunt potissimum Armenii in plurimis pagis. Ad partem illius orientalem jacent quatuor arces, *Totavan*, *Vastan*, *Van* & *Belgari*; ad occidentalem tria, *Argu*, *Abalgiru* & *Calata*: quorum *Calata* olim magnum fuit oppidum uti è ruderibus apparet, nunc exigua arx. Inter *Totavan* & *Vastan*, jacet insula duobus mill. pass. à ripa, edita,

edita & mera rupes, quæ ab oppido tota occupatur, quod ambit duo millia pass. *Arminig* dicitur, frequentibus Armeniis habitatū. Univerſum lacus ambiunt altissimi mōtes & jugi nive tecti.

Bidui dein itinere venit *Vaſtan* caſtellum ab Iſmaele exciſum, ita ut tantum pagus cum foro ſuperſit.

Vnius diei itinere aditur *Van* caſtellum ſuper rupem ſtructum, forma oblonga; ambit mille paſſus: diſtat ſupra milliare à lacu.

A *Van* tridui iter eſt à *Elatam* caſtellum, à Turcomanis habitatum. Et alterius tridui ad *Merent*, quæ olim fuit grandis urbs, uti ex antiquis ædificiis apparet; in planicie ſita, quæ à multis amniculis rigata, pulcherrimos hortos complectitur.

Tridui itinere à *Merent* aditur pulcherrima planicies, montibus undique cincta, in cujus medio jacet *Coi*, magna urbs, & olim major uti ex ædificiorum ruderibus apparet. Rex Perſiæ *Xa Iſmael* hic ſumptuoſum palatium ſtruxit, quod vocant *Doulet Chana*, id eſt, domum pulchram. Hinc per alterum exiguum oppidum, *Sophian*; tandem venit ad Tauriſum nobiliſſimum & antiquiſſimum oppidum de quo ſupra plura diximus.

Ardevil distat quatruidi itinere à *Taurisio*.

Maumutaga arx munitissima ad mare Caspium : portum habens, ad quem naves appellant à *Sara* & *Masandran*, cum omnis generis mercibus, quæ *Summachiam* & *Taurisium* subvehuntur. Ab hac arce bidui iter est ad *Summachiam*, oppidum grande & opulentum emporium.

A *Maumutaga* ad *Derbent* iter est septem dierum per provinciam *Servan*; habet autem secus mare Caspium tria magna oppida & totidem castella. Principale autem oppidum est *Sammachia*, circiter unius diei itinere à mari.

A quo haud longe abest castellum *Culistan*, altissimo & petroso monti superstructum, difficilis admodum accessus.

IV.

EXCERPTA EX ITINERARIO
IOANNIS CARTVVRIGTI ANGLI.

AB *Haleppo* trium dierum itinere pervenimus ad ripas fluminis *Euphratis*, per varios ignobiles pagos, & planiciem fecundam atque omni annonæ genere abundantem. Unus tamen pagorum est alicujus notæ, qui ab accolis
appel-

appellatur *Tedith*, ubi Iudæi servant memoriam magnæ Synagogæ hic coactæ anno mundi 4498. Haud longe ab illo abest vallis Salis, Aramitarum clade nobilis, quorum millia octodecim hic à Davide cæsa. Ibidem & Camson Gaurus magnus Ægypti Sultanus à Selymo I. magno prælio superatus fuit, & ipsemet ab equitibus conculcatus creditur.

Euphrates è lacu *Chieldor-Giol* in Armenia pluribus rivis effluens (unde ab indigenis designatur nomine quod mille capita sonat) eo loco quo primum illum attigimus, jam uno alveo fluens, eam latitudinem obtinet quam Thamesis supra Londini pontem. Hic mercatores cymbas solent conscendere & secundo flumine Babylonem descendere, ut molestissimum & periculosissimum iter per desertum Arabiæ vitent. In hoc descensu interdum viginti, interdum & triginta dies occupantur, pro undarum copia aut inopia: commodissimum autem tempus est Aprili aut Octobri; quibus mensibus flumen ob pluviarum abundantiam valide intumescit: cymbæ planis carinis sunt fabricatæ, ob crebra vada & tamen mensibus Iulio & Augusto atque Septembri quoque nonnunquam hærent, ita

ita ut lembos plures secum ducere cogantur, quibus onera levent. Singulis noctibus consistunt in anchoris: mercatores in cymbis, nautæ ad ripas humi cubant. Plurimi hic Arabes ad ripam vagantur, qui omnis generis annonam & præcipue lac & similia, cum aliis mercibus permutant: tam foeminae quam mares natandi peritissimi sunt; latrociniiis & furtis deditissimi, ita ut summa cautio ab itinerantibus sit adhibenda.

Ad adversam ripam Euphratis jacet *Bir*, oppidum Mesopotamiæ, quæ provincia Turcis appellatur *Diarbeck*. Hæc fecundissima est, & licet à Turcis miserrime sit vastata, tamen aliquot urbes habet quantivis pretii.

Et quidem primò ab oppido *Bir*, bi-
dui itinere, *Orsam* nobilem urbem &
magnæ dignationis, quam plurimi fa-
mosam illam *Edeffam* fuisse opinantur.
Hic etiamnum aliquot monumenta re-
periuntur à Balduino imperatore Lati-
nis litteris inscripta. Aer hujus oppidi
persalubris & solum fertile; sed arbo-
ribus nudum, ita ut oppidani ob ligno-
rum defectum, fimum camelorum &
aliorum animalium, ad solem ficcatum,
cogantur urere. Oppidum quadrata
forma est conditum; latus illius occi-
den-

dentale , affidet radicibus scopulosi montis ; orientale declinat in spaciosam vallem , vinetis & viridariis multis distinctam : mœnia valida , & quamplurimis machinis bellicis præmunita : ambitus illius capit tria milliaria Anglica , quondam Mesopotamiæ metropolis habita ; in cuius locum hodie Caraxida successit : fons hic est piscibus fœtus , ita domesticis , ut alimenta è manibus hominum accipiant : Iudæi , Armenii & Turcæ referunt , fontem hunc Iacobi patriarchæ puteum fuisse , juxta quem Labani socero bis septenos annos famulatus est pro uxore Rachele. Portæ oppidi nuper admodum conquassatæ erant ab Eliafgere scriba & perduellibus qui illum sequebantur , qui quinquaginta millia Chequinorum oppidanis extorserant. Eadem civitas olim Carra fuit dicta , memorabilis ingenti illo prælio quod Romani cum Parthis conseruerunt , quum Marcus Crassus illis præflet , his vero Surena.

Ab Orfa oppido quinque dierum itinere distat *Amida* hodie *Caramida* vel *Cara-Emit* , partim per asperos & præruptos montes , partim per amœnas valles & planicies , inter quas una celebratur , undique montibus conclusa , ita ut unum tantum aditum habeat ;
hic

hic Aladeulem paradisum suum habuisse volunt.

Cara-Emit sonat nigram civitatem in lingua Turcica, sive ob colorem saxorum è quibus mœnia structa sunt, quæ colore Gagatêm sive Thracium lapidem æmulantur; sive ob soli ubertatem, quod hic valde nigricat. Insidet civitas eminenti scopulo, complectiturque ambitu suo pene sex milliaria Anglica, Licet autem à natura satis munita videatur, tamen duplici muro cincta est; quorum exterior non nihil collapsus, interior vero validus & magna machinarum vi instructus.

Regitur à Bassâ, qui duodecim Sangiacis & triginta millibus Tymariotarum imperat; estque hodie metropolis Mesopotamiæ. Anno 1578. quum Amurathes Persiam invaderet, hinc deducta fuerunt duodecim millia militum, Mustafâ graviter indignante, quod non plures advenissent.

A Caramida digressi, primo descendunt in amœnam & fœcundam planiciem, multis hortis & viridariis distinctam; per quam flumen Euphrates perniciousiter dilabitur æstate quidem tenuis, ita ut multæ in illo insulæ & peninsulæ extent, in quibus oppidani æstivis mensibus tentoria sua solent figere; hyeme
vero

vero ita intumescit ut insulas hæc operiat, ut vado nullatenus possit transiri; unde circiter milliari uno ab oppido ponte lapideo stratus visitur, viginti arcuum. Hic itinerantes relictis camelis sumunt sibi mulos, animal magis idoneum ad asperos montes superandos, qui hinc deinceps se offerunt; nimirum altissima Armeniæ juga, quæ sacra Scriptura vocat *Ararat*.

Porro bidui itinere à Caramida, vaste attollitur petrosus mons è quo Tigris oritur; nimirum è tribus scopulis tam admirabilem in modum suspensis, ut qui subter transeunt, ne capitibus suis irruant, vereantur. Turcæ hic tres pontes struxerunt, ut eorum adminiculo hæc naturæ miracula propius liceret intueri: verum tantum hic est undarum murmur in præceps ruentium, ut animos potius horrore quam admiratione impleat.

Hunc montem plures alii excipiunt, in quibus plurimæ arbores nascuntur, quæ gallam ferunt, quercubus nonnihil similes, sed minores & fere incurvæ. Hinc rursus ad Euphratem pervenitur, qui hic interdum vado potest transiri. Ad hujus orientalem ripam degunt Curdi, antiquorum Parthorum, uti opinantur, reliquæ; gens rudis,

dis, eleganti tamen corpore & membris bene compositis; nunquam sine armis suis procedunt etiam in extrema senectâ, quæ ipsis sunt arcus atque sagittæ, acinaces & scuta: colunt veneranturque diabolum, ne armentis ipsorum noceat, Christianis insensissimi, unde eorum provincia hodieque terra diaboli appellatur; furtis atque latrociniiis infames, in quibus Arabibus neutiquam concedunt: Parent quidem Turcarum Imperatori sed summa cum libertate.

In tota hac Cûrdorum provincia tantum unus pagus est alicujus nominis *Manuscate*, quinque dierum itinere à *Caramida* & trium à *Bitlish*; in fecundissima valle situs, inter duos montes: & circiter milliare ab hoc loco est Hospitale S. Ioanni Baptistæ sacrum, quod tam à Mahumetanis quam Christianis crebro aditur: credunt enim iis qui hic sive agnum sive capram aut aliquot nummos obtulerint, omnia prospera in itinere obtingere & omnium peccatorum veniam promereri.

Ab hoc plures asperi & prærupti montes transcenduntur ad ripam usque Euphratis, qui hic Mesopotamiæ limites concludit. A quo transitur in magnam Armeniam, quæ à nonnullis in
tres

tres partes diuiditur; quarum quæ minima est & Arctum respicit Georgia dicitur; media autem Turcomania; tertia propriè Armenia. Turcomania hæc prima Turcarum sedes fuit, qui è Scythiis moventes per Caspias portas in Georgiam (quæ tum Hiberia dicebatur) ad oram maris Caspii transierunt, & hanc Armeniæ partem ita inuaserunt, ut hodieque illam possideant, & ab ipsorum nomine denominetur.

In ipso aditu hujus provinciæ, pulchra & lata planicies fit obvia, altis montibus undique cincta, in qua plures jacent pagi, omnes ab Armeniis habitati; gens illa industria est & laborum tolerans; fœminæ illorum arcum & sagittas aliaque arma haud minus dextre tractare norunt, quam mares, veterum Amazonum in modum, & earum fœminarum quæ hodie in Persia montana *Xatach* incolunt. Familiæ illorum amplissimæ sunt, nam tam filii quam nepotes & neptes omnes sub uno tecto degunt, & parente defuncto reguntur à primogenito; verum ipso decedente, non filius illius sed major natu frater succedit; omnibus autem fratribus defunctis, tum demum primogeniti filius major natu surrogatur: Omnes vestiuntur ad eundem modum,

& viſitant in ſumma quiete & honeſtate. Sed de nationis hujus frequentia nihil attinet plura dicere, ſiquidem non modo utramque Armeniam ſcilicet & Ciliciam, Bithyriam, Syriam & Meſopotamiam, atque adeo bonam Perſiæ partem incolunt: quum autem tam ſint laborioſi & mercium in varias provincias transportandarum peritiſſimi, magnum utriuſque Imperatoris ærario adferunt incrementum. Duos habent Patriarchas, quos vocant univerſales, quorum unus in Carmaniæ oppido *Su* haud longe à Tharſo degit: Alter in monaſterio *Ecmeaſin* haud longe ab oppido *Ervan* in hac ipſa regione. Sub hiſce ſunt octodecim monaſteria, plena monachis ſui ordinis: & viginti quatuor Episcopatus. Singuli Patriarchæ percipiebant olim à ſingulis familiis, ad ſui ſuſtentationem unum Maidinum; ſingulis autem ſuberant ad minimum viginti millia familiarum: verum Imperator Turcicus hodie tributum hoc ſibi ſumſit, ita ut jam è ſtipe vivere cogantur, & cum uxoribus & liberis ab uno oppido ad alterum commeare. Servant hodieque religionem Chriſtianam, ſed multis abſurdis ſuperſtitionibus inquinatam, cruce ſe ſignant ad Romanorum modum, idque meritum

agnum putant, si duobus digitis fiat, sed vanum si uno, ut Iacobitæ solent: crucibus quoque ornant templa sua, alias imagines non modo ignorant sed & abominantur: in reliquiis conservandis admodum sunt superstitiosi, & virginem Mariam summa prosequuntur veneratione. Die Sabbathi carnibus vescuntur cum Dioscorianis, quod Mercurii aut Veneris nefastum putant & mortale peccatum; præterquam inter festa Paschatis & Ascensionis. Quinque Sabbathis quotannis abstinent ab esu carniū, in memoriam illius ævi, quo gentiles liberos suos idolis immolabant. Festum annunciationis Mariæ virginis celebrant sexto Aprilis; Nativitatis Domini nostri sexto Ianuarii: Purificationis quarto Februarii; & Transfigurationis in monte, decimo quarto Augusti. Lythurgia communi illorum lingua conscripta est, ut ab omnibus intelligatur: in missis autem pro defunctis magni sunt Idololatæ, nam agnum immolant, quem prius circum templum deduxerunt; assum autem & puro linteo impositum secant in partes & præsentibus dividunt manducandum: Tantum absunt (paucis familiis exceptis) ab obedientia sedis Romanæ præstada, ut sibi ipsi omnem

antiquitatem, inde à temporibus Apostolorum arrogant.

Porro per multos Armeniorum pagos tandem pervenitur *Ruthia*, antiquum oppidum, sed in quo hodie iniquissime cum advenis agitur: situm est in amœnæ valle, quam lambit exiguus fluvius, ex Anri Tauri montibus descendens: fuit quondam limites Regni Persici, & præsidio Persico contra Mesopotamiam firmatum, antequam hæ regiones anno 1535. à Solymano subjugarentur. Quo anno memorabile prælium fuit inter Bassas Cairi & Syriæ ab Vleman proditore Persa conductos, atque Delimenthem nobilem & fidelem Persam. Vlemas hic & Bassæ jussi fuerant à Solymane à direptione urbis Taurizy redeunte, cum octodecim millibus extremum agmen claudere, ut Persis si forte in recedentes inveherentur, sese objicerent. Delimenthes autem cum quinque millibus Persarum, vestigis Turcarum insistent, illos in hac valle est affecutus, & quum tenebræ atque pluvie illius conatibus mirum in modum faverent, in inopinantes & somno sepultos Turcas investus, ita illos cæcidit, ut Bassæ & Vlemas consensu equis ægre effugerent. Tres magni Sangiaci occisi

occis & unus captus, octingenti Ianizari, quum se à suis desertos viderent, armis obiectis Persarum fidei se dediderunt. Persæ rei memoriam diem decimum & tertium Octobris quo hæc gesta sunt, hodieque festum agunt.

A Bithli ad magnum oppidum *I'antrium* dierum iter est; longe difficillimum ob altos montes & asperas rupes, angustiasque viarum, quas Turcæ narrant iussu Amurathæ tertii, summo labore nec minori industria fuisse excisas, ut exercitum suum traduceret. Auget & itineris difficultates & discrimen lacus salus, qui vulgo *Astamar* dicitur, subter rupem labens, quatu transire necesse est, in ipso lacu duobus circiter milliaribus ab ora, jacent duæ insulæ, quæ *Ecménickæ* appellantur, ab Armeniis & Georgianis habitatæ, quæ non modo frugibus sed & armentis ita abundant, ut vicinarum regionum horrea judicentur. Ad occidentalem hujus oppidi plagam amœna planicies sternitur, ad septentrionalem autem dæctus lacus jacet, olim palus Martiana aut Margiana aut denique Mantiana dicta; in hoc lacu plurimi pisces capiuntur hæcibus haud absimiles, quos ad solem duratos, longe lateque venum exportant.

Oppidum duplici muro è quadratis lapidibus est vallatum, censeturque mun-
nitissimum totius hujus regionis, quip-
pe magno numero ænærum machi-
narum instructum, & castello insuper,
quod editæ rupi insidet egregio defen-
sum. Persæ olim tenuerunt. Eripuit
Solymanus Turcarum Imperator an-
no clolo XLIX. postquam decem rati-
um diebus arcta obsidione illud cinxis-
set. Regitur à Bassa, qui duodecim mil-
lia Tymariotarum sub se habet.

Ab hoc oppido profectis montes A-
rarat ascendendi sunt, quorum summa
juga olim Periardus dicebantur, hodie
Chielder montes. Hæc juga celeberrima
sunt fontibus multorum fluminum, quæ
vicinam regionem, ita fertilem red-
dunt, ut à barbaris *Leprus*, id est, ferti-
li appelletur: & quidem primo pro-
fluit ex illis Araxes, qui è lacu exiens,
multis alveis hos campos & siticulo-
sam regionem permeat & irrigat: ex-
silit autem è monte Tauro, ea parte
qua Periardus visitur, è latere montis
Abu, & versus ortum defluens usque ad
fines provinciæ *Syryan*, ibidem se fle-
ctit versus Corum, & Cyro fluvio con-
junctus dividit *Artaxatam* (quæ hodie
Nasivan dicitur Armeniorum civitas)
& Armeniam porro rigans, præterquam
Araxis

Araxis planiciem labens, exonerat se in mare Caspium, relinquens ad meridiem eundem Armeniam, ad arctū vero Sevanij in cuius metropolis est *Eru*.

Cyrcus ad eundem modum oritur è Tauris, & in campostriā Georgiæ descendens, pluribusque aliis amnibus acceptis, condit se in Araxem & cum illo exit in mare Caspium. Indigenæ vocant hunc amnem *Ser*, Turcæ vero *Chir*.

Ex eisdem montibus oritur fluvius *Canac*, qui insulam paulo supra Eritā complexus, confluit itidem in Araxem.

Sunt præterea hic duo montes magni nominis; Anti-Taurus qui hodie mons niger dicitur, qui vergit versus Mediam: & Gordæus; quorum vertices jugi nive candicant. Gordæus pluribus minoribus montibus coronatur in quorum fastigiis vestigia & rudera magnorum ædificiorum visuntur. Turcæ vocant hunc Gordæum montem *Augri-Dagh*, Armenii *Mesfu-Saur*: ita editus est ut reliquos omnes superemineat: è radicibus hujus milleni fontes scaturiant, qui torréribus suis alii Tigrim alii alios fluvios augent: & in circuitu habitatur circiter trecenti pagi ab Armeniis & Georgianis. Præter antiquum monasterium S. Gregorio sacrū, adeo capax ut Persarum Imp. Tamasem cum exercitu

capere potuerit; qui monachorum ansterum vivendi modum contemplatus, illud minime excidit, uti antea destina-
verat. Iuxta illud magna farri copia nascitur, quod Europæo duplc, majus dicitur: & Rheubarbarum, sed quod nulli ipsis usui est, quia ignorant modum radices illius ficcandi. In vertice hujus montis Arcam Noachi conquiesse credunt Iudæi, Turcæ & Armenii.

A radicibus porro hujus montis ad *Chiusfal* unius diei iter est, per angustos tramites, inter montes & profundissimas valles, in quibus Araxes fluvius crebris meandris & præcipitiis horrendum murmur ciet, & illos qui forte ruunt in haud dubium trahit exitium: Clivi vero montium, quibus angusti hi tramites adhærent, densis nemoribus & lucis obsiti, tristi obscuritate simul & silentio, quod non nisi raro ab auræ crepitu aut ferarum ululatu interrumpitur, hac iter agentes non levi timore perfundunt.

Chiusfal Armeniæ oppidum ad fines Atropatiæ, à Christianis incolitur, parim Armeniis partim Georgianis; populus hic magis serici & aliarum mercium mercimoniis clarus, quam bellicis virtutibus nobilis est. Constat oppidum duobus millibus ædium, & decem mil-
libus

libus animarum; ad radicem asperi & scopulosi montis conditum, in solo adeo effecto, ut annonam suam, vino solum excepto, ex oppido *Nassivan* quod dimidiæ diei itinere hinc distat & *Artaxata* in confinibus Mediæ & Armeniæ, visse putatur petere cogantur. Aedificia Chiulfal pulcherrima sunt & è quadratis saxis substructa; oppidani sunt urbani & affabiles, vini quidem appetentes, sed inter pocula minimè rixosi, nam pene potum potissimum preces suas effundunt, & virginem Mariam tanquam absolutam filii sui dominam, & sanctos apud Deum intercessores venerantur. Persis obedunt atque tributum pendunt, Turcis supra modum infesti. Magnum discrimen adierunt, bello vigente inter Amurathem & Mahumetem Codabendam Persarum Imperatorem. Nam quum Basia *Rervan* nomine Turcici Imperatoris ad oppidum cum mille quingentis sclopetariis advolasset, insigni munere illum placarunt sese excusantes, quod domini sui Persarum Imperatoris indignationem veriti, non ultro tributa ipsi obtulissent, quo digressio misit Rex Persarum, Aliculi Chanum cum tribus millibus militum, & mandato, ut si Turcæ regionem armis subjugassent, cum

cum iisdem prælio decerneret ; fin ultro se dedidissent , totam regionem flammis vastaret & præcipuos oppidanorum in servitutem abduceret : oppidani ut hoc quoque periculum evaderent , Persæ longe majora munera offerre coacti sunt ; atque ita inter utrorumque arma, qua mendaciis, qua muneribus vitam conservarunt & libertatem.

Sesqui diei itinere ab hoc oppido jacent Chalderana plana ; memorabili prælio inter Ismaelem Persam & Selymum Turcam anno clo lxxiv commissio , nobilitata , in quo prælio Selymus supra triginta millia suorum desideravit.

Trajecto hinc Araxe , descenditur in Mediam, quæ à quibusdam dividitur in Mediam Atropatiam & Mediam majorèin. Omnis regio perfructunda est, rigaturque à fluviis Araxe, Cyro, aliisque qui ab antiquis scriptoribus celebrantur.

Plura oppida obtinet, quorum præcipua sunt, *Sumachia*, *Derbent*, *Sechi*, *Eres* & *Aras*. *Sumachia* metropolis est *Sirvan*, inter *Derbent* & *Eres* sita, ubi Reges *Sirvan* olim aulam suam habuerunt; incolitur ab Armeniis & Georgianis. In hac urbe anno clocclxxvi
mer-

mercatores Angli domum habuerunt, indultam ipsis ab Obdovlocan, qui pro Rege Persiæ illi præerat. Ibidem visuntur, ruina barbari & horrendi monumenti, turris nimirum è silicibus & vivo saxo exstructæ, inter cujus juncturas comparent crania nobilium hujus regionis, crudeliter à barbaris mactatorum, hac fere occasione: *Sirvan* olim nobilissima provincia plures civitates, pagos & arces habuit, & Regem ita potentem ut Persis sese comparare non dubitaret, verum ob religionum diversitatem, facile à Persis domitus fuit, & plurimæ urbes funditus excisæ, omnisque nobilitas exterminata, & præcipuorum capita ad vulgi terrorem in hac turri tristi & horrendo spectaculo exposita.

Circiter milliare ab hac urbe, visuntur rudera castelli, quondam è munitissimis judicati, & ab Alexandro magno non nisi summo cum labore expugnati. Et paulo ultra virginum monasterium magnifice structum, in quo tumultatam narrant Amelekem Cannam, Regis filiam, quæ virginitatis voto obligata, quum à Patre cogeretur cum principe Tartarorû connubio se jungere, cultro se ipsam exanimaverat: in cujus memoriam virgines hujus regionis semel
quot.

quotannis huc solent confluere , ut exitium illius deplorent.

Cæterum distat urbs à mari Caspio septidui itinere & sex dierum à *Derbent* : oppidani anno 1615 LXXVIII se Mustaphæ Turcorum Duci, ultra se dediderunt ; quam ipsorum infidelitatem Emir-Hamza primogenitus Mahumetæ Codabendæ Persarum Regis ulturus, cum maximis copiis provinciam Syryan est ingressus , & oppidanos miserum in modum contrivit, ædes illorum prostravit , & mœnia à fundamentis diruit , agrum denique omnem pervastavit.

Derbent oppidum , quod sex dierum itinere abest à Sumachia , varia nomina sortitur , nam interdum vocatur *Derbent* ob formam oblongam & angustam ; interdum *Demit-Caps* , quia hic ferreæ portæ fuerunt , quæ aditum in Scythiam aperiebant ; interdum *Alexandria* , quia primum conditum fuit ab Alexandro magno quum Medis & Persis bellum inferret : quo tempore & altissimum & crassissimum vallum perduxit ab hoc oppido ad *Tephlin* Armeniorum oppidum , cujus nunc tantum vestigia apparent. Oppidum infidet edito colli : mœnia illius è vivo saxoeducta in summam altitudinem & crass-

crassitiem ad Europæorum pene modum: neque tamen propterea unquam magnum aut celebre fuit factum, hodieque parvi æstimatur: quia tantum transitum præbet iis qui ultro citroque è Persia in Tartariam commeant, nullo penè oppidi emolumento; denique locus est advenis magis necessarius, quam incolis suis utilis.

Quatuor dierum itinere à Summachia, situm est oppidum *Sechi*, cujus incolæ ad eundem modum Mustaphæ se ultro dediderunt, & ab illo in patrocinium suscepti & magnis honoribus & muneribus fuerunt decorati.

Hic quoque jacet oppidum *Eres*, cujus ager mirifice sæcundatur à fluviiis *Araxe* & *Cyro*; & superioribus annis plurimum serici illius albi dedit, quod vulgo *Mamodeanum* appellatur, cujus hodie ne vestigium quidem hic deprehenditur, ob vastitatem quam exercitus Turcici & Persici huic pene continuo intulerunt. Nam postquam oppidani *Sechi* atque *Eres* se citra certamen ultro Mustaphæ dediderant, Emir *Hamza* Persiæ princeps cum ultricibus copiis adfuit, & tam crudeliter in illos est grassatus ut neque ulli sexui neque ætati aut conditioni parceret: atque adeo è castello abduxit ducentas machinas

chinas bellicas , quas Mustapha hic deposuerat , easque misit Kasbin ad patrem.

In eodem regno & aliud oppidum jacet ad limitem Georgiæ quod *Arasse* vocatur ; præcipuum hujus regionis emporium, partim ob insignem copiam serici , quod in illius agro colligitur, partim ob quamplurimas alias merces quæ aliunde adferuntur , quales sunt gallæ scabræ juxta atque glabræ ; gossypium, alumen, omnis generis aromata, & gemmæ, adamantes, rubini & similes , quæ ex India huc traducuntur. Principem autem locum tenet sericum, ita ut quotannis hinc interdum quingenti, non raro & mille muli serico onusti ad civitatem Halepum commeant.

Ab *Arasse* ad *Taurin* sex dierum iter est : Araxi autem trajecto ex Atropatia in majorem Mediam transitur : cujus metropolis est Tauris, Prophetæ Danielis domicilio quondam nobilis, quem juxta hanc magnificentissimam arcem condidisse volunt, tam eleganti structura, ut longum tempus illius decorem imminuere nequiverit, & Iosephus narret, illud integrum suo ævo sterile. In hac arce Reges Mediæ , Persiæ atque Parthiæ pluribus seculis fuerunt tumultuati;

lati; sed nunc edax vetustas illud penitus obliteravit: urbs tamen *Ecbatana*, hodie *Tauris*, etiamnum perennat atque floret. Est autem condita ad radicem montis *Orontæ*, octo dierum itinere à mari Caspio; & licet mons hic ventis & nivibus obnoxius sit, tamen aër hic valde salubris est, & ager omni genere annonæ affluentissimus. Oppidum opulentum non tantum ob continuam subvectionem mercium orientalium, quæ hinc in Syriam deportantur, sed etiam Europæarum, quæ per totam orientem distribuuntur.

Populosissimum quoque, ita ut ducenta millia animarum alere credatur: sed jam mœnibus & propugnaculis nudatum omnibus exercitibus patet; præter unam arcem superioribus annis à Turcis constructam: ædes è lateribus structæ & fere humiles. Ad Australem urbis plagam pulcherrimum & amœnissimum viridarium jacet, diversis arboribus & bene olentibus herbis confutum, & mille qua fontibus, qua torrentibus riguum, qui è flumine derivantur, quod illud ab oppido separat. locus tam incredibilis pulchritudinis, ut ab incolis *Sehis genet*, quod octo paradisos sonat, appelletur. Hic Persarum reges olim habitare consueverant; nunc

illorum præfecti, postquam Reges ob bellum cum Turcis *Casbin* se contulerunt. Varias vices hæc urbs superioribus annis fuit experta, & à Turcis quam à Persis. Nam quum anno clō 10 xiv Selymo Turcorum imperatori fuisset dedita, ille contra fidem datam, ingentem pecuniæ summam oppidanis extorsit, & tria millia familiarum, præsertim armorum fabricandorum scientia præcellentium, abduxit Constantinopolin. Rursus spoliata fuit anno clō 10 xxxvi à Solymane, qui urbem militibus suis diripiendam concessit, qui nullum non avaritiæ & sceleris exemplum in miseros cives ediderunt: præterea sumtuosissimum Regis Thamaz palatium & splendoras Nobilium ædes à fundamentis diruerunt, & multa nobilia & formosa imprimis capita in miseram servitutem abduxerunt. Denique anno clō 10 lxxxv rursus ab Osmane Vizirio Amurathæ III. miserrime fuit direpta, verum Abas qui hodie Persiæ imperat, anno clō 10 c xii tam inopinato cum exercitu suo supervenit, ut famam adventus sui anteverteret, & post sex hebdomadarum obsidionem (in qua primum tormentis bellicis Persæ usi fuerunt, quæ antea ut fortibus viris indigna contemserant) urbem

urbem rursus in suam redegit potestatem, & pene totum regnum Syryan paucis tantum castellis exceptis recuperavit.

A Tūri ad Casbin decem dierum iter est, primis quidem tribus diebus per asperos & præruptos montes, cum summo discrimine præsertim quum nives valide decidunt: atque hic circiter Turci & Persæ dominia ab altissimo monte *Duzim* separantur. Primus Persarum pagus appellatur *Darnah*, qui licet mirum in modum vastatus sit, tamen summa hic est annonæ vilitas, ita ut triginta ova duobus, capram decem, quatuor gallinas quinque denariis liceat emere.

A *Darnah* ad *Soltaniam* antiquam urbem, trium dierum iter est, per quamplurimos pagos, incolis frequentissimos, qui ultro citroque in summa pace & quiete commeant; qua felicitate Persæ præ Turcis gaudent. Hic multæ ruinæ visuntur templorum à Christianis olim magnifice structorum, cum cellis turribus. Urbs hæc pene desolata, cingitur undique altissimis montibus, qui jugi nive tecti visuntur; olim *Nyphates*, *Caspus*, *Coathras* & *Zagras* dicti: & haud dubio oriuntur à *Causaso* omnium montium veluti parente;

qui nunc conjuncti nunc divisi & hac illac vagi, varias provincias dividunt. Ante urbem jacet patentissima planicies, horrenda illa tempestate memorabilis quæ Solymanem Turcorum Imperatorem anno clō 10 xxxiv afflixit. Nam quum hic castra fixisset, sub initium Septembris, sæva & illa anni tempestate insolens tempestas de montibus se effudit in hanc planiciem, ita ut nimbus in terram decidens continuo vertetur in glaciem, & nix tanta copia caderet, ut tentoria & oppleret & pondere suo everteret, exitiumque non modo hominibus sed & jumentis adferret: obscuritate noctis nullum effugium miseris concedente & ignibus passim extinctis: quæ res Turcos timore simul & superstitione implevit.

↳ Notandum: Annales Turcicos à Leonclavio editos, hanc cladem ad annum clō 10 xxxv referre hoc modo: Tum vero fugere Parthi, fugientibus instare Osmanici: donec haud procul ab oppido Hemadane perventum fuisset. Ibi cum pluviis & annonæ penuria, tantum frigus Osmanicos oppressit, ut plurimi tam manus quam pedes à frigore læsos amitterent, ac incredibilis hominum jumentorumque multitudo fame interiret. Præterea contigit, ut
in

in ipso conatu transmittendi annis, qui *Doos-Gezid* vocatur, flumen illud aquis pluviis adauctum vehementer intumesceret. Adeoque dici non potest, quot hic homines, jumenta, rerum aliarum sarcinæ interierint, adeoque de sua quilibet salute desperabat.

Porro à Sultania ad *Casbin* quatri-
dui iter est, per plurimos pagos: Vrbs
ea opulenta est tum propter regiam au-
lam tum propter frequentem mercato-
rum concursum: olim *Arsacia* dice-
batur, nunc *Casbin* vocatur, quod lin-
gua Persica pœnam sonat, nam Reges
Persiæ fontes huc in exilium mittere
consueverant. Sita est in amœna &
fertili planicie, quæ vix tridui itinere
obiri potest, in qua sunt duo millia vil-
larum: sed negligenter structæ, & fere
lateribus non igne excoctis sed ad so-
lem exsiccatis; ut fere sunt reliqua æ-
dificia Persiæ. Vnum est ex Regis Per-
siæ domiciliis, postquam Thamaz hujus
avus, huc è Tauri sedem suam transtu-
lit; & hic magnificum palatium sibi &
alterum concubinis suis struxit: sed
Rex qui hodie regnat ut plurimum in
urbe Hispaan degit, quæ hinc abest de-
cem dierum itinere versus ortum. Tria
sunt in hac urbe loca maxime nota-
tu digna: Regis palatium, diversa

fora quæ vocant *Bazar*; & forum principale quod vocant *Atmaiden*. Palatii porta saxis versicoloribus structa est & auro interstincta; atria ampla, quorum solum stratum est tapetibus, serico & auro intertextis: cubulata autem picta sunt eleganti operæ, quo prælia omnia cum Turcis & Tartaris à Persarum regibus commissa repræsentantur, quæ omnia satis indicant splendorem Aulæ Persicæ. Bazars autem sunt variæ urbis plateæ, in quibus singulis, singulæ merces preciosæ venales reperiuntur. Atmaiden denique seu principale forum, quadratâ formâ, fere milliare Anglicum ambitu suo completitur; ubi & mercatores conveniunt, & variæ res venundantur. In hoc quotidie confident duodecim mensarii, qui & gemmas, aliaque pretiosa vendunt; nummos peregrinos permutant, & denique pignoribus acceptis plurimum nummorum ingenti fænore elocant. Robur autem hujus oppidi non consistit in mœnibus aut propugnaculis, sed in multitudine militum: nam intra & extra oppidum inque illius agro continuo aluntur viginti millia equitum: licet Parente hujus Regis rerum potente, tantum duodecim millia fuerint.

A Casbin quatuor dierum itinere, & bidui à Sultania abest *Ardevil*, oppidum magni nominis, in quo Alexander magnus aulam suam tenuit, quum Persiam esse invasurus; hic plurimorum Regum Persicorum sunt sepulchra: præcipuam autem dignitatem addit urbi, quod hæc prima sectam Persicam receperit à Guini hujus sectæ auctore, qui hic regnabat.

Similiter quattridui itinere à Casbin distat *Geilan*, Hircaniæ oppidum haud longe à mari Caspio. Hujus provinciæ quæ hodie *Ghilan* audit, pars quæ ad arctum vergit densis nemoribus opaca est, in quibus plurimæ arborum species, præsertim cedri, abietes, quercus, & tanta ferarum copia, ut itinera infesta reddant; verum versus oram maris pascuis abundat, peramœnis & riguis, ob ingentem copiam scaturiginum, quæ è vicinis montibus saliant. Plurima sunt oppida in hac provincia, quorum præcipua, *Bestân*, *Massandran*, *Panzazer*, *Bachu* & *Geilan*, oppida tantæ dignitatis ut præfectos habeant, quales sunt Basilæ apud Turcos. *Bachu* autem peropportunum est emporium, portum habens ad mare Caspium, haud longo intervallo distitum ab *Ardevil*, *Tauri*, *Eres*, *Sumachia* & *Deibent*. Haud

Q 4

longe

longe ab oppido mirabilis fons ſub terra ſcaturit, magnam copiam nigri olei eructans, quo Perſæ in elychniis utuntur, & paſſim per univerſam Perſiam deportant.

A Caſbin ſex dierum itinere ad oppidum *Com* pervenitur, per plurimos pagos & commodiſſima juxta viam diverſoria. Oppidum hoc antiquiſſimum eſt, quod à Ptolemæo appellatur *Guriana*; olim tantæ amplitudinis fuiſſe produnt, ut Conſtantinopoli duplo majus eſſet. Sed Teymurlanes ita vaſtavit, ut ne nunc quidem respirare potuerit, præſertim oppido *Caffan*, quod aliquando ipſi paruit, omne mercimonium illi præripiente. Situ alioquin jacet peropportuno; abundatque omnibus rebus ad vitam neceſſariis; præteglabitur fluvius, qui lapideo ponte tranſitur: quo ſuperato Parthia aditur, nobiliſſima olim provincia, ſed hodie ita Perſiæ permixta, ut ne nomen quidem ſuperſit.

A *Com* ad *Caffan*, bidui iter eſt; fa-
moſum & opulentum oppidum, licet
Ortelius & alii illius non meminerint;
in perpulchra planicie conditum; ve-
rum quia montes fere diei itinere ab
urbe diſtant, valde hic æſtuat & pene
ut Ormuzii; ver enim & æſtas citius
hic

hic ingrediuntur quam in reliqua Persia. Abundat fontibus & omni genere annonæ, atque adeo singulare est Persiæ Emporium, ad quod ex variis regionibus & præsertim ex India omnis generis niterces deportantur. Oppidani excellunt in omni genere texturæ è serico & lana, adeo ut hic preciosissima peristromata conficiantur. Imprimis autem in politico regimine excellit, nam nulli hic otiosi homines tolerantur, etiam sexennes pueri laboribus admoventur. Obtinet enim hic Lex (quam & apud Aegyptios viguisse memorat Diodorus) qua singuli apud magistratus coguntur profiteri nomen suum, & quam vitam degant, quamque artem exerceant: Sin autem mentiantur, aut verberibus sub plantis pedum castigantur, aut publicè servituti mancipantur. Unica scorpionum lues, qui hic permagni & nigri visuntur, oppidanis valde infesta est, & nisi caute vitentur, interdum magnum dant damnum.

A Cassan ad Hisphaan tridui iter est. Hæc civitas olim Hecatonpolis dicebatur, id est, centum portarum urbs: quod nomen hodieque ruetur, nam mœnia illius in circuitu vix uno die equo obiri possunt; & maxima est omnium urbium Persiæ; cujus frequen-

tia eo major est , quia Rex hic aulam
 suam habet. Eadem & situ munitissima
 est, & validissimo muro cincta , & latis
 atque profundis fossis , quæ aquas suas
 accipiunt à torrentibus, qui è Coronianis
 montibus descendunt. Ad septentriona-
 lem illius plagam munitissima
 arx adjacet , ingenti muro qui in ambi-
 tu mille quingentas ulnas capit : in me-
 dio illius extat turris varia atria & cu-
 bicula complectens , sed paucis machi-
 nis instructa. Ad occidentalem plagam
 duo palatia visuntur , quorum unum
 regiam familiam capit , alterum gynæ-
 cio destinatum est : Palatia hæc magni-
 ficentia sua longe superant cætera ædi-
 ficia ; è nitido & rubenti marmore
 constructa ; pavementum omne opere
 tessellato stratum, & tapetibus sericis &
 auratis constratum : fenestræ alabastro
 & candido varioque marmore nitent ;
 postes eburnei & ebene variegati , spe-
 ctantium oculos magis sistunt quam
 fatiant. Palatio adjacet hortus spacio-
 sus & latus , innumeris arboribus fru-
 ctiferis , & bene olentibus herbis atque
 floribus confusus : mille fontibus & sta-
 gnis riguus , & inter alta fluviolo qui
 placido cursu & leni murmure eundem
 à Palatio dividit : hic non tam anxie
 custoditur , quin non modo equitibus
 sed

sed & civibus subinde illū liceat ingredi & mentem oculosque amœno illius prospectu explere.

Ad Palatii autem custodiam, Rex diversos militum alit ordines: quorum præcipui & frequentissimi appellantur *Curchi* qui veluti regii corporis custodes sunt, octo millium numero, sub diversis tribunis, qui principali Tribuno parent, qui *Curchi Bassa* dicitur, & plerumque è magnatibus assumitur. Alterius ordinis milites *Eshul* appellantur, numero mille, sub pluribus tribunis, qui itidem uni subsunt, qui *Eshul-Bassa* nominatur. Omnes hi accipiunt stipendium à certis oppidis & pagis Regis Persarum vassallis; certoque tempore accipiunt à Rege, arma, equos, vestes & tentoria pro cujusque conditione: his præsidariis perpetuo Rex cingitur, imprimis autem quum aliquo procedit. Regimen civitatis præter Regem ipsum & principem, penes duodecim est Sultanos: Tres autem præcipui totius curam gerunt, quorum munia distincta sunt: Nam unus rei bellicæ curam gerit per totum Regnum; reliqui duo omnes regni redditus recipiunt, & rationes accepti atque expensi reddunt, ita ut merito Thesaurarii possint dici. Secundum locum post illos obti-

obtinent *Mordari*, duo magni Cancellarii, quorum munus est edicta omnia promulgare, omnes literas scribere, quæ regimen imperii concernunt; unus sigillum custodit, alter scriba est. Præter hos duo sunt *Caddi*, id est, Iudices, qui controversias in rebus civilibus examinant & determinant: in causis vero criminalibus, tantum examinant & audiunt testes, & informant declarationem, quam vocant *Sygil*, quam dein Sultano, id est, aut civitatis aut totius imperii præfecto offerunt, qui dein pro meritis pœnas infligendas curat, secundum regni consuetudines. Quale autem est regimen hujus civitatis, tale est & cæterarum.

Ecclesiasticum regimen in hac civitate primo & principaliter est penes *Mustaedinum*; in reliquis urbibus alii sacrorum præfecti præsunt, qui non ab illo eliguntur aut destituuntur, uti à Papa Romano fieri consuevit, sed ab ipso Rege, qui non modo civilium sed & sacrorum Princeps est & summus Sacerdos, quemadmodum Mahumet & Ali fuerunt. Sed Rex ut turbas viter, hanc curam à se in alios devolvit, quorum judicio permittit quicquid controversiarum circa Legem ipsorum inciderit. Sub hoc summo Sacerdote sunt
Cali.

Galifes, qui quotidie in moscheis & templis sacris operantur. Quorum princeps est qui cornu Regis capiti imponit cum inauguratur. Quæ ceremonia primitus Cusæ prope Babylonem celebrabatur, sed postquam Turca Assyriam Persis ademit, interdum in Casbin, interdum in hac urbe peragitur. Denique oppidani hujus urbis, moribus pene similes sunt antiquis Parthis, imprimis equitandi industria. Plerumque in equis iter agunt, in equis cum hostibus pugnant, in equis emunt atq; vendunt merces suas, in equis denique confabulantur: atque hoc unicum nobilium atque ignobilium & servorum discrimen est, quod servi nunquam equis vehantur, nobiles nunquam pedes incedant. Gens natura arrogans, seditiosa, dolosa & quietis impatiens; sed pravitas hæc à severo Regum imperio plurimum coercetur, & temperatur. Luxuriæ admodum sunt dediti, nam tria genera sceminarum ipsis sunt, honestæ, semihonestæ, & impudicæ sive scorta: & tamen nullum crimen gravius puniunt quam adulterium, idque tam in honestis quam semihonestis. Denique pleni sunt dolis, neque stant promissis (quod omnium pene barbarorum proprium est) haud dudum

dum una regiminis forma contenti,
novitatum appetentissimi.

Ab Hispaan ad urbem *Sira* redeundo
versus Syriam, decem dierum iter
est. Urbs hæc sita est ad ripam *Binda-*
mit, magni atq: famosi fluminis, quod
per Persiam & Regnum *Lar* defluens
in sinum Persicum sese exonerat: quon-
dam Metropolis hujus regni, antequam
Hispaan hoc decus illi præriperet. Am-
plissima tamen est, & ambitu suo com-
plectitur pene decem milliaria; jacetque
juxta regiam viam quæ ab Hispaan ad
Ormuzium ducit. Intra & extra hanc
urbem visuntur multa rudera antiquo-
rum monumentorum, nimirum duæ
vastæ portæ, duodecim milliarium in-
tervallo à se invicem distinctæ quæ ur-
bis hujus amplitudinem, dum Regni
Metropolis esset, demonstrant. Ad au-
stralem plagam videre est ruinas ma-
gnifici palatii à Cyro ut volunt structi;
quod Alianus magnifice extollit lib. 1.
de animal b. c. 19. Ad arctoam autem
rudera antiqui castelli, quod triplici
muro fuisse cinctum videtur, primus
viginti quatuor pedes altus erat multis
turribus ornatus, secundus primo simi-
lis, sed duplo altior; tertius vero qua-
dratus & nonaginta pedes altus: omnes
è vivo saxo educti. Vtrunque erant
duo.

duodecim æneæ fores & ante illas æneæ coluntur elegantiori opere factæ, quæ magnificentiam conditoris arguunt. Ad ortum exiguo intervallo ab hoc castello mons assurgit, in cuius fastigio elegans capella fuit, antiquorum Regum monumentis nobilis. Licet autem hæc urbs varias vicissitudines experta sit, tamen facile adhuc nomen tuetur inter præcipuas Persiæ; nam ex illa brevi tempore viginti millia bene armatorum equitum cogi possunt. Præterea nobilissimum orientis emporium est, & armorum omnis generis officina, quæ hic summa industria ex ferro & chalybe tam eleganter fabricantur, ut bonitate & nitore Europæa longe superent.

A Siras oëtidui itinere aditur provincia *Susiana* quæ nunc *Cusistan*, olim *Assyria* dicebatur: fines habet ad Arctum quidem, australem Armeniæ partem, ad occidentem Mesopotamiam, ad Austrum partem sinus Persici, quæ parte plena est paludibus & uliginosis locis, sine ulla statione aut portu. Aer hic valde fervet, solum bituminosum, & arboribus inimicum, aquas quoque inquinans, ita ut indigenæ hic brevis sint ævi.

A limite hujus provinciæ ad oppidum

dum *Baldac* bidui iter est, hoc quondam ingens illa Susa fuit, hunc pene desolatum : oppidum hoc lambit fluvius Choaspes, qui post varios flexus atq; reflexus tandem illaicitur in sinum Persicum; aquæ illius limpidissimæ & potari pulcherrimæ, optimique saporis.

Sex dierum itinere trans fluvium hunc *Mosul* aditur, antiquissima civitas ad ripam fluvii Tigris. In planicie autem Assyriæ & ad ripas hujus fluvii, in regione Eden, Ninive à Nimrod fuit inchoata & à Nino absoluta. Inter sacros juxta atque profanos scriptores constat hanc civitatem omnium maximam & magnificentissimam fuisse. Nam fundamenta murorum hodieque testantur, quadrata quidem forma conditam fuisse, lateribus licet inæqualibus; nam duo longiora latera singula centum & quinquaginta stadia patebant; breviora tantum nonaginta; ita ut ambitu suo caperet quadringenta & octuaginta stadia, id est, sexaginta miliaria Italica. Mœnia centum pedes alta erant, & in superficie adeo lata ut tres currus conjunctim possent incedere: hæc mœnia mille quingentis turribus ornata erant. Nunc penitus excisa est urbs à Chaldæis (uti Deus prædixerat) & tantum miserum tantæ molis sepul-

sepulchrum ; ubi tantum exiguum oppidulum hodie cernitur , in quo Nestorianorum Patriarcha Turcæ permiffu degit.

Ab hoc adverfo flumine diftat Infula *Eden*, duodecim milliaribus: quam partem paradifi fuiffe autumant: Hæc ambitur à Tigri, crediturque circiter decem milliaria Anglica ambitu fuo continere: fuitque quondam latericio muro cinâta, ut è ruderibus apparet; & licet barbaries florentiffimas has regiones penitus inundarit, tamen hæc infula hodieque fervat nomen *Eden*.

A Moful fecundo flumine *Bagdat* descenditur, ratibus quæ utriculis è caprarum pellibus confutis & vento inflatis innatant; nautæ autem vendunt materiem in urbe Bagdat & revehunt pelles jumentis domum, ut iterum illis utantur. Hæc civitas à nonnullis nova Babylon appellatur, quia è veteris, quæ haud longe abeft, ruinis excitata creditur; neutiquam ita pulchra urbs eſt aut ampla, quippe quæ tantum tria milliaria Anglica ambiat; mœnia ſtructa è lateribus ad ſolem ſiccatis. Hic octo menſium ſpacio, nulla non modo pluvia cadit, ſed nec nubila pene ulla videntur, noctu aut interdium. Hiberni menſes ſunt iſtis November, December,

ber, Ianuarius & Febrnarius, ita tepidi tamen ut ab æstivis in Anglia non multum differant. Hæc urbs quondam celebre & frequentissimum fuit emporium: sed postquam Lusitani, Angli & Belgæ in Indiam navigare cæperunt, multum huic, sicuti & Cayro in Ægypto decessit, rarioribus mercatoribus è sinu Persico ad illam, & è mari rubro ad hanc commeantibus. Suburbium habet trans flumen, ad quod ponte super cymbas strato transitur. Haud procul hinc ruinas videri volunt Turris Babel, cujus reliquię quartam partem milliaris complectuntur, & grandis turris altitudine hodieque assurgunt, è grandibus lateribus tres quartas partes ulnæ longis & unam quartam latis, & bituminosa calce conjuncti, singulis autem ordinibus storeæ interjacent è palmarum foliis contextæ, quæ hodieque durant. Iuxta quoque ruinæ Babylonis ostenduntur; à quibus trium dierum itinere distat oppidum *Ayt* pene dirutum, quod ab Arabibus habitatur.

Iuxta hoc oppidum mirabilis jacet vallis, in qua quamplures scaturigines visuntur, quæ nigram quandam substantiam instar picis cum ventoso murmure eructant, tanta copia, ut vicinis provinciis ad naves impicandas abunde suffi-

sufficiat. Mahumetani vocant os inferni.

Ab Ayt trium dierum itinere per desertum pervenitur *Annam*, Arabum oppidum; quod tria milliaria in longitudinem patet, sed angustum; habitant Curdi, furacissimum hominum genus. Iuxta labitur Euphrates pernici cursu, qui regionem adjacentem rigat atque fecundat.

Ab hoc oppido scribit author se octodecim dierum itinere pervenisse Aleppum, quum alias Caravana (ut vocant) quadraginta diebus id iter absolvi soleat.

V.

ITINERARIUM

ANTONII IENKINSONII

Angli, à Russia ad Bogar in Tartaria, anno cło 15 LVIII.

A Moscua secundo flumine descendit *Collom* xx leuc. sub *Collom* circiter unam leucam Moscua fluvius confluit in Occam: à confluente ad castrum *Terrevetisko* viii leuc. quoad dextram relicto ad castrum *Peroslave* viii leuc. à quo ad veteris *Reçania* rudera vi leuc. ad arcem *Terrecoviam* xii leuc. ad *Cas-*

sim arcem ... leuc. qua ad *sinistram*
 relicta ad *Morum* xx leuc. Ad *Nysa-*
Novogorod xxv leuc. hic *Occa* confluit
 in *Volgam*; ad *Vasiliogorod* xxv, leuc.
 ad castellum *Sabovvsharè* xvi leuc. ad
 Castrum *Sugastio* xxv leuc. Ad *Caſan*
 ... leuc. Ad *Aſtracan*. Insula in qua
 hæc urbs sita est distat ab *Æquatore*
 xlvii gradibus & x scrupulis. Ab hac
 insula fluvius variis mæandris petit
 mare *Caspium*: orientale illius ostium
 distat ab *Aſtracana* xv leuc. Ab ostio
 oram legentibus versus boream primo
 occurrit insula *Accurgar* edito monte
 conspicua; & x ab hac leucis. *Bavvha-*
ta insula, priore longe editior. Vtraque
 autem objacet sinui, qui ad arctum se
 subducit & vocatur mare cæruleum.
 A posteriore hac insula ad regionem
Baugleatan ventum, quæ distat à dicto
Volgæ ostio lxxiv leucis & ab *Æqua-*
*tor*e sex & quadraginta gradibus & liv
 scrupulis versus *Arctum*. Hinc decem
 leucas secundum oram versus *Eurum*
 provecti amnè *Iaic* præternavigarunt;
 à cujus ostio circiter unius diei itinera
 jacet oppidum *Serachich*, principi *Tar-*
taro parens, incolæ pecuarii, latrociniis
 deditissimi. A *Iaic* xvi milliar. prove-
 cti, finumque sex leucas latum præter-
 vecti, venerunt ad promontorium,
 quo

quo superato ora recedit versus boream, a, eritque sinum, in quem fluvius *Yem* è provincia *Colmack* descendit. Dein viginti leucis enavigatis, humilis occurrit insula, multis vadis inquinata, & pone illam sinus qui irrum-pit versus Arctum; illi autem ut vada evitarent, flexerunt ad dexteram & versus Eurum, & triginta leucis absolutis, rursus oram conspexerunt, editis & fragrosis montibus conspicuam; quam legentes, primo sinum, dein prominens terræ cornu offenderunt; quo superato portum *Manguslave* proponentes ingredi, ob adversam tempestatem è regione illius anchoras jecerunt, & ex-scensione facta, magno precio camelos sibi compararunt, tertio Septembris.

Hinc ventum ad territorium Sultani *Timor* Tatarì, & viginti dierum itinere per terras aquarum inopes, præterquam quæ è profundis puteis hauriuntur; quinto Octobris rursus venerunt ad sinum Maris Caspii, in quem *Oxus* fluvius olim se exonerabat, nunc autem confluit in fluvium *Ardock*, qui versus arctum labitur, & se sub terram condere & rursus post immensum intervallum emergere creditur & in Lacum *Kithy* influere.

Hinc septem diebus ventum ad Ca-

stellum *Sellizure* cui tum *Azim Chan* imperabat. Situm est in edito monte, ubi regia Chani visitur è luto aggesta. Ad meridiem habet terras humiles, admodum fecundas & variorum fructuum feraces; inter quos memoratur fructus *Dynie* magnæ molis & succi plenus, quem indigenæ post cibum usurpant loco potus: item *Carbuse* mole magni cucumeris, flavo colore & suavi sapore: & *Tegur* species farris, cujus stipes est instar cannæ sacchari, procerus & far instar oryzæ, in culmo cannæ extans instar racemi uvarum.

A *Sellizure* biduo ventum ad oppidum *Urgence*, cui Sultanus *Ali* imperabat frater prædicti *Azim*, qui nuperrime ceperat oppidum *Corasan* in finibus *Persiæ*.

Hoc oppidum *Urgence* in planicie situm est, vallo luteo cinctum, ambitu quatuor milliarius; ædes itidem è cespite aggestæ; unam habet plateam desuper tectam, in qua forum rerum venalium celebratur.

Regio omnis à mari Caspio ad hoc oppidum vocatur *Turcomania*, patetque Sultano *Azim* & fratribus illius; qui fere inter se discordes, utpote divetis matribus prognati. Indigenæ ut plurimum in agris degunt, habentque

Oves cum magnis & ponderosis caudis; carent nimis, sed permutatione rerum erant venduntque, nullus ipsis panis, carnibus maximam partem vitant, potus ipsis lac equarū acidum.

Ab *Vrgence* profecti *Secus* fluvium *Oxum* centum milliaribus, transierunt per fluvium *Ardoc*, qui vastus est & pernix: septimo Decembris pervenerunt ad Castellum *Kast*, cui imperabat *Sultanus Saramet* frater Regis *Vrgence*.

XXIII Decemb. venerunt ad oppidum *Bogar* in *Bactria*, id situm est in humili solo, & alto vallo luteo septum: divisum est in tres partes; quarum duas Rex tenet; tertiam occupant mercatores & mechanici separatim degentes: vastum est oppidum, & ædes fere è cespite aggestæ; licet non pauca & aliquot templa è lapidibus sint structa; inter quæ visuntur balnea sumtuosissime educta; per mediam urbem labitur exiguus amnis, cujus aquæ sunt insalubres, & generant iis qui non assuevere vermes in cruribus inter cutem & carnem, qui singulari industria sensim eximuntur. Nulli hic fas quicquam bibere præter aquam aut lac equinum, & acerrime animadvertitur in illos, qui aquam vitæ aut similem potum gustaverint; habent enim *Metropolitanum* stre-

num legis hujus observatores, quem magis venerantur, quam principem suum, qui & interdum ab ipso exautoratur.

Paruit quondam hæc regio Persis, quorum & idioma hodieque usurpant, sed nunc perpetuo cum Persis bellum gerunt, religionis ergo, licet utrique sint Mahumetani: sed Tartari hi superius quoque labium radunt, secus ac Persæ, quos ipsi propterea *Caphars*, id est, infideles vocant.

Rex Bogar neque potens est neque locuples, decimam licet accipiat omnium rerum venalium, & quum eger, etiam vi rapiat à subditis suis, quantum lubet: numisma ipsorum partim argenteum est partim æneum; argenteum unicum ipsis est valens XII denarios Anglicos: æneum vocant *Poole*, quorum cxx valent unum argenteum: Rex autem pro arbitrio sæpe mutat utriusque valorem.

Rediit autem eadem pene via in Rusiam anno 1610 LX.

Latitudines ab ipso observatæ:

Manguflave XLV grad.

Virgence XLII grad XVIII scrup.

Boghar XXIX grad. X scrupul.

Notandum autem eandem plane latitudinem Bocharæ tribui ab Abulfeda.

VI. AL.

VL

ALTERVM EIVSDEM ITI-
nerarium è Russia in Persiam
anno cło 15 LXII.

E Volga in mare Caspium ingressus ;
primum prætervectus est tres insu-
las, quæ distant ab ostio Volgæ novem
milliaria ; deinde navigans versus Afri-
cum attingit quatuor insulas, quas vo-
cant *Challica Ostriva* quadraginta mil-
liaribus à superioribus tribus. Postero
die eundem cursum secuti viderunt
Tukem in provincia *Tumen*, ubi pluri-
mi piratæ agunt ; itaque cursum flexe-
runt versus ortum circiter quadraginta
milliaria, & inciderunt in vada, ma-
gnoque naufragii discrimine evitato,
inciderunt in pulchram Insulam quæ
appellatur *Chatalet*, distantem à Chal-
lica Ostriva circiter centum milliaria ;
ubi circiter sex miliaribus ob adver-
sam & horridam tempestatem an-
choras jecerunt, & summum adierunt
discrimen ; atque inde moventes versus
Austrum, offenderunt provinciam
Shyruansha, sub qua rursus anchoras
jecerunt centum & quinquaginta mil-
liaribus à *Chatalet* ; atque ita tandem
profecti inde versus Eum, appulerunt

R 5 ad

ad *Derbent*, quod oppidum, im parebat regi Hyrcaniæ: describit autem illud ad hunc modum.

Derbent antiquum est oppidum, habens arcem vetustam in monte sitam qui *Castovv* vocatur, è vivo saxo edificatam ad Europæorum modum; altis & crassis mœnibus cinctam: ab *Alexandro* magno conditam: qui & murum altissimum & crassum deduxit ad *Tessin* usque *Georgiæ* oppidum: adjacet mari, uno & quadraginta gradibus ab *Æquatore* versus *Arctum*.

Hinc profecti versus *Eurum* circiter octuaginta milliaria appulerunt ad *Shabran*: hinc terrestri itinere camelis vectus, sex dierum itinere venit *Shamakiam* in regno *Shirvan* olim *Hircania*, cui tum *Obdolucan* imperabat. Describit autem *Shirvan* hoc modo.

Hircania quondam magni nominis fuit provincia, habuit ut plurima oppida, pagos & arces: ita ut reges cum *Persarum* rege potentia certarent; sed nunc res longe aliter se habet, nam pleraque oppida fere conciderunt, & Rex *Persis* tributarius est factus. Meminit & turris illius in *Sumachia* è craniis nobilium constructæ. Urbs autem illa distat à mari septidui itinere, camelis; habitatur hodie potissimum ab *Armenis*.

nis. Oppidum *Arrash* ejusdem provinciae ad fines Georgiae, hodieemporium frequens est & opulentum, plurimum enim hic serici reperitur. Haud longe à Shamachia visitur vetustum castellum *Gullistan* à Persis superioribus annis dirutum. In eadem provincia jacet altissimus mons *Quiwis*.

vi Octob. à Shamachia movens, post triginta sex miliarium iter venit ad pagum *Tavaten*; præterlabitur fluvius Cor, qui è montibus Georgiae profluens, inter duo antiqua oppida *Shabran* & *Bachu* in mare Caspium egreditur: Hinc per vastam planiciem, sed à barbaris & rudibus populis habitatam, decem dierum itinere venerunt ad oppidum *Ardevill*; quod distat ab æquatore triginta octo gradibus, antiquum oppidum provinciae *Aderraugan*; ubi Persarum principes ut plurimum tumulantur,

Ab *Ardevil* quadridui itinere versus occidentem jacet *Tauris*, maxima urbs Persiae.

Ab *Ardevil* autem decem dierum itinere profectus est *Casbin* tum Imperatoris Persiae regiam:

Prosecutus est idem iter in Persiam anno 1515. *LXV.* *Arthurus* *Eduardi* *Anglus*, qui quum pridie *Kal. Augusti*, ab *Astracan* solvisset, demum vigesimo tertio

tertio illius mensis subiit portum *Naxan*; atque inde sex dierum itinere pervenit ad *Shamakian*; obiit autem eo anno mense Octobri *Shyrvani* rex *Obdolucan*.

Anno autem proximo, ab *Astracan* octiduo navigavit ad oppidum *Gilan*; à quo iter quatrIdui prodiit ad *Casbin*.

Anno autem cIo Io LXXIX. rursus è *Russia* profecti, per *Astracan* applicuerunt ad oppidum *Bildih* in provincia *Shirvan*, quam *Turci* tum possidebant, oppido *Derbent* potiti. Distat *Bildih* ab æquatore versus Arctum quadraginta gradibus & viginti quinque scrupulis; & à *Bachu* unius diei itinere, sive sex leucis.

Derbent autem, quemadmodum tum accurate ab ipsis fuit observatum, distat ab Æquatore versus Arctum uno & quadraginta gradibus & quinquaginta duobus scrupulis.

Ab hoc ad *Bildih* numerant sex supra quadraginta leucas. A *Shamachia* ad *Bachu* decem leucas sive triginta milliaria Anglica. A *Bachu* ad *Bildih* terrestri itinere quinque aut sex leucas, maritimo duodecim.

VIL.

• ITINERARIUM

I O A N N I S NEVVBERIE

Angli ab Aleppo ad Ormuzium,

anno clō 15 LXXXI.

Decimonono Martii ab Aleppo discedens, præterit post meridiem altam turrim edito monti superstructam, quam vocant *Boab*; & sub vesperam venit ad pagum *Halse*.

xx. Venit *Bir* ad orientalem ripam Euphratis: hic cymba conducta secundo flumine descenderunt, & xxvi. ejusdem mensis præternavigarunt *Raick* pagum ad orientalem fluvii ripam situm.

xxvii. Præternavigarunt arcem *Ballessen* ad occidentalem ripam, sed jam dirutam. Et mox *Gabbar* oppidulum super montem situm ad orientalem ripam.

xxviii. Vetus oppidum *Raccam*: cui arx adjacet sed jam diruta ad eandem ripam.

xxx. Balladac oppidum & arcem, utraque jam diruta ad occidentalem ripam; mox *Dier* oppidum, ad occidentalem ripam, fossa undique cinctum.

1. Aprilis arcem *Rab*, ad eandem ripam.

11. *Ashar*

II. *Ashar* exiguum oppidum ad eandem ripam.

III. *Subercan*, jam plane dirutum, ad Orientalem ripam.

IV. *Manallen* pagum, ad occidentalem ripam & mox *Annam* longissimum oppidum ad utramque ripam situm, sed maximam partem ad occidentalem; in cujus medio visitur Arx aquis circumdata, & multæ insulæ amnicæ. Nono & decimo parum profectum, ob adversam tempestatem.

X. Venerunt *Addettam* & sub vesperam *Gebbar*, ad orientalem fluvii ripam.

XI. *Heit* cum arce ad occidentalem ripam. Inter *Annam* & *Heit* utraque ripa pluribus ædibus & arboribus quæ dactylos ferunt est obsita.

XII. Discedentes ab *Heit*, XIII. venerunt *Ambar* pagum ad orientalem fluvii ripam.

XIV. *Feluriam*, ubi exscensione facta, terrestri itinere petierunt *Bagdat* & XV illam sunt ingressi.

XXIV. A *Bagdat* provectus, præternavigavit.

XXVI. *Eourac* oppidum, ad occidentalem fluvii ripam, sed dirutum; & mox turrim in medio alveo situm.

XXVII. *Menil* oppidum ad orientalem

lem ripam; cuius tantum una turris superest; & mox *Amor* exiguum Casale ad eandem ripam.

xxx. *Sekia* oppidū ad orient. ripam; & mox *Kenedge* oblongum pagum, sed destructum, ad eandem ripam: & sub vesperam appulerunt *Gurnam*, ad cornu terræ situm, ubi *Furro*, & fluvius qui Bagdat præterlabitur conflunt: ad meridionalem ripam *Furro* jacet alterum castellum; & tertium itidem tribus milliariibus infra hoc.

i May, venerunt *Balsaram* oppidum à fluvio versus Eum situm; extra oppidum jacent varia fora rerum venalium; & ædes factæ sunt è grandibus cannis; intra urbem structæ sunt è lateribus ad solem duratis. Oppidum habet quatuor portas: æstus marinus hic percipitur, Turca cepit hoc oppidum anno 1010 L.

xvi. Navem conscenderunt; & xxiv demum ingressi sunt mare seu sinum Persicum.

xxv. Viderunt montana Persiæ, & eodem die viderunt insulam *Carreghe*, & applicuerunt ad illam xxvi ejusdem: abundat fontibus; patet circiter duo milliaria in longitudinem, totidemque in latitudinem.

xxvii. Ab insula protracti viderunt
humi-

humiles terras Persæ; & ~~per~~ternavigarunt Castellum *Abousher*.

Vltimo May attigerunt scopulosum terræ cornu; à quo naves altum petunt, quæ Insulam Baharen adire volunt.

vii. Iun. attigerunt Insulam Scie vel Seche, quæ Portugallis paret; estque fluctibus pene æqualis.

ix. Applicuerunt ad *Nechel* quatuor leucis à *Scie*, hic in terram descendunt. Fœminæ hic oblongis vestibus utuntur; gestantque annulos in naribus.

xi. Discesserunt *Nechele*; & xii. venerunt *Melgor* magnum Casale, inter montes sitū. xviii. Gesseritidem Casale.

xix. *Bender*; xx. Insulam *Lest* attigerunt; è regione autem *Bender* jacet insula *Bassedor*; & utraque paret Portugallis. Gesser vero & *Bender* in continente *Abrahamo Chan*; olim quidem Regi Ormuzii.

xxii. Iun. clō lo LXXXI. venerunt Ormuzium.

Ejusdem iter ab Ormuzio in Persiam.

Secundo Augusti; ab Ormuzio venit *Bender Gomrouv*, ubi Portugallitum arcem & præsidium habebant.

Quinto sub noctem à *Gomrouv*
mo.

moventur; octavo venerunt *Covurstan* Casale: decimo *Ourmangel*: decimo quarto ad oppidum *Lar*.

xxiv. Aug. *Lar* discedens, venit ad pagum *Dehacouvv* & postero die *Berren* Casale: xxvii. *Olous* haud longe à *Gosen*, ubi provincia *Lar* desinit.

i. Septemb. venerunt ad oppidum *Gaarom* & mox ad Casale *Demonder*:

ii. *Mecocal* ubi aquæ graviter olent.

iii. *Cavvger*: iv. *Chefimon* *Moddassar* elegans diversorium: v. *Covvel*. vi. mane *Shiraz*. Inter *Lar* autem & *Schiraz* plurimi grassantur lupi. Iter autem à *Lar* ad *Schiraz* fere agitur versus *Corum*.

xxii. *Schiraz* relicta, venerunt *Sargom* oppidulum ad radicem montis, in amoena valle.

xxiii. Ad pagum *Auglamor*; cui alius vicinus jacet dictus *Augalm*.

xxiv. Mane pontem transierunt; & venerunt *Moyffe*.

xxv. Ad pagum *Sesmon* *Dermal*.

xxvi. Superato altissimo monte ad *Augovv*.

xxvii. Ad *Hausapaus* sub monte situm, cum arce rotunda super vicinum collem versus occidentem ab oppido.

xxviii. *Cuskesar*, ubi novum diversorium struebatur.

xxix. *Gerdoun* : xxx. *Yezdaca* super
~~capem~~ in profunda valle.

ii. Octobr. *Boial* pagum edierunt,
 fructibus abundantem.

iii. *Moydar* : iv. pervenerunt *His-
 spahan*.

ix. Ab *Hispanan* profecti, vene-
 runt *Sen* : x. *Shesers Can* & mox ad
 magnum pagum *Calenda*.

xi. Ad *Shen* oppidum fructibus
 abundans.

xii. *Garrattoy*, & eadem vespera op-
 pidum *Cassan*.

iv. Novemb. A *Cassan* ad *Casale
 Sensen* super collem situm ; ab hoc
 haud longe abest pagus *Bedra*, qui ar-
 cem habet.

v. *Casmovam*, exiguum pagum, in
 magna planicie situm cum arce versus
 meridiem.

vi. *Com* oppidum amplum, habens
 ad arcum lapideum pontem.

vii. *Gassaravvan* novum diversor-
 rium.

viii. Oppidū *Souvvva*. ix. *Daungh*.

x. *Arassan* pagum. xi. *Kirram* su-
 per rotundum collem.

xii. *Passen* vino & nucibus abun-
 dantem.

xiii. *Aussar* pagum, & mox *Dessam*
 diversorium.

xiv. *Reo*

xiv. Relicta versus Africum Soltra-
nia, ad novum diverforium nuper à
Rege structum.

xvi. *Sangan* oppidum. xvii. *Nacpavu*
diverforium.

xviii. *Sarcham* diverforium.

xix. *Meyannau* oppidum.

xx. *Turkeman* pagum. xxi. *Hazge*
pagum.

xxii. *Avaspeng* pagum. xxiii. *Taurin*.

i. Decemb. Tauri relictà venerunt
ad pagum *Souffion*.

iii. *Souffione* discedentes, eodem die
venerunt *Merent*.

iv. *Iolfaum* oppidum, quod Araxes
præterlabitur, cujus ripæ lapideo ponte
junctæ fuerunt, qui jam concidit: op-
pidum jacet ad radicem montis: com-
plectitur circiter tria millia ædium, &
septem templa.

v. Ad oppidum *Naxnan*, abundans
annona.

vii. Ad pagum *Potta*. viii. Pagum
Cambelleloam.

ix. *Errevuan* sive *Reyvan* ubi multi
degunt Christiani.

x. *Echimaßen* Casale Christianorum.

xiv. *Dagsuvan*. xv. *Serassam* Casale.

xvi. *Cappannac* Casale. xvii. *Comat*
seur. xviii. *Shevubanc* itidem Casalia
seu diverforia.

xix. Præter oppidum *Hassan Gal-laurh* cui munitissima arx adjacet triplici muro cincta venerunt ad Casale *Ballovvash*.

xxi. A *Belkvvash* venerunt *Arzerom*, oppidū insigni annonæ copiâ affluens, quod tres habet portas.

xxix. Ab *Arzerom* ad Casale *Pret-ton*.

xxx. Ad Casale *Shemar*.

i. Ianuar. Præter Casale *Gotter*, ad diversorium *Gebeffe*.

ii. Ad grande Casale *Backeregge*.

iii. Ad Casale *Bettareg* haud longe ab *Arsingam*; atque ita eodem die *Arsingam*, quatruidi itinere à Trapezunte. Ad ortum hujus oppidi jacet munitissimum castellum & ad austrum lapideus pons super fluvium *Ponnac* status.

xiii. Ab *Arsingam*, ad diversorium *Serperron*.

xiv. Ad Casale *Ardansegh*: hoc die superarunt montes *Cardalor*, nivibus & summo frigore pene enecti.

xvi. Ad Casale *Shevubanig*.

xvii. Ad grande Casale *Andre*: extra viam in pulcherrima valle situm ad radicem montis.

xviii. Ad Casale *Teoltedder* ad ripam fluyii situm, præter magnam ar-

cem super editum montem sitam versus Arctum.

xix. Per altos montes ad Casale Longo.

xx. Ad Casale *Prassa* : & xxi. *Tocatum*, à quo ad aquilonem labitur fluvius *Ponnat* , valido ponte lapideo stratus; ab oppido versus arctum insidet altæ rupi munitissimum castellum; ad meridiem autem imminet utrique editissimus mons. In hoc oppido degunt multi Christiani.

xxix. Lapideo ponte superato , ad Casale *Ackelcon*.

xxx. Per Casale *Burghcarre* ad pagum *Tackian*.

xxxi. Ad Casale *Dadovv* , à quo haud longe versus Boream abest urbs *Amasia*.

i. Febr. ad Casale *Searadella* , divisum in duas partes. ii. Ad Casale *Chagannadel*: iii. Ad oppidum *Garom* cum arce sua versus Eurû ab oppido sita.

iv. Ad Casale *Lout*: v. Casale *Mourt Larfarrate* , trans fluvium *Casalmach* qui se exonerat in pontum Euxinum.

vi. Ad Casale *Allagour* super montem situm.

vii. Ad Casale *Ennebean*. viii. Ad Casale *Sarracust*.

x. Ad exiguum Casale *Sacdar*.

xi. Ad Casale *Erandrervan* juxta amœnam vallem, urbs *Angria* distat hinc dimidii diei itinere.

xii. Ad oppidum *Aesh* in valle situm.

xiii. Ad Casale *Ahemet Skella*.

xiv. Ad pagum *Geracham* inter montes situm.

xv. Ad Casale *Gaye* superato prius monte *Chambelle*.

xvi. Ad Casale *Carralla* : xvii. Ad Casale *Sovudegan*, trajecto fluvio qui labitur versus ortum.

xviii. Ad Casale *Coucherderrom*.

xx. Per oppidum *Boufeuc*, ad oppidum *Bararich*.

xxi. Superato edito monte ad Casale *Reghonnoum*.

xxii. Ad Casale *Afsau* : xxiii. ad *Afsam*.

v. Martii, trajecto flumine, cujus ripæ lapideo ponte junguntur ad Casale Christianorum *Peage*.

vi. Præter sinum maris, cui oppidum *Gamlech* affidet; & lacum *Bour*, ad *Sarmaldech*.

viii. Præter *Pharum* ad pontum Euxinum, ad *Skell*.

ix. Ad *Galatam* & *Constantinopolin*.

VIII.

ITINERARIUM

NICOLAI HEMMII

ab Ornuzio ad Hispahan

anno clc lcc xlii.

Tertio Augusti à *Gambron* profecti cum Cafla clxxx camelorum, tria milliaria promoverunt, & cubarunt sub dio.

iv. Præterierunt duo aut tria diverforia, & cisternas è quibus homines atque jumenta aquas petunt; & venerunt *Getssi*, aliquot montibus superatis.

v. Duos amnes vado tranfierunt, quorum alter valido lapideo ponte stratus erat, cujus pars ab undis rupta fuerat, & venerunt ad hospitium *Cauvverestan*.

vi. Ad *Goerobasergon*.

vii. Ad *Gigon*, & mox cælo tum supra modum æstuante, sub vesperam ad *Caruanferam Tange*.

viii. Ad *Gourmon* xxxiv ædium pagum, valde amœnum & immenso lumero palmarum cinctum, quæ magnam copiam dactylorum ferunt; incolæ hic grave tributum pendunt. Et hinc sub vesperam ad *Bahadin*.

ix. Ad *VVassalis* ; & nocte ad *Scar-
chan* pagum qui circiter milliare distat
à *Laar*.

x. Ad *Laar* ante meridiem ; ubi di-
versorium sortiti sunt in hospitio Cha-
nis Siras , multis atriis & cubiculis di-
stincto ; cui amœnissimus hœrens ad-
jacet.

xvi. Oppido *Laar* relicto venerunt
ad pagum *Dahaku*.

xvii. Ad magnum pagum *Berii* , qui
olim oppidum fuit , habetque etiamnum
arcem super montem sitam.

xviii. Ad *Benarouu* & trans arduos
& asperos montes media pene nocte
ad diversorium *Schahitalck*.

xix. Per asperos & præruptos mon-
tes post meridiem ad pagum *Gaharon* ;
nocte cubarunt sub dio.

xx. Sub meridiem ad *Gasser* , plures
pagos uno & cõmuni nomine sic dictos.

xxi. Itinere per totam noctem con-
tinuato ad diversorium *Mesaserii* amœ-
no loco situm.

xxii. Paulo post auroram ad *Baba-
hagi* ; circiter quatuor milliariis à
Siras ; & sub vesperam ad pagum *De-
iouuva* ; relicto ad dexteram falso lacu ;
solû undiq; consurgit in altos montes ,
quibus venæ æris , argenti , sulphuris , &
aliorum metallorum occultantur.

xxiii. Attigerunt *Siras* elegantissimam urbem.

viii. Septemb. Discesserunt ex urbe *Siras*.

ix. Superatis aliquot montibus, descenderunt in amœnam vallem, in qua multa armenta ab Arabibus pascuntur.

x. Ad fluvium, ad cujus ripas cubarunt sub dio.

xi. Ad magnum pagum *Maim*.

xii. Ad *Emousadam*, locum quadrata forma instar arcis conditum.

xiii. Superato edito & difficili monte ad pagum *Qusson* in pulcherrima valle situm.

xiv. Ad pagum *Aspas*, cui arx adjacet super montem.

xv. Ad *Chosgosar* diversorium, gelabat ea nocte.

xvi. Toto die equitantes sub vespere venerunt ad pagum *Deheygourdon* in amœna valle situm; relictis ad dexteram aliis duobus pagis cum suis arcibus.

xvii. Ad *Coubet Iellalam*, cui arx adjacet.

xviii. Ad arcem *Iasichas* super rupem sitam, juxta vallem in qua plurimi horti visuntur.

xix. Præter *Abenabad* novum diver-

288 DESCRIPTIO
forium, ad *Deymachfoet* ad radices
montium.

xx. Præter plures pagos cum amœnis
hortis, ad amplum pagum *Chomj he*.

xxii. Ad *Mayar*, via hæc amœnissi-
ma est, & horis atque viridariis undi-
que cincta.

xxiii. Ad magnum & pulchrum pa-
gum *Spavech* sesquimilliarî à *Spaban*.

IX.

ITINERARIUM
IOSEPHI SALBANCK

ET
ROBERTI COVERT

Anglorum,

Ex India in Persiam, & per varias ejus-
dem provincias, annò cdo lcc ix.

Angli fregerant navem grandem,
cui nomen erat *Affcenso*, ad oram
Canibaia, & quum plerique incolumes
in Indianam penetrasent, variis itineri-
bus domum sunt reversi; nos duorum
quorum itineraria Anglice typis divul-
gata prodierunt hic adjungemus. Eo-
rum unus fuit Iosephus Salbank qui ita
iter suum instituit.

Ab *Agra* quæ est regia hodie magni
Mogols, iter ingressus per *Byanam*,
omido

omisso illo quod per Lahorem agitur, quod longum censetur; biduo pervenit *Byanazm*: ab hac octidui itinere venit *Mextam* per plura oppida & pagos. Et trajecto flumine *Paddar*, qui per Guzeraten descendit in oceanum Indicum: viginti quinque dierum itinere attingit *Suckar*, facto itinere per *Reuree* & *Buckar*: secus Buckar labitur fluvius *Damiadee*, qui post octidui iter illabatur in Indum, qui se evoluit in mare inter *Guader* & *Guçaraten*. De quibus diximus in Indiæ veræ descriptione.

Ab oppido *Suckar*, in insula amnica sito, viginti diebus venit *Candaharam* oppidum & emporium quantivis pretii, ob commercia cum Persis juxta atque Indis: iter hoc actum per solitudines & sylvas, cum summa difficultate.

A *Candahara*, movens versus *Hispahan*, quinque dierum itinere attingit *Grees* Persiæ oppidum, trajecto fluvio *Sabaa*, qui Mogolis ditiones tum dividebat à Persiæ regno. Est autem *Grees* præsidarium oppidum, ubi Persa alit circiter mille milites.

A *Grees* octidui itinere ventum ad *Parram* oppidum, per vastam regionem, & nonnullos pagos, quorum unum è præcipuis nomen est *Yea*. *Parra* autem

tem emporium est, ubi magna copia serici venundatur.

A *Parra* octodecim dierum itinere, venit *Iesd*, per regiones admodum desolatas. Haud longe ab hoc oppido jacet municipium *Pahanaunis*, ubi plurimum serici colligitur; & quatrieni itinere *Godana*.

A *Iesd* septendecim diebus venit *Hispahan*, maximum Persiæ oppidum & Regis aula nobile.

Ab *Hispahan* integri mensis itinere pervenit *Bagdat*, ad Tigris ripam situm oppidum, quod circiter duo miliaria Anglica ambitu suo includit.

A *Bagdat* flumen descendens viginti octo diebus attingit *Balsaram*, ubi autem aquæ fluminis intumuerunt, octodecim diebus id iter peragi potest. *Balsara* urbs sita est ad Persicum sinum, ambitq; circiter sesquimilliare. Omnes illius ædes, murique tam oppidi quam arcium, structi sunt è lateribus ad solem induratis. Turcarum imperator hic tum alebat quingentos Ianizarios præter alios complures milites.

A *Balsara* sex diebus navigavit ad oppidum *Catizam* ad Arabiæ felicitis oram, cui tum Turca præerat, qui adversus imperatorem suum rebellaverat: abundat omnis generis fructibus præsertim dactylis.

A Ca.

A Catifa per varias minores insulas navigans sexto die attigit famosam insulam *Baharem*, juxta quam quatuor ante mensibus Junio, Julio, Augusto & Septembre præstantissimæ margaritæ capiuntur.

A Baharem petierunt *Calaram* ad eandem Arabiæ felicis oram : hic (inquit) iter camelis arripui versus *Shiriffadin*, intendens *Aman* petere, ut inde Henrico Middletono significarem, quam perfide in his partibus superiori, anno nobiscum actum fuerat; verum quum intellexissem eundem per proditionem in Moha captum fuisse, & cathenis oneratum, deductum ad Bassam *Sinam* oppidi in mediterraneis Arabiæ, iter flexi versus *Limam* oppidum ad oram sinus Persici situm, ubi navem ascendi ut Socotoram insulam peterem; verum à pyratis interceptus, deducor ad oppidum *Snar* sive *Sohar*, littorale oppidum haud longe à *Lima*. Hic Portugalli præfecto persuaserunt me exploratorem esse, atque haud difficulter impetrarunt ut in manus ipsorum traderer : atque ita à Portugallis primo ductus fui ad *Azibo*, atque inde *Mascaten* insulam, ubi ipsi præsidium alunt quadraginta militum aut circiter, & ecclesiam habent; subducunt enim

enim hic triremes suas. Hic mihi perpetuo in dura captivitate manendum fuisset; nisi Iesuita quidam Anglicus sic liberasset. Cætera non sunt hujus instituti.

Alter Anglicus fuit Robertus Covert, qui comes fuit prioris, & iter hoc paulo accuratius descripsit; quod tamen tantum persequemur à Candahara, quia cætera sunt aliena ab hoc instituto & ad Indiam pertinent.

Candahar (inquit) est magna & pulchra urbs Pultanorum, ubi Savvder Khan præfectus vice Regis Pultanis imperat. Hic continuo commercia exercentur è Persia, India, & Mesopotamia, & reliquis partibus orientis; nam septem aut octo millia camelorum in ambitu aluntur, ad merces ultro citroque devehendas. Alit præterea præfectus quadraginta millia equitum, ad Puttanos, bellicosam gentem, in officio continendos, quia Mogoli haud libenter parent.

Sexto May iter sumus ingressi versus *Ispahavunen* (ut vocat) & illo die octo cursus confecimus & pervenimus ad pulcherrimum amnem cujus ripis utrinque assident duo oppida, in quo uno quod *Langor* dicitur ea nocte quievimus.

vii. Sex aut septem cursus promovimus per planiciem.

viii. Septem cursus absolvimus & sub hic pernoctavimus.

ix. Planiciem transgressi circiter xii curs. ad omnem pervenimus, qui Putanorum terras dividit à Persia; dicitur *Sabbaa*.

xii. Trajecto fluvio venimus ad arcem & oppidum *Grees*, prædium adversus Mogoles. unde hic à Rege Persarum decem millia militum aluntur sub præfecto.

xiv. Per planiciem 6 Farsangas confecimus, quarum singulas leucæ comparant & binis cursibus.

xv. Per planiciem alias 6 Farsangas, ad Castellum quoddam.

xviii. Per Campestria 5 Farsangas & sub dio pernoctatum.

xix. 4 Farsang. ad oppidum *Doctarham*.

xxi. 5 aut 6 Farsang. ad oppidum *Sehavve*. Vnde fere iter noctu peregrimus ob summum æstus; & xxiii. undecim Farsangis absolutis venimus *Veam*, ubi plurimi peristromatum textores degunt.

xxiv. 6 Farsang. ad pulchrum oppidū *Parra*, hic serici mercimonium viget quod Persica lingua vocant *Averisbam*.

vi. Iunii

vi. Iunii hinc promoventes, xl. decemum 32 farfangis per montana absolutis *Bandam* pervenimus, publicum diversorium.

xii. A *Banda* moventes per planiciem, 15 aut 16 farfang. xv. pervenimus ad municipium *Sunday*.

xvii. Hinc digressi per planiciem, viginti unam & dimidiam farfang.

xix. Venimus *Beaskan* municipium.

xxi. Post 10 farfang. iter venimus *Gustan* oppidum.

xxiii. Hinc digressi, post 21 farfang. iter, xxv. Venimus *Datteen*, melonum copia abundantem.

xxvii. Post 11 farfang. iter attigimus *Tesd*.

xxviii. 5 farfang. ad oppidum *Pahanavens*, ubi serici maxima reperitur copia.

ii. Iulii 5 farfang. per planiciem.

iii. 8 farfang. per solitudinem effortam, ubi aquæ omnes sunt salæ, & ipsum solum sale tectum; uti & iv. 7 farfang. per falsum sive nitrosum solum.

v. 15 farfangas absolvimus per similes terras, ob aquarum inopiam festinantes, & attigimus *Biben* oppidum.

viii. 14 farfang. ad oppidum *Godanza*, ubi plurimum serici reperitur.

x. 10 far-

x. 20 farsang. ad oppidum *Hemda*,
uvif melonibusque abundans.

xii. 15 farsang. ad oppidum *Cor-*
net.

xi. 6 aut 7 farsang. ad municipium
Orrinfa.

xiv. 4 farsang. ad exiguum pagum.

xv. 5 farsang. ad oppidum *Govura*,
amplum & pulchrum, & serico abun-
dans.

xvii. 9 farsang. absolvimus ante-
quam aquam offenderemus.

xviii. 7 farsang. ad exiguum pagum.

xix. 7 farsang. per planiciem.

xx. 5 farsang. xxi. sex. xxii. duas &
dimidiam per planiciem.

xxiii. demum venimus *Ispahavunen.*

vi. Augusti, Hispahavne digressi
6 farsang. absolvimus & sub dio quie-
vimus ad ripam amnis cujusdam.

vii. 10 farsang. promovimus per de-
sertum. Et viii. alias sex ad oppidum
Corronday.

ix. Ad *Miskereon* 6 farsang.

x. 10 farsang. per desertum.

xi. undecim farsang. xii. 9 farsang.

xiii. 14 farsang. ad exiguum pagum
Corryn.

xiv. 10 farsang. xv. 9 farsang.

xvi. 9 aut 10 farsang. omnes per de-
sertum ad exiguum oppidum *Lakeree.*

xvii. 8 farsang. xviii. 12 farsang.

xix. 14 farsang. omnes per desertum ad exiguum oppidum *Corbet*.

xx. 12 farsang. ad municipiū, cuius ædes instar tentoflorum annis villosis factæ erant.

xxiii. 8 farsang. xxiv. 2 farsang. per desertum ad simile oppidulum.

xxv. Ingentem sylvam transivimus, quindecim farsangas longam, ubi tam præcipitem montem descendimus ut duo cameli in præceps ruerent, & encarentur, & homines cum summo discrimine evaderent.

xxvi. 2 farsang. ad simile oppidum; atque hic tributum solvimus magnæ urbi quæ tantum unam farsangam abest; vocant *Nezzeret*: juxta visitur monumentum Sultani cujusdam super editum montem, uti tanto vicinior esset cælo: uti indigenæ credebant.

xxx. 10 farsang. ad fluvium *Synnee*, qui descendit in Euphraten, dividitque Persiam ab Arabia; ad ripas autem visuntur rudera antiqui oppidi Persarum à Turcis aut Arabibus quondam diruti.

xxxi. 8 farsang. per vastam regionem.

i. Septemb. 12 longas farsang. ad gran-

grandem urbem *Sablercam*, primum Arabiæ oppidum, ubi poma granatensis maxima copia nascuntur, quæ Arabes vocant *Anarres*. Præsidarium est oppidum Arabum.

III. 14 farsang. ad oppidum *Baldad*, præsidarium, & plenum latronibus.

VI. 18 farsang. ad civitatem Bagdat aut Babylonem, ad Euphratem sitam, opulentam & longe munitissimam, vallum enim circiter centum & viginti machinis æneis defenditur. Turcarum Imperator quadriennio ante illam eripuerat Persis.

XXII. Octobris, iter ingressi versus *Haleppum*; & ad minimum sexaginta leucis absolutis per solitudines, octiduo, venimus ad oppidum *Mussavu Cosam*.

XXXI. Hinc digressi quatruidui itinere perdeserta, & fere triginta leucas emensi municipium *Russelæe* attigimus.

IV. Novemb. 8 leuc. ad exiguum pagum *Deesh*. Et v. versus Musel profecti, circiter triginta leucas, quinque diebus, absolvimus. Hæc urbs jam maximam partem diruta est, reliquæ tamen facile comparari possunt cum maxima earum, quas hæcenus in itinere meo vidi: Regitur à Basia Turcarum magni nominis; adjacet munitissima

arx ad ripas Tigris fluvii. Plurima hic
visuntur postremę antiq. monumenta.

xiv. 4 leucas promovimus ad castrum
Nussebauv; & postea die 12 Turcis
absolutis attigimus Nussebauv, ubi pro-
phetam Ionam prædicasse volgentis
adhuc imago è saxo excisa (licet mul-
tum deformata) ibidem custoditur à
Christianis.

Hinc profecti triduo viginti leucas
absolvimus, & xviii. vespere venimus
c Hamadainem veterem Armeniorum
urbem; sed jam à Turcis pene desola-
tam. Hic quoque multa visuntur Anti-
quitatis monumenta, quę oppidum
olim nobile fuisse testantur.

xx. Inde discedentes post viginti quin-
que leucas triduo absolutas, veni Goub-
bam, vigesimo secundo mensis illius.

xxvi. Post alterius tridui atque 25 leu-
carum iter venimus Vlsavven magnum
oppidum, ubi grāve tributum solvitur
ab itinerantibus, neque tamen licet ipsis
in oppido pernoctare.

iv. Decemb. Post tridui & xxv. leu-
carum iter venimus ad oppidum Bir
Euphrati aditum, quod valido præsi-
dio à Turcis custoditur.

vii. Post bidui & xv. leucar. iter atti-
gimus Limmar; & denique post octo
leucarū iter viii. ejusdē mensis Halefū.

X.

ITINERARIUM

RICHARDI STEELE

Angli, ex India in Persiam &
per Persiam ad Bagdat,
anno clō 15 c xv.

A Djungemus & alterum itinerarium
Richardi Steele Angli. Hic discedens
à *Candahar* xxiii. Iulii anno clō 15 c xv
eo die promovit 10. curs. ad pagum
Serraben.

xxiv. 12. c. ad exiguum pagum
Deabagen. xxv. 8. c. ad exiguum ca-
stellum *Cushegunnam*, ubi Mogol præ-
sidium alit.

xxvi. 17. c. ad fluvium, ubi sub dio
pernoctarunt. xxvii. 4. c. ad castellum
Griez quod Persis paret. xxviii. 2 far-
sang. ad pagum *Maldee*. xxix. 10 far-
sang. xxx. 5 farfang. ad exiguam arcem
Gazichan. xxxi. 5 farfang. ad dirutum
castellum.

i. Augusti, 5 farfang. ad castellum
Delaram. iii. 7 farfang. ad vetustum
castellum *Bacon*. iv. 4 farfang. v. to-
tidem. vi. 5 ad *Farram* vel *Parram* exi-
guum oppidum alto muro cinctum è
lateribus ad solem duratis, & quadra-
tum, ambiens milliare Anglicum; nihil

T ;

habens

habens memorabile præter Bazar sive forum desuper rectum. Ager illius fecundus est & riguus, quod rarum in hisce partibus; mirum autem quæta industria & labore, aquas ad agros suos deducant, qui aliquantulum fecundi sunt.

ix. 1 farfang. ad amnem. x. 7 farfang. xi. 4 farfang. ad exiguum pagum sed annona abundantem. xii. 4 farf. xiii. 8 farf. xiv. 5 farf. ad pagum *Dravv*. xvi. 3 farfang. xvii. quatuor. xviii. quinque f. ad *Zaidebafhan*. xix. ad pagum *Muden*. xx. 5 farf. ad *Birchen*: xxii. ad *Dezeaden*. In omnibus hisce locis elegantissima peristromata texuntur.

xxiii. 3 farfang. xxiv. 5 farf. ad *Choore* vetustum & pene dirutum oppidum. xxv. 5 farf. xxvi. 7 farfang. xxvii. ad *Dehagen* ubi calidæ scaturigines visuntur. xxviii. 7 farf. ad *Dea Curmam*.

xxix. 5 farfang. ad *Tobaz*: ubi Caravanæ ad minimû quatuor aut quinque dies quiescunt, ut facilius falsum desertum, quod quatrIduo tantum superatur, transeant. Hic uti & in superiori pago, quotannis tria millia Maun terici absolutissimi conficiuntur, quæ ad pulcherrimam urbem Ield devehuntur, quæ duodecim dierum itinere distat à Spahan, & duodecim

decim farfang. extra hoc iter.

xxx. novem farfang. confecimus per desertum; xxxi. decem.

i. Septembris quinque; ii. novem ad exiguum castellum; iii. quinque. iv. decem ad *Seagan*. v. quatuor; vi. decem ad castella *Irabad* vii. sex. viii. octo ad *Ardecant*. x. quatuor ad *Sellef*. xi. tres ad exiguum castellum *Agea Gaurume*. xii. novem. xiii. tres ad *Beavas*. xiv. quatuor ad *Goolabad*. xv. quinque ad *Morea Shabaden*. xvi. quinque ad *Coopam*. xvii. quinque ad *Sabs*. xviii. quatuor. xix. tres ad *Spahan*.

ii. Decemb. à *Spahan* ad *Seraium* quinque farfang. iii. octo ad alterum *Seraium*. iv. ad pagum sex. v. septem ad *Dreag*. vi. septem ad *Seraium*. vii. octo ad *Golpigan*. viii. septem ad *Curovon*. ix. septem ad *Shovvogot*. x. sex ad *Saro*. xi. octo ad *Dissabod* xii. duodecim ad *Tossarhan* pulchrum oppidum. xv. ad *Kindanor* sex. xvi. octo ad *Sano*. xvii. ad *Shar-Nuove*. xviii. pontem transierunt, ubi quisque tenetur profiteri quis sit & quò tendat. xix. ad *Kassamkhan* postremum locum Persiæ; hinc enim transitur in terras Turke-manorum. xxi. Montes ascendimus qui regiones has dividunt; & xxii. per-

venimus ad pagum , octo farsang.
 xxiii. septem. xxiv. octo ad oppidum
Mando Turcis parens. xxv. octo ad
Emomester. xxvi. ad *Bazoh* & *Waj*. octo
 fluvio ea nocte ingressi sunt *Bagda*.

XL

ITINERARIUM

PETRI TEXEIRÆ

ab Harmuzio ad Basoram &
 porro per Persiæ partem.

Harmuz distat à *Mascat* Arabiæ
 portu sexaginta leucis. Ab *Harmuz*
 navigavimus xiv Aprilis, inter insulam
Queixome sive *Broct* & Persiæ conti-
 nentem, per fretum quod, ubi maxi-
 mum, in latitudinem patet leucas tres,
 ubi minimum, dimidiam leucam; hæc
 insula patet in longitudinem viginti
 quinque aut triginta leucas, in latitu-
 dinem decem aut duodecim ubi latissi-
 ma est: habet aliquot portus sed haud
 magni momenti; intra fretum hoc
 præcipui sunt *Dargahon*, *Lapt*, *Chau*,
Sermion: extra habet promontorium
Queixomes arboribus opacum, & præ-
 stantibus fontibus riguum; *Karvez*,
Angan

Angan quæ exigua insula à majori angusto freto dividitur & portum apertum capacissimum juxta & securissimum.

Pero Insula *Queixome* fertilissima est, omni incolis frequens, nunc pene deserta, propter Arabum qui *Nihhelus* dicuntur continuos incurfus; distat ab Harmuz tribus leucis. Extimum illius promontorium vocatur *Sermion*; à quo porro navigatur secundum oram Persiæ, ad insulas *Pelur*, *Keys* & *Andrevi*, quam, ob innumerabilem avium copiam, Lusitani *Isla de los Paxaros* vocant; *Lar* sive *Laran*; quæ insulæ tres, quatuor aut quinque leuca distant à continente & à paucis habitantur ob latrocinia Arabum qui *Noutaques* & *Nihhelus* appellantur, & ad oram Persiæ degunt.

Lara insula humilis est & pælagi pene æqualis. Ora Persiæ hic montosa est, aspera & infœcunda, habet tamen aliquot valles, quæ culturam patiuntur.

Atque ita navigando secundum oram pervenimus *Chilam* (haud longe à *Verdoſtam*,) in sinu situm oppidulum, inter promontorium *Vedican* & brevia *Kane*, verum ab adversa tempestate coacti fuimus reverti ad Har-

muz, ubi rursus anchoras fiximus vicesimo primo May.

Ex Harmuz secundo provecti, navigavimus secus exterius latus *Insulae Queixomes*, & breviter *Kanes* pertransvecti, præternavigavimus *Rex* arcem ad oram maris sitam & fructuum copia & bonitate nobilem; præter Regi Persiæ: magis versus arctum jacet *Regb Ceyfadin*, Arabibus habitata (uti fere tota hæc ora Persiæ) qui Persiæ parent: huic trium leucarum intervallo objacet *Insula Karg*, duas leucas ambitu continens, scopulosa & montosa, ceparum imprimis ferax & Arabibus habitata: hætenus Persiæ ora montibus aspera est ad litus usque, hinc vero montes magis intra continentem recedunt, & ora ita humilis est ut non nisi è propinquo videatur; ad hanc oram duo amnes è Persia in sinum Persicum descendunt, nimirum juxta *Rexel* & *Reg Ceyfadin*.

Hic gubernatorem Mahumetanum nacti iter institimus versus occidentem, & non sine discrimine enavigavimus breviter *Karab*, quæ ad quatuor leucas hic in alto sternuntur; civitatem magnam hic quondam fluctibus haustam fabulantur accolæ: hisce superatis, ora utrinque conspicitur; nos
oram

Nam Persiæ legentes Kalend. August.
 anchoras jecimus in ostio *Xat el Arab*,
 id est, fluvii Arabum.

Notandum autem (inquit author)
 Arabes majores fluvios *Xat*, minores
Ker & Kved appellare.

Porro *Xat* fluvius, cujus dulces latices, in ipso tractu tribus leucis à terra hauriuntur, originem habet è duobus famosissimis fluviiis, *T.gri* atque *Euphrate*, qui confluent ad *Cornam* arcem præsidieriam Turcorum in extremo angulo Mesopotamiæ sitam tridui itinere supra Basoram: à confluyente autem secant terras planissimas; quarum ex quæ ad arctum versus Persiam vergunt, licet fertiles sint, pene incultæ jacent, ex possidentur à *Membark* filio *Motelob* potentissimo Arabe, qui cum Turca bellum gerit; in harum districtu jacent *Magdon*, *Oeza* & *Dörcka* oppida quantivis pretii; illæ autem quæ ex adverso versus Arabiam jacent, sunt fecundissimæ & omni genere annonæ abundantes. Fluvius paulum intra ostium, cubito reflectitur, sed statim revertitur ad genuinum cursum, qui est ab occidente ad orientem; latitudo in ipso ostio est duorum milliarium.

Ripas utrimque accolunt Arabes,
 qui

qui pecore, gallinis & frugibus abund-
 ant, quas vili pretio vendunt adve-
 nis. Vbi octo aut novem leucas ad-
 verso flumine ascenderis, dividit flu-
 vius in duo brachia; quorum unum
 labens versus meridiem, & Arabiam
 secans, sinum Persicum ingreditur in
Karisa juxta *Sarhen*, ita ut à conti-
 nente veluti dividat regionem quæ in
 longitudinem patet supra octuaginta
 leucas: alterum est quod ipsi ascende-
 mus; supra divortium fluvius latior est
 & profundior, cursusque longe rapi-
 dior, hic mox obvia fit insula, unam
 leucam longa, vix dimidiam lata, cæ-
 terum admodum amœna, & palmis
 confita: alveus autem qui secus Ara-
 biam labitur profundior est altero;
 hunc ascendentes sexto Augusti, veni-
 mus *Serrazen*; quæ distat ab ostio flu-
 minis quindecim aut sedecim leucas.
 Turcæ hic arcem præsidariam habent,
 uti & alias plures supra & infra ad ri-
 pas fluminis, adversus Arabum latro-
 cinia: ab hac per elicem unius leucæ
 itinere ascenditur ad *Basoram*. Hæc-
 nus fluxus & refluxus maris sentitur,
 sine ulla tamen aquarum salugine.

Basora oppidum est Arabum distans
 à ripa fluminum Tigris & Euphratis
 circiter duo milliaria versus occasum,

(iter

(iter est per elicem quam diximus, atque etiam per terram licet pluribus alveis & aquar ductibus divisam :) in planicie conditum : intra & extra munita, numerat decem mille casas, grandes quidem & spaciosas, sed è cespite aggeras, ita ut vix triennium durare valeant; tenuiorum autem tuguria facta sunt è storiis & cannis, quarum magna in flumine est copia. Arcem habet quadratam, magis tamen longam quam latam, cum terreo vallo plurimisque propugnaculis, & lata atque profunda fossa, quæ ex elice illa derivatur : in hac ferè commercia exercentur; regitur à Bassa, qui è vectigalibus, quæ amplissima sunt, alit tria millia præsidiariorum : Armamentarium item habet in quo sunt plurimæ machinæ magnæ molis, & aliquot triremes, sed minores & inelegantes, quibus Arabes compescunt: elix ponte transitur ligneo super octo cymbas strato : utuntur & aliis cymbis, quas vocant *Danequæ*, quæ licet è minutis lignis (nam maiorum summa hic inopia est) compactæ sunt, tamen certo bitumine quod vocant *Qair* ita impiantur ut undas facile excludant : profluit istud bitumen ad *Hitt* oppidum Euphrati assidens, è duobus fontibus,

I. qui.

liquidum quidem sed mox coagulatur & durescit.

Ager oppidi feracissimus est omnis generis fructuum, præsertim *Lactylo-*rum ita ut vili admodum hic vendant; non minus & farris omnis generis, atque leguminum, præterquam quod & aliunde importatur. Abundat pecore atque armentis: pisces tantum quos flumen alit haud ita laudati; volucrum denique ingens copia.

Cælum autem valetudine incolarum infame, quippe æstate feruentissimum: Multos scorpiones generat inusitatae molis.

Incolæ vero sunt pauci Turci, plures Arabes utpote indigenæ: scæminæ autem male audiunt ob insignem impudicitiam.

Præterquam quod omnis generis nummos hic usurpant, habent & proprios nummos quos eudunt, & quidem duorum generum; primo *Larines* ex argento absoluto, quibus duæ pernae retortæ incusæ; secundo *Nays*, ut ipsi vocant, ex argento minus probo, rotundos sine sigillo; priores valent sexaginta quinque maravedios. Aedificium hic nullum notabile, plurima tamen habent balnea, quæ mares ante meridiem, scæminæ à meridie ad vespæram usurpant, hæc consuetudo tenaciter

Iter & caute hic observatur.

Iter ab hoc oppido ad *Bagadad* fere adverso flumine cymbis peragitur, quod difficillimum est, antequam undæ fluminis a pluviis inflectantur, quod fere fit post festum nativitatis; id quum mihi morosum videretur expectare, applicui me ad *Casilam*, quæ terrestre iter per *Arabiam desertam* meditabatur.

Habet *Basora* versus meridiem, patentem aream, quam vocant *Maxarak*, in qua præterquam quod foro rerum venalium inserviat, Mahumetani diebus Veneris festum agere solent; in hac convenit Caravana sive *Casila* secundo Septembris; tertio iter ingressi sumus & circiter mediam leucam emensi, ingredimur campos desertos & riguos, plenos sale, quem solis feruor qui hic maximus est coëgerat, è salis undis Ænus Persici, qui licet hinc distet supra decem leucas, tamen campos hosce inundat: ducit angustus trames è terra aggestus quatuor leucarum intervallo versus meridiem, ad *Drahmyam*, ubi rudera visuntur antiquæ *Basra*, quam urbem satis amplam fuisse ruinæ ipsæ indicant.

Hinc sexto ejusdem mensis nos absolvimus, & iter instituimus versus

corum (VV. N. VV.) per terras desertas sed admodum planas, relicto ad sinistram, intervallo sex aut septem leucarum, monte satis alto & longum, quem Arabes vocant *Guel Simam*, per quem iter est illis qui à *Basora Mekam* perunt; supra duas leucas progressi, quiescimus juxta puteos aquarum limpidarum, in campo pleno collocatis, quibus Arabes in medicina utuntur cum lacte camelorum: Arabes vocant hunc locum *Bragacyam* sive *Cobrocycam*, hic offendimus gregem *Beduynum*, Arabes sunt pauperes qui *Scytarum* instar vagantur & è venatu vivunt.

Sub vesperam alias duas leucas promovimus ad campum sterilem & aquarum inopem; Arabes communi nomine hos campos vocant *Choa bedeh*.

Hinc septimo mensis digressi per eandem planiciem, sole feruentissime tum urente, supra quinque leucas absolvimus, ad locum qui ipsis *Reamelah* dicitur, ubi tres extant putei, sed aquarum impurarum, crassarum & salutarum. Hactenus versus arctum & eorum profecti fuimus.

Octavo mensis iter convertimus ad occidentem, & septem leucis absolutis per aridissimos & arenosos campos, quiescimus in planicie, quæ ad eundem modum

Modum ipſis *Choabedek* dicitur; in medio illius octo tuguria *Bedyunum* extat, & aliquot putei aquæ grave olentis: vidimus toto hoc die verſus arctum ſumum admodum craſſum, ad ripas *Euphratis*, quæ bidui itinere hinc diſtant, exeri aſſerebant ab accolis Arabibus qui annas urunt ut cineribus ſolum ſementi faciendæ aptius reddant: toto hoc itinere multi lepores occurrunt & glires ſilveſtres; animal eſt noſtris mole par, parda pelle, auriculis, digitis & cauda gliris, capite & oculis cuniculi, cruribus rupicapræ, promovent ſaltando, & cuniculos agunt ſubter ſolum: Arabes in cibis uſurpant.

Inde tres leucas progreſſi per ſolum magis editum & minus planum, conſedimus in convalle arida & ſerpentibus obnoxia.

Nono ſummo mane iter urgentes per arenosa loca ſex aut ſeptem leucas promovimus ad puteum muro cinctum, & circiter triginta orgyas altum, cujus aquæ licet limpida tamen peſſime olebant propter angues qui in illo degunt: Arabes hunc locum vocant *Hhe Vn* ſive *Hhyuna* vel *Ahen*, id eſt, fontes.

Sub veſperam tres leucas abſolvimus

mus ad grandem planiciem, sed nitrosam & aquarum inopem; toto hoc die ad occidentem progressi.

Decimo conversi ad VV. & VV. postquam tres leucas absolvissemus, intravimus vastos montes arenas quibusdam arbutis obritos, per quos iter tam difficile est, ut ob asperitatem, aquarum inopia accedente, aliquot cameli & asini perirent, & homines siti pene enecarentur; octo leucas eo die absolvimus & venimus ad *Hhynigan* locum plenum coloquintis; hic plures puteos invenimus, sed cæno obstructos, quo regeſto optimam aquam invenimus, sine qua perire necessarium fuisset.

Vndecimo tantum duas leucas promovimus versus corum (N. VV.) Duo-decimo versus VV. N. VV. circiter sesquileucam profecti per colliculos, soli haud infelicis sed aridi, pervenimus ad puteos aquæ limpidæ; & porro progressi paulo ante meridiem ad alveum amnis siccum, quem hybernis mensibus, ea est capacitas, satis altum esse verisimile sit. juxta hunc in loco edito viſitur arx quadrata antiqui operis, cum duodecim propugnaculis, ad singula latera ternis, e coſtili latere & cemento tenaci bene coagmentata: &

ſexa.

hexaginta pass. ab illa oratorium exiguum decem cubitos altum ejusdem operis : Vtraque ab injuria temporis quidem pessime accepta, sed quæ magnificentiam regiam satis adhuc prodant, & certe quæ illo loco non sine ingenti sumtu & summa molestia extrui nequiverint : Arabes vocant *Alkayzar* sive *Kayzar*, id est, palatium Cæsaris, quo nomine fere reges insignire solent : opus ferunt Regis Arabis, ad securitatem Casilarum hic structum ; situm est medio intervallo inter *Basoram* & *Mexat alii*. Hoc die octo leucas absolvimus ; in alveo jam dicto reperimus aliquot puteos aquæ limpidæ sed tam male olentis, ut nisi necessitas cogeret ferri nō posset. Sub vesperam tres adhuc leucas promovimus. Decimotertio iter summo mane ingressi per terras planas riguas, nitrosas & quibusdam silvestribus arboribus vestitas versus eorum, septem leucas absolvimus & consedimus in arenâ aspero, & aquarum inope, quas mediæ leucæ intervallo ad dexteram sive ad ortum petitas, salinas deprehendimus instar marinæ.

Decimoquarto summo mane iter ingressi per similes terras versus eorum, postquam sex leucas absolvimus.

confedimus in planicie, quæ diftat mediam leuc. à puteis, qui extant inter rudera antiqui oppidi *Sayda*, unde hi putei Arabibus dicuntur *Mayun Sayda*, id eft, fontes *Sayda*: sub vefperam alias ares leucas promovimus.

Decimoquinto ſex leucas progreſſi per terras inæquales, confedimus in loco qui Arabibus vocatur *Kalb Alfor*, id eft, cor bovis; ubi puteus extat aquæ ſordidæ & male olentis: ſub vefperam quatuor leucas promovimus & quievi- mus in loco ſatis opportuno, diſpoſitis excubiis & multis pyris accenſis ob metum tam latronum quam leonum qui hic ſunt plurimi.

Decimo ſexto; duabus leucis abſolutis venimus ad magnam rupturam, per quam hyeme magno impetu fertur torrens quem Arabes vocât *Haneghan*, quod non pauci interdum hic undis hauriantur; alias ſex leucas ante meridiem emenſi, quieviſimus in *Semas* loco arbuſtis & cannis opaco, ubi aliquot putei optimæ aquæ reperiuntur: ſub vefperam per terras aſperas & aridas quinque inſuper leucas promovimus; toto hoc die multi aſini ſylveſtres nobis viſi.

Decimo ſeptimo cum ſumma moleſtia, fame & ſiti, ſex leucis ante meridiem

sem absolutis , venimus ad alveum pene siccum fluvii *Vtela* , & confedimus in loco arbutis & cannis opaco & quod rei caput est optimis aquis abundante : sub vesperam tres leucas promovimus.

Decimo octavo versus eorum profecti , octo leucas ante meridiem absolvimus , & pervenimus ad caput septentrionale lacus quem Euphrates hic fundit satis magnum. Iam à summo mane conspexeramus oppidum *Mexat Aly* , quippe edito loco situm ad orientale latus ejusdem lacus , licet adhuc sex leucis à nobis abesset , ita ut sub noctem demum illud assequeremur.

Lacus quem dixi, originem suam debet Euphrati , qui ubi pluvius mensibus intumuit , ripas suas egressus se diffundit in hanc planiciem , generatque hunc lacum , in multos sinus divisum , longiorem tamen quam latum , & qui ambitu circiter triginta quinque aut quadraginta leucas colligat , nusquam latior quam sex leucas. In medio , vado transitur æstivis mensibus , reliquis partibus altior est ; alit & pisces grandes juxta ac minores , licet undæ illius obfundum nitrosum falsæ evadant , & sole feruente plurimum salis generent : Arabes lacum hunc vocant *Rahmah*.

Oppidum *Mexat Aly* five *Mam Aly* quasi dicas oratorium *Aly* antiquissimum est, quippe ante mille annos constructum, postquam *Aly* gener *Mahumetæ* hic fuit conditus, quem servus *Kusa* (quæ hæud longe distabat ab hoc loco, jam plene diruta) occidit: & deinceps à sectatoribus illius cum tanta veneratione cultum, ut ex immensis donariis sumptuosissimum templum hic structum fuerit, quod jam ob sectæ illius decrementum, ruinam minari incipit, sicuti & urbis muri è cætili lapide & cemento structi; habuit olim ædes supra sex aut septem millia, hodie vix quingentæ habitantur, reliquæ jam conciderunt, ita tamen ut ruinis suis splendorem antiquum urbis adhuc testentur: Aquæ inops est oppidum præterquam salis; nisi quod *Selimus* Turcarum Imperator, ab *Euphrate*, trium leucarum intervallo, ingenti sumtu & labore aquæ ductum perduxerit, qui non raro oblimatur. Annona hic valde rara & cara, utpote quæ aliunde inferatur. Incolæ colore sunt candido, sed pravis moribus; advenas omnes, præterquam suæ sectæ, oderunt & ut imundos abominantur. Habent suum regem, sed Turcæ subiectum & vectigalem.

Vigesimo tertio è *Mexat* digressi, versus arctum septem leucas absolvi-
mus ante meridiem, per terras planas
sed steriles, & quievimus in diversorio,
(*Khan* vocant ipsi) antiquo quidem
sed locis eleganter structo: intermedio
spacio circiter mediâ leucâ extra viam
regiam visiturus grandis domus cum alta
turre, in qua prophetam Ezechielem
tumulatum volunt. Diversorium hoc
dicitur *Efegel*. Vesperis alias sex leuc.
versus arctum absolvimus & venimus
Genezan, id diversorio est nomen.

Vigesimo quinto versus *Corum* pro-
fecti septem leuc. emensi, venimus
Mexat Ozem. Oppidum est, nullis
mœnibus cinctum, in quo quatuor
millia ædium numerantur. Templum
habet longe sumtuosissimum & anti-
quissimum in quo *Ozem* filius *Aly* se-
pultus jacet, quem in hoc deserto siti
extinctum tradunt; quare sectatores
illius sectæ imprimis meritorium judi-
cant, gratis sitientibus omnibus aquam
ultra offerre, in quem finem utres &
amphoras plenas aqua circumgestant.
Abundat oppidum com meatu omnis
generis; . & hic benignus & salubris,
habet puteos aliquot publicos aquæ
optimæ & limpidissimæ; ager illius
imprimis fructiferis arboribus abundat

rigaturque aquæ ductu ex Euphrate, qui hinc octo leuc. abest, derivato multas nutrit pecudes atque armenta. Oppidum hoc uti & *Mexat Aly* parec, *Mir-Nazer* regi Arabum, sed Turcæ vasallo.

A *Mexat Ozem* digressi 11 Octobr. maximam partem secundum aquæ ductum illum sive canalem, per terras planas & optimi gossypii feraces, octo circiter leuc. itinere absoluto, venimus ad ripam Euphratis, cui affidet diversorium publicum imprimis splendidum & nitidum.

III. Octobr. Euphratem trajecimus cymbis, qui hic triginta cubitos altus est, nutrit plures pisces, Arabes & Persæ vocant *Forat*. Aestate hic tantum ducentos passus latus est, hyeme longe latior quippe qui interdum quatuor aut sex cubitos augeatur. Trajecto flumine descenditur in *Mesopotamiam*, ubi diversorium est publicum, superstructum ruderibus antiquæ urbis *Mezayebh*, cujus tantum nomen & aliquot parietes supersunt. Adverso flumine ascendentibus occurrunt plurima oppida ad ripas illius sita, inter quæ excellunt *Gedda*: *Hyt* bituminis *Qur*, quod Lusitani vocant *Qurle* nobile; *Hadyta*, *Haluz*, *Iuba* plenum formosis fœminis,

is, Mamura, Ana, & alia plura usque ad *Byr* haud longe ab *Aleppo* & secundum flumine duarum horarum itinere ab hoc loco *Hela* oppidum antiquum, per quod *Israëlitæ* captivi traducti ducuntur in *Babyloniam*.

Hinc iter fecimus per *Mesopotamiam* versus ætium relictis ad dexteram ruinis veteris *Babylonis* intervallo duarum leucarum, & transivimus pulcherrimum diversorium à domina quadam *Turcica* hic conditum, & post mediam noctem venimus *Berenum* diversorium nobile, munitum & capacissimum, octo leucis à ripis *Euphratæ*.

iv. Octob. decem leucas absolvimus, interdum per terras siccas, interdum per campestres; & toto illo itinere vidimus ad dextram & sinistram multos lateres ad solem induratos, quos ævum jam exederat, de quibus infra dicetur; & sole oriente conspeximus è longinquo templa, *Alcoranes* ipsi vocant, illius partis *Bagadad* quæ est in *Mesopotamia*. Hanc partem intravimus prima hora post meridiem, & tertia transivimus flumen ad alteram partem *Bagadad*.

Bagadad famosissima civitas, sita est ad ripam *Tigridis*, quem indigenæ vocant *Digilah* sive *Digylah*; secatur mediam

diam civitatem inter arcum & meridiem, ætate circiter ducentos triginta passus latus; transitur ponte super viginti octo cymbis strato, intervallo inter singulas quatuor passuum, & utrimque catenis ferreis ipsis ædibus alligato. Hic noctu, & diebus Veneris coniungitur, singulis partibus ad ripas retractis: aqua Tigridis magis pura & limpida est quam Euphratæ, nutrit optimos pisces. Pars civitatis quæ jacet à flumine versus occidentem intratur per vallum è terra aggestum & per duos pontes fixos; vallum hoc aggestum fuit anno 1601. ab *Azen* Bassa *VVazir*, qui & diverforium, forum & casam *Koah* atque pulcherrimam mesquitam ad sinistram introitus extruxit, è candidis saxis quæ à Mosul (quam Niniven fuisse autumant) subvehuntur. In hac parte urbis numerantur tria millia ædium; inter publica ædificia eminet ista casa *Koah*; *Koah* est potio è certo legumine cocta, minutis fabis haud absimili, quod ex Arabia petitur, hanc nobiles juxta ac ignobiles hic quatuor aut quinque unciarum quantitate forbillant calidam, nigra est & fere insipida: hanc hyeme quidem interdum, ætate vero noctu hauriunt. Hæc casa sita est ad ripam fluminis, cum amenissimo pro-

prospectu. Extra vallum multa rudera videntur antiquorum ædificiorum.

Altera pars urbis trans fluvium occupat secundum ripam in longitudinem grande milliare; arcem habet arcem magis grandem quam validam, quadratam, magis longam quam latam; continet in ambitu mille quingentos passus; cingitur fossa octo cubitos alta, lata duodécim; muri & propugnacula sunt è latere: unam portam aperit in Persiam, cujus agri fertilissimi & planissimi sine ullis collibus, unde non raro hyeme à flumine inundantur; ubi arx desinit, ordiuntur muri civitatis è costili latere, qui ad modum semicirculi circumgyrant sesquileucam & ad fluvium desinunt, cum multis propugnaculis, præsertim quatuor prægrandibus in quibus plurimæ grandes machinæ collocatæ omnes æneæ.

Regitur à Bassa qui absolutum habet imperium, belli pacisque tempore: dedit tamen Turciæ imperator advenis & mercatoribus protectorem, qui illos contra violentiam Bassæ & aliorum ministrorum summa integritate defendit.

Hic & in vicinis locis plerumque aluntur quatuordecim millia quæ equitum,

tum, quæ peditum; inter quos numerantur mille quingenti Ianizari. Bassa autem in ipsa arce ut plurimum habet mille quingentos aut plures etiam delectos milites: in ipsa urbe agunt quatuor aut quinque mille; reliqua in vicina præidia distribuuntur.

Intra urbem videntur multa rudera magnificorum ædificiorum, qualia sunt Mesquita quam vocant *Calefaha*; *Madrassa* sive hospitale, & alia aliquot templa quæ ætati jam cedunt: nova autem opera pauca hic videre est præter duas mesquitas, quarum una haud longe distat à ripa fluvii; altera prope muros sita est, quæ sumtuosissime structa est, cum æquæductu inde à flumine derivato; opus splendidum & utilissimum oppidanis.

Vrbs licet tertia fere illius pars vacua & palmis confita sit, habet ad viginti millia domorum; quæ amplæ quidem sunt, sed negligenter structæ, cum raris aut nullis fenestris ad compita, & humiles, structæ fere è veteribus lateribus illis, qui in ambitu urbis ad aliquot milliaria è solo & ruinis antiquæ urbis eruuntur, è quo facile est colligere quanta olim fuerit.

Incolæ maiorem partem sunt Arabes, reliqui Turci, Curdi, Persæ: præter ducen-

ducentas aut trecentas familias Iudæorum quarum duodecim aut quindecim a captivitate Babylonica superare volunt: Armeniorum Christianorum decem; Nestorianorum ætatuaginta familias.

Indigenæ colore fere sunt candido, formosi & urdani. Mares juxta ac feminae splendido sunt amictu; feminae formosæ & pulchris oculis, quæ peplo velatæ prodeunt, ita ut videre possint, ipsæ autem non videantur. Multa hic balnea, peculiaria utrique sexui.

In medio urbis versus Fluvium sunt septem aut octo calles, utrimque officinis mercatorum & mechanicorum obstiti, qui noctu grandibus catenis ferreis occluduntur: ad caput horum visitur oratorium quoddam, ipsis *Pange-Aly* (quasi dicas quinque digitos *Aly*, quod hîc *Alyn* in pariete vestigia digitorum reliquissè somnient) in quo confidet *Boluzo Baxi* (id est caput Bombardariorum) qui dat operam ne ementes aut vendentes offendantur, & lites inter contrahentes ortas, si potest, componit, aut remittit ad *Kabdyn*. id est, judicem ordinarium, salutare plane institutum & quod plurimum custodiat quietem publicam.

Urbs gaudet & aëre admodum puro
& salu-

& salubri: æstus hic maximus æstate, frigus hyeme modicum. Annonæ omnis generis summa hic est copia & vilitas. Ager fert multum gossypii & serici; unde in urbe supra quatuor milia textorum numerantur. Opulenta commercia exerēt cum Persia, Indiaque & cum Syria. Habet quoque monetariam domum in qua aurei & argentei & ænei nummi cuduntur. Plurimi hic degunt aurifices & argentarii omnes Mahumetani: ut mirum sit quis *Sotero* persuaserit id artificii genus Mahumetanis illicitum esse.

Plerique hanc urbem confundunt cum *Babylonia*, forte quia illius reliquæ non nisi unius diei itinere hinc distent, verum eos falli vel hoc argumento est, quod Babylon ad Euphraten sita fuerit, hæc ad Tygridem. Urbi huic principium dedit anno Hyxaræ cxi v; nostro 1566 *Abuïasar* Kalifah, nimium parti quæ jacet in Mesopotamia restauravit, & alteram partem addidit *A'mostaqer Eilah* f. *Alroktady Eilah* anno Hyxaræ cccclxxxvii, nostro 1095; nomen autem invenisse putatur à Baga Persis horto: quia primo tantum *Bagadaden*, id est, horti ibidem fuerunt.

Basila Bagaded tempore pacis in annuo

nōo reditu possidet ducenta mill. sequinor. sive 250000 ducat. quorum vix quadraginta millia expendit.

xiii Decemb. 1604. *Bagadad* digressi iter fecimus per Mesopotamiam versus occasum, & sesquileucam progressi in *Bax Dūlab* (quæ vox sonat caput Antiliarum) vectigal solvimus Regi *Mexat-Aly & Ozem*:

Hinc xiv. profecti & tres leucas emensi per terras fertiles & fere planas, incidimus in ruinas civitatis *Karkuf*, cujus nihil restat integrum, præter mesquitam & duas parietinas: & terras fecundas, sed incultas ingressi, eo die septem leucas absolvimus & quievimus in campo *Afyah*, toti illi districtui cognomine: toto hoc itinere visuntur multi ovium greges, multi apri, rupicapraeque & aquæductus collapsi, quibus solum rigari solebat.

xv. Ad eorum conversi iter fecimus per planiciem, & secus alveum siccum, qui pluviis mensibus impleri solet & navigari ad *Bagadad* usque, demum sub noctem septem leucis absolute descendimus in *Ashenhar*, loco amœno juxta alveum torrentis, sed tunc siccum.

xvi. Septem leucas promovimus versus *Corum* per terras planissimas, & quievimus in loco aquarum inopi,

à vicino loco appellant *Omerus*: omnis aqua, quæ hisce locis reperitur, grossa est, foeda & male olens.

xvii. Relicto quasi triam leucarum intervallo, ad sinistram *Mexat-Sandahiah* mesquita, & quinque leucis absolutis venimus *Ogolet Xeque Mahamed*, puteos nimirum juxta alveum amnis tum fere sicci; & sub vesperam octo leucis confectis quievimus in *Ogolet el Kelb*, loco aquarum indigo, qui tamen nomen accipit à puteis qui inde distant leucam unam grandem: Planities & bonitas soli hîc mirabilis, ut dolendum sit, ita incultum jacere.

xviii. Versus Corum processimus leucas pene sex, per terras bonas & planas (relictis ad dextram puteis aquæ fœtentis & crassæ, à quibus *Ogolet el Kelb* nomen accepit) & venimus *Gomezmen*, (ad oras alvei sicci) quæ saxis albis squamosis instar Chryso collæ renidet.

xix. Circiter octo leucas promovimus versus Corum per terras petrosas & desertas & quievimus in amœna valle, licet sicca, quæ Arabibus dicitur *Aburegemo*, aquæ hic sunt venenosæ.

xx. Versus eandem plagam leucas octo ad *Sey'at* locum valde asperum & siccum.

xxi. Ver-

XXI. Versus Corum duas leucas, ad alveum torrentis, tum ficcum; alias quatuor ad ripam Euphratæ; regio illa Arabibus vocatur *Naçeria*, locus in quo pernoctavimus *Zavvyhe*. Fluvius hic labitur inter aquilonem & Africum, latus passus quadringentos.

XXII. Iter fecimus secundum ripas fluminis, per angustias montium, qui hic fluvio incumbunt, *Medyk Naçerys* vocant Arabes, & illis superatis ingressi sumus terras fertiles & cultas, & paulo declinantes à fluvio, pernoctavimus in *Ved Garabah*, absolutis eo die leucis septem.

XXIII. Post quinque leucarum iter, per terras varias, superavimus montes satis asperos, ad quorum radices labitur Euphrates, & ea nocte ad ripas confedimus, non sine metu latronum, qui ibi valde frequentes grassantur.

XXIV. Transivimus, cum licentia, flumen ad oppidum *Anam*, Arabes vocant hanc regionem *Nam*; sicuti Mesopotamiam *Isçirey*, id est, insulam inter amnicam. Iter quod a *Asyatad* huc usque egimus non est ordinatum casilarum, quæ magis ad arcem progrediuntur longiore itinere; sed hoc nostrum magis securum est ideoque crebrius usurpatur.

Aua oppidum (quæ vox Arabibus pœnam sive molestiam sonat) jacet ad ripam Euphratæ ; antiquissimum tatur utpote cujus sacra Scriptura meminerit lib. 2. Reg. cap. xix. ubi *Aua* dicitur pro *Aua*. Adjacet utrique ripæ fluminis , vel cubito illius inter *Gorum* & *Eurum* inflexo, in exigua insula (quales ibidem plures coluntur) quæ circiter milliare ambit , circumquaque muro cincta , jam ab ævo male accepto ; ad cornu Septentrionale habet arcem , & præsidium centum Turcarum , & aliquot machinas bellicas ; extra illam videntur plures ædes & palmæ atq; horti & forum ; habuit & balneum publicum quum à Persis una cum *Bagadal* possideretur.

Flumen hîc labitur inter asperos & editos montes , sub quibus utramque planities jacet, in Mesopotamia quidem ducentos passus lata, in *Xam* à ducentis ad quingentos.

Oppidum tantum duos habet calles, ad utramque ripam singulos ; pars quæ in Mesopotamia sita est rarius habitatur & fere à mechanicis , patet in longitudinem duo mill. altera in *Xam* patet duas leucas in longitudinem & est potissima oppidi pars. Ædes utrimque calli adident , fere quadratæ & plano tecto,

recto, præter mesquitam quæ regulis-
recta est, quod in hisce partibus rarum.

Ager fert optimos fructus Europæos,
præsertim grandes olivas, & frumenta
omnis generis. Aër hic purissimus.

In utraque parte oppidi sunt circiter
quattuor millia ædium; quarum cxx
sunt Iudæorum Arabum; reliquæ Ma-
hometanorum qui hic divisi sunt in
duas factiones; alii enim sunt indige-
næ, quorum majores superstitione co-
luerunt solem, quod & videntur in oc-
culto facere, alii sunt advenæ. Vtrisque
imperat Rex Arabs *Amir Hamed Abu-
riza* potentissimus totius *Arabistan*, sed
jam Turcarum Imperatori vestigalis.

Colligitur hic maxima copia dacty-
lorum: annona hic vilis est: non ha-
bent forum aliquod publicum, præter
macellum. Habet oppidum triginta
grandiores barcas, quibus flumen sur-
sum & deorsum navigant.

Oppidani fere candido sunt colore
& nitidi, amiciuntur communiter ca-
misiis è pellibus ovillis usq; ad plantas,
quæ pro tempestatis ratione invertunt;
pluvio tempore hirtam partem foris
gestantes. Casilæ sive Caravanæ, à Tri-
poli, Aleppo & Damasco atque Baga-
dad hac iter agunt, licet non desint
etiam aliæ semitæ.

XIII. Ian. anno 1605. discessimus *Ana*, & ascendimus montes non tam editos, quam asperos, & difficillimo itinere unius leucæ confecto descendimus in terram magis planam, sed haud fecundiorē, & quievimus in *Tel alyud*, id est, colle Iudæorum.

XXI. Ian. hinc promissimus versus occidentē per terras montuosas asperas & infœcundas quatuor leucas: tum perventum in planiciem campestrem, in cuius medio extant duo montes alti & rotundi à quorum figura hanc planiciem vocant *Rumam hen*, id est, duas granatas: & post trium leucarum iter confedimus in amœno quidem prato, sed aquarum inopi.

XXII. Versus occidentem digressi per terras partim planas partim montuosas, post quinque leucarum iter transivimus *Mausel*, quod vocant *Iubab* (quasi dicas puteum aquæ pluviae;) & alias tres leuc. progressi pernoctavimus in campo inaquoso quem vocant *Me-kazar Iubab*. Toto hoc itinere plurimi greges pecorum pascuntur.

XXIII. Iter fecimus versus Corum, donec ventum fuit ad alveum siccum torrentis, cuius fundum videre erat è petra viva candida instar marmoris, ita planum ac si arte fuisset excavatus: quem

quem transeuntes pernoctavimus ad radicem duorum montium, qui extant in media planicie & ab Arabibus vocantur *Aden then*, id est, duæ auriculæ, nimirum à figura. Absolvimus eo die leucos quinque.

xxv. Versus occidentem sex leuc. ad flumen usque quod hic placide decurrit; *Mauzel* hoc vocant *Kahem* à turricula aut monumento, quod hic ripæ assidet. Arabes hic magnam, quondam urbem fuisse memorant, cujus tamen hodie nulla vestigia superant. Quum locus minus securus videretur, duas leucas processimus ad locum qui ipsis dicitur *Telulmana hyat*, id est, colles puteorum aquæ.

xxv. Versus Corum profecti à mane ad vesperam per terras varias situ & bonitate, venimus ad campos planos in quorum medio offendimus quadraginta Casas *Turcomannorum*, cum suis gregibus; hæ casæ ipsorum sunt rotundæ, recta convexa, parietes è cannis & pellibus cincti, ita facti ut complicari & alio transferri possint. Ipsi autem sunt veri Turci qui è *Turquestan* olim profecti, hic confederunt per tribus, *Tayfas* dicunt ipsi, Arabes *Cabiley*, Tatari *Ordas*; homines robusti, & laborum tolerantes; fœminæ quoque quæ

haudquaquam se abscondunt, validæ quæ fere pecoris curam gerunt: locus dicitur *Mezenah*: nullæ hic aquæ.

xxvi. Versus arctum digressi post trium leucarum iter ingressi sumus amplissimam planiciem, instar conwallis undiq; collibus cinctam, secat mediam alveus torrentis circiter quinquaginta aut sexaginta passus latus, tum siccus: hic alteram tribum Turcomannorum invenimus cum suis gregibus; locus vocatur *Muy al Mezenah* sive *Methe-nah* id est, aqua *Mesnah*. Et porro profecti sub vespeream consedimus in campo plano, sed inaquoso; Arabibus *Tabak Seguer* confectis eo die decem leucis.

xxvii. Versus Corum progressi per terras planissimas & optimas, post trium leucarum iter transivimus maximi amnis alveum siccum, Arabibus *Sebel*, juxta sunt aliquot putei aquæ optimæ; & sub vespeream aliis quatuor leucis absolutis, consedimus in *Iubeba* loco arenoso, ubi aqua abundat.

xxviii. Versus arctum profecti per terras planissimas & feraces, leucas septem, pernoctavimus in loco inaquoso, *Ragem al Kayma*; nullos toto hoc itinere colles aut montes offendimus, solum è longinquo vidimus

Unum quem à tribu, quæ accolit, vocant *Gibel al Bexar*.

xxix. Versus Corum, monte *Bexar* ad dextram relicto, per similes terras, septem leucas progressi confedimus juxta decem aut duodécim casas Turcomannorum, loco inaquoso qui dicitur *Ketefel Hel*.

xxx. Versus Corum promoventes per similes terras; (in quibus plurimi greges Turcomannorum vagantur; tribus illorum dicitur *Beghdely*, longe populosissima, & quæ octo millia equitum possit educere, unde sola *Amini* tributum solvere detrectat) & loca quædam aspera, novem leucas: & pernoctavimus in *Nagub*, relicto ad sinistram amne magui nominis tum sicco, quem vocant *Gadyr a ther*.

xxxi. Iridem versus Corum, per vallem spatiosam & planam inter montes & colles, sub horam nonam venimus *Sukanam* oppidum centum & quinquaginta casarum, inter fauces duorum montium situm, ab Arabibus & Turcomanis habitatum, nullis mœnibus cinctum, ubi omnium pene rerum inopia est, præsertim lignorum; fœminæ tamen hic videntur formosissimæ. Originem accepit ab arce prædialia, quæ adhuc in medio illius extat, sed ab

ævo pessime accepta ; nomen à fonte calido , cuius aquæ sulphur redolent , nam *Sukan* Arabibus est calens.

v. Februar. partim versus occidentem , partim versus arctum , per montes & loca difficilia atque aspera ; sex leucas : ad *Taybah* , oppidum cinctum , supra ducentas & quinquaginta habens casas , è ruderibus antiqui oppidi Christianorum Francorum extructum , è quibus superest campanile , & columnæ aliquot marmoreæ templi , quæ jam mesquitæ inserviunt. Nomen accepit ab æris puritate & salubritate : habitatores sunt Arabes , maximam partem pastores aut agricolæ. Paret unâ cum *Sukana* Amiri domino Anæ.

vi. A *Taybah* versus arctum , per loca plana & pascua & nonnumquam moniuosa , leucas octo ita tamen ut utrimque conspicerentur montes longo intervallo ; & sub vesperam confedimus loco inaquoso , qui ipsi dicuntur *Habe Oie* , id est , trames tortus.

vii. Versus arctum , per varias terras , septem leucas ; pernoctavimus ad radices montium , juxta puteos pessimæ aquæ & foetidæ , quare hic locus vocatur *Abumentem* , quasi pater malarum aquarum.

viii. Versus arctum per terras planissimas.

nissimas, relictis ad sinistram longo intervallo continuis montibus, in quorum uno rudera antiquæ civitatis Christianorum sapere esse narrant Arabes & Armenii; leucas quinque.

ix. Quum vix mediam leucam processissemus, impetum in nos fecerunt latrones Arabes trecenti, & ducentos camelos abriperunt, & aliquot nostrorum spoliaverunt, & pessime acceperunt.

x. Versus arctum, octo leucas, per optimas terras, licet non ita planas, & substitimus in *Drahem*, loco sic dicto à vicina quondam arce, inaquoso tamen.

xi. Aliquandiu per optimas terras profecti, usque ad radicem montis *Corna Zebad*; deinceps aliis montibus ad sinistram relictis secundum radices illorum ambivimus lacum grandem, patentem in ambitu triginta leucas. Nascentur hic è fonte *Ahen-Dabad* juxta oppidum *Gebul*, quod jacet ad oppositam lacus ripam; hic lacus maximi est momenti, nam quum solum nitrosum sit & salsum, aquas salugine imbuat, quæ sole fervente in salem coguntur, ita ut æstate lacus equo transiri possit. Iter autem hoc admodum difficile est & periculosum. Pernoctavimus in pago

Acle ; à latronibus habitatur, qui tunc metu potentiorum , alio se subduxerant.

XII. Versus arctum , secus oram lacus , per optimas terras , relinquentes ad sinistram intervallo duarum & quatuor leucarum grandes montes : & trium leuc. itinere absoluto transivimus municipium trecentarum casarum , quod ruinis majoris & melioris oppidi superstructum fuisse apparebat, vocatur *Melhuah* à copia salis.

Huic tertiam leucæ partem vicinum est aliud municipium *Safyra* , centum & viginti ædium.

Porro duas leucas hinc profecti , incidimus in amnem limpidum , qui è duobus fontibus effluit, *Ahen-Macuba* vocant à juncis qui juxta nascuntur : hanc procul hinc aditur municipium quingentarum ædium, *Tal-Aron* , à colle cui subjacet : hic moniti in *Gebrahim* (grande municipium id est, per quod transeundum erat eo de) trecentos *Sezhmenes* qui à Bassâ Aleppo secesserant confedisse ; iter maturavimus per agros cultos, usque ad *Tel Axarab* pagum III. ab Aleppo leucis , atque hinc die inclinate Aleppum petentes , sole jam occidente civitatem sumus ingressi.

A P P E N D I X.

JO A N N I S B O T E R I

Relatio de Regno Persarum.

PERSIÆ, Persarumque nomen aliquanto tempore suppressum fuit, primum ab Arabibus (qui Persis subjugatis, ut eos ignavos redderent, lege sanxerunt, ne amplius Persæ, sed Saraceni dicerentur) deinde à Tartaris, primò ductu Chingis, postea Tamerlanis. Sed paulò ante nostra secula, pristinae gloriæ restituta est Persia, virtute Ismaëlis Sophi, de cujus origine aliqua tradere abs re non erit, quod ad consequendam notitiam status regniq̃ue Persiæ facere videntur. Cùm Mahumetes (à quo secta Mahumetana nomen habet) apud Arabes, divitiis suæ dominæ (à qua hæres institutus erat) & novo dogmate (quod in vulgus spargere incipiebat) nomen sibi parasset, duxit in secundam uxorem Aissam, cujusdam Buhaci viri prædivitis, & magnæ existimationis filiam: illiusque & Omari & Ottomari, ejus parentum favore, collegit magnum Arabum numerum, cepitque titulo & prætextu religionis, multa oppida, quæ ei vicina erant, deditque eo tempore

Hali

Hali suo cognato, in uxorem Fatimæ filiam ex priore uxore, vitæque decedens anno suæ ætatis 63. reliquit ei suam ditionem, constituitque eum caput suæ sectæ cum titulo Caliphæ. Bubacus ægrè ferens, quòd Manuaces sibi (cujus favore magnus factus erat) ætate maturo, juvenem prætulisset, ejecit eum ditione, auxilio Omari & Ottomari, qui ipsum Calipham malebant, tum quòd eorum consanguineus esset, tum quòd ejus ætas jam grandior provectiorque, spem ipsi citò succedendi faceret, quod accidit, nam Bubaco succedere ordine, dicti Omar & Ottomar. Omar à mancipio occisus fuit: Ottomaro in quadam rixa neci tradito, rediit Caliphæ dignitas ad Halim, sed eam quietè possidere non potuit: nam cepit contra eum arma Mavia, sub prætextu, quòd mortis sui patroni Ottomari conscius fuisset: curavitque eum occidi Cusæ, hæc civitas est in decursu Euphratis, infra Bagdet, diciturque ob id adhuc Massadal, quod est domus Hali, qui ibi sepultus fuit. Hali mortuo dixerunt incolæ Cusæ, Calipham Ocen, filium Fatimæ, sed & hic loco deturbatus, & veneno necatus est à Mavia, qui se Calipham absolutè dixit, successitque ei Iazit filius. Ocen reliquit post se duodecim

decim filios, quorum unus Mahumetes Mahadin fuit, cum Mauri non mortuum esse ajunt, sed eum expectantes, dicunt quod ad convertendum Orbem reversurus sit: obtem in Massadalla, in qua, secundum eorum stultitiam, conversionis initium futurum est, equus semper paratus est, qui magna cum pompa in templum, quod illi Moscheam dicunt, ducitur offerturque. Ex controversiis, quæ Hali cum Bubaco, Omaro, Ottomaro & Mavia intercessere, remansere gravissimæ contentiones cum armorum, tum opinionum: volunt enim Persæ, Halim ex testamento Mahumet's, verum Calipham fuisse, sed Arabes favore tres primos prosequuntur. Cum circiter annum 1363. Mauri nullum Calipham haberent, quod ii finem habuissent, anno 1258. in Mustacen Mumbila (quem Allacu, Tartarorum Rex, occidit) surrexit in Persia quidam Baro, cui nomen erat Sophi, Dominus oppidi Ardevel, qui se sanguine Hali, per Musam Ceresin, ejus nepotem (unum ex duodecim filiis Ocen) genitum gloriabatur, in cujus memoriam mutavit formam Turbantis (gestamen capitis id est) adjunxitque duodecim acies, conciliavitque suæ sectæ nomen & æstimatione.

mationem : huic successit Guine , filius
Adar , cui Asslambec in Syria & Persia,
potentia celeberrimus Princeps, in uxō-
rem dedit suam filiam : Sed ejus filius
Jacob beg , auctoritatem existimatio-
nemque Adar veritus , curavit eum oc-
cidi , deditque duos ejus filios , Ismaë-
lem & Solimannum , Capitano suo
Amanzari , ei injungens , ut eos pone-
ret in Zaliga (is montibus munitus lo-
cus est) sed Amanzar sui domini cru-
delitatem detestatus , detulit pueros in
suam domum , curavitque eos cum suis
filiis liberaliter educari , cumque in le-
thalem morbum incidisset , veritus ne
adolescentes in discrimen venirent , de-
dit eis ducentos aureos , & equos , con-
sultuitque ut se ad domum matris con-
ferrent. Ismaël , qui natu maximus
erat , domum reversus , statim se patris
necem vindicare velle professus est , &
post aliquos felices successus , assumpsit
titulum protectoris rerum Hali , à quo
ipse originem ducebat , fecit Turban-
tem altiore , misitque legatos ad o-
mnes Principes Mahumetanos Orien-
tis , hortatusque est eos , ut & unà se-
ctam & insignia reciperent : hac via,
armorumque felicitate , fecit se toti
Orienti formidabilem , occiditq; Ocen,
qui se tunc Persiæ Regem inscribebat,
& de-

86 decem ejus fratres, solus Marabecus
elapsus, imploravit in auxilium Seli-
num I. Regem Turcarum. Vicit Ismaël
magno prælio ad lacum Vay, Regem
Tartarorum Zagatajorum, volentique
persequi victoriam, transmittereque
cum exercitu fluvium Abbiano, disua-
sum id fuit ab Astrologo, cui multum
fidebat, qui ei dixit, se quidem felices
successus in progrediendo videre, sed
nullum iter ad regrediendum apparere.
Reliquit Ismaël filiis amplissimum do-
minium, quod mari Caspio, sinu Per-
fico, lacu Siocco, fluminibus Tigri &
Oxo (ni malimus dicere Abiano) &
regno Cambajæ comprehenditur, quod
spacium est plus quam 20 graduum, ab
Ortu ad Occasum, & 18 à Septentrione
ad Meridiem; continentur hoc spacio
multa amplaque regna, quæ quamvis
non omnia sub ejus dominio imme-
diate essent, agnoscebant tamen eum
pro supremo Principe, nempe Reges
Macram, Patani, Guadel, Ormuzii (cui
Ormuzo nunc Lusitani dominantur)
Georgiani sequebantur ejus insignia:
Ismaelis erant multæ amplæque civita-
tes & nationes: Media, quæ nunc Ser-
van: Diarbecca quondam Mesopota-
mia: Cusistan, quam inhabitant Su-
siani: Farsistan, Persarum patria:

Strava, quæ quondam dicta fuit Hircania : Parthia, quæ hodie Arac : Carmania, nunc Chermain : Sigestan, Carafan, Sablestan, Istigias, quarum antiqua nomina sunt Drangiana, Bactriana, Parapomilus, Margiana. Hæc regionum aliarumque quarum nomina non edo, ea pars, quæ sinui Persico vicina est, affluit omnium rerum utilium copia, propter flumina, quæ ipsas intersecant : inter ea flumina nobilissimus est Bindimirus, cujus aquis multum utuntur illi populi, ducunt enim illas fossis alisque quibusdam instrumentis, in suas possessiones, suo magno usui & commodo. Provinciæ mari Caspio vicinæ tum ob fluviorum opportunitatem, tum propter aeris temperiem, sunt ejusdem fertilitatis participes, qualis est illa pars, quam fluvius Pulimalon perlabitur (is se in lacum Burgianum condit) reliqua regionis pars sicca est, quare nec oppida, nec pagi ibi frequentes sunt, nisi us locis, quæ fluvii aut lacus alicujus beneficium experiuntur. Ampliores ditioresque civitates Imperii Persici sunt Istigias, caput Bactrianæ, quæ inter amœniores Orientis censetur : Indion, caput Margianæ, in territorio tam uberi lætoque, ut Antiochus Soter eam muro cingi fecit.

freerit: Candahar, caput Parapomisi,
multique commercii propter concur-
sum mercatorum Indiar & Cathajar,
qui harum regionum opes eò ferunt:
Eri, caput Provinciæ Arjæ, quæ rosas
tam copiosa est, ut ab iis nomen cepe-
rit, Barbarus dicit eam xiii miliaribus
ambiri: Ispaam, caput Parthiæ, eam
aliqui illam esse volunt, quam antiqui
historici Ecatompylas dixere, tanti mo-
menti est, ut Persæ de ea hyperbolicè
dicant, eam medium orbem esse: Chir-
main est Metropolis Caramaniæ, cele-
bris propter excellentiam pannorum
aureorum, argenteorumque, qui illic
conficiuntur: Eor quoque nobilis civi-
tas est, nec ei inferior Cultra Susianæ
caput. Sed omnes cedunt, genuaque
quodammodo deosculantur (quo ad
pulchritudinem) civitati Siras, ad flu-
vium Bindumirunt: fuit ea quondam
Metropolis Persarum (ut aliqui volunt)
dicebaturque Persepolis: Alexander
Magnus instinctu sui scorti tradidit eam
flammis: cum autem ipsam postea
sui ferè puderet, fecit eam restituari:
quàmvis hodie non sit tantæ amplitu-
dinis, quantæ olim fuit, æstimatur ti-
men eam maximarum civitatum Orien-
tis unam esse, circuit cum suburbiiis plus
minus xx miliaria, instruitque ex to-

corum millia. Persis in proverbio est. Quando Siras erat Siras, tum Cairus erat ejus pagus: non habent tamen eam pro valde antiqua, nec accedunt eorum ~~sententia~~ ^{sententia} ~~quoniam~~ ^{quoniam} ~~Macedonum~~ ^{Macedonum} Persarum sunt quoque civitates nobiles, & præter amplitudinem, ostendant se propter aulam regiam.

Regimen.

FORMA Reipublicæ horum populorum non est æqualis alicui alteri populo Mahumetano, nec ullo loco inter hos, ea politica regendi forma viget, quæ apud Persas. Aliæ omnes excindunt ferè omnem nobilitatem, utunturque opera mancipiorum, occidunt fratres, aut excæcant eos, sed apud Persas habetur nobilitas in pretio: Reges tractant humaniter fratres, habent in sua ditione multos potentes, opibusque claros Principes, quæ omnia Ottomanii in suo imperio non ferunt. Equitatus apud Persas in pretio est & ingenuitas: musica & bonis literis delectantur, student poesi, evaduntque sua lingua excellentes: Astrologia quoque laudatur apud ipsos: hæc omnia contemnunt Turcæ. Mercatura manualiæque artes florent in Persia. Ut

concludam : Turcas superant civilitate
& humanitare.

Vires.

Huius regni vires consistunt potiùs
in virtute quàm numero. Sunt ibi
tria militum genera : unum eòrum est,
quos Rex semper habet stipendiarios,
& apud se : alterum est Timariottorum
(habet enim Rex magnum equitum
numerum, quibus stipendiorum loco,
certa loca attribuit ; quod & Turca fa-
cit :) tertium est auxiliatorum, qui
pre suo merent : conscribuntur ex
Georgianis & Tartaris. Sed loquendo
de duobus primis generibus (quæ regno
Regique propria sunt) duo hæc mili-
tum genera sunt equites : ubi enim ar-
ma sunt in manibus nobilium, ibi pe-
ditatus vix ulla est ratio : ex eadem
causa sequitur, quòd Persæ viribus ma-
ritimis instructi non sunt : & quamvis
mare Caspium ab uno latere, sinus ve-
rò Persicus ab alio sit, nunquam tamen
classibus nec in uno, nec in alio mari
usi sunt. Mare Caspium quoque (quam-
vis octingenta milliaria longum sit, la-
tumque sexcenta) non transmittitur
aut navigatur, nisi juxta littora. Lusi-
tani imperant mari Persico, suis clas-
sibus, quas semper in Insula Ormuz
habent.

habent. Etſi Perſia abundat metallis, temperatura excellentibus, præcipue Provincia Carazam: bellicorum tamſen tormentorum nullum ferè uſum habent, ſicut neq; muniendi, oppugnandi, obſidendi, ſervandi, deſenſendi que loca, quòd hæ militiæ partes peditatui magis propriæ ſunt, ſicut equitatui proprium eſt, in patentibus campis juſtis præliis conſligere, in quibus Perſas multum valere, negari non poteſt. Ultra militiæ neceſſarias res, laborat militia Perſica adhuc alio gravi malo, nempe diſcordia, quæ duabus ex rebus oriri ſolet: una eſt Principum potentia, cui plurimum ſuperbia & contumacia conjuncta eſſe ſolet: alia eſt itinerum, & ducendi exercitus difficultas, quæ ex aquæ fluviorumq; navigabilium penuria naſcitur. Flumina enim Perſiæ non navigantur, aut tam parum navigantur, ut quod præſtant, nullius ferè momenti ſit: omnes in ſinum Perſicum influunt, aut in mare Caſpium, ut regiones, quæ in medio jacent, relinquuntur aridæ, & aquæ inopes: quam ob rem vires regni jungi non poſſunt: regni enim dimidium ſiccum eſt, nec flumen aliquod hic eſt, quod toti regno ſerviat, ſicut Ligeris Franciæ: Padus Longobardiæ: Viſtula Poloniæ: Scaldis

his Flandriæ, aliisq; aliis regnis faciunt. Terræ desertæ quoque hic sunt, quæ Provincias à se invicem disiungunt: montes etiam, qui eas à se invicem separant. Has ob res, mihi hoc regnum Hispaniæ simile videtur, ubi nec fluvii commercio utiles sunt, præterquàm in finibus provinciarum: & montes ac regiones, propter ariditatem incultæ sunt. Sed natura, ut commercia adjuvaret, commoditæque vitæ humanæ, in locis aqua navigabili indigis, prospiceret, dotavit Persiam, regionesque vicinas Camelis, qui ibi commodissimi sunt: ferunt enim onera graviora, quàm equi aut muli ferre possent, perdurantque diu in labore, ferunt onus mille pondo, continuabunt iter xl & pluribus diebus, & in locis siccis sabulosisque: sicut sunt Lybia, Arabia, Persia, in quibus aqua & pascua desunt, bibunt tantùm quinto die semel, & si opus sit, ferent sitim per decem & plures dies: quod ad pabulum attinet, onere levatis, datur pro pabulo modicum herbæ, spinæ, aut rami arborum. Non itaque ullum animal est, quod laborem diutius ferat, minorisque sit impensæ propter has condiciones, accommodatissimum est regionibus aridis & siccis, Asiæ & Africæ, in quibus homi-

nes summa inopia aquæ & ciborum laborant : cùm enim Camelo parum sufficiat , potest tamen in aliorum usum , magnam commeatum quantitatem ferre. Tria sunt eorum genera : minoribus insident homines : mediocres duos gibbos habent , ferendisquæ mercibus valent : majores crassioresque onera mille pondo ferunt. Hæc de Camelis dixisse sufficiat. Quem equitum numerum Rex Persiæ educere possit, visum fuit bellis inter Ismaelem & Selimum I. Regem Turcarum : inter Ismaëlem & Solimanum , & inter Codabendam & Amuratem III. gestis : nemo horum Regum habuit ullo in loco contra Turcas ultra xxx equitum millia , sed armis adèò instructos equites, ut multò majoris exercitus impetum non timerent : equites Persiæ, quibus suppetit res, quique ditiores inter ipsos sunt, armant se ferè in modum nostrorum cataphractorum, alii (qui duas ac tertias equitatus partes conficiunt) contenti sunt galea, lorica , scutoque : utunturque lancea arcuque alternativè. Sed dicamus pauca de redditibus, quibus auxilarios conducere possit. Profiteor me præcisè non scire, ad quam summam eius redditus accedant , duo enim , qui dedita opera eò profecti sunt , ut explorarent, quæ

quæ Regis Persiæ opes sint, inter se different, diversaque loqui audiui: unus Persæ, alius quinque aureorum milliones annui redditus ei attribuit: hoc autem dico, ex duobus argumentis colligi posse, Persiæ opulentum esse: unum est, quòd Tamalus, ejus qui nunc regnat pater, toto suo regno sustulit vectigalia omnium exportatarum & importatarum mercium. Id vectigal reddebat ex romanorum millia, quæ conficiunt millionem, & octingenta aureorum millia: unus enim Romanus valet xx aureos: ut autem id faceret, induci non potuisset, nisi alii redditus ei animos dedissent. Aliud argumentum est, quòd Status Persiæ in septem Provincias divisi sunt, quarum ea, quæ Ipsaam dicitur, reddit septingenta aureorum millia: tantundem dat Siras, nec tamen inter ditiores censentur hæc duæ: eas enim longè superant Corassan, Diargument, quarum illa fodinis Cyrneorum, metallorumque, hæc serici prædices est. Sed unde percipit suos redditus, si se vectigalibus vectarum & evectarum mercium spoliavit? Ex territoris sui dominis: ex decimis fructuum: ex fructibus minærarum: ex officinis: unusquisque enim officinam aut tabernam quarumcunque rerum ponere

volens, certi quiddam Regi quotanni pendere debet: ex donis quoque particularium, & donationibus communium, confiscationibus, aliisque rebus talibus: adferunt quoque aliqui tributa Principum, coronæ subditorum, quales sunt Principes Far & Candaar, aliique, quos supra nominavimus.

Principes Finitimi.

AB Ortu Mogororum, à Septentrione Zagatajorum fines attingit Sophi: ab Occasu longissimo tractu, Persiæ conterminus est Turca: ad Meridiem habet regnum Ormuzii (cui corona Lusitanica dominatur.) Cum Mogoris nihil ferè negotii Persiæ Regi est, propter causas alias deductas: sicut enim Hispania & Francia se mutuò offendere non possunt, propter itinerum angustias, & asperitatem situum ad limites, quæ com meatum (qui exercituum sustentatio est) transvehi non sinunt, ita & inter confinia Indiæ & Cambajæ (à Mogoris occupata) & ditiones Persarum se interponunt montes & deserta, quæ non permittunt, ut iustis viribus se invicem hi Principes impetant. Pro maximo quoque obstaculo habendam est, quòd equitatus, in quo amborum vires sitæ sunt, in talibus

loco.

locorum angustiis explicari non potest: petunt tamen se invicem bello ad fines regnorum Cabul & Sablestam, quorum aliqui Principes Mogororum sibi dominium pararunt. Sophi immediate Magni Chani fines non attingit, quod aliqui Principes, & deinde magna deserta inter ipsos sint. Videtur ipsum pro termino sui Imperii sibi statuisse flumen Oxum, quod alii Abianum dicunt, id in Sablestam subitus montem Dalanguer, post longum cursum, in quo multum protenditur, propter frequentiam & amplitudinem fluminum quæ recipit, condit se in mare Caspium, dividitque à parte Septentrionali Sophum à Zagatai. Sophus nunquam ausus fuit hoc flumen transmittere, & cum Saba, Rex Zagatajorum, id transgressus esset, magno prælio ab Ismaële victus fuit. Cyrus, Rex Persarum, construxit pontem in hoc flumine, transduxitque exercitum adversus Tomirim, Scytharum reginam, quæ ipsum cum omnibus suis concidit. Turcæ conterminus est Sophi per totam imperii sui longitudinem occidentalem, nempe à mari Caspio, ad sinum Sauracensem usque, spacio ferè xv graduum. Ut verum fatear, non habet Persa hostem, à quo plus ei periculi ti-

mendum sit, cujusque vires ei plus m-
 tuendæ sint, quàm Turcam: quoties
 enim arma cum eo contulerunt Persæ
 ferè semper aliquid perdididerunt: Ma-
 humetes II. vicit Vsluncaflanum, eri-
 puitque imperium Trapezuntinum. Da-
 vidi, qui se sub ejus umbram protectio-
 nemque contulerat. Selimus I. supera-
 vit in locis campeltribus Ismaëlem, eri-
 puitque ei Caramit (civitatem amplif-
 simam fortissimamque) Orsam, Mer-
 dim, totamque regionem, quam ipsi
 Alech nuncupant: Solimannus egit in
 fugam Tamasum, spoliavitque eum
 Bagdeto, & tota Mesopotamia. Ate
 nostra, occupavit Amurathes id omne,
 quod inter Derbentum & Tarvisium
 jacet, quo in spacio est Georgia (cujus
 populorum pars maxima sequebatur
 partes Sophi) Servan: & munitis arcibus
 (quas in Tiflis, Sumachia, & Eres
 magnis civitatibus, & in transitibus
 Cars, Tomanis & Lori ædificari fecit)
 reddidit paulatim sibi iter securum, ab
 Ezechia ad Orontem fluvium usque,
 qui trium dierum itinere ultra Tauri-
 sum fuit, in qua civitate (Taurisio)
 curavit ædificare magnam arcem, nec
 cogitat eam relinquere, sicut primùm
 Selimus, & deinde Solimannus fecere,
 sed vult ea arce Taurisium tanquam
 freno

Penſo conſtrictam, in perpetuum retinere. Eo bello, quod ab anno 1567. in 91. annum uſque duravit, mutarunt Turcæ ſuum bellicgerandi modum: cum enim hæc uſque ſuæ mulgitudini, virtutique ſui equitatus, peditatusque, copia tormentorum bellicorum, apparatusque bellico confiſi, non curarint arces, munitioneſque extruere, ſed ut plurimum quidquid ceperant, exciderint, nec magni fecerint quod retinuerant (quod, ut verum dicatur, in campis fortis eſſe non poſſit, qui vires in loca munita diſpartitur) hoc bello Perſico neceſſitas coëgit Turcas (ut evitarent errores, in quos impegerant Selimus & Solimanus) ſe paulatim munire, fecerunt itaque caſtella in locis oportunitis: ædificarunt civitatulas in præcipuis civitatibus, inſtruxeruntque eas magno tormentorum bellicorum, & militum numero, conſtititque eis id bellum magno. Quamvis autem Perſa, improviſis aſſultibus, multa hominum millia in fruſta diſſecuerit, multaque eorum millia fame incommodiſque perierint, tantum tamen terræ amiſit, tum ſuæ propriæ, tum amicorum, quantum jam dictum eſt, & inter alia ſuam civitatem regiam Tauriſium. Attimaturque Turcam in ditione, quam ſibi bello paravit,

vit, instituisse XL Timarorum milli-
& quòd ei adhuc auri millio ex redi-
bus ejus superfit. Persia non potest
sistere Turcæ in præliis campestribus, ei
enim peditatu, tormentis, & apparatu
bellico, & (quod summum est) obe-
dientia populi conferri non potest. Se-
limus primus, Solimannus, & Amura-
thes tertius nunquam contra Persas ar-
ma moverunt, nisi aut à rebellibus, aut
ipsorum discordiis invitati: Selimus ab
Marabecho, filio Ocen, Principe in Per-
sia potentissimo, in auxilium vocatus
fuit: Solimannus auxilio venit Elcaso,
Tamasi fratri, cui ex ambitione aut su-
spicione erat infensissimus. Turca itaq;
suo commodo usus est benevolentia,
qua Elcasus apud populum valebat,
ejusque authoritate: Amurathes non
ante arma cepit adversus Persas, quàm
ex litteris Vstaff Bassæ Vani civitatis, &
aliorum intellexisset, omnia contentio-
nibus flagrare apud Sultanos Persiæ, qui
inter se de Rege dissidebant: quidam
enim Ismaëlem, alii Ayner (qui ambo
Tamasi filii erant) volebant, & Peria-
cocona occidit suum fratrem Ismaëlem,
exclusoque Aynere, consequutus est co-
ronam Mahumetes Codabenda. Exor-
tae sunt postea discordiæ inter Coda-
bendam & filium, & inter Tuscamo-
nos

nos (familiam inter Persas potentissimam) & Regem , quæ Persis non minus nocuerunt quàm arma Turcica. Nullum negotium est Regi Persarum cum Lusitanis Ormuzii , quòd ipsi nec vires maritimæ (sine quibus id regnum recuperari non posset) sint , nec Lusitanis satis virium est , ut in mediterraneis regionibus sibi aliquid acquirere possint. Tamafus ipse , cùm aliquando instigaretur , ut expeditionem in Ormuzium susciperet , rogavit , quid ea in Insula cresceret , num frumentum , fruges , fructus , aut quid aliud boni ? cumque intellexisset fundum Insulæ sterilem , omniumque rerum esse inopem , sed commercio valdè conducere insulam , ideoque magni momenti esse , neglexit , irrisitque eos , dicens se suis populis remisisse nonaginta Tomanorum millia , talis redditus.

De veteribus Persia Regibus.

NON abs te me facturum existimavi si veteres Persia Reges hic compendio commemoravero, qui in Persia proprie dicta & vicinis provinciis imperarunt.

Horum primum statuit Schikardus & alii *Ardshir Babekan*, qui *Teixerz* est *Ardxir* & nostris Historicis *Artaxerxes* vel *Xerxes*. Quo cum Romani bellum gesserunt Alexandro Severo imperante, ut judicat Schikardus, licet *Teixera* scribat, Christo in terris versante regnasse, in quo haud dubio fallitur.

II. *Schabur Teixeira Xabur Zabelketaspro Dhul Aktas* ut vult Schikardus; Nicephoro Calisto *Chosroes*; qui Valerianum Imp. captum jussit excoriari.

III. *Hormoz* Schikardo; Agathiae *Ormisdas*. *Teixera* autem subjicit Xupuri fratrem Baharon regem Kermon.

IV. *Tos Tarich*, Schikardus putat legendum *Nors*, id est, *Narses*.

V. *Baniam Tarich*, Historic. nostris *Varanes*.

VI. *Hormoz* alter, *Tarich*. nostris *Hormildates*.

VII. *Sha-*

VII. *Shabur* alter ; nostris *Sapor* : crudelissimus in Christianos.

VIII. *Bahram* alter. Tarich.

IX. *Shabur* tertius ; Tarich.

X. *Iazdigerd*, Romanis charus, suis exornatus. Ut notat Schikardus. Huic *Teixera* immediate subjungit *Baharon* Regi Kermou parenti nempe suo.

XI. *Bahram Gur*, Tarich. Socrati *Barabanes*. *Teixera* agnominat *Gur*, filium *Iazdigerd*. Et huic scribit fuisse ducem *Narsyn* qui à multis numeretur inter Reges Persiæ.

XII. *Iazdigerd* alter Tarich & *Teixera* : qui secundum Schikard. crudelissimus fuit in Christianos.

XIII. *Firuz* Tarich & *Pheruz Teixera*. Aliis scriptoribus *Peroza*.

XIV. *Ialas* vel *Balas* Tarich : *Teixera* *Belax* Procop. *Blases*, Agath. *Valens*.

XV. *Kobad* Tarich & *Teixera* ; nostris *Cabades*, *Canades*, *Quadus*, *Coades* & *Chuadus*.

XVI. *Nushir-rauvan* Tarich ; *Teixera* *Amixiron* vel *Nauuxivan* : quem nostri vocant *Cosroen* magnum ; Iustiniano Imp. coævus, ut scribit Schikardus.

XVII. *Hormoz*, ultimus Tarich & *Teixera*, nostris *Hormisdas*.

XVIII. *Chosrau ben-Hormoz* Tarich ; *Teixera* *Khozrao Parwez* : qui licet

licet à Romanis in Regnum reſtitutus
tamen ingratiffimus in illos fuit ; &
plures provincias eripuit ; ſed poſtea
ingenti clade fuit percuffus ab Heraclio
Imperat.

xix. *Scyruiab* vel *Syruiab* Tarich :
Teixeræ Kobad Xyruihe : noſtris *Syroes*,
qui parricida ſex tantum menſibus re-
gnavit : Schikard.

xx. *Ardxir ben Scyruiab* Tarich. &
Teixeræ ; qui vix quinquaginta diebus
præfuit ſublatus à ſequenti Tyranno.

xxi. *Schartar* vel potius *Scaribar* ;
noſtris appellatur *Sarbara*. *Teixeræ*
Xarear tyrannus.

xxii. Deinceps (inquit Schikardus)
ut in regno magna fuit confuſio , ita
inter ſcriptores diſſenſio non minor,
de numero & ordine ſucceſſorum. Græ-
cis, & Latinis vix bini reſtant uſque ad
everſionem illius monarchiæ : Turcæ
autem in Tarich ponunt quatuor : A-
rabes vulgo ſex : Perſæ vero apud Teixe-
ram omnino ſeptem , quos velut ind-
genas hic ſequi tutius videtur : ſimul ut
compleatur numerus xi Turrium
Chofravo in ſomnio præviſarum. *Tei-*
xeræ autem primo ponitur *Ioan Xir*,
qui tertio regni menſe fuit oppreſſus.

xxiii. *Tuvvan Doſt* Tarich ; *Tei-*
xeræ Turon-Doſt ſcæmina ; quæ poſt
men-

mensum decimum sextum decessit, publico totius populi luctu.

XXIV. *Ianku-Car Tarich*: *Elmacino Gaschanseda* filius patru *Kofravi*. *Teixeræ Isancedah*, statim exauthoratus.

XXV. *Azarmy* virgo filia *Kofravi* nati minima: *Teixeræ Azarmy Doct*; quæ præfuit annum unum, menses quatuor.

XXVI. *Kesere* filius *Isancedah Teixeræ*; quem Arabes non agnoscunt, præfuit enim tantum paucos dies, à suis cæsus.

XXVII. *Schariar*: *Elmacino Pherachad* filius *Kofravi*; *Teixeræ Ferregad* nepos *Khozrrao Paruez*: intra mensem interemptus à suis.

XXVIII. *Iazdigerd* *Tarich* & *Teixeræ* ultimus; qui à Chalifa *Omare* regno fuit exutus: hujus filia *Dara* nupsit Iudæo *Bostenai*: neptis autem illius ex filio *Phiru* fuit mater Chalifæ *Iezid* filii *Walid*, penultimi de familia *Ommiæ*. Nepos quoque fuit *Theophobus Christianus*, ab Imp. *Theophilo* sublatus.

Post hunc (inquit *Schikardus*) neminem alium invenio de sanguine Persico, qui sit alicujus nominis usque ad piscatorem *Puiah*, qui nobis in volumine nostro novam lineam orditur; unde xv Reges enascuntur omnes rerum gestarum magnitudine in Asia

clarissimi, Latinis Historiis ignoti; Hebraeis in libro Iuchasin fol. 147. & seqq. obiter tacti.

Seriem Chalipharum Saracenorum hic prætereo usque ad Muṣṭadirum Billa f. Mutadidi & annum Hegiræ 295. nostrum 908. Sub hujus enim Chali-fatu Persæ rursus proprios Reges acceperunt: quorum primus ab Almacino proditur *Mardavvigh* f. Ramazi, f. Mardansiahi. Qui occupavit Rayam, Kazvinam, Abharan, Giorgianam & Tabristanam: Hamadanam; & inter hanc & Kazvinam profligavit exercitum Muṣṭadiri anno Heg. 319. dein expugnavit Isfahanam; & denuo anno Heg. 321. profligavit exercitum Mahcanni, cepitque Amidam; potiturusque est tota Perside.

*Reges Persia è familia Boja
sive Pubia.*

MUṣṭadiro successit Kahirus Billa & hinc Arradis Billa ann. Heg. 322.

Sub hoc inclarescere cœperunt filii *Boja* (Schikardo *Puyah*, Teixeira *Abus-via*): fuit autem *Bojas* (inquit Almacinus) piscator pauper, Dailamus, vixitque primum venatione piscium cognominatus *Abusfigis*. Et videtur, uti ajunt, genus ducere à *Sabro Du alaso* cognominato.

cognominato *Kirmanfiatro*, f. *Saburi*,
Ardsyri Regis Persarum. Habuit au-
 tem *Bojas* filios tres, *Alim Abulhase-*
um, *Hasenam Abualim*, & *Achme-*
dem Abulhasenum. Quum autem *Mar-*
dauvigus ad imperium pervenisset, ad-
 junxit se illi *Ali Abulhassenus Amadud-*
daulas f. *Boja*, sed postea contra illum
 rebellavit; & eripuit illi *Hamadanam*
 & *Isfahanam*; crevitque imperium
 ejus; adiit quoque *Cazerunam* urbem
Saburæ, eaque est potitus. Anno autem
 Hegir. 323. nostro 934 occisus fuit *Mar-*
dauvigus. Mansitque Persia in manu
 i. *Amaduddaulæ*. Frater autem illius
Achmedes Minuiddaulas expugnavit
Ahvazam.

Moctafis Billa Chalifa.

Mustafis Billa Chalifa. Hoc rerum
 potiente cepit

ii. *MuaZZuddaulas* minimus filiorum
Bojæ Bagdadum, & postea deposuit
Mustacfin.

Fadlus Abulcasimus Chalifa in spe-
 ciem tantum.

Imperium enim revera obtinuit
MuaZZuddaulas.

iii. Frater autem illius *Hasenus Ru-*
cnodau'as occupavit *Rayum*. Anno
 Heg. 338. nostro 949. obiit *Amadud-*
daulas nulla relicta prole; & successit

illi Chalifa haud invito

IV. *Adaduddaula* primogenitus *Rucnuddaulæ*.

Muaẓẓuddaules autem potitus est *Mausila* & tota Diarebia & obiit anno Heg. 356. nostro 966. postquam in *Siraca* regnasset annos XXI. & successit illi in imperio

V. *Bachtiarus Aẓẓuddaula* filius, qui Bagdadum amisit.

Taius Lilla f. Mutii Chalifa.

Bagdatum receptum ab *Adaduddaula*.

Rucnuddaula f. Bojæ obiit anno Heg. 366. nostro 976. assignaverat autem ante obitum regna sua tribus suis filiis.

Fanachro Abusugao Adaduddaula Persidem; Argianum & Carmaniam.

VI. *Abulmansori Muayidduddaula* Rayum & Isfahanam.

VII. *Alu'haseno Fachriddaula* Hamadanam & Dainavvaram.

Adaduddaula eripuit *Aẓẓuddaula* Bagdadum, qui paulo post in proelio fuit occisus anno Hegiræ 367. nostro 977. & anno sequenti cepit *Mausilum*, *Diarebiam* & *Mayasarikinam* atque *Diabekram*, & primus fuit vocatus *Siahentiah*, id est, Regum Rex.

Muayidduddaula potitus est *Giorgiana* & *Tabristana* anno Heg. 371. nostro 981. Anno 982 obiit *Adaduddaula*
Bagda

Bagdadi, imperaverat autem eidem, Iracæ, Karmanix, Persidj, Ammanæ, Churistanæ, Mausilæ, Diarbecræ, Haranæ & Mambago. Et successit illi filius ipsius

viii. *Marzubanus Abucalangiarns Samsamuddaulas.*

Obiit quoque eodem anno *Muayiduddaulas* & successit illi frater *Facruddaulas*. ix. Anno autem 985 potitus est *Siarfuddaulas* f. *Adaduddaulæ* natu maximus Bagdado. Tenuitque Isfahanam, Rayam, Syrazum, urbes Dellamæ aliasque & contendens in Iracam occupavit Ahvvazam, Basram & Vvasitum & fratrem suum *Samsamuddaulam* condidit in carcerem.

x. Anno 989. obiit *Siarfuddaulas* & successit illi frater *Abunafus Bahaiuddaulas*. Cadirus Billa n. Muqtadiri Chalifa.

xi. Anno 997. obiit *Fachruddaulas* & successit illi in imperio Rayæ & ditionis ejus filius *Rustemus Maghduddaulas*.

Anno 998. occisus est *Samsamuddaulas*.

Anno 1000. occisus fuit *Abunafus* f. *Azzuddaulæ* & potitus est *Bahaiuddaulas* iis quæ possederant duo filii *Azzuddaulæ*.

Anno 1012. obiit *Bahauddaula* dominus Iracæ, & successit illi filius *Abu-fugaius*

xii. *Sultanodaula* & fixit imperii sedem Syrazi, qui decessit anno 1023. & designavit sibi iuccessorem filium

xiii. *Abucalangarum*; sed milites elegerunt patrum ipsius *Siarfuddaulan*.

Caymus Billarulla f. Cadiri Chalifa.

xiv. Anno 1030. *Ghalaluddaula* f. *Bahauddaulæ* Rex factus Bagdadi, & obiit anno 1043. & successit illi filius

xv. *Abumansur Melecasius*.

Anno 1048. obiit *Abucalangarus* & successit ei in regno

xvi. f. *Abunasus Melecrabimus*; ultimus regum Boytarum.

Anno enim 1055. in Bagdado imperare cœperunt *Salghuade*. Neque deinceps expresse Regum Persicorum mentiont ab Almacino.

Habes itaque sedecim Reges è familia Boyæ secundum Almacinum.

Teixera autem parentem horum Principum vocat *Abusujan*, eique tribuit tres filios, *Emandudaulen* *Alin*, *Acem*, & *Akmet*.

I. A quorum maiore *Ali* Persia fuerit occupata: à secundo autem

II. *Acem Rouknadaule* *Hierak* & *Rey* & *Korason*.

III. A mi-

III. A minore *Mohayzedudaule* Kermon & Bagdat; idque factum esse sub Chalifatu Mustafis.

Emadudaules obiit anno 949. & successorem tibi dixit filium fratris sui *Rocknadaulæ*

IV. *Azududaulen.*

Rocknadaules obiit anno 979. & successit illi filius *Azududaules*, in regnum Hierak quod & ampliavit, occupando Geriom & Taburstan: qui obiit anno 983. & reliquit tres filios *Xersadaulen*, *Xamsdaulen* & *Babaoudaules*.

V. Quorū *Xersadaule* obtigit Persia:

VI. Et *Xamsdaule* Bagdat, quem frater condidit in carcerem.

Xersadaules obiit 990. & successit illi *Xamsdaules* qui à suis fuit cæsus in *Xyris* 991.

VII. Successit illi *Babaoudaules* & obiit anno 1013.

VIII. Huic successit filius *Sultondaules*; possidebat autem & aliquot oppida in Diarbeck

IX. *Acem* f. *Babaoudaule*, aliter dictus *Moxarasdaules*: inter quos dissidium fuit ortum, sed post aliquot ceramina convenit, ut *Moxarasdaules* gubernaret Hierack versus Arabiam: & *Sultondaules* *Ahvazam* & *Persiam*. Sed rursus discordes facti,

ita superior evasit *Moxarafdaules* in
Xachenxa diceretur anno 1021.

x. Anno sequenti *Gelaladaules* ex-
tus est Rex Bagdadi.

Deinceps rursus convenit inter *Moxarafdaulen* & *Sultandaulen*, ut *Basora* cederet Persia & *Kermon*, & illi *Hierack Arabia*: post biennium autem mortuus est *Sultandaules* in *Xyras* anno 1025. cui successit filius

xi. *Abulganiar*, sed haud longe post à patruo

xii. *Abulfavare* fuit exclusus, reliqua illi *Ahvva*; recuperavit tamen *Xyraz* & deinceps regnavit in Persia.

Mortuo autem anno 1026 *Moxarafdaule* in Bagdat vocatus fuit

xiii. *Gelaladaules* è *Basora*, quo haud satis propere adveniente, regimen alteri fuit delatum: & quum armis regnum tentasset recuperare, fuit profligatus; & urbs à Turcis capta & direpta; sed rursus vocatus illam occupavit & retinuit, non sine discrimine ob seditiones Turcorum.

Irrupit eo tempore è *Corasani* *Mamud Gaqnehy* in Persiam, & cepit *Rey*: quum autem *Abulganiar* patrum *Gelaladaulen* advocasset; ille cognatum non modo non juvit, sed & *Ahvva* occupavit & spoliavit. Orta interim
discor-

Discordia inter Turcos & Deilamanos;
 XIV. & *Malekâziz* f. Abumanfur &
 n. Geladaulæ Turcis favente, superve-
 nit *Abulganiar* & cepit Basoram atque
Wafit. *Abulfavares* autem qui rerum
 potestabatur in Kermion, movens in Per-
 siam obiit in itinere, quare nobiles ad-
 vocarunt *Abulganiarem* eique parue-
 runt.

Mamud Gaznehy mortuo, successit
 illi filius *Mahamed*; verum unus illius
 fratrum dictus *Masud* (quem pater Rey
 & Hispahan præfecerat;) movit con-
 tra ipsum, & à suis proditum cepit at-
 que excæcavit; & victoria usus subju-
 gavit Geriom & Tabarstan. Movit quo-
 que in Indiam, contra suorum consi-
 lium; unde ipso absente Turci occupa-
 runt Corasanam & magnam partem
 Persiæ: *Abulganiar* autem eripuit illi
 Tabarstan anno 1038. Reversus autem
 in Gazhineken, aliquoties improspere
 pugnavit, cum *Dand Saluck*; & rur-
 sus se recepit in Indiam; ubi milites il-
 lius duce *Nusta* fratrem ipsius cæ-
 cum contra illum extulerunt: à quo
 missus fuit ad arcem *Kobrakebir*. *Ma-
 hamed* autem cæcus, principatum re-
 signavit filio suo *Hamed*, qui patrum
 iussit colli. *Mamud* vero filius *Masud*,
 qui remanserat in *Balck* tam prospera

fortuna est usus, ut Hamedem profligaret, & cum plerisque ducibus captum occideret : neque de filiis patrui sui faceret reliquum præter unum *Abde Rhaim*. Non potuit autem pacifice frui regno suo, ob insolentiam Turcorum; obiitque anno 1050. Suffectusque fuit illi à militibus frater *Ali ben Mansud* : sed VVazir quidam excitavit contra illum *Abde Rhaim*; unde *Ali* tantis molitionibus impar cessit: *Abde Rhaim* quoque tantum detulit duci militiæ suæ *Toyorel* vel *Tokzel Bek*, ut tandem & regno & vita ab illo spoliaretur.

Anno 1044. *Ebrahim Nealy Salin* quius dux Turcorum, Hierack Persiæ ingressus occupavit Amedon : & *Tokzelbek Rhey*.

Anno 1045. obiit *Gelaladaules*; quum autem filius illius *Abumanfor* vocatus cunctaretur, subrogatus illi fuit *Atulganiar* : qui ut Turcorum qui Persiam infestabant, animos sibi conciliaret, postulavit & accepit filio suo uxorem filiam *Dand Salin* quii cognatam *Tokzelbek*; obiitque in Kermou anno 1049. quinque relinquens filios, *Abumanfor Fulad Sotun*, *Kozrao Feruz*, *Abu Taber*, *Abucayd* & *Aboaly Kay Kozrao*.

XV. *Sotun* primogenitus contendit
Xyraz

Xyras sed exclusus fuit à fratre

XVI. *Feruz*, qui deinceps se fecit appellari *Malek Rhaym*, & varia fortuna certavit cum fratre, ut plurimum superior & regni potens, habitabat autem *Baddadi*. Sed urbe capta à *Tokzelbek*, in carcere periit. Neque tamen cessavit bellum inter fratres *Abusayd* & *Mansur Sorun*, donec *Abusayd* magno proelio victus occumberet. *Mansur*que à *Vvazire* suo *Fasle* captus in carcere expiraret; invasitque *Fasel* Regnum Persiæ.

XVII. *Abcally* denique *Kaykoçrao* dedit se sponte *Olabi Arsalom*; & obiit anno 1095. postremus è familia *Daularum* qui in Persia & hisce partibus regnarunt.

Vides eundem pene numerum Regum, sed nomina nonnihil diversa. & annorum seriem quoque in *Iuchasin*, cujus excerpta vidimus, nomina adhuc longe sunt confusiora; itaque his Regibus missis ad sequentes pergemus: licet in eis non minor sit confusio: nobis primò *Almacinum* sequi hic propositum est.

*Principes Salghucidæ qui rerum potiti
sunt Bagdadi & in Persia.*

ANno Heg. 430. nostro 1038. inquit Almacinus cœperunt Principes Salghucidæ ; & primus quidem ex iis inauguratus fuit *Muhammed Abualib Togrulbecus* ; cujus fratres erant *David Ghacarbecus, Firmus & Arselanus*. Atque hi filii erant *Michaëlis* , f. *Salghuci*, f. *Dacaci*. Qui *Dacacus* vir fuit Turca, animosus & boni consilii & regiminis. Hic primus ex iis Islamismum est amplexus. Et Rex Turcarum (puta eorum qui Turkestan tenebant Tataris vicini & mari Caspio) consilio ejus utebatur, eumque sibi assiduebat, in bello suo inter Turcas. Moriens autem filium reliquit *Salghucum* jam adultum cui & R. Turcarum commisit regimen exercituum suorum ; sed cum deinde merueret sibi ab astutia ejus , statuit enim interficere, quod quum *Salghuco* sublevisset , fugit ad regem *Ghabiaz Haronem Sahabuddavvam* , petiitque ab eo auxilium , ad oppugnandam regionem infidelium Turcarum ; unde is cum juvit numeroso exercitu , sed occisus fuit *Salghucus* ab infideli quodam , in proelio , jam natus annos centum & septem. Filium reliquit *Michaelem*, cui
libe-

Meri nati sunt illi, quorum nomina
tam commemoravimus. Commora-
bantur autem in Mauranahara. Et obe-
diverunt isti Michaëli quam plurimi
Turcae; nullum imperatorem præter
ipsum agnoscentes. Cumque contin-
geret ut Princeps Mahmudus f. Sebu-
ctakini Rex Indiæ trajiceret fluvium
Ghaihonem, opem laturus VVararcha-
no R. Mauranaharæ, salutavit Michaël
R. Mahmudum, qui miratus est animū
illius & strenuitatem, quodque familia
ejus morem ipsi gereret: & ab eo petiit
ut apud se remaneret, fore ut cum re-
verteretur, committeret ei Chorasanam
contra hostes defendendam. At is id
recusavit, unde iratus Mahmudus, in
vincula eum conjecit & rediens, in iis
detinuit. Vnde sequenti sunt eum mili-
tes Michaëlis & familia ejus. Substite-
runtque in planicie Chorasanæ.

Obiit deinde Michaël & milites ejus
se conjunxerunt filio ejus Togrulbeo;
qui Masudum f. Mahmudis fudit, &
cepit Tusum oppidum; ac deinceps
Naifaburum; & subjugavit Chorasana-
nam. Denique venit Bagdadum ann.
Heg. 447. nostro 1055. & evertit regnū
Boitarum: & inauguratus fuit à Cha-
lifa anno 1057.

Anno sequenti rebellavit contra il-
lum

lum frater ipsius *Ibrahimus* (cujus nomen supra non meminit *Almacinus* & abiit *Rayam*. Sed anno 1059. vicit & cepit atque strangulavit eum *Togrulbecus* : & dein reversus *Bagdadum*. Et ducta filia Chalifæ in uxorem decessit anno 1063. *Rayæ*. Et successit illi in regno filius fratris ejus

II. *Muhammed Olbarsalanus Adadudaula* f. *Davidis*, qui post res fortiter gestas contra Christianos occisus fuit anno 1071. Milites surrogarunt in regnum filium ejus

III. *Gelaluddaulam Meliciahum* : qui patrem sepelivit *Marvæ* ; & magno prælio vicit patrum suum *Marubilum*, atque cepit. Obiit anno 1092. *Bagdadi*, filios relinquens quatuor, *Mahmudum*, *Muhammedem*, *Barkiarucum* & *Singiam*. Quorum

IV. *Mahmudus* patri successit in regno *Bagdadi* ; sed fugavit illum frater

V. *Barkiarucus* anno 1094. sed & ipse superatus & ejectus fuit à

VI. *Muhammede Ghayatuddino*, sed Rex *Barkyarusus* in fratrem suum *Muhammedum* qui *Isfahana* erat movit, atque ibidem eum obsedit, sed ob pabuli & commeatus penuriam inde recessit. *Mahumedus* autem ipso digressio collegit militem ; & prælio congressus cum

Barkyaruco victus fuit & fugit in Armeniam, mansitque *Barkyaruco* imperium Bagdadi. Obiit autem anno 1104. & assignavit regnum filio suo

VII. *Gielaluddaula*. Sed venit *Muhammedus* Bagdadum, atque ibidem imperium ipsi fuit confirmatum. Obiit autem anno 1117. *Isfahana*. Et consignavit regnum filio suo

VIII. *Mahmudo Abulcasemo* : in quo desinit *Almacinus*.

Teixera ex annalibus Persicis hæc paulo aliter digere. Scribit enim *Togrul Becum* à nobilibus fuisse occisum: & in locum ejus substitutum *Ferroghad* filium *Masud*, qui varia prælia commisit cum Rege *Turkestan* : & tandem fuit victus ab *Olobe Arsalom* filio R. *Turkestan*. Et post sextum regni annum decedens, reliquit regnum fratri suo *Ebrahim ben Masud*, qui filio suo *Masud* accepit uxorem filiam *Ma'ek-Xa* R. *Turkestan*, cui & obiens ann. 1089. reliquit regnum.

Masud è *Corasane* descendens in Persiam aliquoties diverso Marte pugnavit cum *Almostarxed Billa Fa'zele* Chalifa, & tandem iuxta *Tabriz* magno prælio illum profligavit & captum occidit.

Almostarxed successit filius *Raxet Billa* in *Chalifatu*; quem *Masud* profligavit & captum occidit in *Hispahan*,
potis

positusque est Bagdado anno 1139. & haud dudum post obiit in Persia: & *Almuktasfi* Billa patruus *Raxer* recuperavit magnam partem Persiæ. *Almuktasfi* defuncto successit in Chalifatu *Almostancer Billa Iffuf*: Mazudi autem in *Gaznehen Arsalon-Xa* primogenitus illius, quem frater *Baharon-Xa* tertio regni sui anno oppressit & occidit anno 1119. ipse autem obiit anno 1153. relinquens regnum filio suo *Koçrao-Xa*: verum *Sanjar* Rex *Corasan* occupavit regnum illius; ipseque obiit in *Lahor* anno 1161. & successit illi filius *Koçrao Maleck*, qui magna parte *Indiæ* spoliatus à Sultano *Guayacadin Mahamed Gaury* obiit in *Gaznehen* anno 1169. in quo finem acceperunt Reges *Sabtaguy*.

Tatari qui Persia imperarunt.

Sub Chalifatu autem *Almostancer Billa Mansur*, Tatari duce *Chinguyzkan* irruerunt in provincias Persiæ & magnam partem occuparunt: *Chinguyzkan* hic originem trahebat à *Tataris* dominis *Ketaokotan*.

Intravit autem in *Maurenahar* anno 1214. & occupavit deinceps *Gueilan*, *Rey* & *Nyxahur* cum innumera incolarum strage. & obiit in *Ketaokotan* anno

anno 1218. Reliquit quatuor filios *Tu-xykhon* : *Chagataykhon* : *Oktaykahon* : & *Tuylhan*. quorum solus *Oktaykahon* tandem imperium patris obtinuit & omnem Persiam subjugavit præter *Badakhshan*, qui obiit anno 1242. & reliquit filium *Gayuk Khan* qui regni potens est factus anno 1246. Sed obiit anno 1247. & successit illi cognatus *Manchukahon* f. *Tulikan*. qui terras Persiæ concessit fratri suo *Vlahkukhan* & obiit anno 1260. *Vlahkukan* subjugavit *Hierak* ; cepit Bagdad & mox Halebum atque Damascum. Et obiit in Meragah juxta Tabriz anno 1266. postquam regna sua divisisset inter tres filios ; primogenito *Habkaykahon* dedit Hierak, Mazandaron & Karason ; secundo *Hyaxemet* Armeniam , Aderbajon ; Tertio *Taudon* Diarbeck & Mesopotamiam. Reliquis duobus *Nicudar Oglan* & *Targahekhan* nullas terras assignavit.

Haybkay Khan obiit in Amadon anno 1282. & licet filios haberet successit illi frater *Nicudar Oglan* dictus *Hamedkhan*.

Hamedkan primus Mahumetanismum amplexus , obiit anno 1283. & successit illi cognatus *Argon Khan* fil. *Haybkukhan* qui obiit anno 1291. &

successit illi frater

Ganiatukhon : quem patruus *Baydukhan* vicit & occidit anno 1275. qui à ducibus *Gazun* f. *Arghonkhon* victus, occisus fuit in Tabriz anno 1296.

Gazun post res præclare gestas, obiit in Kazuin anno 1305. & successit illi frater *Alyaptu*.

Alyaptu factus Mahumetanus sumfit nomen *Sulton Mahamedben Argon*; condidit Sultaniam anno 1306. ubi

• obiit anno 1317. successit

Sultan Abufayd filius illius, qui obiit anno 1337. post quem Persia in varias partes mansit distracta ; donec venit *Teymurlangh*, cujus res gestas commemorare non est hujus loci. Obiit in Anzar provincia Katayo anno 1405. & habuit quatuor filios : primogenitus *Torn Guyr* obiit ante patrem & reliquit duos filios *Mahamed Sulton* & *Tir Mahamed*, quem Teymur moriens sibi successorem dixit in regnis Gaznehen & Indix, quem Pir-Aly postea occidit. Secundo genitus *Hamar-Negue*, occisus in Lorestan vivente patre. Tertius *Mirunxa*, qui possedit Hierakhen, Ader-Bajon & terras Damascum usque. hunc occidit Kara Issuf Turkimanus in Ader-Bajon anno 1408. Quartus *Mirzab-Xarok*, qui patri successit in Imperio, assi-

assiduus comes expeditionum illius.
 Qui obiit anno 1447. restituto regno
 Ader-Bajon filio *Kara Issuf* qui dice-
 batur *Mirzah Ioonna*. *Xarok* habuit
 quinque filios ; quorum primogenito
Mirzah Ologhбек dedit *Turkestan* &
Maurehanar : Secundus *Ebrahim Sul-*
tan obierat ante patrem anno 1435.
 Quemadmodum & Tertius *Baesfangor*.
 Et quartus *Mirzah Soyorgat Mexkhan*.
 Atque quintus *Mirzah Mahamed*
Iugny.

Ologhбек in praelio contra filium
Mirzah Abdelarise fuit caesus an. 1450.
 filius autem post sex menses à militibus
 suis fuit occisus.

Mirza Abdala successit fratri *Abde-*
latifæ, quem *Sultan Abusayd R. Kora-*
son profligavit & occidit anno 1452.

Abusayd f. *Mahamed* f. *Mironxa*,
 f. *Teymur* deinceps regnavit in *Bad-*
daxon, *Gaznehen*, *Kabul*, *Sistom*,
Koarrazin. Anno autem 1468. *Mirzah*
Azembeck ben *Alybek* ben *Kara Ot-*
man occidit *Mirzah Ioonna*: quem cum
Abusayd peteret, ab ipso fuit oppressus
 anno 1469. & successit illi filius *Mirzah*
Sulton Hamed qui obiit anno 1495. cui
 in regno *Maurehanar* successit cognatus
Mirzah Babor: qui an. 1500. regno fuit
 exutus à *Xaybek-han Vzbequo*: sed po-

steri illius amplissima regna obtinuerunt in India.

*Reges Persia è familia Kara
Kuyonlu.*

K*Ara Mahamed Turkman.* Hujus filius *Kara Issuf* occupavit Bagdad & Tabriz Sultaniam, Kazvin, Tarrum; obiit anno 1421. Habuit sex filios quorum primogenitus *Pyr-Budabkhan* obiit ante patrem; *Amir Scandar*; *Mirzah Ioonxa*; *Xa Mahamed*: qui Persiam tenuit annis XXI. & occisus fuit anno 1431.

Amir Apsal, qui obiit ante patrem; *Abusayd* à fratre Scandar occisus.

Amir Scandar successit patri anno 1422. & fuit occisus à filio suo *Xakobad* anno 1438.

Ioonxa successit fratri, cui paruerunt Tabriz, Aderbajon, Hyerakhen, id est utraque Iraca, Parc, Kermou, & magna pars Syriæ. Fuitque cæsus ab *Azembek* anno 1468. successit illi *Azen Aly* filius, qui ad eundem modum cæsus fuit ab *Azembek* anno 1469. & extinctum fuit regnum familiæ hujus.

Reges Persia è familia Akuyonlu.

Azizbek qui & vulgo dicitur *Vsun* an subiecit imperio suo utramque *Acam*, *Aderbajon*, *Parc*, *Kermou* & plures provincias Persiæ: obiit anno 1478. Habuit septem filios; *Ogorlu Mahamed* qui statim obiit post patrem: *Sultan Kalil*: *Iacub mirzah*: *Maziah mirzah*; *Issuf mirzah*; *Maksud mirzah*; *Zeynelbek* in prælio contra Turcos occisus fuit.

Sultan Kalil sexto regni mense fuit cæsus à fratre suo *Maksudbek*. & successit illi *Iacubbek* qui duodecimo regni sui anno obiit juxta *Tabriz* anno 1492. successit *Baysangor* filius illius, qui regno fuit pulsus à *Rostambek* filio *Maksudbek* anno 1493. qui quinto regni sui anno profligatus fuit ab *Hagmedbek* filio *Ogorlu* & obiit in *Gorgestan*.

Hagmedbek; qui à duobus suis præfectis *Haybe Sulton* & *Kacembek* Persique juxta *Hispahan* fuit superatus & occisus: & fuit ab ipsis ad imperium Persiæ vocatus *Alvan Bek* f. *Issufbek*: sed opposuit se illi frater *Mahamed* Rex *Yasid*: & mox *Soltan Morad* qui *Mahameden* superavit & occidit anno 1500.

Sultan *Morad* Rex Parc & Hierak & *Alvvan* dominus Tabriz & Aderbajon : convenerunt inter se ut quisque retineret quod possidebat. Verum Xa Ismaël filius *Aydar* primo perfregit *Alvvanum*, qui obiit anno 1502. & mox etiam Sultanum *Morad*, qui à militibus fuit occisus anno 1504. Atque ita extinctum fuit regnum familiz *Akuyonlu*; & pervenit ad *Sophinos* de quibus ante diximus.

F I N I S.

INDEX

INDEX

Rerum maximè memora-
bilium.

A.

A Ba urbs.	41
Abas Rex Persarum.	188
Accurgar insula.	260
Actamar lacus.	238
Adana	196
Aderbigian provincia.	59
Agvvanes populi.	109
Ahvva oppidum.	214, 126
Aladaule regio.	194
Alhart castellum.	206
Amedon oppidum vide Hamadan.	39
Amida oppidum.	213
Amol oppidum.	112
Amus castellum.	206
Andrevi insula.	97
Anna oppidum.	259, 270, 321
Arasse oppidum.	240, 267
Araxes fluvius.	208, 234
Ardevil oppidum.	66, 220, 247, 267
Ardoc fluvius	261, 263
Armenga oppidum.	219
Armeni populi.	29
Arzeron.	2-6
Arzinga.	205, 276
Asanchiph.	217, 218
Asahr oppidum.	270
Askarmucran oppidum.	226, 123
Astachar oppidum.	45, 47
Ayt oppidum.	258, 270-

B.

B Achus oppidum.	247, 268
Bagdat oppidum.	129, 257, 291, 313
Baren insula.	97, 288
Barburth.	205
Baldac oppidum.	256, 269
Black civitas.	115

INDEX:

Baleſſe.	169
Balfara oppidum.	271, 284, 367
Baluches populi.	190
Barhen inſula.	97
Baſhra.	130
Baſora. 300. antiqua	303
Baogleatan.	240.
Bavvhrata inſula. ●	ibid.
Bazas oppidum.	304
Beduines populi.	280
Bery.	288
Bellān.	ibid.
Biben oppidum	266
Bildih oppidum.	254
Bindamir fluvius.	214, 221, 269
Bir oppidum.	218, 230
Bithlis oppidum.	116, 264
Bochara oppidum.	263
Bogar oppidum.	105
Boit oppidum.	270
Bourac oppidum.	54
Bradamar fluvius.	105.
Burengia oppidum.	

C.

Caffa urbs.	209
Calata urbs.	218
Canac fluvius.	233
Candabar.	108, 110, 286
Caramda.	216, 223, 224
Carbuſe fructus.	262
Carpeth.	205
Carræ.	223
Carrege inſula.	271
Casbin oppidum.	245
Caffan.	200, 214, 248, 274
Catiſa.	284
Ceus oppidum.	206
Chin-ruz oppidum.	45
Chatalet inſula.	265
Chelder montes.	232
Chexan oppidum.	198
Chiagri arx.	212
Chilminare.	47, 53, 202
Choore oppidum.	294
Choraſan provincias	76
Choy oppidum.	68, 198, 207, 219
Chunſal oppidum.	234, 235
Chulſtan provincia.	123
Ciſtan urbs.	104
Com yel Koum.	204
	Comum.

Comum.	200, 248, 278
Conar fructus.	93
Cornacu populi.	201
Colma provincia.	261
Cor fluvius.	267
Corbet oppidum.	290
Cormab urbs.	122
Corna .	299
C .	211
Coyialtra urbs.	132
Cuerin oppidum.	202
Cusa oppidum.	332
Elistan.	220
Gulperchean oppidum.	139
Gurchi milites.	257
Gurdi populi.	198, 216
Gusistan Sufiana.	255
Cyrus fluvius.	333.

D.

D Arac urbs.	106
Dedu arz.	216
Delimon sive Delmon.	72
Demir-Capi.	238
Derbent oppidum.	208, 238, 266, 268
Diarbeck provincia.	212
Dier oppidum.	269
Dectarham oppidum.	287
Dorcka oppidum.	299
Dulgadir regio.	195
Duzim montes.	243
Dynis fructus.	262

E.

EDen insula.	257
Elmadina urbs.	11, 128
Emonfada urbs.	281
Ere vide Hrey.	
Eres oppidum.	239
Esahul milites.	251
Eochar.	204
Eulaus fluvius Sufianæ.	125

F.

F Arra oppidum vide Parra.	293
Fariab oppidum.	85
Fasah urbs.	58
Firoes-Abad urbs.	59
Ferre fluvius.	271.

INDEX

G.

G Abbar oppidum.	249
Gamron vide & Gomron.	49
Garom oppidum.	52
Gaurifu qui sint.	30
Gaxkar oppidum.	72
Gezal animal.	41
Gazvchen provincia.	117
Geilan provinc. & oppid.	247, 268
Georgia provincia.	215
Getfy.	279
Gihon amnis.	111, 112
Giorgian provincia.	112
Giroit oppidum.	89, 90
Gizire oppidum.	217
Godanna oppidum.	222
Gomron oppidum.	49, 272
Gorrade oppidum.	211
Gouen.	273
Govra oppidum.	289
Grzan fluvius.	79
Grees oppidum.	287
Guadel vel Guader portus.	107
Gucylan provincia.	70
Gustan.	288

H.

H Abin fluvius.	86
Hamadaine.	292
Hermuz regnum.	92, 295
Regem Series.	101
Hausapaus.	273
Hela oppidum.	313
Hemda oppidum.	289
Hendemend fluvius.	105
Herât oppidum.	82
Hezis oppidum.	206
Hichan oppidum.	72
Hispahan. 23, 249. vide & Spahan.	
Hrey urbs.	79, 86, 200
Holvân urbs.	41
Hyrak provincia.	21

I.

I ac amni.	260
Iac live Iside.	36, 46, 200, 294
Igal. urbs.	152
Ilan. es fluvius.	104
Iolia oppidum.	215
Irack	

INDEX.

Irack provincia.
 Imael Suphi.
 Ispahan. 24. vide & Hispahan.

117
 334, 335

K.

KAhem oppidum.
 Kait ar.
 Kaitha urbs.
 Kaitum.
 Karda oppidum.
 Kargh insula.
 Karkuf oppidum.
 Katifarres.
 Caxon oppidum.
 Kazvin urbs.
 Kazrum oppidum.
 Kermon provincia.
 Metropolis.
 Keys insula.
 Koah potio.
 Kom urbs.
 Kuda oppidum.
 Kufa.
 Kurdestan provincia.

78
 263
 96
 45
 45
 97, 298
 329
 97
 32
 38
 17
 86
 89
 96
 336, 314
 214
 72
 37, 127, 310
 122.

L.

LAar oppidum.
 Langarkanon.
 Langor oppidum.
 Lahazibent.
 Lara insula.
 Larecq insula.
 Larines nummi.
 Left insula.
 Lima oppidum.

48, 50, 202
 72
 286
 204
 97, 207
 96
 302
 272
 285

M.

MAcron regnum.
 Magdon.
 Manama municipium.
 Mandradan.
 Mangusiave.
 Manuscate Cardorum pagus.
 Maraga oppidum.
 Marerichi oppidum.
 Marvvaruda.
 Mascate insula.
 Maumutaga.
 Maun pondus.
 Maurchanar provinc.

106
 299
 98
 105
 261, 264
 226
 69
 213
 84
 285
 220
 134
 111
 Mazan-

I N D E X.

Mazandaran provinc. & urbs.
 Medam urbs.
 Media duplex.
 Melhuah oppidum.
 Menilo oppidum.
 Merdina.
 Merend oppidum.
 Mexat oppidum.
 Mexat Aly.
 Mexat Ozem.
 Mezerah.
 Mezayebh oppidum.
 Mordari.
 Mosal oppidum. 256. vel Musel.
 Mucum ad mare Caspium.
 Mulah Persarum.
 Mus castellum.
 Mussavy-Cofan.

73
 122
 236
 530
 270
 19
 68, 219
 77
 10
 311
 326
 312
 248
 291
 67
 147
 206
 298

N.

Nahaond urbs.
 Nahziavan.
 Naim oppidum.
 Nafsivan.
 Nazavon portus.
 Nazeria.
 Nechel.
 Neriz.
 Nethas oppidum.
 Nezgereth urbs.
 Nihhelus Arabes.
 Nisabur oppidum.
 Nissebau.
 Nyxabour provincia.

40
 66
 203
 232, 235
 268
 321
 272
 48
 214
 290
 297
 83
 292
 74

O.

Orfa urbs.
 Ousas castellum.
 Ormaz i descriptio.
 Ourmia oppidum.
 Oxus fluvius.

196, 215, 223
 207
 100
 68
 79, 261, 263

P.

Pagen animal.
 Pahanavent.
 Parra opp. d. m.
 Persarum mores.
 Phargana urbs.
 Phasis fluvius.
 Oppidum.
 Putanes populi.

141
 288
 283, 287
 253
 84
 209, 210
 210
 109
 Quia

INDEX:

Q.

96, 296

Q. Veirome insula.

R.

R. Acca oppidum.

269

Raghi oppidum.

58

Raxt urbs.

72

Ras Chadin.

298

Rex arx.

212

Rhey oppidum.

204

Rey Schariar.

40

Roxel arx.

298

Rex Boghar.

264

S.

Sabberca oppid. Arabia.

297

Sagittan. provincia.

103, 104

Salmâs urbs.

68

Samarcanda civitas.

116

Samachi oppidum.

207, 220, 265

Saoach oppidum.

37

Sargom.

273

Sarri.

204

Saua.

37, 204

Sauvva oppidum.

38

Sayda oppidum.

308

Sechi oppidum.

239

Sehave oppidum.

287

Sehel.

326

Selhzure arx.

262

Sena urbs.

214

Sepeliendi ritus apud Persas.

46

Serachich oppidum.

260

Serragen.

300

Sert oppidum.

197, 218

Shabra oppidum.

266

Shen oppidum.

274

Shirvan provincia.

266

Et oppidum.

64

Sinda.

204

Sitgian urbs Kermou.

89

Siras oppidum.

58

Sis oppidum.

228

Siston provincia.

103

Sultania.

40, 199, 213, 243

Spahan.

199, 195

Stahabanon.

57

Strava ad mare Casp.

204, 316

Strabath.

74

Sukana oppidum.

327

Sumachia. 236. vide Samachi.

Sumah

INDEX.

Bormah gemma.
Susa civitas.
Synæce fluvius.

124

290.

T.

Tauris urbs.
Taybah oppidum.
Teditb.
Tegor farris species.
Teisu oppidum.
Thabs oppidum.
Thalekai oppidum.
Theodosia urbs.
Thumar villa.
Thun oppidum.
Tocatun oppidum.
Tocharistana provincia.
Tossarkan oppidum.
Totovan.
Treniga.
Tumen provincia.
Tuccemania.
Turquestan regnum.
Tus oppidum.
Tutia quid sit.

213, 240
328
221
62
207
7
84, 85
209
203
78
271
83
295
21
204
26
262, 295, 32
113, 11

V.

VAn oppidum.
Vargm.
Vastan urbs.
Vlsavven.
Vrgence oppidum.
Vzbeck provincia.

66, 219, 130
203
198
292
262, 264
113

VV.

VVAsct oppidum.

113

X.

X^am.
Xat el Arab.
Xays n. n. n.

321
290
303

Y.

YEm fluvius.
Yeld. 284, 288. vide Isfde.

265
203

Z.

Zarang oppidum.
Zensler oppidum.

100
203

FINIS.

—

45

3

●

●

●

●

●

●

●